

Евалуација примјене наставних планова и програма
у 5 породица занимања у ССО БиХ

Евалуација примјене наставних планова и програма у **5** породица занимања

Издавач:

АГЕНЦИЈА ЗА ПРЕДШКОЛСКО, ОСНОВНО И
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

За издавача:

Маја Стојкић, директорица/равнатељица;

Славица Ивошевић, замјеница директорице и руководицац ПЈ Бања Лука

Аутори:

Славица Ивошевић

Душан Сарајлић

Мухарем Сарачевић

Ахмет Пелко

Зоран Богдановић

Мехмед Рахмановић

Мирослав Ђурић

Лектор за српски језик:

Споменка Павловић

Штампа:

Штампарија Графид д.о.о.

Бања Лука

Тираж:

550 комада

Пројекат подржао ГИЗ у оквиру Програма јачања јавних институција БиХ

Бања Лука, фебруар 2013. године

Евалуација примјене наставних планова и програма

у 5 породица занимања у ССО БиХ

НАПОМЕНА:

Граматички изрази у овом тексту употребљени су у једном роду и означавају лица и мушког и женског пола.

Скраћенице традиционални Б, традиционални Х и традиционални С НПП, које су употребљене у документу, нису службени називи наставних планова и програма и коришћени су ради лакшег прикупљања, обједињавања и обраде података. Појашњене ових скраћеница дато је у одељку 3. Преглед наставних планова и програма у ССО БиХ.

Sadržaj

1. УВОД	7
1.1. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА.....	7
2. МЕТОДОЛОГИЈА ЕВАЛУАЦИЈЕ	9
2.1. МЕТОДЕ И ИНСТРУМЕНТИ.....	9
2.2. ПОПУЛАЦИЈА И УЗОРАК	11
3. ПРЕГЛЕД НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА у ССО БиХ	15
4. ЕВАЛУАЦИЈА пет ПОРОДИЦА ЗАНИМАЊА у ССО БИХ	24
4.1. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ	
2 Шумарство и обрада дрвета.....	24
4.1.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 2	24
4.1.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА.....	26
4.1.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	38
4.1.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА.....	56
4.1.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 2	57
4.2. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ	
4 Машинство и обрада метала	61
4.2.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 4.....	61
4.2.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА.....	63
4.2.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	77
4.2.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА	99
4.2.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 4	102
4.3. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ	
8 Годезија и грађевинарство.....	104
4.3.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 8	104
4.3.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА.....	105
4.3.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	119
4.3.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА	134
4.3.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 8	135
4.4. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ	
10 (угоститељство и туризам)	137
4.4.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 10	137
4.4.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА.....	139
4.4.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	158
4.4.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА/ПРЕДУЗЕЋА	173
4.4.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 10	179

4.4.6 ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ИСТРАЖИВАЊА ЗА ПОРОДИЦУ 10 У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.....	187
4.5. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ	
11 Економија, право, администрација и трговина	189
4.5.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 11	189
4.5.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА.....	190
4.5.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	198
4.5.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА/ПРЕДУЗЕЋА	210
4.5.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 11	211
5. ЗАКЉУЧАК И ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ	216
Прилог.....	222

1.УВОД

Реформским процесима у Босни и Херцеговини у средњем стручном образовању, од 1998. год. па до данас, активностима образовних институција и/или радом више пројеката, извршене су различите промјене у наставним плановима и програмима.

Стални и убрзани напредак технологија захтијева промјене и развој у области образовања. Флексибилност у погледу знања, вјештина и ставова постаје кључни захтјев сваке организације и система, а квалитет постаје императив. У БиХ не постоји успостављен систем нити индикатори за осигурање квалитета на нивоу државе, а до сада није било значајнијих истраживања и процјене квалитета НПП-а и њихове примјене.

У оквиру овог пројекта планирана је и проведена прва фаза евалуације НПП-а, односно квалитета примјене НПП за сва занимања из 5 породица. Носилац свих активности, уз материјалну подршку ГИЗ-а, била је Агенција за ПОиС образовање БиХ. Истраживање је проведено у ФБиХ и Дистрикту Брчко, и оно представља наставак (други дио методолошки компатибилних) активности које су претходно, у 2011. години, вођене у Републици Српској. У фази статистичке анализе и представљања резултата обједињени су и презентовани резултати истраживања за читаву БиХ (за ФБиХ и РС).

Обрађени подаци и приказани резултати представљају повратне информације које могу помоћи кључним актерима у области ССО у БиХ при анализи, процјени, планирању и креирању ставова и одлука везаних за развој и примјену НПП.

1.1.ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

Општи циљ:

Постављање мјерила за евалуацију реформе средњег стручног образовања - евалуација примјене НПП-а.

Специфични циљеви:

Провести прву фазу евалуације НПП-а за 5 породица занимања кроз анализу примјене НПП у 5 породица занимања у ССО БиХ на узорку школа. Развити методологију, технике и инструментариј за евалуацију као основу за давање препорука за унапређење постојећих пракси.

Задаци:

- Формирање експертског тима (главне комисије) и подкомисија за евалуацију (министарстава образовања/просвјете, педагошки заводи/Завод за школство, наставници)
- Рад на инструментарију .
- Формирање узорка школа и прикупљање података
- Припрема и извођење евалуације
- Унос и анализа података
- Припрема извјештаја и публикација
- Представљање резултата

2. МЕТОДОЛОГИЈА ЕВАЛУАЦИЈЕ

2.1. МЕТОДЕ И ИНСТРУМЕНТИ

Ово пилот истраживање имало је теоретску методолошку основу у документима и методологији урађеној у оквиру пројекта ЕУ (Приручник о пилот тестирању, праћењу и евалуацији НПП, ЕУ ВЕТЗ, 2009. год.).

Предмет евалуације је организација и квалитет НПП занимања, однос НПП са реалном ситуацијом и потребама тржишта, примјенљивост НПП, прикладност и укљученост одговарајућих представника у развој НПП, задовољност и утицај НПП на боље запошљавање. На основу овога су креирани и критеријуми и разрађена и дефинисана питања за евалуацију (упитнике).

Примијењена је форма екстерне квантитативне/квалитативне евалуације, кориштењем техника писмене комуникације/анкете и инструмената развијених у облику упитника.

У истраживању се, као извор података/информација, користе групе испитаника (анкетирани) и то: ученици завршних разреда средњих стручних школа, техничких и мјешовитих школа из цијеле БиХ, наставници који предају анкетираним ученицима, родитељи ученика и представници привредних субјеката из подручја анкетања.

Дио истраживања који је у овој фази проведен у ФБиХ и Дистрикту Брчко је наставак (2 дио) активности које су претходно у 2011. години вођене у Републици Српској. У фази статистичке анализе и представљања резултата обједињени су и презентовани резултати истраживања за читаву БиХ (и за ФБиХ и РС).

Критеријуми Евалуације

У складу са циљевима, предметом, одабраном формом, техникама и врстом инструмената главна комисија је утврдила групе критеријума за евалуацију:

- Квалитет НПП занимања (профила) – планирање у профилу
- Однос наставног плана и програма са реалном ситуацијом и потребама тржишта
- Примјенљивост НПП
- Процес развоја НПП
- Дугорочни утицај НПП

На основу утврђених група критеријума урађена су питања која су разврстана у 4 врсте упитника (погледати Прилог: Упитници за евалуацију):

- Упитник за наставнике (30 питања)
- Упитник за ученике (10 питања)
- Упитник за родитеље (10 питања)
- Упитник за друштвене partnere (привредне субјекте/предузећа/компаније) (12 питања)

Израђена су 2 сета упитника гдје су питања прилагођена у зависности да ли су у примјени модуларни НПП или класични (традиционални) НПП.

Такође, треба нагласити да се, због потребе за обједињавањем резултата за цијелу БиХ, водило рачуна да критеријуми и питања из упитника који су кориштени за истраживање у РС буду заступљени и у ФБиХ и Брчко Дистрикту у складу са примијењеном врстом НПП.

Евалуационо тијело

Главна комисија за евалуацију

Пројектни тим Агенције за ПОиС формирао је главну комисију (експертски тим) за евалуацију са 7 чланова (5 екстерних чланова-експерата из свих дијелова БиХ и 2 представника Агенције за ПОиС образовање):

- Мухарем Сарачевић
- Ахмет Пелко
- Зоран Богдановић
- Мехмед Рахмановић
- Мирослав Ђурић
- Душан Сарајлић
- Славица Ивошевић.

Главна комисија је припремила, развила и методолошки водила процес евалуације, од избора метода, техника, инструмената, избора узорка, надзора и пружања подршке подкомисијама. Главна комисија је израдила и усвојила јединствену форму за обраду и анализу података и интерпретацију резултата за сваку породицу занимања.

Подкомисије за евалуацију

За сваку породицу занимања (5 породица) формирана је подкомисија коју су чинила 3 члана. Предсједник сваке подкомисије је био један од екстерних чланова главне комисије, а остали чланови су били наставници/директори који раде у школама гдје су заступљене посматране породице занимања. Предсједници

подкомисија (уједно и чланови главне комисије) су и аутори поглавља везаног за интерпретацију резултата у овој публикацији.

Подкомисија за породицу 2 Шумарство и обрада дрвета: Мухарем Сарачевић, Енес Хркић, Нада Милетић.

Подкомисија за породицу 4. Машинство и обрада метала: Ахмет Пелко, Зијад Малићбеговић, Зоран Ландека.

Подкомисија за породицу 8. Геодезија и грађевинарство: Зоран Богдановић, Мирсад Јусић, Дамир Кадрибашић.

Подкомисија за породицу 10. Угоститељство и туризам: Мехмед Рахмановић, Исо Кадушић, Мате Ребрина.

Подкомисија за породицу 11. Економија, право, администрација и трговина: Мирослав Ђурић, Елизабета Дервишевић, Драгица Штрбац.

Подкомисије су биле одговорне за дио истраживања који је обухватио припрему (комуникацију са школама, припрему процеса анкетирања), анкетирање наставника, ученика завршних разреда, њихових родитеља и послодоваца у одабраном узорку примјеном упитника као и за анализу резултата анкете. Сваки члан подкомисије је био задужен за одређени број школа.

Директори школа

Сваки директор анкетираних школа је у сарадњи са чланом подкомисије у фази припреме евалуације упознао наставнике, ученике, родитеље и послодавце са истраживањем, а у току фазе евалуације омогућио провођење (подјелу и попуњавање упитника) анкете и сумирање резултата на нивоу школе.

2.2. ПОПУЛАЦИЈА И УЗОРАК

Популација

Пројектне активности су започеле у 2011/2012. школској години, када су формирана евалуациона тијела, припремљен детаљан методолошки дизајн, одређени извори а фаза анкетирања је проведена у школској 2012/13. школској години (у првом полугодишту). Зато су у истраживању кориштени подаци о ученицима и школама из школске 2011/2012. године.

У Табели 1. су приказани подаци о ученицима средњих стручних, техничких и мјешовитих школа (изузев гимназија, умјетничких, вјерских и специјалних школа) који су прикупљени директно од сваке школе (од укупно 207 државне школе обрађено 204) за 2011/2012. школској години. Какав је омјер школа и ученика трогодишњих и четворогодишњих занимања приказан је у Табели 2.

Табела 1: Број ученика по породици занимања / кантони, ентитети, Дистрикт
Брчко, БиХ за 2011/12 ш.г.

Кантон	Уско-сански кантон	Посавски Кантон	Тузлашки кантон	Зеничко-добојски кантон	Босанско-подрињски кантон	Средњобосански кантон	Херцеговачко-неретвански кантон	Западно-херцеговачки кантон	Кантон Сарајево	Кантон 10	Федерација БиХ	Република Српска	Дистрикт Брчко	Укупно БиХ
Породица занимања	521	129	1435	616	108	143	225	150	695	46	4068	2978	543	7589
1. Пољопривреда и прерада хране	324	0	78	483	0	256	0	0	358	35	1534	1299	0	2833
2. Шумарство и обрада дрвета	0	0	782	263	0	0	0	0	0	0	1045	75	0	1120
3. Геологија, рударство и металургија	2000	88	3020	2286	76	1479	844	428	2130	207	12558	5481	320	18359
4. Машинство и обрада метала	816	85	2142	2113	25	1378	1024	157	1584	494	9818	5150	356	15324
5. Електротехника	184	0	532	145	19	31	124	0	560	16	1611	678	0	2289
6. Хемија, неметали и графикарство	349	18	457	767	18	169	33	0	40	0	1851	275	81	2207
7. Текстилство и кожарство	292	0	797	765	19	258	562	0	753	0	3446	1668	106	5220
8. Геодезија и грађевинарство	793	0	1433	1173	18	740	605	163	663	0	5588	2562	52	8202
9. Саобраћај	732	88	779	748	31	721	712	0	552	286	4649	3640	301	8590
10. Угоститељство и туризам	1644	150	3668	2998	89	2373	1829	1050	1541	585	15927	9819	832	26578
11. Економија, право, администрација и трговина	535	110	2294	978	0	1037	1090	0	1596	34	7674	3493	366	11533
12. Здравство	228	14	494	825	70	460	220	178	548	58	3095	929	187	4211
13. Остале дјелатности	8418	682	17911	14160	473	9045	7268	2126	11020	1761	72864	38047	3144	114055
Укупно за све породице														

Табела 2: Број школа и ученика (по полу) III годишњих и IV годишњих школа / кантони, ентитети, Дистрик Брчко, БиХ за 2011 / 12. ш.г.

	Школа	Број обрађених школа	Ученика III годишњих занимања МУШКИ	Ученика III годишњих занимања ЖЕНСКИ	Ученика IV годишњих занимања МУШКИ	Ученика IV годишњих занимања ЖЕНСКИ	Укупно ученика
Унско-сански кантон	14	14	2169	1065	2566	2618	8418
Посавски Кантон	2	2	168	69	231	214	682
Тузлански кантон	24	24	3666	1633	6048	6564	17911
Зеничко-добојски кантон	20	20	3866	1835	4624	3835	14160
Босанско-подрињски кантон	3	3	165	61	90	157	473
Средњобосански кантон	21	21	2074	892	3161	2918	9045
Херцеговачко-неретвански кантон	20	20	1283	550	2825	2610	7268
Западнохерцеговачки кантон	4	3	424	253	756	693	2126
Кантон Сарајево	21	19	1921	904	4568	3627	11020
Кантон 10	6	6	334	211	666	550	1761
Федерација БиХ	135	132	16070	7473	25535	23786	72864
Република Српска	69	69 +2 приватне	6416	2432	14151	15048	38047
Дистрикт Брчко	3	3	618	263	1055	1208	3144
Укупно БиХ	207	204 +2 приватне	23104	10168	40741	40042	114055

Узорак

Усвојеном методологијом за евалуацију породица: 2. Шумарство и обрада дрвета, 4. Машинство и обрада метала, 8. Геодезија и грађевинарство, 10. Угоститељство и туризам, 11. Економија, право, администрација и трговина, утврђено је да ће евалуација бити вршена на узорку и да ће се користити метода системског стратумског узорка гдје су стратуми ентитети, односно кантони у ФБиХ. Поред школа у РС, узорак обухвата минимално једну школу сваког кантона у којим се појављују занимања из посматране популације (5 породица занимања).

У истраживању се третирају четири групе испитаника:

- ученици једног одјељења завршног разреда сваког занимања узорковане школе,
- наставници стручних предмета и општеобразовних предмета испитаних ученика,
- родитељи испитаних ученика (по један родитељ),
- представници друштвених партнера/предузећа/компанија (најмање два) из области рада за коју се образују анкетирани ученици

3. ПРЕГЛЕД НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА У ССО БиХ

Реформа средњег стручног образовања у Босни и Херцеговини је започела 1998. године. Први модуларни наставни планови и програми развијени су у оквиру ЕУ ПХАРЕ програма за 6 занимања.

Пред почетак реформе, у средњем стручном образовању у Босни и Херцеговини су се примјењивали сљедећи наставни планови и програми:

- Наставни планови и програми за средње струковне школе, Република Босна и Херцеговина, Министарство образовања, науке, културе и спорта, педагошки завод, школска 1994/95. и 1995/96. година
- Наставни планови и програми за техничке и сродне школе, Република Босна и Херцеговина, Министарство образовања, науке, културе и спорта, педагошки завод, школска 1994/95. и 1995/96. година
- Заједнички и посебни стручни дијелови наставних планова средњих стручних школа ХРХБ за школску 1996/97. годину, Министарство друштвених дјелатности Хрватске Републике Херцег Босне
- Наставни планови и програми Министарства просвјете и културе Републике Српске из 1993/94. године

Након увођења модуларних наставних планова и програма за набројане НПП се користе термини класични или традиционални. Ови НПП су основа за традиционалне НПП који се још увијек примјењују.

Од 2000-те године у оквиру пројеката ПХАРЕ ВЕТ, ЕУ ВЕТ 1, ЕУ ВЕТ 2, ЕУ ВЕТ 3 и ГТЗ развијени су модуларни наставни планови и програми за 79 занимања. На основу развијене методологије и већ развијених модуларних НПП у Републици Српској су израђени модуларни НПП за све породице занимања и занимања (Модуларни наставни планови и програми Републике Српске, Министарство просвјете и културе РС) и примјењују се у свим средњим стручним и мјешовитим школама Републике Српске од 2004/05. школске године.

У Федерацији БиХ модуларни НПП су имплементирани у пилот школама. Примјена модуларних НПП је различита по кантонима. У неким кантонима су пилот школе настављале да примјењују модуларне НПП а придруживале

су им се и остале школе док се у другим кантонима послје пилот фазе одустајало од модуларних НПП.

Наставни планови и програми за средње стручно образовање у Босни и Херцеговини у школској **2011/12.** години

Током школске 2011/12. године прикупљени су и обрађени подаци из 207 средњих стручних и мјешовитих школа у Босни и Херцеговини. На основу тих података урађен је преглед НПП који се примјењују у средњем стручном образовању Босне и Херцеговине те утврђено да се у кантонима ФБиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко примјењују следећи НПП:

ЕУ ВЕТ НПП – Модуларни наставни планови и програми за 60 занимања који су развијени у оквиру ЕУ ВЕТ пројеката.

ГТЗ НПП - Модуларни наставни планови и програми за 23 занимања који су развијени у оквиру ГТЗ пројеката.

Модуларни РС НПП – Модуларни наставни планови и програми које је развило Министарство просвете и културе Републике Српске. Примјењују се у средњим стручним и мјешовитим школама у Републици Српској од 2004/05. школске године.

Традиционални Б НПП – Основа ових наставних планова и програма су НПП за средње стручне и техничке школе Републике Босне и Херцеговине из 1994/95. и 1995/96. године. Примјењују се у школама у којима се настава изводи на босанском језику.

Ови НПП примењују се у Унско-санском кантону, Тузланском кантону, Зеничко-добојском кантону, Босанско-подрињском кантону, Средњобосанском кантону, Херцеговачко-неретванском кантону и Кантону Сарајево. Већина кантона користи ове НПП у изворном облику и под именом под којим су објављени. У кантону Сарајево ови НПП су иновирани а измене су углавном настале у националној групи предмета, прилагођавањем занимању и увођењем изборних подручја.

Традиционални Х НПП – Основа ових наставних планова и програма су Заједнички и посебни стручни дијелови наставних планова средњих струковних школа ХРХБ из 1996/97. године. Примјењују се у школама у којима се настава изводи на хрватском језику.

Изворни наставни план и програм је иновиран увођењем нових занимања и мањим корекцијама. Овако измијењене традиционалне НПП усвојила су кантонална министарства Посавског кантона, Херцеговачко-неретванског кантона, Западнохерцеговачког кантона и Кантона 10, а примјењује се и у Средњобосанском кантону у школама које изводе наставу на хрватском језику.

Традиционални С НПП – Наставни планови и програми из 1993. године који се у Републици Српској примењују за 3 занимања.

Властити модуларни НПП – Модуларни наставни планови и програми које су развиле школе. Примењују се у Економској школи у Бијељини, Средњој трговачкој школи у Сарајеву и Средњој школи за саобраћај и комуникације у Сарајеву.

Властити традиционални-нови – Традиционални наставни планови и програми за нова занимања које су развиле школе. Примењују се у Средњој школи металских занимања у Сарајеву.

Властити (Дански) – Примјењује се у Економској школи у Сарајеву од 1999/2000. школске године. Развијен у сарадњи са данским Синдикатом трговине и Удружењем послодаваца трговине и услужних делатности а усклађен је са европским стандардима и савременим методама образовања.

Примјена наставних планова и програма за средње стручно образовање у Босни и Херцеговини у школској **2011/12.** години

За средње стручно образовање Босне и Херцеговине карактеристична је примјена више различитих модуларних и традиционалних наставних планова и програма. Анализа примјене НПП за 2011/12. школску годину рађена је на основу података које су доставиле школе и представља у великој мјери поуздану слику о примјени различитих НПП у средњем стручном образовању.

Сви НПП који су у примјени могу се сврстати у модуларне (ЕУ ВЕТ и ГТЗ НПП, модуларни РС, властити модуларни) и традиционалне (традиционални Б, традиционални Х, традиционални С, властити традиционални).

У Табели 1. дати су сумирани подаци о броју ученика по примјењеним НПП у ССО БиХ. У Табели 2 је приказан број занимања по врсти примјењених наставних планова и програма.

Табела 1: Примјена наставних планова и програма по броју ученика у БиХ за 2011/12. школску годину

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Унско-сански кантон	3000	363	7940	2350	246	157	475	232	2303		17066	1216	1067	19349
Посавски кантон			727	300		182	70		250		1529	517		2046
Тузлански кантон											0	36095	29	36124
Зеничко-добојски кантон											0	100		100
Босанско-позарински кантон											39997			39997
Средњобосански кантон											13173			13173
Херцеговачко-неретвански кантон											130	119	2048	2297
Западнохерцеговачки кантон											341			341
Кантон Сарајево											628			628
Кантон 10											72864			72864
Федерација БиХ											38047			38047
Република Српска											3144			3144
Дистрикт Брчко														
Укупно БиХ														
НПП														
ЕУ ВЕТ														
ГТЗ														
Модуларни РС														
Традиционални С														
Традиционални Б														
Традиционални Х														
Власти модуларни														
Власти традиционални-нови														
Власти (Дански)														
Укупно за све НПП														

Табела 2: Примјена наставних планова и програма по броју занимања у БиХ за 2011/12. школску годину

	Број занимања по НПП									Број занимања по два НПП	Број занимања укупно	Број заступљених породица занимања
	ЕУ ВЕТ	ТЗ	Модуларни РС	Традиционални Б	Традиционални Х	Традиционални С	Власти модуларни	Власти традиционални-нови	Власти (Данска)			
Ентитет/кантон/дистрикт	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Унско-сански кантон	24			40						3	61	12
Посавски Кантон	9				8						17	8
Тузлански кантон	31	7		45						9	74	13
Зеничко-Добојски кантон	25	5		56	20					32	74	13
Босанско-подрињски кантон	6			14							20	10
Средњобосански кантон	5	2		37	42					25	61	13
Херцеговачко-неретвански к.	9	2		32	38					21	60	11
Западнохерцеговачки кантон	3				13					1	15	6
Кантон Сарајево	27	5		41			3	3	1	9	71	12
Кантон 10					20						20	10
Република Српска	11	6	69			3	1			14	76	13
Брчко Дистрикт	11		1				23				35	10

Видљиво је да се од укупно 114 055 ученика, по модуларним НПП образује 60 444 ученика или 53 % а по традиционалним 53 611 ученика или 47 %.

Најзаступљенији су традиционални Б НПП и школовањем по овим наставним плановима и програмима је обухваћено 39 997 ученика (35 %). Сљедећи по заступљености су модуларни РС НПП са 36 124 ученика и ЕУ ВЕТ НПП са 19 349 ученика.

Унско-сански кантон

Средње стручне школе Унско-санског кантона школују ученике за 61 занимање из 12 породица занимања (није заступљена геологија, рударство и металургија).

Примјењују се традиционални НПП на босанском језику и ЕУ ВЕТ наставни планови и програми. Карактеристично за УСК је да се модуларни ЕУ ВЕТ програми примјењују у потпуности, без измјена. Традиционални Б НПП се примјењује за 40 занимања, ЕУ ВЕТ НПП за 24 занимања, а за три занимања се примјењују оба НПП.

Средњим стручним образовањем обухваћено је 8418 ученика. По ЕУ ВЕТ НПП образује се 3000 ученика или око 36 %, а 5418 ученика или око 54 % по традиционалном Б НПП.

Посавски кантон

Двије средње стручне школе Посавског кантона образују 17 занимања из 8 породица занимања.

Заступљен је традиционални НПП на хрватском језику за 8 занимања и ЕУ ВЕТ НПП за 8 занимања. По ЕУ ВЕТ НПП школује се 363 ученика (53 %) и по традиционалном Х НПП школује се 319 ученика.

Тузлански кантон

Средње стручно образовање Тузланског кантона образује ученике за 74 занимања и заступљене су све породице занимања.

Примјењују се традиционални Б НПП а од модуларних ЕУ ВЕТ и ГТЗ наставни планови и програми. Образовањем по модуларним НПП обухваћено је 8667 ученика или око 48 % (7940 ученика по ЕУ ВЕТ НПП и 727 ученика по ГТЗ НПП). По традиционалном Б НПП образује се 9244 ученика или 52%.

Тузлански кантон је на другом мјесту у Федерацији БиХ, после Босанско-подрињског кантона, по проценту примјене модуларних НПП и треба истаћи да се у односу на претходну школску годину тај проценат увећао за 7 % (41 % за 2010/11. и 48 % за 2011/12. школску годину).

Када се примјена НПП посматра по броју занимања подаци су сљедећи: највећи број, 45 занимања, је по традиционалном Б НПП; по ЕУ ВЕТ НПП је

31 занимање и по ГТЗ НПП је 7 занимања. За 9 занимања се примењују два различита наставна плана и програма.

Зеничко-добојски кантон

У Зеничко-добојском кантону средњим стручним образовањем је обухваћено 14 160 ученика и заступљено је 74 занимања из свих 13 породица занимања.

Примјењују се традиционални НПП на босанском језику и традиционални НПП на хрватском језику а од модуларних ЕУ ВЕТ и ГТЗ НПП. Највећи број ученика обухваћен је образовањем по традиционалном Б НПП и то 10 484 ученика или 74 %. По модуларним НПП школује се 2 650 ученика или око 19%.

Посматрано по броју занимања, традиционални НПП на босанском језику се примјењује за 56 занимања, традиционални НПП на хрватском језику за 20 а модуларни НПП за 30 занимања. Уколико се примјена модуларних НПП изражава према броју занимања била би око 28 %. Специфично за ЗДК је да се велики број занимања, чак 32, образује по два различита наставна плана и програма.

Босанско-подрињски кантон

БПК има у средњим стручним школама заступљено 20 занимања која су из 10 породица занимања.

У примјени су традиционални Б и ЕУ ВЕТ НПП. Традиционални НПП је усвојило кантонално министарство са измјенама и новим занимањима преузетим од Кантона Сарајево. По ЕУ ВЕТ НПП се образује 246 ученика (52%) за 6 занимања а 227 ученика (48 %) по традиционалном Б НПП се образује за 20 занимања.

Средњобосански кантон

Средње стручне школе у СБК образују 9 045 ученика за 61 занимање из свих 13 породица занимања.

Традиционални НПП на хрватском језику се примјењује за 42 занимања за која се образује 4 722 ученика или 52 %. По традиционалном НПП на босанском језику школује се 3 984 ученика или 44 % за 37 занимања. СБК има веома малу заступљеност модуларних наставних планова и програма по којима се образује 335 ученика или око 4 % и то за 7 занимања. За велики број занимања, чак 25, примјењују се два НПП.

Херцеговачко-неретвански кантон

У ХНК средње стручно образовање је заступљено са 60 занимања из 11 породица занимања и образује 7 268 ученика.

Највећи број ученика се школује по традиционалном НПП на хрватском језику (4 189 ученика или 58 %) а ови НПП се примјењују од 1998. год. када су прихваћене унијете измјене и нова занимања у до тада коришћене НПП. По традиционалном НПП на босанском језику школује са 2 534 ученика или 35 %. Образовањем по модуларним НПП обухваћено је само 545 ученика или око 7 %.

Примјена НПП посматрано по броју занимања је следећа: традиционални Х за 38 занимања, традиционални Б за 32 занимања, ЕУ ВЕТ за 9 занимања и ГТЗ за 2 занимања. За 21 занимање примјењују се два НПП.

Западнохерцеговачки кантон

Средњим стручним образовањем је у ЗХК обухваћено 2 126 ученика и заступљено је 15 занимања из 6 породица занимања.

Примјењује се традиционални НПП на хрватском језику за 13 занимања и ЕУ ВЕТ НПП за 3 занимања (једно занимање је по два НПП). Ако се примјена НПП посматра по броју ученика онда се долази до података да је традиционалним Х НПП обухваћено 89 % ученика а 11% се образује по модификационим ЕУ ВЕТ НПП.

Кантон Сарајево

Средње стручне школе Кантона Сарајево образују 11 020 ученика за 71 занимање из 12 породица занимања (нема геологије, рударства и металургије).

За КС је карактеристично шаренило у примјени наставних планова и програма а према подацима добијеним из школа користи се седам различитих НПП.

Образовањем по традиционалним наставним плановима и програмима обухваћено је 70 % ученика. По традиционалним Б НПП школује се 7368 ученика у 41 занимању. Властити традиционални-нови НПП развила је и примјењује Средња школа металских занимања у Сарајеву за 3 занимања у којима је 341 ученик.

По модуларним НПП образује се 30 % ученика. Поред ЕУ ВЕТ и ГТЗ модуларних НПП, примењује се измењени ЕУ ВЕТ НПП и два типа властитог модуларног НПП. По различитим модуларним НПП образује се укупно 36 занимања. За 9 занимања примјењују се 2 НПП.

Кантон 10

У Кантону 10 за 20 занимања из 10 породица занимања образује се 1 761 ученик.

Примјењују се традиционални НПП на хрватском језику за свих 20 занимања. Ови НПП су у примјени од 2004. године када је донијета одлука о кантоналним НПП (основа је НПП ХРХБ са унијетим измјенама и новим занимањима).

Република Српска

Средњим стручним образовањем је у Републици Српској обухваћено 38 047 ученика. Заступљено је 76 занимања из свих 13 породица занимања.

У Републици Српској се од 2004/05. школске године примјењују модуларни наставни планови и програми које је развило Министарство просвјете и културе Републике Српске – модуларни РС НПП. Ови НПП се у школској 2011/12. години примјењују за 69 занимања и образовањем по овим НПП обухваћено је 36 095 ученика или 95 %.

Од осталих НПП који се појављују у РС најзначајније је учешће ЕУ ВЕТ НПП са 1 216 ученика у 11 занимања и ГТЗ НПП са 517 ученика у 6 занимања. Властити модуларни се примјењује у Економској школи у Бијељини и обухваћено је 119 ученика. Једини традиционални НПП (традиционални С) користе се у Технолошкој школи у Бањалуци за 3 занимања са 100 ученика (0,26 %).

Четрнаест занимања се образује по два различита наставна плана и програма.

Брчко Дистрикт

Средње стручне школе у БД образују 3 144 ученика за 35 занимања из 10 породица занимања.

ССО је једино у Брчко Дистрикту у потпуности засновано на модуларним наставним плановима и програмима.

Највећи број занимања и ученика обухваћен је властитим модуларним НПП (23 занимања и 2 048 ученика или 65 %). ЕУ ВЕТ НПП примјењују се за 11 занимања са

1 067 ученика и за 1 занимање (гинеколошко-акушерски техничар) користи се модуларни РС НПП.

4. ЕВАЛУАЦИЈА пет ПОРОДИЦА ЗАНИМАЊА у ССО БИХ

4.1. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ

2 Шумарство и обрада дрвета

4.1.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 2

Методологијом истраживања је одређено да се евалуација проведе на узорку школа а да се анкетом обухвате ученици из једног одјељења завршних разреда, наставници који предају посматраним ученицима, родитељи ученика и представници привредних субјеката из подручја анкетирања.

У Породици 2 Шумарство и обрада дрвета у школској 2012/2013 години на подручју ФБиХ постоји 20 школа у којим се за неко од занимања образују ученици у завршним разредима. Школе користе различите НПиП тј. традиционалне и модуларне (ГТЗ и ЕУ-ВЕТ), НПиП на босанском и хрватском језику.

Водећи рачуна о критеријумима узорковања одређено је да се евалуација у ФБиХ проведе на узорку школа (7 школа) што је приказано у табели1.

Табела 1: Узорак школа за Породицу 2 у ФБиХ

Град/Мјесто	Назив школе	Назив Занимања	Степен	Примјењен НПП (врста)	УКУПНО УЧЕНИКА
Босанска Крупа	МСШ "Сафет Крупић"	Техничар финалне обраде дрвета	IV	ТРАДИЦИОНАЛНИ Б	24
Босанска Крупа	МСШ "Сафет Крупић"	Столар	III	ЕУ ВЕТ	14
Босанска Крупа	МСШ "Сафет Крупић"	Шумарски техничар	IV	ТРАДИЦИОНАЛНИ Б	22
Грачаница	МСШ Грачаница	столар	III	ЕУ ВЕТ	18
Завидовићи	Средња техничка школа Завидовићи	шумарски техничар	IV	ТРАДИЦИОНАЛНИ Б.	30
Завидовићи	Средња техничка школа Завидовићи	Техничар финалне обраде дрвета	IV	ТРАДИЦИОНАЛНИ Б.	23
Зеница	ЈУ Мјешовита средња школа Зеница	Еколошки техничар	IV	ЕУВЕТ	24
Кисељак	ССШ Фојница	шумарски техничар	IV	ТРАДИЦИОНАЛНИ Х	14

Сарајево	Средња школа за околиш и дрвни дизајн	техничар хортикултуре	IV	ЕУВЕТ	19
Сарајево	Средња школа за околиш и дрвни дизајн	расадничар	III	ЕУВЕТ	12
Сарајево	Средња школа за околиш и дрвни дизајн	шумар	III	ЕУВЕТ	6
Сарајево	Средња школа за околиш и дрвни дизајн	столар	III	ГТЗ	5
Сарајево	Средња школа за околиш и дрвни дизајн	тапетар декоратер	III	ГТЗ	5
Хаџићи	Средњошколски центар Хаџићи	Столар	III	традиционални Б	12
					228

Планирано је да се обухвате сва занимања и звања III и IV степена из горе наведених техничких и стручних школа и то:

- столар (ЕУ-ВЕТ и ГТЗ, традиционални НПиП на босанском језику),
- расадничар (ЕУ-ВЕТ)
- шумар (ЕУ-ВЕТ)
- тапетар-декоратер (ГТЗ)
- шумарски техничар (традиционални НПиП на босанском и хрватском језику)
- техничар хортикултуре (ЕУ-ВЕТ)
- еколошки техничар (ЕУ-ВЕТ)
- техничар финалне обраде дрвета (традиционални НПиП на босанском језику)

Планирани узорак Породице 2 је : 228 ученика и родитеља, 105 наставника ООП и СТ наставе и 28 друштвених партнера. Остварено бројно стање након анкетирања узорка Породице 2 је сљедеће: 218 ученика (95,50 %), 180 родитеља (79 %), 13 друштвених партнера (46,50 %) те 78 наставника ООП и СТ наставе (74,30 %).

Табела 2: ПРЕГЛЕД ШКОЛА, ЗАНИМАЊА И УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 2.

Занимање	Наставници		Ученици		Родитељи		Послодав-ци	
	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС
Шумарски техничар	78	26	57	56	49	56	13	14
Техничар за обраду дрвета				40		26		
Техничар финалне обраде дрвета			48		36			
Шумар			6	23	6	18		
Расадничар			12		12			
Столар			45	12	35	12		
Тапетар-декоратер			6		6			
Техничар хортикултуре			18		18			
Еколошки техничар			26		18			
УКУПНО:			218	131	180	112		

4.1.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА

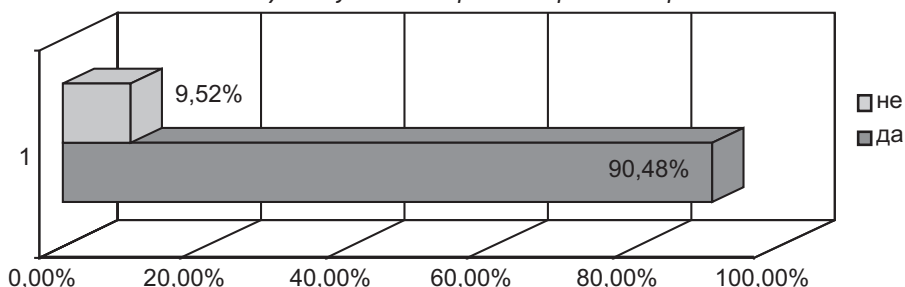
❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

◆ Наставници стручних предмета

По испитивањима из анкета 90,50% наставника сматра да је класификација занимања примијењена у школама усклађена са потребама тржишта рада а 9,50 % сматра да то није случај те сматрају да потребе тржишта рада можемо задовољити образовањем кадра техничар за ЦНЦ технологије и ЦНЦ оператор.

Графикон 1: Сматрате ли да је класификација занимања примијењена у вашој школи усклађена с потребом тржишта рада

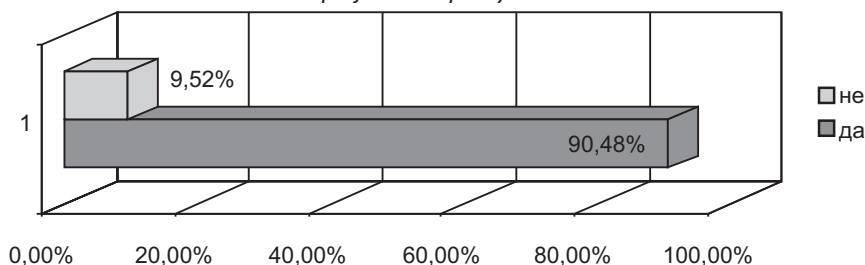

Наставници сматрају да су сувишна занимања услужних дјелатности и текстилне струке, те да се да предност производним занимањима.

Исто тако, 90,50% наставника сматра да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања, а њих 9,50 % сматра да то није случај те да треба избацити традиционалне предмете који немају везе са струком, нпр., Историју, Демократију и људска права те додати напредне и оне који су подржани новијом технологијом, стручне предмете из шумарства, нпр.: Информатика све 4 године.

90,48% наставника сматра да је седмични фонд сати предмета који предају (по разредима) добро планиран у НПиП-у, а 9,52% сматра да није те наводе да службе министарства требају да о томе воде бригу, и да се предмет Дрвне конструкције уведе 3 часа седмично у I, II и III години.

Графикон 2: Седмични фонд сати предмета који предајете (по разредима) добро је планиран у НПиП-а.

85,71% наставника сматра да је добар омјер теорије и праксе (посматрајући занимање, предмет и годину), а осталих 14,29% наставника има супротно мишљење те истичу: за прву годину техничара за обраду дрвета смањити број часова практичне наставе са 6 на 3 часа, дати виши фонд сати из струке за предмете Искрчење шума и Технологија дрвета, а код столара увести 12 часова практичне наставе седмично.

Знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања - слажу се 57,14%, у потпуности се слажу или не знају 19,05%, не слажу се 4,76% наставника.

У израду модуларних НПиП-а треба да се укључе представници педагошких завода/ Завода за школство и представници привреде подједнако, а након тога подједнако да се укључе синдикат, представници тржишта рада, те предметни наставници.

95,24% наставника СТ наставе сматра да је број модула у оквиру вашег предмета/ разреда довољан, а 4,76% сматра да је потребно у практичној настави смањити број модула а да се обухвати предвиђени НПиП, дати министарству да у сарадњи са предметним наставницима то уради.

Наставници су сложни да назив модула и шифра указују на садржаје који се у оквиру њега проучавају, те да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани. Такође, слажу се да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула, тако да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане.

Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени - у потпуности се слажу 9,53% наставника, слажу се 57,14% наставника, не знају 28,57%, те се не слажу 4,76% наставника. Наводе Дендрологију и Организацију и економику пословања као нове изборне предмете.

Да су садржаји НПиП-а/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада и да су смјернице за пројектну седмицу добро дефинисане, те да су упутства/смјернице за матуру прецизне и свеобухватне и смјернице за оцјењивање модула прецизно дефинисане - 71,43% наставника се слажу, 9,53% у потпуности се слажу, 14,28% не знају, а 4,76% се не слажу.

Заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност - 76,19% наставника се слаже, 14,28% се не слажу, а 9,52% наставника не знају.

Са тврдњом да збир свих модула заједно чини НПиП-е једног занимања у потпуности се слаже 9,52% наставника, слажу се 76,19% наставника, а 14,28% се не слажу са том тврдњом.

61,90% наставника сматра да седмични/дневни број часова ученике не оптерећује, оптерећује 23,80%, много оптерећује 9,52%, те уопште не оптерећује 4,76%.

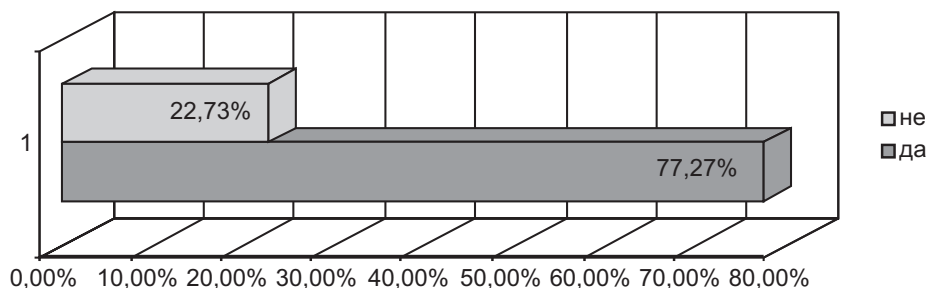
◆ **Наставници општеобразовних предмета**

77,28% наставника сматра да је класификација занимања примијењена у њиховој школи усклађена с потребом тржишта рада, а 22,72% то не сматра тачним те наводе сљедећа занимања која су потребна локалној заједници, а недостају у постојећој класификацији занимања: кухар, конобар, фризер, електричар, електромеханичар, обућар, сајџија, шумарски технолог, прерађивач дрвета, ватрогасац. За сувишна занимања сматрају шумарски техничар, цвјећар и ветеринарски техничар.

Да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања 77,27% наставника се слаже, а 22,73% наставника се не слаже, те наводе да треба изоставити Физику и Историју за И разред, а додати 2-3 изборна предмета из струке сваке године: Сигурност и мјере заштите на радном мјесту, Заштита становништва у разним ситуацијама (пожар, поплава, удар грома, удар струје), Заштита школске популације од насиља и употребе наркотика, општеобразовне

предмете (повећати број модула - седмични фонд сати и по разредима, Историја I и IV разред или I и II разред, техничарима би требало више Физике).

Графикон 3 Да ли је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања?

Наставници су подијељеног мишљења око планирања седмичног фонда часова по предметима које предају у НПиП, те наводе да се треба вратити на стари НПиП, укинути модуле, у свим разредима повећати фонд часова, у III разреду повећати број часова Математике за 1, додати 1 час ТиЗО, више часова матерњег језика, повећати фонд сати на 4+4+3+3 и дио уврстити у вјежбе (практичну наставу).

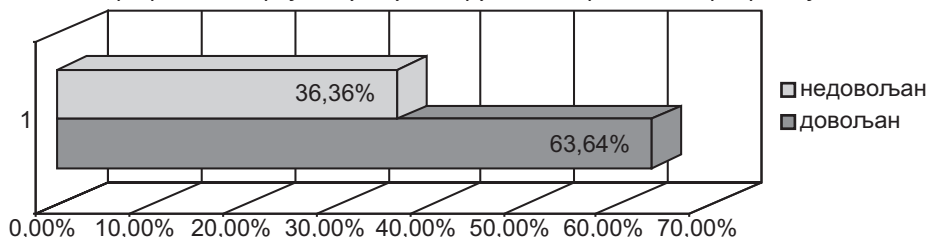
81,81% наставника сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући, а 18,18% сматра да није те наводе да теорија из математике не прати праксу, премали је број часова за потребну допуну, нпр.: тригонометрија за шумарску струку.

Да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања 9% наставника се у потпуности слажу, 54,54% се не слажу, 18,18% не знају или се не слажу.

Наставници ООП сматрају да у израду модуларних НПиП-а треба да се укључе прво предметни наставници и представници тржишта рада заједно, затим представници педагошких завода/Завода за школство и представници из привреде, а потом и синдикат.

Број модула у оквиру вашег предмета/ разреда је довољан сматра 63,63%, а 36,37% сматра да је недовољно. Такође, истичу да би промјена броја модула у току једне школске године у оквиру ТиЗО требала би бити минимално 4 због разноврсности програма, одређених спортова те физичке активности ученика у току године. I разред - 4 часа седмично, II разред - 4 часа седмично, III разред - 3 часа седмично, IV разред - 3 часа седмично, модули у настави Математике нису и не могу бити заокружене цјелине.

Графикон 4: Број модула у оквиру вашег предмета/ разреда је

Назив модула и шифра указује на садржаје који се у оквиру њега проучавају. Наставници то потврђују у 86,36% случајева, а не потврђују у 13,63% случајева, те истичу промјену модула у оквиру предмета Исламска вјеронаука и за II страни језик али без конкретних назива.

Наставници сматрају да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани те да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула.

Наставници наводе приједлог промјена јединица у модулима : Босански језик - спојити 3. и 4. Модул; 2. и 4. модул би онда имао назив фонетика са морфологијом, што би био увод у постојећи модул 6 (синтакса); промијенити јединице модула у 4. разреду за ТиЗО те убацити по још један модул у свим разредима ради разноврсности програма. Треба редефинисати модуле у цјелости.

Наставници сматрају да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане, али да треба редефинисати смјернице за наставнике: Енглески језик - смјернице су сувише штуре, ограничавајуће и сувишне; у свим модулима из Вјеронауке немогуће је неке смјернице пратити односно циљеве реализовати.

На питање: изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени, 9% наставника у потпуности се слажу, слажу се 45,45%, не знају 36,36%, а не слажу се 9% наставника.

Наставници наводе сљедећи приједлог промјена изборних предмета: да и Енглески језик буде изборни предмет те да се укине могућност избора «НИШТА» за ученике при избору похађања предмета Вјеронаука и Културе религија.

На питања: Садржаји НПП-а/предмета/модула су прилагођени локалним потребама тржишта рада; смјернице за пројектну седмицу су добро дефинисане; упутства /смјернице за матуру су прецизна и свеобухватна; заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност, наставници се у потпуности слажу 4,54%, слажу се 59%, не знају 30%, не слажу се 6,46%.

Смјернице за оцјењивање модула прецизно су дефинисане, збир свих модула заједно чини НПиП-е једног занимања, наставници одговарају: слажу се 73%, не знају 4,5%, не слажу се 22,5%.

Наставници сматрају да седмични/дневни број часова ученике: оптерећује 31,82%, 13,64% не зна, 50% не оптерећује, и 4,54% уопште не оптерећује.

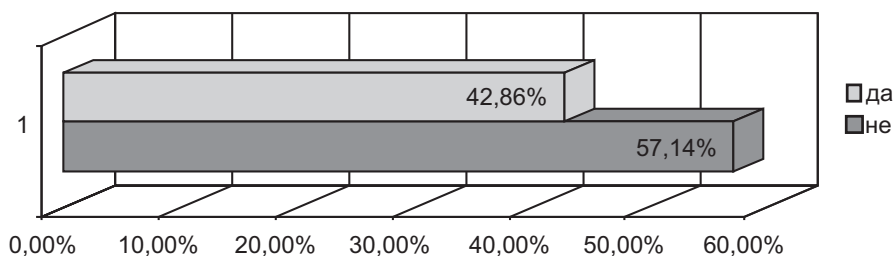
★ Традиционални НПП (на босанском и хрватском језику)

◆ *Наставници стручних предмета*

Наставници који раде по програму на босанском језику су подијељеног мишљења око тврдње да је класификација занимања примијењена у њиховој школи усклађена с потребом тржишта рада тј. њих 57,14% тврди да јесте, а 42,86% тврди да није и наводе занимање кулинар које је потребно локалној заједници, а недостаје у постојећој класификацији занимања. Наставници који раде по програму на хрватском језику, 100 % тврде да је класификација занимања задовољавајућа.

Исто тако, наставници програма на босанском језику тврде да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања у омјеру 57,14%, а њих 42,86% тврди да то није случај те наводе да треба изоставити општеобразовне предмете који немају везу са праксом, а додати предмете ЦНЦ технологије у производњи намјештаја, конструисање помоћу рачунара... Наставници који раде по програму на хрватском језику су мишљења да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-у једног занимања, уз то да треба додати Латински језик.

Графикон 5: Да ли је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања?

Наставници сматрају да је седмични фонд часова предмета који предају (по разредима) добро планиран у НПиП-у по босанском и хрватском програму. 42,85% наставника по програму на босанском језику сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући у НПиП-у, а њих 57,15% сматра да није и наводе као приједлог промјене: II и III разреди смањити фонд теоретске наставе, повезати теорију и праксу путем вјежби и задатака и повећати број часова.

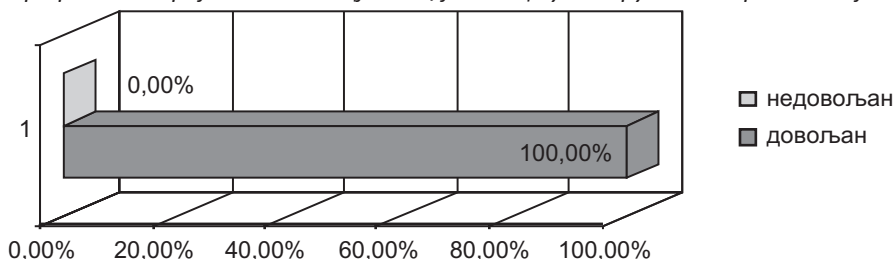
Стручни предмети имају мало часова у односу на практичну наставу ТФОД (први разред 2 часа, четврти разред 4 часа), шумарски техничар - увести праксу у све разреде. Наставници по програму на хрватском језику се слажу да је омјер теорије и праксе задовољавајући.

Да знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања, наставници програма на босанском језику у 71,43% се слажу, а 28,57% се не слажу, док се наставници програма на хрватском језику слажу у потпуности.

Наставници програма на босанском језику сматрају да традиционалне НПиП-е које користе треба мијењати и наводе сљедећи приједлог: приступ информационим технологијама, опремљеност школе, додатна едукација наставног кадра, ЦНЦ технологије, конструисање путем рачунара. Наставници програма на хрватском језику су истог мишљења и наводе: освјезити теорију и праксу и ускладити са савременим достигнућима науке и технике шумарске струке.

Обје групације наставника сматрају да сви субјекти подједнако треба да учествују у изради НПиП-а, али дају приоритет предметним наставницима. Такође, обје групације наставника су мишљења да је довољан број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета.

Графикон 6: Број наставних цјелина/јединица у оквиру вашег предмета је?

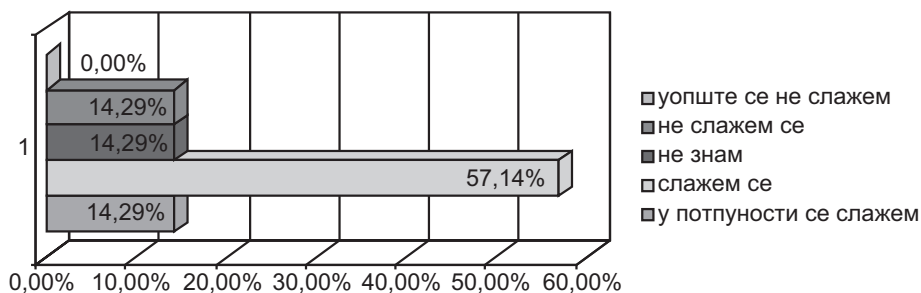
Наставници сматрају да су циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета прецизно дефинисани као и да су упутства за извођење наставе прецизно и свеобухватно дефинисана, те мисле да је потребно увести изборне предмете у оквиру занимања.

Наставници сматрају да се у њиховим школама врши измјена НПиП-а у складу с потребама тржишта рада, те се слажу да у оквиру НПиП-а, као метод за развој вјештина ученика, може послужити увођење пројектне седмиче.

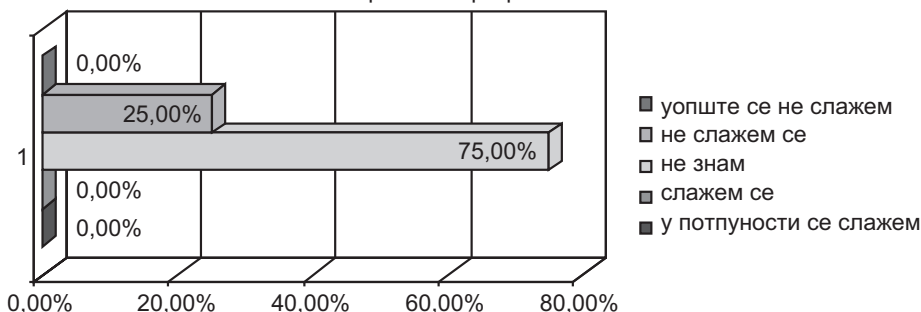
Наставници изјављују да при реализацији садржаја НПиП-а користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа. Слажу се да су упутства за матуру прецизно дефинисана.

Наставници по програму на босанском језику се слажу да НПП-и које користе омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност 57,14%, у потпуности се слажу 14,28%, те њих 14,29% не зна или се не слаже; док наставници хрватског програма не знају 75% и не слажу се 25%.

Графикон 7: НПП-и које ви примјењујете не омогућују хоризонталну и вертикалну проходност.
босански програм

хрватски програм

Наставници обје групације слажу се да НПП-и које примјењују садрже детаљна упутства за оцјењивање.

Наставници по програму на босанском језику, на тврдњу: НПП-и које ви примјењујете не омогућавају брзе измјене наставних садржаја, у потпуности се слажу њих 14,28%, слажу се 42,85%, не знају 28,57%, те се не слажу 14,28% наставника; док наставници по програму на хрватском језику не знају 75%, и не слажу се 25% наставника.

Наставници су подијељеног мишљења да седмични/дневни број часова ученике оптерећује, сматрају да их оптерећује или не оптерећује.

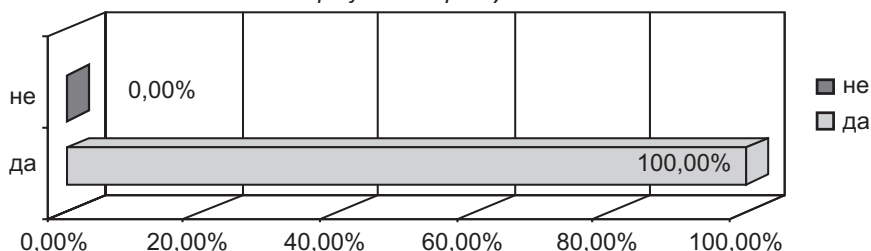
◆ *Наставници општеобразовних предмета*

70 % наставника који раде по програму на босанском језику тврде да је класификација усклађена с потребом тржишта рада, а њих 30 % сматра да није те наводе да је занимање кувар потребно локалној заједници, а мисле да је гимназија непотребна. Наставници по програму на хрватском језику се слажу да је класификација занимања у реду.

Да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-а једног занимања сматра 75% наставника по програму на босанском језику, а 100 % по хрватском програму, те 25% наставника по програму на босанском језику тврди да није и сматрају да треба изоставити Вјеронауку, а потребно је додати више часова Енглеског језика у IV разреду, Етику и други страни језик.

Наставници сматрају да је седмични фонд часова предмета који предају (по разредима) добро планиран у НПиП-а те да је омјер теорије и праксе одговарајући у НПиП-у али да треба повећати број часова стручне наставе на уштрб општих предмета.

Графикон 8: Седмични фонд часова предмета који предајете (по разредима) добро је планиран у НПиП-а.

Наставници се слажу да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

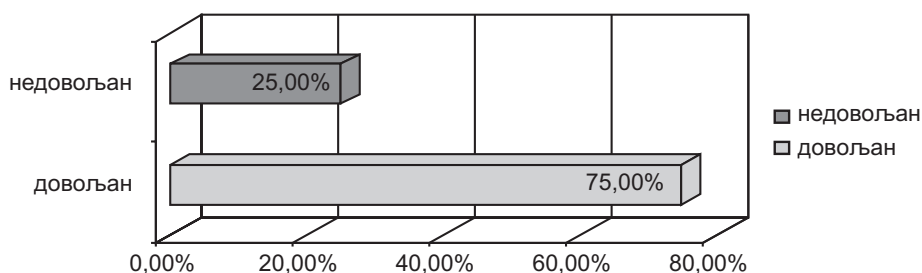
Наставници по програму на босанском језику сматрају да традиционалне НПиП-е треба мијењати и наводе приједлог промјена: више аудиовизуелних садржаја, модерније тематске јединице; самим тим и интересантнија настава, нови наставни планови, обука за нове алате и машине и нову технологију, више повезати теорију са конкретним радом машина, користити интернет за потребе предмета, наставни план и програм из Босанског језика преобиман за ово занимање, редуцирати уџбеник у складу са изабраним занимањем. Наставници по програму на хрватском језику сматрају да традиционални НПиП не треба мијењати.

Наставници обје групације сматрају да у изради/ревизији/промјени НПиП-а треба да се укључе овим редосљедом: предметни наставници, представници

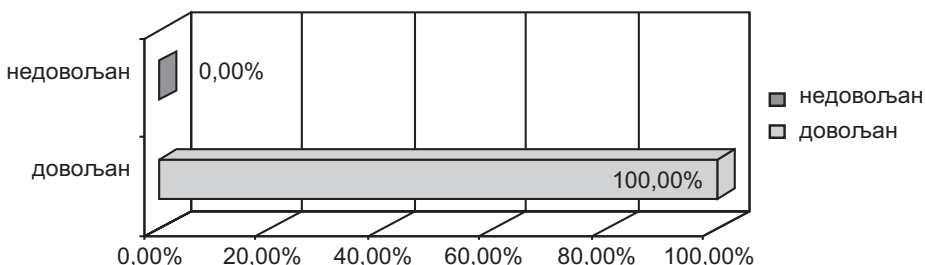
педагошких завода/Завода за школство, представници тржишта рада, представници привреде те синдикат.

Број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета је довољан за 75% наставника, а за њих 25% није из босанског програма те сугеришу да се мало сузе и уреде наставне цјелине за предмет Босански језик јер су преопширне, а уџбеници неадекватни. Наставници хрватског програма сматрају да је број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета довољан.

Графикон 9: Број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета
босански програм

хрватски програм

Наставници се слажу да су циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета прецизно дефинисани с тим да би било пожељно код предмета Организација и економика рада редефинисати садржај, циљеве и задатке. Исто тако, сагласни су да су упутства за извођење наставе прецизно и свеобухватно дефинисана.

70% наставника програма на босанском језику сматра да је потребно увести изборне предмете у оквиру занимања, а 30% је против тога јер ученици већ имају стручне предмете и због преоптерећености ученика, а наставници хрватског програма су 100% за увођење изборних предмета.

50% наставника програма на босанском језику мисли да се у школи врши измјена НПиП-а у складу с потребама тржишта рада, а 50% није упознато с

тим, те сматрају да је неопходно успостављање сталне везе између тржишта рада и образовања ученика у складу са занимањима која су одабрали и тако их припремати за рад и оспособљавати за тржиште рада. Наставници програма на хрватском језику сматрају 100% да се у њиховим школама врши измјена НПиП-а у складу с потребама тржишта рада.

Наставници су подјељених мишљења између оних који не знају 50% и оних који се слажу 50% да у оквиру НПиП-а, као метод за развој вјештина ученика, може послужити увођење пројектне седмице.

Наставници при реализацији садржаја НПиП-а користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа.

60% наставника из оба програма сматра да су упутства за матуру прецизно дефинисана.

Наставници у 60% случаја не знају да НПиП-и које примјењују не омогућују хоризонталну и вертикалну проходност.

50% наставника сматра да НПиП-и које примјењују не садрже детаљна упутства за оцјењивање, а остали или не знају 40% или се не слажу 10%.

Наставници су подијељених мишљења да НПиП-и које примјењују не омогућују брзе измјене наставних садржаја (50% слажу се, а 50% не слажу се).

60% наставника мисли да седмични/дневни број часова ученике не оптерећује.

❖ Евалуација у РС (ГТЗ, ЕУ-ВЕТ И РПЗ)

Наставници у РС-у наводе да је номенклатура занимања усклађена с потребама тржишта рада. Наставници наводе да тржишту рада требају сљедећа занимања: техничар за обраду дрвета, техничар за хортикултуру, еколошки техничар, техничар за пејзажну архитектуру, од којих већина не постоји у садашњој номенклатури.

Да је адекватна заступљеност предмета у НПиП-у сматра већина наставника.

Наставници који су се изјаснили да није адекватна заступљеност предмета у НПиП предлажу да се смањи број општеобразовних предмета, повећа број стручних предмета и дода Екологија.

Наставници раде по програмима у којима је седмични фонд часова адекватно распоређен, па нема приједлога за било какве измјене.

Расподјела времена за теорију и праксу је адекватна, наставници су се изјаснили 100% потврдно и нема приједлога за промјене.

Знања која ваши ученици стекну током школовања у школи омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања. Анкетирани наставници се слажу са овом тврдњом.

Према мишљењу наставника у изради НПП требају да учествују према следећем рангу:

1. стручњаци из привреде
2. предметни наставници
3. стручњаци за тржиште рада
4. представници Педагошког завода
5. универзитетски професори
6. социјални партнери

Према резултатима наставници сматрају да су за израду модуларних НПП најбитнији стручњаци из привреде.

Наставници су 100% мишљења да је број модула у оквиру предмета/ разреда довољан, као и да назив модула указује на садржаје који се у оквиру њега проучавају.

Сви анкетирани наставници сматрају да су циљеви, задаци и садржаји модула адекватно дефинисани.

Да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула наставници се слажу. Смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно су и свеобухватно дефинисане, сматрају сви анкетирани наставници.

Мишљење наставника о томе да је изборни предмет у оквиру занимања адекватно одређен.

Да су садржаји модула прилагођени потребама локалне привреде наставници се слажу, као и да су смјернице за пројекат седмицу адекватне.

За тврдњу: упутства /смјернице за матуру су прецизна и свеобухватна, наставници се слажу.

Заједнички модули довољни су и адекватни за хоризонталну проходност, наставници се слажу.

Наставници су сагласни да су смјернице за оцјењивање модула детаљне и прецизне, као и са тврдњом да збир свих модула заједно чини цјелину НПП занимања.

Наставници су супротног мишљења о оптерећености ученика фондом сати.

По горе наведеном може се закључити да наставници из ФБиХ и РС у већини случајева дијеле иста мишљења. Корелације у сличним размишљањима можемо наћи у наводима о адекватној заступљености предмета у НПП-у једног занимања, те да се примат образовања ученика да образовању у СТ предметима и ПН, сматрају да је фонд часова добро распоређен уз препоруке за повећањем фонда сати СТ предмета и ПН (ФБиХ - Дрвне конструкције I,II,III година). Наставници се слажу да модули и шифра модула указују на

садржаје који се изучавају у оквиру предмета, да су изборни предмети добро распоређени, да називи модула указују на садржаје истих, да је збир свих модула добро распоређен, да НПиП-и омогућују хоризонталну и вертикалну проходност, те да су ученици неоптерећени фондом часова. Исто размишљање дијеле око реевиденције НПиП-а те укључења стручњака из привреде, социјалних партнера, синдиката, представника тржишта рада, наставника.

4.1.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

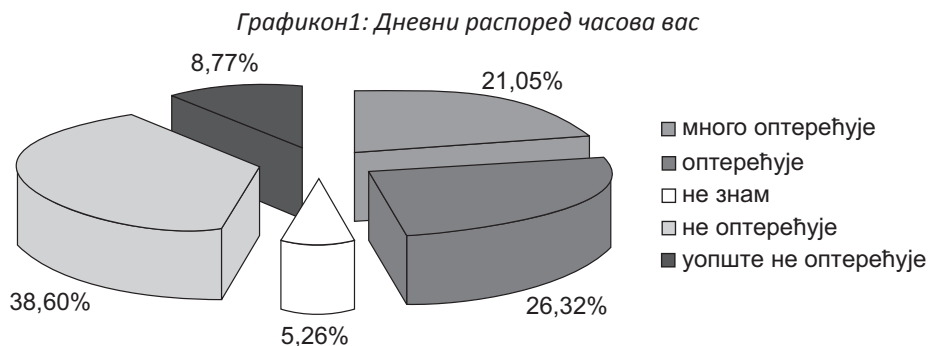
Занимање: шумарски техничар

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Традиционални НПиП (босански и хрватски програм)

Родитељи ученика овог занимања имају степен стручне спреме у омјеру: ОШ 18,4%, ССС 67,3%, ВШС 4,1%, те ВСС 10,2%.

Анкетирани ученици из овог занимања у омјеру 61,43% мушких и 38,57% женских ученика изјашњавају се различито на питање да ли их дневни распоред часова оптерећује.

Родитељи су опозитног мишљења и изјаснили су се да дневни распоред часова њихово дијете 50% не оптерећује или уопште не оптерећује, њих 21,4% је одговорило да не зна, а 28,6% да оптерећује или уопште не оптерећује.

Ученици и родитељи имају истовјетне ставове на питање да ли су предмети које пручавају ученици у оквиру овог занимања одговарајући, што потврђују процентуално подударним ставом: 80 % се слажу да су предмети одговарајући, а 20% се не слажу с тим да наводе да би требало изоставити предмете:

Политика, Вјеронаука, ТиЗО, Енглески језик, Историју, Привреду, а додати: практични рад на терену и други страни језик.

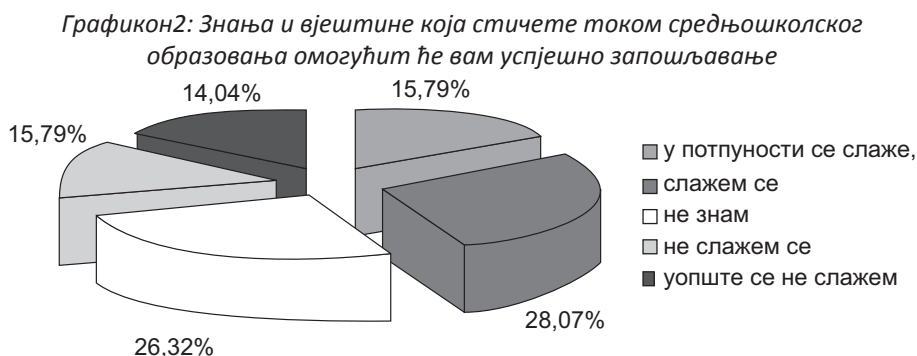
Ученици одговарају да је седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро планиран са ДА у 64,91%, а са НЕ 35%, те наводе да је то узрок превише часова стручних предмета у једном дану и пуно предмета док IV разреди немају довољно Математике. Родитељи 100% потврђују добро планирање фонда школских часова по разредима и предметима.

Ученици и родитељи истовјетно одговарају да предмети који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада су стручно-теоретски предмети и Практична настава, те предмети у функцији струке, страни језик, Математика.

Ученици и родитељи сматрају да наставне предмете општеобразовне функције (ТиЗО, Вјеронаука, Латински, Социологија, Привреда) са комплетним садржајем треба сматрати сувишним.

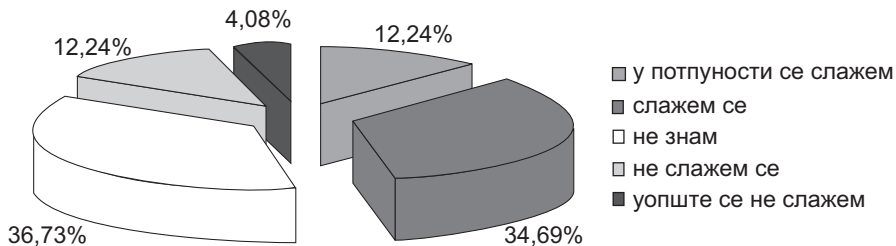
На питање: Наставним планом и програмом је потребно омогућити увођење Изборног предмета, ученици разнолико одговарају, али се већином слажу (у потпуности се слажу – 15,78%, слажу се – 38,59%, не знају – 14%, не слажу се или се уопште не слажу – 30%), док родитељи подржавају увођење изборног предмета 92%, а само 8% родитеља се не слаже.

Занимљива су стајалишта ученика и родитеља на тврдњу: знања и вјештине које стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање. Тако ученици одговарају :

те родитељи :

Графикон3: Знања и вјештине које ваше дијете стиче током средњошколског образовања уз примјену постојећих НПиП-а не омогућују успјешно запошлење у струци.

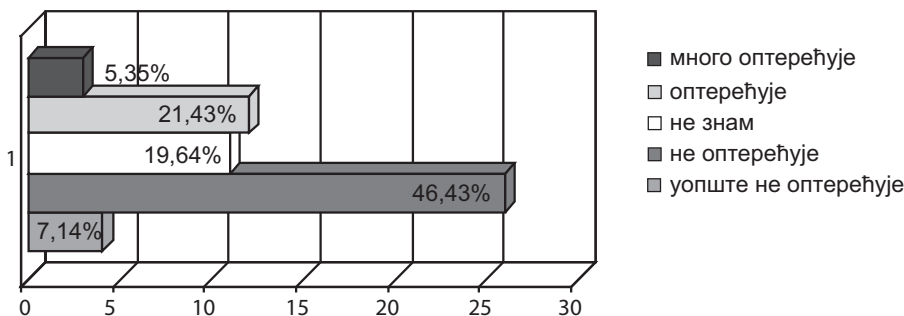

Ученици и родитељи додају: да је неопходно више теренског рада, више практичне наставе, више стручних екскурзија и посјета расадницима и привредним субјектима, више сарадње родитеља и професора, више стручних предмета, увести стручне екскурзије, усмени на матурском из математике укинути, побољшат материјалне услове за рад.

❖ Евалуација у РС

Дневни распоред часова много оптерећује мисли 7,14% ученика, оптерећује 46,43%, не зна 19,64%, а да не оптерећује мисли 21,43%, док 5,35% се изјаснило да их уопште не оптерећује. Родитељи сматрају супротно. На остале наводе родитељи подржавају мишљења ученика.

Графикон 1: Дневни фонд часова вас:
Дневни распоред часова

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања су адекватни мисли 89,29%, а да нису 10,71% испитаних ученика.

Ученици су мишљења да практичну наставу треба увести у све године, али без назнаке са којим садржајима.

Да је укупан седмични фонд часова по предметима у години проучавања адекватно одређен Наставним планом и програмом мисли 83,93% ученика, а да није 16,07%.

Приједлог ученика је да се седмични фонд часова смањи на 25 и истовремено уведе предмет Заштита шума с 2 часа у четврти разред.

Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада према мишљењу ученика дају следећи предмети: Искориштавање шума, Заштита шума, Српски језик, Стручни предмети, Уређивање шума, Ботаника, Примјена рачунара.

Ученици сматрају да су сувишне функције (86,95%) у оквиру предмета Математика, Историја и Предузетништво.

Да су изборни предмети адекватно одређени у Наставном плану и програму у потпуности се слаже 10,71%, слаже се 57,14%, не зна 21,43%, не слаже се 10,71% .

Са тврдњом да знања која стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада у потпуности се слаже 21,43%, слаже се 60,71%, 14,29 не зна, а 3,51 се не слаже.

- Из горе наведеног могу се извести следећа истомишљења ученика и родитеља из РС-а и ФБиХ за занимање шумарски техничар: ученици сматрају да их дневни распоред сати оптерећује а родитељи сматрају супротно; обје групације сматрају да су предмети дати у НПиП-у овог занимања адекватни, али наводе потребу за повећање ПН, смањење броја сати ООП, те да се изоставе предмети Вјеронаука, Историја/Повијест, Предузетништво, Демократија и људска права. Сматрају да је седмични фонд часова по разредима добро планиран, али приједлог је да се повећа фонд часова СТ предмета јер, како наводе, они су и најзаслужнији за развој способности ученика у струци. Слажу се да су изборни предмети добро распоређени, те се слажу да знања и вјештине које стичу током школовања омогућују успјешно укључивање ученика на тржиште рада. Већина ученика и родитеља наводе непримјерене услове рада у току ПН (непостојање адекватних дидактичких помагала, кабинета, и сл.)

Занимање: техничар за обраду дрвета

❖ Евалуација у РС

Стручна спрема анкетираних родитеља ученика у оквиру овог занимања је: ОШ 6,67%, ССС 73,33%, ВШС 13,33%, ВСС 6,67%.

Мишљење родитеља је да дневни распоред часова њихову дјецу много оптерећује 13,33%, оптерећује 40%, не зна 26,67%, не оптерећује 6,67%, а да уопште не оптерећује 13,3%, док већина ученика сматра да их оптерећује.

Адекватно су предмети заступљени у НПиП мисли 93,33% родитеља, а да нису 6,67% због оптерећености градивом из стручних предмета, ученици се слажу са тврдњом у 95,83% случајева.

Сви родитељи и ученици су се потврдно изјаснили за тврдњу да је укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно одређен Наставним планом и програмом, те нема приједлога за корекције, док је приједлог ученика да се ПН уведе у све године.

40% родитеља мисли да Енглески језик највише доприноси развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада, затим Математика 33,33%, а Машина и уређаји, Конструисање, Практична настава и Обрада дрвета по 6,66%. Исто мишљење задржавају и ученици.

Родитељи и ученици наводе да је у оквиру Енглеског језика сувишна књижевност, у математици функције, а у физичком васпитању вјежбе снаге.

Са тврдњом да су изборни предмети адекватно одређени у Наставном плану и програму у потпуности се слаже 26,67% родитеља, слаже се 46,67%, не зна 26,67%. Ученици се већином слажу у сличном омјеру.

Мишљења родитеља су подијељена и око знања која дјеца стичу током школовања, а која им омогућују да се успјешно укључе на тржиште рада. Са тврдњом се у потпуности слаже 13,33%, слаже се 60%, не зна 13,33%, не слаже се 6,67% а уопште се не слаже 6,67% анкетираних родитеља. Ученичка мишљења су омјера: у потпуности се слаже 12,5%, слаже се 20,8%, 37,5% не зна, 8,33% се не слаже 20,8% ученика се у потпуности не слаже. Родитељи су у оквиру своје анкете дали препоруку да се више пажње посвети општем образовању.

★ Модуларни НПиП (ГТЗ)

Стручна спрема анкетираних родитеља ученика у оквиру овог занимања је: ССС 100%.

Да дневни распоред часова њихову дјецу много оптерећује мисли 9,09% родитеља, оптерећује 36,4%, не оптерећује 36,36%, а да уопште не оптерећује 18%. Ученици су се изјаснили да их не оптерећује.

Предмети су адекватно заступљени у НПиП мисли 72,23% анкетираних родитеља, 87,5% ученика, а 27,3% родитеља, 12,5% ученика да нису и да у оквиру занимања треба више практичне наставе. Ученици наводе да се градиво из предмета Технологија понавља.

Укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно је одређен према НПиП мисли већина родитеља и ученика. Нема приједлога за измјене.

Према мишљењу родитеља и ученика, предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада су Практична настава и стручни предмети, а предмет који је сувишан у оквиру овог занимања је Демократија и људска права.

Родитељи се 100% слажу с тврдњом да су изборни предмети адекватно одређени у оквиру занимања, као и да знања која дјеца стичу током школовања омогућују успешно укључивање на тржиште рада.

Занимање: техничар финалне обраде дрвета

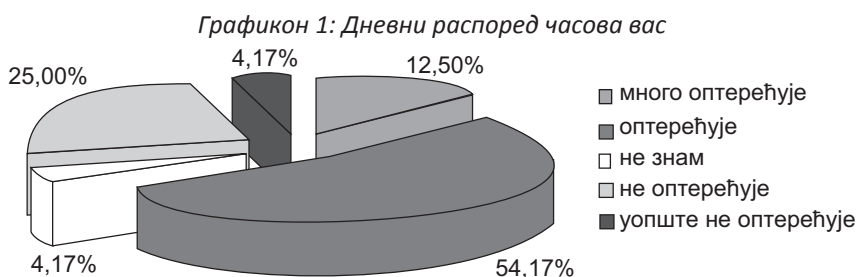
❖ Евалуација у ФБиХ

★ Традиционални НПиП (босански програм)

Стручна спрема родитеља испитаника: ОШ 33,33%, ССС 52,8%, ВШС 8,3% и ВСС 5,6%

Испитани узорак ученика: 56,25% мушких и 43,75% женских ученика.

Ученици су мишљења да их дневни распоред часова оптерећује или много оптерећује (66,5%), а родитељи имају слично мишљење те се изјашњавају у односу 55,5% да ученике оптерећује дневни распоред часова.

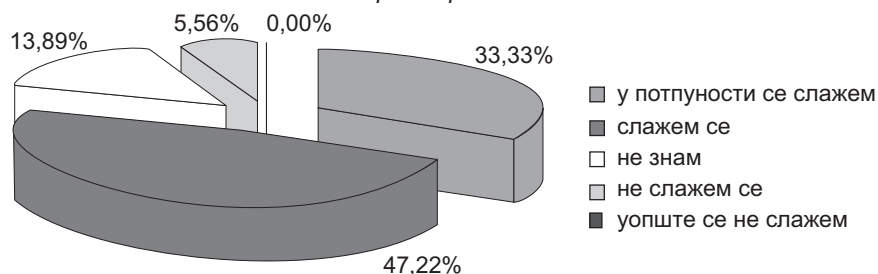
Ученици и родитељи имају исто мишљење око тога да су предмети које проучавају ученици овог занимања одговарајући, што потврђују у 77% случајева. Истог су мишљења и да треба изоставити предмете које проучавају, а немају везе са струком мислећи на општеобразовне предмете, а додати Практичну наставу због рада код запошљавања, Дизајн и обликовање намјештаја, више часова Практичне наставе, увести ЦНЦ технологије, Конструисање помоћу рачунара.

60,74% ученика се слаже да је седмични фонд школских сати за један предмет у једној школској години добро планиран, а 39,58% се не слаже с тим те наводе да се смање блок часови и највише 6 часова дневно, с тим се слажу и њихови родитељи.

Ученици и родитељи се слажу да стручно-теоретски предмети и Практична настава највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање ученика на тржиште рада, те да општеобразовним предметима: Историја, Српски, Хемија, Вјеронаука, Демократија, Физика, Математика, Физичко васпитање, Социологија смањити фонд часова или избацити садржај.

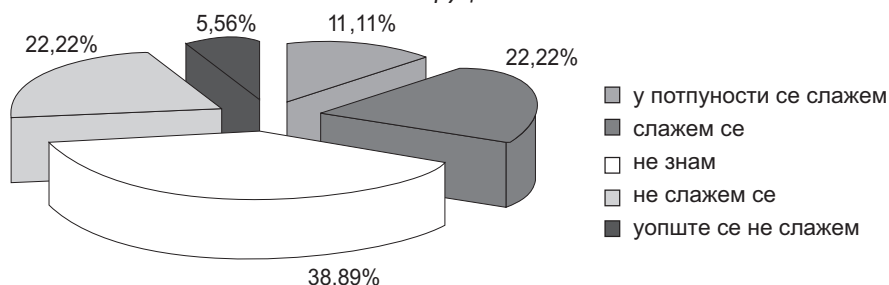
Родитељи и ученици су истовјетног мишљења око увођења изборног предмета.

Графикон 2: Наставним планом и програмом је потребно омогућити увођење изборног предмета.

Родитељи и ученици су истовјетног мишљења око тврдње да знања и вјештине које ученик стиче током средњошколског образовања уз примјену постојећих НПиП-а не омогућују успјешно запошљавање у струци.

Графикон 3: Знања и вјештине које ученик стиче током средњошколског образовања уз примјену постојећих НПиП-а не омогућују успјешно запошлење у струци.

Занимање: шумар

❖ Евалуација у ФБиХ

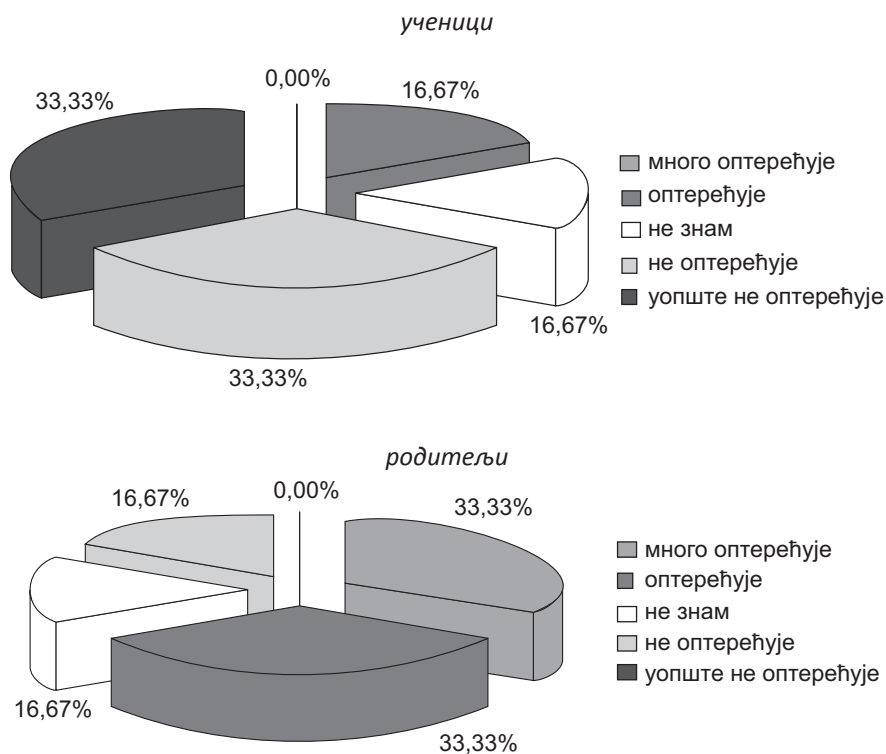
★ Модуларни НПП

Стручна спрема родитеља испитаника: ОШ 16,66%, ССС 83,34%.

Испитани узорак ученика - 100% мушки ученици.

Ученици су одговорили да их дневни распоред часова уопште не оптерећује или не оптерећује у 66,66% односу, а родитељи су супротно одговорили тј. да су њихова дјеца превише оптерећена распоредом сати.

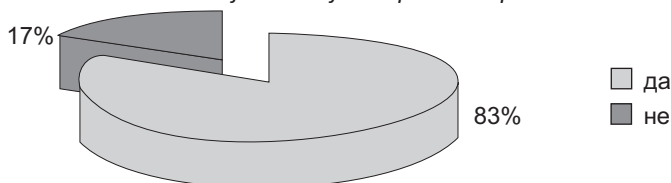
Графикон 1: Дневни распоред часова вас/ ваше дијете

Ученици и родитељи су мишљења да су предмети које ученици проучавају у оквиру свог занимања одговарајући, али да би требали изоставити Демократију и људска права, а додати страни језик.

Обје групе су истог стајалишта да је укупан седмични фонд школских сати за један предмет у једној школској години добро планиран.

Графикон 2: Укупан седмични фонд школских сати за један предмет у једној школској години је добро планиран

Обје групације се слажу у мишљењу да стручни предмети и практична настава највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање ученика на тржиште рада.

Родитељи су мишљења да општеобразовне предмете (Демократија и људска права, Босански језик, Вјеронаука) треба изоставити са цјелокупним садржајем, док се ученици по том питању нису изјаснили.

На питање да ли су изборни предмети у НПП-у добро планирани ученици су се изјаснили да се у потпуности слажу или слажу 50%, а 50% њих не зна, док се 66,66% родитеља слаже, 16,66% не зна и 16,66% се не слаже.

Ученици се у потпуности слажу или слажу (83,33%) да знања и вјештине које стекну током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада, док се само 50% родитеља слаже са том тврдњом, а остали се не слажу или не знају.

❖ Евалуација у РС

Дневни распоред часова много оптерећује мисли 4,34% ученика, оптерећује 34,78%, не знам 21,74%, не оптерећује 17,39%, а уопште не оптерећује 21,74%, док 50% родитеља не зна а остали имају подијељено мишљење да их оптерећује и не оптерећује.

Да су предмети дати у Наставном плану и програму занимања адекватни слаже се 65,22%, а да нису 34,78% анкетираних ученика, док 100% родитеља подржава ту тврдњу.

Да је укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно одређен Наставним планом и програмом мисли 69,57% ученика, а да није 30,43%, а 100% родитеља подржава ту тврдњу.

Ученици мисле да наставни предмети Ловство- 68% и Искориштавање шума - 30,4, а родитељи мисле да стручни предмети највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада.

У наставном предмету Математика ученици мисле да треба избацити тригонометрију (100%).

Са тврдњом: Знања која стичеш током школовања омогућавају ти успјешно укључивање на тржиште рада, слаже се 21,74%, не зна 65,22%, а не слаже се 13,04% анкетираних ученика, док 50% родитеља не зна а 50% се слажу.

- Из горе наведеног могу се наћи подударности у мишљењима родитеља и ученика на нивоима РС-а и ФБиХ за занимање Шумар: да ученике оптерећује фонд часова, да су адекватни предмети у оквиру занимања, а да је укупан број часова по предмету и година адекватан, да су стручно-теоретски предмети најзаслужнији за развој вјештина и знања ученика, те да се изостави тригонометрија – Математика из занимања. Ученици и родитељи нису изнијели позитиван став према томе да знања која ученик стиче током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

Занимање: расадничар

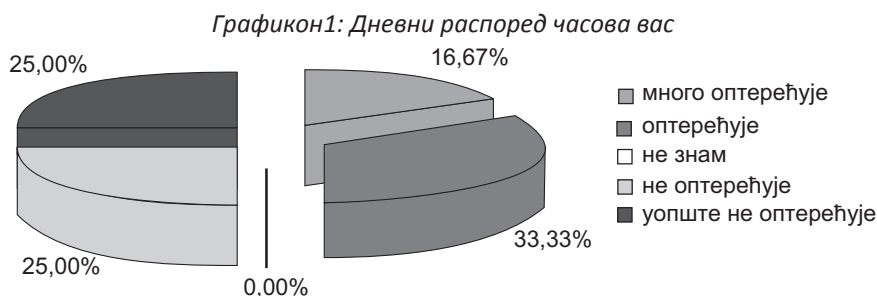
❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПиП

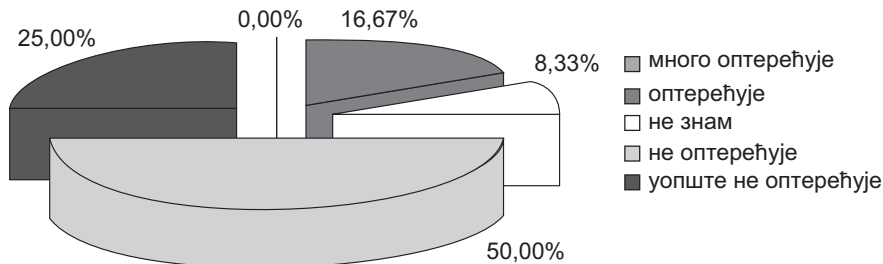
Степен стручне спреме родитеља овог занимања: ОШ 16,66%, ССС 58,33%, ВШС 25%.

Узорак броји мушких ученика 16,67%, те женских ученика 83,33%.

Ученици су подијељеног мишљења око тога да их дневни фонд часова оптерећује (50%) и не оптерећује (50%), док родитељи ипак задржавају мишљење да ученике фонд часова не оптерећује.

Графикон2: Дневни распоред часова ваше дијете

Ученици и родитељи су мишљења да су предмети које ученици проучавају у оквиру свог занимања одговарајући, али да би требали изоставити: Математику, Српски језик и Вјеронауку, а додати: Енглески језик, Географију, Информатику.

Обје групације су мишљења да је седмични фонд часова добро планиран по разредима и предметима, али да треба увести предмете који ће повећати опште знање и утицати на одгој дјете, а све остале осавременити и учинити интересантнијим.

Обје групације наводе стручне предмете и Практичну наставу али и Босански језик, Математику као предмете који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање ученика на тржиште рада, те наводе да Математика и Српски језик су потребни предмети али им је градиво преопширно.

Ученици и родитељи се слажу да је изборни предмет у НПиП-у добро одређен, те су истог мишљења да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

Занимање: столар

❖ Евалуација у ФБиХ

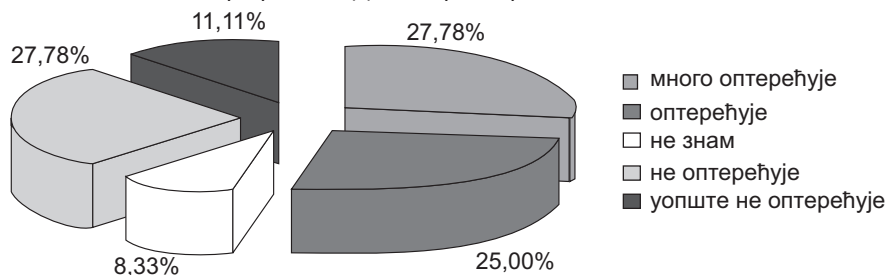
★ Модуларни НПиП

Степен стручне спреме родитеља испитаника: ОШ 28,57%, ССС 64,28%, ВШС 7,14%.

Узорак броји 100% мушку популацију ученика.

На питање да ли их дневни распоред часова оптерећује, ученици су одговарали различито

Графикон1: Дневни распоред часова вас

Родитељи тих ученика су одговорили слично као и ученици (43% не оптерећује, 53% оптерећује, 4% не знају).

Родитељи су задовољни са предметима које проучавају њихова дјеца 100%, док 88,88% ученика је задовољно а 11,11% је незадовољно те наводе да треба изоставити: Вјеронауку, Енглески језик, Демократију и људска права, Српски језик, а треба додати: Физика и Информатику.

Обје групације су мишљења да је седмични фонд часова добро планиран по разредима и предметима.

Обје групације наводе стручне предмете и практичну наставу као предмете најзаслужније за успјешно укључивање ученика на тржиште рада.

На питање Изборни предмети у Наставном плану и програму су добро одређени, 22,22% ученика се у потпуности слаже, 33,33 % се слаже, 36,11% не зна и 8,33% се не слаже, док се 80% родитеља слаже са том тврдњом.

Ученици и родитељи се слажу да је изборни предмет у НПиП-у добро одређен, те су истог мишљења да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

★ Традиционални НПиП (програм на босанском језику)

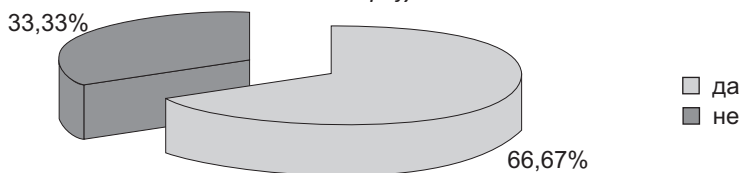
Степен стручне спреме родитеља испитаника: ОШ 42,9%, ССС 57,1%.

Популација ученика 100% мушка.

Ученици сматрају да их седмични и дневни фонд часова оптерећује 44,4%, те 55,6% не оптерећује, док 42,9% родитеља сматра да њихову дјецу оптерећује, 28,6% не зна, и 28,6% родитеља изјављује да не оптерећује.

Родитељи сматрају да су предмети које ученици проучавају у оквиру занимања одговарајући, док то мишљење дијели само 66,67% ученика, остали ученици сматрају да треба изоставити: Енглески језик, Математику, Вјеронауку, а треба додати више часова Практичне наставе.

Графикон 1: Да ли су предмети које проучавате у оквиру вашег занимања одговарајући?

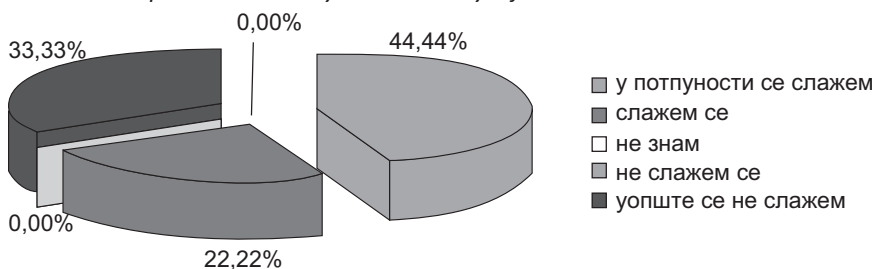
Обје групације сматрају да је седмични фонд школских сати по разредима и предметима добро планиран.

Обје групације наводе стручне предмете и Практичну наставу као предмете најзаслужније за успјешно укључивање ученика на тржиште рада. Ученици наводе да су наставни предмети Енглески језик, Математика, Српски језик и Вјеронаука сувишни.

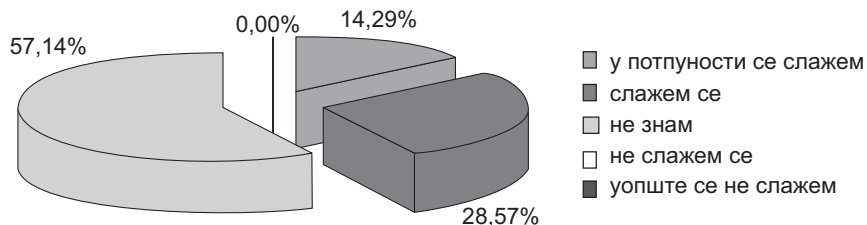
Да је наставним планом и програмом потребно омогућити увођење изборног предмета, 33,3 % ученика се у потпуности слаже или слаже, 33,33 % не знају, а 33,33% се не слажу или у потпуности не слажу. 42,9% родитеља су за увођење изборног предмета, 42,9% не зна а само 14,3% родитеља се уопште не слаже са тврдњом.

На тврдњу: знања и вјештине које стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање, 66,6% ученика се слаже, а 33,3% не слаже, док се родитељи слажу или не знају.

Графикон 2: Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање.

Графикон 3: Знања и вјештине које ваше дијете стиче током средњошколског образовања уз примјену постојећих НПиП-а не омогућују успјешно запошљавање у струци.

❖ Евалуација у РС

Стручна спрема родитеља: ОШ 41,67%, ССС 58,33%.

Дневни распоред часова много оптерећује мишљење је 50% ученика, да оптерећује 25%, не зна 16,67, а уопште не оптерећује 8,33%, док већина родитеља сматра да ученике не оптерећује.

Да су предмети дати у Наставном плану и програму адекватни мисли 66,67%, а да нису 33,33% ученика и родитеља.

Ученици траже дневно оптерећење 6 часова, те предлажу да се избаци Математика и Физичко васпитање.

Укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно је одређен Наставним планом и програмом мисле сви анкетирани (100%).

Наставни предмети који по мишљењу ученика и родитеља највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада су: Практична настава, Технологија обраде дрвета, Машине и уређаји, Конструисање.

Ученици су мишљења да су сувишни предмети Физичко васпитање, Математика и Демократија и људска права, док родитељи наводе предмет Демократија и људска права као сувишан.

Знања која стичеш током школовања омогућавају ти успјешно укључивање на тржиште рада, са овом тврдњом у потпуности се слаже 25%, слаже се 16,67%, не зна 8,33%, не слаже се 25% и уопште се не слаже 25% ученика, док се родитељи слажу.

- Из горе наведеног може се закључити да у оквиру занимања столар на нивоу РС-а и ФБиХ родитељи и ученици имају сљедеће ставове: родитељи и ученици нису се јасно изјаснили да ли дневни фонд сати оптерећује ученике, али се може закључити да је то позитивно, обје групације су задовољне са предметима које ученици проучавају те наводе да треба изоставити: Вјеронауку, Енглески језик, Демократију и људска права,

Српски језик, Математику, а треба додати: Физика и Информатику. Обје групације су мишљења да је седмични фонд сати добро планиран по разредима и предметима. Обје групације наводе стручне предмете и Практичну наставу као предмете најзаслужније за успјешно укључивање ученика на тржиште рада. Родитељи се слажу да је изборни предмет у НПиП-у добро одређен, те су истог мишљења да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада, док ученици овај став узимају са резервом.

Занимање: тапетар-декоратер

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

Степен стручне спреме родитеља 100% ССС.

Узорак популација: мушки ученици 83,33% и 16,67% женских ученика.

Родитељи и ученици су супротних ставова око тога како дневни и седмични распоред школских сати утиче на ученике, ученици сматрају да су оптерећени а родитељи сматрају да нису оптерећени.

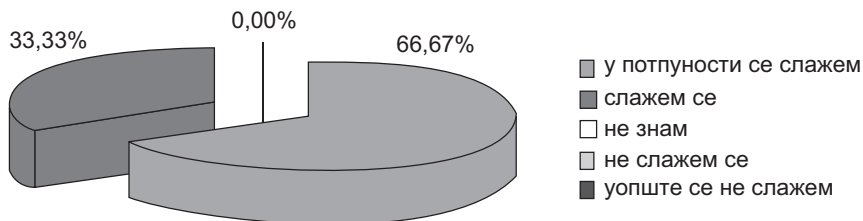
Обје групације сматрају да су предмети које ученици проучавају у оквиру свог занимања одговарајући, без приједлога да се неки предмет изостави или дода.

Исто тако, обје групације сматрају да је седмични фонд школских сати по разредима и предметима добро планиран, без наведених приједлога за промјеном.

Ученици и родитељи виде практичну наставу и стручне предмете онима који доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада, те наводе сљедеће предмете сувишним у склопу занимања: Демократија и људска права, Историја и Српски језик.

Ученици се слажу да су изборни предмети у НПиП-у добро одређени, као и да ће им знања и вјештине које стекну током средњошколског образовања омогућити успјешно запошљавање. Родитељи ученика дијеле исто мишљење.

Графикон 1: Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање

Занимање: еколошки техничар

❖ Евалуација у ФБиХ

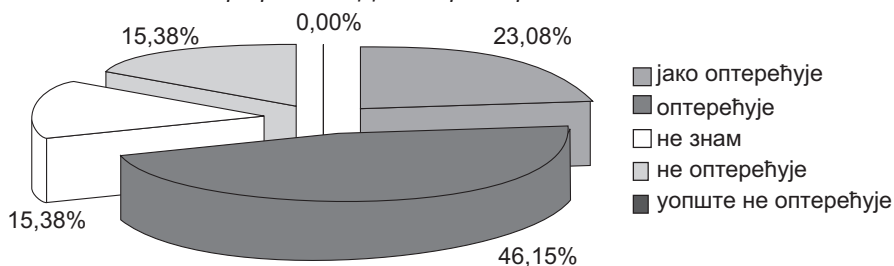
★ Модуларни НПиП

Степен стручне спреме родитеља: ОШ 22,22%, CCC 55,56%, ВШС 11,11%, ВСС 11,11%.

Популација броји 46,15% мушких ученика, те 53,85% женских ученика.

Ученици су мишљења да их дневни распоред часова оптерећује.

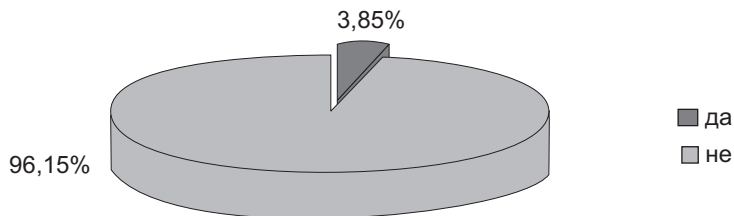
Графикон 1: Дневни распоред часова вас

Само 55,56% родитеља подржава своју дјецу у тој тврдњи, остали не знају и 27,78% родитеља кажу да их не оптерећује.

Ученици изјављују да предмети које проучавају у оквиру свог занимања нису одговарајући, а родитељи су подијељеног мишљења те 44,44% родитеља се слажу са тврдњом ученика, па наводе да треба изоставити: Историју, Биохемију, Технолошке операције, Економику предузећа, Математику, Информатику, Биолошку заштиту, а додати: Практична настава у предузећима, Географија, Музички одгој, Ликовни одгој.

Графикон 2: Предмети које проучаваш у оквиру свог занимања су одговарајући

Родитељи и ученици имају процентуално супротна стајалишта око тога да је седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро планиран, родитељи кажу да јесте а ученици кажу да није, те наводе приједлог промјена: по 6 часова дневно, увести мање праксе, Вјеронаука-изборни, претрпаност предмета.

Ученици и родитељи сматрају да су слједећи предмети есенцијални за ово занимање: Хемија, Њемачки језик, Биохемија, Математика, Енглески језик, Економика предузећа, Практична настава, Њемачки језик.

Ученици сматрају да су слједећи предмети сувишни са комплетним садржајем: Историја, Демократија и људска права, Техничко цртање, Физика, Технолошке операције, Алати и машине, Латински језик. Исто мишљење дијеле и родитељи.

Ученици се не слажу да су изборни предмети добро планирани у НПиП-у, те исто тако се не слажу да ће знања и вјештине које стекну бити довољне за пласирање на тржиште рада. Родитељи су истог таквог мишљења.

Занимање: техничар хортикултуре

❖ Евалуација у ФБиХ

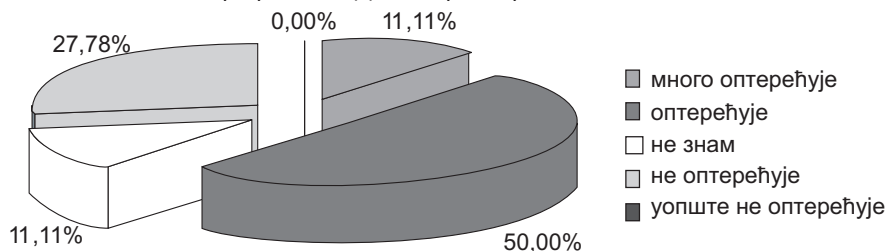
★ Модуларни НПиП

Степен стручне спреме родитеља: ОШ 11,11%, ССС 61,11%, ВШС 22,22%, ВСС 5,56%.

Популација узорка броји 5,56% мушких те 94,44% женских ученика.

Ученици тврде да их оптерећује тренутни распоред часова, док родитељи имају подијељена мишљења око тога да ученике распоред оптерећује или не оптерећује.

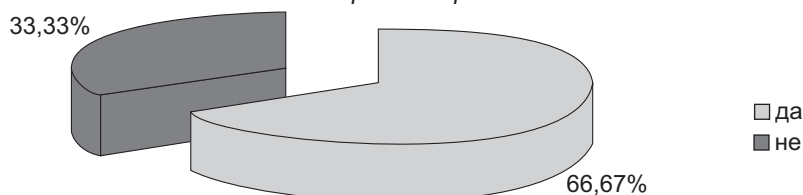
Графикон 1: Дневни распоред часова вас

66,67% ученика сматра да су задовољавајући предмети које изучавају у оквиру свог занимања, 33,33% ученика тврди супротно те наводи да је потребно изоставити: ликовно, економику, геодезију, историју, физичко васпитње, практични наставу, форсирање предмета који немају пресудну важност за струку, те додати: предмете важне за струку, цртање, праксу из сађења биљака, више учења о пројектима, језике.

Исти однос ученици задржавају на питање да је укупан седмични фонд школских часова за један предмет у једној школској години добро планиран.

Графикон 2: Седмични фонд школских сати по разредима и предметима је добро планиран.

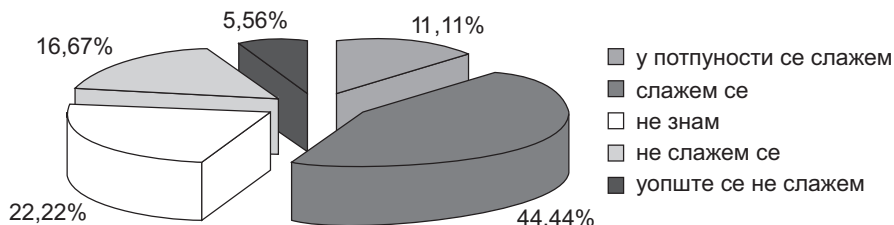
Родитељи сматрају да су задовољавајући предмети које изучавају у оквиру овог занимања, те да је укупан седмични фонд школских часова за један предмет у једној школској години добро планиран.

Родитељи и ученици наводе да су најзаслужнији стручни предмети и Практична настава за развој способности битних за успјешно укључивање ученика на тржиште рада.

Ученици наводе да су слједећи предмети и садржаји сувишни у оквиру њиховог занимања: Ликовно - сувишно, Алати и машине - многе ствари не требају у будућем послу, П.н.-укинути креирање портфолија јер је скупо за ученике, Математика - геометрија, Економика - оптерећени ученици, Историја - преобимно градиво, Геодезија - учење области које нису повезане са звањем, Математика - геометрија, Ликовно - непотребно, Алати и машине - сувишан садржај.

Обје групације слажу се да је изборни предмет добро планиран у НПиП-у, али ученици сумњају да ће им знања и вјештине које стекну током школовања омогућити успјешно запошљање, док родитељи то сматрају истинитим.

Графикон 3: Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање

4.1.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА

Анкетирање друштвених партнера је обављено у најзначајнијим фирмама из области шумарства и обраде дрвета, нпр.: ЈП «ШПД ЗДК» д.о.о. ЗАВИДОВИЋИ, „ШПД/ШГД шуме средње Босне“, КЈКП „ПАРК“ Сарајево, д.о.о. „ISOWOOD“ Грачаница, „Стандард Фурнитуре компану“ дд Сарајево, „Регионална депонија Мошћаница“ Зеница.

Анкетирани су: директори предузећа, професори, шефови служби, шеф масива, руководиоца расадника, шумарски техничари, инжењер расадничке производње.

Основна занимања анкетираних предузећа су: узгој шума и остале дјелатности у шумарству, производња, узгој и заштита биља, производња украсног биља, одржавање градских зелених површина, финална обрада дрвета, производња намјештаја, прихват и збрињавање комуналног отпада.

Најзначајнија занимања која запошљавају анкетирана предузећа су: дипл. инг. шумарства, дипл. правник, дипл. економист, шумарски техничари, економски техничари, хортикултурни и шумарски инжењери, шумари, пољопривредни техничари, столари, тапетари, сјекач- моториста, еколошки техничари.

Друштвени партнери су задовољни знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховим предузећима.

Друштвени партнери потенцирају следеће области које би требало увести у НПиП-ове: повећање знања информатичке писмености и знања старног језика, руковање машинама, употреба хемијских средства, заштита и екологија, више теренске наставе, побољшати услове рада, направити мрежу школа, управљање ЦНЦ машинама.

Друштвени партнери сматрају да уписна политика није усклађена са тржиштем рада, али да понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у њиховом предузећу.

Друштвени партнери су спремни да учествују у прилагођавању НПиП-а потребама локалне привреде, и реализацију практичне наставе би подржали прихватањем ученика у своје предузеће.

60% друштвених партнера је упознато да се у школама примјењују модуларни НПиП-ови у складу са захјевима ЕУ, те већини није познато да знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији су на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПиП-има.

4.1.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 2

Налаз истраживања за Породицу 2 у ФБиХ:

Узорак анкетираних ученика, наставника, родитеља и друштвених партнера је задовољавајући, с тим да број школа које раде по хрватском програму није релевантан (анкетирана само једна школа - разлог недовољан број школа из породице 2, које раде по хрватском програму).

Ученици, родитељи и друштвени партнери дали су релевантне одговоре са потпуним коментарима и одговорима, док се наставници нису упуштали у дубину и суштину код одговора (на већину питања негативно одговарају без образложења ставова).

Наставници стручно-теоретских предмета и Практичне наставе сматрају да је класификација занимања усклађена са потребама тржишта рада, с тим да наставници СТ и ПН потенцирају укључење занимања производне дјелатности. Наставници сматрају да је адекватна заступљеност предмета НПиП-а једног занимања, с тим да предлажу да се изоставе поједини предмети или смањи фонд часова општеобразовних предмета на уштрб стручно-теоретских предмета и практичне наставе. Наставници се слажу да је седмични фонд сати предмета који предају добро планиран по НПиП-у и да је омјер теорије и праксе одговарајући. Сматрају да свршени ученици имају довољан ниво знања који им омогућује успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања. Наставници су мишљења да треба мијењати традиционалне НПиП-е с тим да постојеће модуларне НПиП-е треба модернизовати или осавременити. Наставници су мишљења да у изради, ревизији и промјени НПиП-а требају да се укључе сљедећом хронологијом: предметни наставници, представници педагошких завода/Завода за школство, представници тржишта рада, представници привреде те синдикат. Наставници сматрају да је довољан број наставних цјелина у оквиру предмета. Упутства за извођење наставе, циљеви,

задаци и садржаји у оквиру предмета су прецизно дефинисани. Наставници сматрају да је неопходно увести изборни предмет али само из стручно-теоретске наставе. Такође, сматрају да се не врши измјена НПиП-а у складу са потребама тржишта рада јер не постоји повезаност школе и привреде. Наставници се слажу са увођењем пројектне седмице, те сматрају да се не користе савремене методе при извођењу наставе. Сматрају да су упутства за матуру прецизно дефинисана, да НПиП омогућује вертикалну и хоризонталну проходност, те садржи детаљна упутства за оцјењивање ученика, те да модулари НПиП-и омогућују брзе измјене наставних садржаја. Наставници сматрају да седмични фонд сати ученике не оптерећује.

Ученици и родитељи имају подијељено мишљење по питању распореда школских сати, док ученици сматрају да их распоред оптерећује родитељи сматрају супротно, те су истог мишљења да су предмети у оквиру занимања одговарајући. Обје групације сматрају да у оквиру НПиП-а треба изоставити општеобразовне предмете као што су Вјеронаука, Историја, Демократија и људска права, а додати више предмета у функцији струке као што су: Примјењена математика, Информатика у струци, Страни језик и ЦНЦ технологије. Укупни фонд часова, сматрају да је добро планиран. Мишљења су да су стручно-теоретски предмети и практична настава кључни за успјешно укључивање ученика на тржиште рада и сматрају да су општеобразовни предмети у овој породици мање битни. Родитељи сматрају да је неопходно увођење изборног предмета а ученици се не слажу са том констатацијом. Родитељи немају става о томе да ученик током средњошколског образовања стиче знања и вјештине које су му потребне за успјешно запослење у струци, док ученици сматрају да стичу знања и вјештине које су им потребне за запослење у струци. Родитељи и ученици сматрају да је потребно више сарадње школе и привреде кроз посјете, једнодневне екскурзије, практичну наставу ученика у фирмама.

Анкетирани су друштвени партнери који одговарају дјелатности (занимањима) за Породицу II. Партнери немају знања о томе да је уписна политика школа повезана са потребама тржишта рада. Задовољни су са понудом свршених средњошколаца из породице II, те желе учествовати у прилагођавању НПиП-ова локалним потребама (привредама). Друштвени партнери реализовали би практичну наставу прихватањем ученика у своје радионице. Друштвени партнери наводе неопходност увођења предмета са ЦНЦ технологијама у Породицу II. Друштвени партнери су упознати са тим да постоје школе које раде по модуларном НПиП-у али немају знања о томе да је методологија рада тих школа боља у односу на школе које раде по традиционалном плану.

Налаз истраживања за Породицу 2. у РС-у:

1. Већина анкетираних наставника је мишљења да номенклатура занимања задовољава потребе тржишта рада, али мишљења оних који указују на

потребу да се нека нова занимања уведу, треба размотрити и увести у процедуру њихово увођење као што је техничар хортикултуре, еколошки техничар и сл.;

2. Да је адекватна заступљеност предмета у Наставном плану и програму мишљење је већине наставника, ученика и родитеља, али изјестан број сматра да у занимању шумарски техничар треба увести предмет Екологија, у НПиП РПЗ за техничара за обраду дрвета да се Практична настава уведе у све године, а захтјеви родитеља су за повећање Практичне наставе, док су ученици углавном сагласни с тврдњом, извршити анализу садржаја предмета практична настава;
3. У техничким занимањима садржај практичне наставе у завршној години треба бити у складу са занимањем уз примјену информационих технологија;
4. Анализирати заступљеност предмета у НПиП те увести паран број часова(2, 4) због лакшег оцјењивања;
5. При измјени НПиП неопходно је ангажовати провјерене стручњаке из производње и тржишта рада као савјетнике;
6. Изнаћи могућност дневног растерећења ученика кроз смањење часова појединих предмета, довођење дневног оптерећења у склад са законским рјешењем;
7. Доградити смјернице за пројекат седмицу и оцјењивање модула;
8. Обучити наставнике да дограђују модуле за потребе локалне привреде - увести обавезу да школа у сарадњи са локалном привредом изврши анализу битних садржаја и прилагоди их у прописаном оквиру од 30%;
9. Узети у разматрање мишљење ученика о сувишним предметима и градиву, нарочито у занатским занимањима када су у питању садржаји из Математике, али и из стручних предмета;
10. Извршити анализу садржаја стручних предмета у циљу успостављања корелације и избјегавања понављања градива кроз више предмета или у оквиру истог предмета чиме се могу постићи уштеде у времену (дневно оптерећење);
11. Дати могућност да експерименталне школе (бивше или нове) могу правити веће захвате у измјенама НПиП као цјелине или дјеломично;
12. У стручним школама централно мјесто треба да заузима практична настава са стручно-теоретским предметима;
13. Наставити започету обуку наставника у примјени савремених метода у настави;
14. Радити на развијању свијести да НпиП-и нису једном за свагда урађени, него да је то процес у коме морају да учествују сви наставници.

Налаз истраживања за Породицу 2 у БиХ:

Анализа истраживања Породице 2 у РС-у и ФБиХ показује адекватну заступљеност предмета у НПиП-овима код већине наставника, ученика и родитеља, али

извјестан број сматра да је неопходно побољшање стручно-теоретске и практичне наставе, те да се смањи број часова општеобразовне наставе. Сматрају да је неопходно увести предмете у функцији струке да би ученици стекли боље знање и вјештине како би се лакше запослили.

Неопходна је модернизација и осавремењавање модуларних НПиП-а те приближавање тржишту рада кроз активно укључивање социјалних (друштвених) партнера (привреда, синдикат, привредне коморе, удружења привредника, невладин сектор).

Сви анкетирани сматрају да су традиционалне НПиП-и застарјели, те да их треба замјенити са модуларним НПиП-има који су флексибилни и усклађени за потребе тржишта рада (уз модернизацију и осавремењивање тренутних модуларних НПиП-а).

Изнаћи могућност дневног растерећења ученика кроз смањење фонда часова општеобразовне наставе. Доградити смјернице за пројекат седмицу и оцјењивање модула. У модуларном НПиП-у увести предмете са парним бројем модула. Извршити анализу битних садржаја у оквиру модула и НПиП-а те обучити наставнике за развој модула и НПиП-а у складу са потребама локалног тржишта рада. Размотрити мишљења ученика о вишку садржаја из појединих предмета по одређеном занимању, те размотрити и анализирати поједине стручне предмете због понављања истог градива те извршити њихову корелацију са практичном наставом.

Радити на обуци наставника у складу са смјерницама за наставнике, примјенити савремене методе рада у настави, технике оцјењивања, кроз мјерљиве индикаторе и очекиване резултате за ученике (задовољно тржиште рада са нивоом знања и вјештина свршених средњошколаца).

Друштвени партнери нису показали интерес за судјеловање у прилагођавању НПиП-а за потребе локалног тржишта али истичу потребу за укључивање у наставни процес посредством практичне наставе ученика у фирмама. Одређени број фирми сматра да се ученици требају оспособити на савременим технологија (ЦНЦ технологије, технологије производње, информатика у струци). Велики број школа није у могућности то имплементирати, али су фирме спремне да помогну у реализацији за оспособљавање на новим технологијама у својим постројењима.

4.2. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ

4 Машинство и обрада метала

4.2.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 4

У ФБиХ настава у породици машинство и обрада метала изводи се 69 школа које у завршним разредима гдје се вршило анкетирање похађа 5131 ученик од тога 3 213 ученика III степена и 1 918 ученика степена, процјењујемо да наставу у овим одјељењима изводи око 1 500 наставника.

Евалуацијом, на основу методологије и критеријума узорковања, у породици Машинство и обрада метала у ФБиХ обухваћено је десет школа у десет кантона, од тога седам школа које наставу изводе по Наставном плану и програму на босанском и три школе по Наставном плану и програму који се изводи на хрватском језику.

- Машинско-саобраћајна школа, Бихаћ
- Средна школа “Пере Зечевића”, Оџак
- МСШ “Хасан Кикич”, Градачац
- Мјешовита средња школа, Тешањ
- Мјешовита средња школа, Горњи Вакуф
- ЈУ Седња машинско-саобраћајна школа, Мостар
- Средња струковна школа, Посушје
- Средња струковна школа “Силвије Страхимир Крањчевић”, Ливно
- Жељезнички школски центар, Сарајево
- ЈУ Средња стручна школа “Џемал Биједић”, Горажде

Евалуацијом су обухваћени: ученици завршних разреда, III разред у стручним школама и IV разреди у техничким школама, њихови родитељи, наставници и друштвени партнери у фирмама које запошљавају ову популацију.

У анкети је обухваћено 16 занимања и то шест техничких и десет стручних. Евалуација је вршена за образовање ученика по традиционалном НПП и модуларним НПП на босанском језику и традиционалном НПП на хрватском језику. У анкети су обухваћена занимања из НПП 1993/94 године, НПП који су доношени у кантоналним министарствима образовања, те прилагођеним НПП Републике Хрватске усвојени у кантоналним министарствима образовања. Како је номенклатура занимања донесена касније, а ништа се генерално није радило на иновацијама НПП-а, поједина занимања нису у складу са званичном номенклатуром. Евалуација је рађена и модуларних НПП који су урађени у сарадњи са ГТЗ-ом и проучавају се у ЈУ Средњој машинско-саобраћајној школи Мостар, Мјешовитој средњој школи Тешањ и Жељезничком школском центру Сарајево.

Занимања која су евалуирана по НПП из 1993/94. И су: машински техничар, аутомеханичар, бравар, заваривач, металостругар, машинбравар, плински и водоинсталатер, инсталатер централног гријања.

Занимања која су анкетирана из НПП на хрватском језик су: Информатички техничар у машинству, техничар за возила и возна средства, аутомеханичар, бравар.

Занимања која су модификована у школама и усвојена у кантоналним министарствима а има нови назив је: Машински техничар за компјутерско конструисање/пројектовање, техничар за мехатронику.

Модуларни НПП урађен у сарадњи са ГТЗ су: техничар мехатронике возила (IV степен стручне спреме) и аутомеханичар, инсталатер, заваривач, обрађивач метала резањем, лимар (III степен стручне спреме) .

Планирано је анкетирање:

- 522 ученика распоређених у 26 одјељења, и то 16 мјешовитих састављених од два и више занимања и 10 цјеловитих, а школују се по свим наведеним НПП.
- 522 родитеља ових ученика.
- 165 наставника.
- 84 друштвених партнера, који запошљавају ову популацију

Табела 1: ПРЕГЛЕД ШКОЛА, ЗАНИМАЊА И УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 4

Занимање	Наставници		Ученици		Родитељи		Послодав-ци	
	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС
Шумарски техничар	131	156	18	228	18	187	39	56
Техничар за обраду дрвета			27	108	26	110		
Техничар финалне обраде дрвета			109	88	103	91		
Шумар			30	85	29	87		
Расадничар			23	11	23	11		
Столар			28	20	28	8		
Тапетар-декоратер			47		46			
Техничар хортикултуре			6		6			
Еколошки техничар			13		13			
УКУПНО:			11		11			
računalni tehničar u strojarstvu			33		33			
instalater centralnog grijanja			33		36			
instalater plina i vodoinstalater			19		18			
metalostrugar			36		36			
strojobravar			6		6			
limar			9		9			
UKUPNO			448	540	441	494		

Анкетирању је приступило 448(85,82%) ученика, 441(84,48%) родитељу, 131(79,39%) наставника и 39(45,88%) друштвених партнера те се може се констатовати да се ради о репрезентативном узорку. Због малог броја друштвених партнера који су се одазвали позиву да учествују у анкетирању наставних планова и програма сви су евалуирани заједно.

4.2.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА

❖ Евалуација у ФБих

★ Модуларни НПП

◆ *Наставници стручних предмета*

Анкетирани су наставници који изводе наставу по наставном плану и програму босанском језику, а запослени су у Жељезничком школском центру Сарајево, ЈУ Средњој машинско-саобраћајној школи Мостар и Мјешовитој средњој школи Тешањ. Добивени резултати су узети као репрезентативан узорак и одговори су анализирани у складу са компетенцијама наставника и занимања у којима изводе наставу. Укупно је анкетирано 19 наставника стручних предмета који су дали следеће одговоре:

1. Наставници сматрају да је номенклатура занимања у њиховим школама примијењена и усклађена са потребама тржишта, (89,47%) сматра да јесте али и (10,52%) сматра да није.
2. Занимања која су потребна локалној заједници према мишљењу наставника, а која недостају су: аутомеханичари, металостругари, машинбравари, кројачи, лимари.
3. Занимања која су сувишна по номенклатури су новопроизведена као продавачи, пословни секретари, фризери.
4. Наставници сматрају са (89,47%) ДА и (10,52%) НЕ да је адекватна заступљеност предмета у НПП-а у склопу занимања.
5. Према мишљењу наставника предмет демократија и људска права је сувишан у стручним школама. Треба додати што више практичне наставе и информатике.
6. (94,73%) наставника сматра да је фонд часова предмета који предају добро испланиран док (5,26%) сматра да фонд сати није добро испланиран.
7. Није било приједлога промјена.
8. Наставници сматрају да је омјер теорије и праксе одговарајући са (94,73%) да док је поново један од испитаника одговорио са не (5,26%).
9. Није наведено на који начин увести промјене.

10. Наставници сматрају да вјештине и знања које ученици стичу током школовања помажу у даљем школовању али и укључивање на тржиште рада као што се види из табеле:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
26,31%	31,57%	0	42,1%	0

11. Према мишљењу наставника у изради Наставних планова и програма треба укључити према рангу од 1-5 адекватне представнике како би модули били правилно распоређени у проучавању предмета. Наставници сматрају да на првом мјесу требају бити предметни наставници, представници привреде, педагошки заводи, представници тржишта рада, синдикат.
12. Наставници сматрају да је број модула који се проучавају у склопу предмета довољан у 100% су потврдно одговорили.
13. Није било приједлога промјена
14. Назив модула није потребно мијењати, такође, сматрају да су и шифре модула добро указују на садржаје који се изучавају у оквиру Наставних планова и програма.
15. Није било приједлога промјена.
16. (89,47%) наставника сматра да су циљеви, задаци и садржаји добро издефинисани, док њих (10,53%) сматра да нису.
17. Нема приједлога за редефинисање циљева, задатака и садржаја.
18. Појединачне јединке које чине садржај модула су добро издефинисани циљевима модула

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
5,26%	68,42%	26,32%	0	0

19. Нема приједлога промјена садржаја модула.
20. Смјернице за наставнике у оквиру модула су добро дефинисане (89,47%) ДА и (10,53%) НЕ
21. Нема приједлога промјена за редефинисање смјерница у оквиру модула.
22. Изборни предмети у оквиру занимања одређени су на сљедећи начин:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
5,26%	52,63%	36,84%	5,26%	0

23. Нема приједлога промјена за изборне предмете.
24. Садржаји НПП-а/предмета/модула према локалним прилагођавају се потребама тржишта рада (законска могућност до 30%).

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
5,26%	47,36%	36,86	10,2%	0

25. Смјернице за пројектну седмицу су добро издефинисане:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
21,04%	57,89%	10,52	10,52%	0

26. Упутства за матуру су прецизна свеобухватна и прецизна:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
10,04%	52,63%	21,05%	15,78%	0

27. Заједнички модули омогућавају вертикалну и хоризонталну проходност:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
15,78%	57,89%	15,78%	10,52%	0

28. Смјернице за оцјењивање модула прецизно су дефинисане.

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
5,26%	31,57%	15,78%	47,36%	0

29. Збир свих модула заједно чине НПП-е једног занимања.

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
31,57%	47,36%	21,05%	0	0

30. Седмични/ дневни број часова ученике према мишљењу наставника

Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
0	21,05%	5,26%	68,42%	5,26%

31. Према свему наведеном може се закључити да су наставници стручних предмета који наставу изводе по модуларном НПП-у јако задовољни проучавањем модула, јер велики број наставника сматра да су модули прилагођени индексу инклузивности и методологији усмјереној на дијете.

◆ **Наставници општеобразовних предмета**

Анкетирани су наставници општеобразовних који изводе наставу по НПП-у на босанском језику. Анкетирани су наставници који су запослени у

Жељезничком школском центру Сарајево, ЈУ Средњој машинско-саобраћајној школи Мостар и Мјешовитој средњој школи Тешањ. Добивени резултати су узети као репрезентативан узорак и одговори су анализирани у складу са компетенцијама наставника и занимања у којима изводе наставу. Укупно је анкетирано 18 наставника који су дали сљедеће одговоре:

1. Наставници сматрају да је номенклатура занимања у њиховим школама примијењена и усклађена са потребама тржишта, (88.89%) сматра да јесте али и (11,11%) сматра да није.
2. Занимања која су потребна локалној заједници, а према мишљењу наставника недостају, су: аутомеханичари, аутолимари.
3. Занимања која се проучавају у овим НПП-овима нису сувишна и треба их проучавати.
4. Наставници сматрају са (83,25%) да и (16,75%) не је адекватна заступљеност у НПП-а у слоју занимања.
5. Према мишљењу наставника предмет Демократија и људска права је сувишан предмета, а треба додати што више страних језика.
6. (94,45%) наставника сматра да је фонд часова предмета који предају добро испланиран док (5,55%) наставник сматра да фонд часова није добро испланиран.
7. Наведено је да је потребно проучавање босанског (хрватског, српског) језика по четири часа од првог до четвртог разреда.
8. Наставници сматрају са (94,44%) да је омјер теорије и праксе одговарајући, док је поново један од испитаника одговорио не (5,55%).
9. Није било приједлога промјена односа теорије и праксе.
10. Наставници на сљедећи начин сматрају да вјештине и знања које ученици стичу током школовања помажу у даљем школовању али и укључивање на тржиште рада:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	66,67%	11,11%	11,11%	0

11. Према мишљењу испитаних наставници сматрају да у изради НПП треба укључити према рангу од 1-5 адекватне представнике како би модули били правилно распоређени у проучавању предмета. Наставници сматрају да на првом мјесту требају бити предметни наставници, представници привреде, педагошки заводи, представници тржишта рада, синдикат.
12. Наставници сматрају да је број модула који се проучавају у склопу предмета довољан у 100% су потврдно одговорили.
13. Нема приједлога промјена броја модула
14. Назив модула и шифре модула указују на садржаје који се проучавају у оквиру предмета.

15. Нема приједлога промјена назива и шифре модула.
16. Такође, наставници сматрају са 88,89% да су циљеви, задаци и садржаји добро издефинисани, док (11,11%) сматра да нису .
17. Нема приједлога за редефинисање циљева, садржаја и задатака.
18. Појединачне јединке које чине садржај модула су добро издефинисани циљевима модула

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	72,22%	5,56%	11,11%	0

19. Нема приједлога за промјенама.
20. Смјернице наставника су добро дефинисанне одговорило је (77,77%) ДА и (22,23%) НЕ.
21. Нема приједлога за редефинисање смјерница.
22. Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени мисли 83,25% наставника, док (16,75) не дијели такво мишљење.
23. Немају приједлога промјена изборних предмета
24. Према мишљењу наставника садржаји НПП-а/модула/ су прилагођени локалним потребама тржишта рада:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	61,11%	16,67%	11,11%	0

25. Смјернице за пројектну седмицу су добро издефинисане:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
22,22%	55,55%	5,56%	11,11%	5,56%

26. Упуста за матуру су прецизна свеобухватна и прецизна:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
5,56%	33,33%	33,33	22,22%	5,56%

27. Заједнички модули омогућавају вертикалну и хоризонталну проходност:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	55,55%	5,56%	22,22%	5,56%

28. Седмични/ дневни број часова ученике према мишљењу наставника:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	55,55%	5,56%	22,22%	5,56%

29. Збир свих модула чине НПП једног занимања

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
11,11%	55,55%	11,11%	16,67%	5,56%

30. Седмични/дневни број часова ученике:

Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
5,26%	27,77%	11,11%	50%	5,56%

★ Традиционални НПП

◆ *Наставници стручних предмета*

Анкетирано је 48 наставника који наставу изводе по НПП-у на хрватском и босанском језику у градовима Градачац, Горажде, Мостар, Посушје, Ливно, Бихаћ, Оџак, Горњи Вакуф-Ускопље, дали су одговоре који су показали да стари НПП-ови требају бити прилагођени ученицима, њиховим потребама и компетенцијама, и потребама тржишта које сваким даном тежи савременом начину живота и свакодневном употребљавању савремених технологија у животу савременог човјека. Наставници су јако озбиљно приступили анкети те изразили задовољство што је покренуто овакво истраживање.

1. Наставници сматрају да је номенклатура занимања у њиховим школама примијењена и усклађена са потребама тржишта рада (83,33%) да јесте, али (16,66%) сматра да није.
2. У постојећој номенклатури занимања недостају: грађевинска струка, техничари друмског саобраћаја, заваривач, оператер на ЦНЦ машинама
3. Занимања која су потребна локалној заједници према мишљењу наставника а која недостају су: техничар за угоститељство, аутомеханичар, електромеханичар.
4. Занимања која се проучавају у овим НПП-овима нису сувишна и сва треба проучавати.
5. Наставници сматрају са (85,41%) ДА и (14,58%) са НЕ да је адекватна заступљеност предмета у НПП-а у склопу занимања.
6. Према мишљењу наставника предмет демократија и људска права сувишан у стручним школама, мање хидраулике и пнеуматика, поједноставити НПП из математике и босанског (хрватског, српског) језика, потребно је редуковати електроуређаје на моторним возилима, техничко

цртање на рачунару, више часова физичког и здравственог васпитања и страних језика.

7. (95,88%) наставника сматра да је фонд часова предмета који предају добро испланиран, док (6,25%) наставника сматра да фонд часова није добро испланиран.
8. Техничарима треба повећати фонд часова из матерњег језика те више часова физичког и здравственог васпитања.
9. Наставници сматрају са (89,58%) да је омјер теорије и праксе одговарајући, док (10,41%) испитаника одговорило са не и наводи да је потребно пручавање матерњег језика по четири часа од првог до четвртог разреда.
10. Наставници сматрају, према сљедећој табели, да вјештине и знања које ученици стичу током школовања помажу у даљем школовању али и укључивање на тржиште рада:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
2,08%	77,08%	10,41%	10,41%	0

11. Испитаници сматрају са (37,5%) ДА и (62,5%) НЕ, да традиционалне НПП треба мијењати
12. Према мишљењу испитаних наставника НПП треба прилагодити савременом друштву, разноврснијим методама и различитим облицима рада прилагођеним потребама дјете.
13. Према мишљењу наставника у изради наставних планова и програма треба укључити према рангу од 1-5 адекватне представнике како би модули били правилно распоређени у проучавању предмета. Наставници сматрају да на првом мјесту требају бити предметни наставници, представници привреде, педагошки заводи, представници тржишта рада, синдикат.
14. Наставници сматрају да је број наставних јединки који се проучавају у склопу предмета довољан (95,83%) и (4,16%) сматра да није довољан.
15. Наставници сматрају да је потребно конкретизовати исходе учења, увести више спорта, број наставних садржаја смањити, боља координација теорије и праксе.
16. Такође, сматрају са (85,41%) ДА и (14,58%) НЕ да су циљеви, задаци и садржаји прецизно дефинисани.
17. Наставници који су негативно одговорили сматрају да треба редефинисати предмете: рачунаром управљени системи, компјутерску графику, аутоматизацију производње.
18. Упутства за извођење наставе прецизно су и свеобухватно дефинисана сматра (87,5%)ДА и (12,5%) НЕ.
19. Наставници сматрају да треба више средстава за рад.

20. Наставници сматрају са (85,4%) ДА и (12,5%) НЕ да је потребно увести изборне предмете.
21. Припремање четворогодишњака за даље образовање, лоше основе математике, побољшати допунску наставу.
22. Испитани наставници сматрају да је потребно извршити измјену НПП у складу са потребама тржишта рада одговорило је ДА (79,16%) и НЕ (20,83%).
23. Наставници који су одговорили са НЕ су дали приједлоге и разлоге због које је потребно извршити промјене недостатак педагошких завода, прилагођавање потребама тржишта рада, слаба сарадња са надлежним органима, непостојање представника тржишта рада, и исти нису укључени у израду НПП а требали би.
24. Пројектна седмица је потребна за развој вјештина ученика:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
56,25%	35,41%	6.25%	2.08%	0

25. У изради НПП-а користе се савремене методе у складу са захтјевима савременог приступа одговорили су ДА (70,84%) и НЕ (29,16%)

26. Смјернице за израду матуре су прецизно дефинисане:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
16,66%	52,08%	12.5%	4,16%	0

27. Према мишљењу наставника НПП који се примјењује не омогућује хоризонталну и вертикалну проходност:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
8,33%	31.25%	12.5%	43,75%	2.08%

28. НПП који се примјењују не садрже детаљна упуства за оцјењивање:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
4,16%	45,83%	0	45,83%	4,16%

29. НПП који се примјењују не омогућавају брзе измјене наставних садржаја:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
4,16%	52.082%	12,5%	29,16%	2.08

30. Седмични/ дневни број часова ученике:

Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
2,08%	27,08%	4,16%	56,25%	10,41%

◆ **Наставници општеобразовних предмета**

Анкетирано је 47 наставника општеобразовних предмета који наставу изводе по НПП-у на хрватском и босанском у градовима Градачац, Горажде, Мостар, Посушје, Ливно, Бихаћ, Оџак, Горњи Вакуф-Ускопље, дали су одговоре који су показали да стари НПП требају бити прилагођени ученицима, њиховим потребама, и компетенцијама и потребама тржишта које сваким даном тежи савременом начину живота и свакодневном употребљавању савремених технологија у животу савременог човјека.

1. Наставници сматрају да је номенклатура занимања у њиховим школама примијењена и усклађена са потребама тржишта (73,91%) да јесте, али и (26,08%) сматра, такође, да није.
2. У постојећој номенклатури занимања недостају грађевинска струка, техничари друмског саобраћаја, заваривач, оператер на ЦНЦ машинама, служба за туризам.
3. Занимања која су потребна локалној заједници према мишљењу наставника а која недостају су: техничар за угоститељство, аутомеханичар, електромеханичар, возач моторних возила, фризер, конобар, продавач
4. Наставници сматрају са (86,95%) ДА и (15,21%) НЕ, да је адекватна заступљеност предмета у НПП-а у склопу занимања.
5. Према мишљењу наставника предмет демократија и људска права је сувишан у стручним школама, појединости из хрватског језика, поједноставити НПП из математике и босанског (српског, хрватског) језика, потребно је редукovati стране језике и прилагодити их потребама савременог тржишта, увести нове методе више практичне наставе и физичког васпитања.
6. (91,30%) наставника сматра да је фонд часова предмета који предају добро испланиран, док (10,86%) наставника сматра да фонд часова није добро испланиран.
7. Техничарима треба повећати фонд часова из матерњег језика те више часова физичког и здравственог одгоја, за први разред повећати часове практичне наставе.
8. Наставници сматрају да је омјер теорије и праксе одговарајући (80,43%) ДА, али НЕ (17,37%)
9. Наведено је да је потребно проучавање босанског (хрватског, српског) језика по четири часа од првог до четвртог разреда, недостатак повезивања терије са праксом.

10. Наставници сматрају да вјештине и знања које ученици стичу током школовања помажу у даљем школовању али и укључивању на тржиште рада:

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
2,10,86%	52,17%	17,39%	10,86%	2,17%

11. Према мишљењу анкетираних традиционалне НПП треба мијењати са ДА (39,13%), док је (63,04%) НЕ
12. Према мишљењу испитаних наставници сматрају да НПП треба прилагодити савременом друштву, разноврснијим методама рада и различитим облицима рада прилагођеним потребама дјеце и интересима ученика, увести културу комуникације у наставу, увести више матерњег језика
13. Према мишљењу наставника у изради наставних планова и програма треба укључити према рангу од 1-5 адекватне представнике како би модули били правилно распоређени у проучавању предмета. Наставници сматрају да на првом мјесту требају бити предметни наставници, представници привреде, педагошки заводи, представници тржишта рада, синдикат.
14. Наставници сматрају да је број наставних јединки који се проучавју у склопу предмета довољан (76,08%) и (23,91%) сматра да није довољан.
15. Наставници сматрају да је потребно конкретизовати исходе учења, увести више спорта, број наставних садржаја смањити, боља кординација теорије и праксе, измјена појединих садржаја и прилагодити их специфичностима школе.
16. Такође, сматрају да су циљеви, задаци и садржаји прецизно дефинисани ДА (91,3%), НЕ (6,52%)
17. Наставници који су негативно одговорили треба редефинисати математику и хрватски језик
18. Упуства за извођење наставе прецизно су и свеобухватно дефинисана ДА (89,13%) и НЕ (13,04%)
19. Сматрају наставници да треба више средстава за рад, измјене НПП
20. Наставници сматрају да је потребно уводити изборне предмете и одговори су ДА (93,47%) и НЕ (8,69%)
21. Припремање четворогодишњака за даље образовање, лоше основе математике, побољшати допунску наставу, распоред предмета прилагодити у складу са струком, Министарство не подржава промјене локалне заједнице, недостатак Педагошких завода.
22. Испитани наставници сматрају да је потребно извршити измјену НПП у складу са потребама тржишта рада ДА је одговорило (56,52%) и НЕ (36,95%).

23. Наставници који су одговорили са НЕ су дали приједлоге и разлоге због којих је потребно извршити промјене, недостатак педагошких завода, прилагођавање потребама тржишта рада, слаба сарадња са надлежним органима, непостојање представника тржишта рада, и исти нису укључени у израду НПП а требали би бити и недостатак кадра.

24. Пројектна седмица је потребна за развој вјештина ученика

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
17,39%	65,22%	21,73%	0	0

25. У изради НПП користе се савремене методе у складу са захтјевима савременог приступа одговорили су ДА (78,26%) и НЕ 1 (21,73%)

26. Смјернице за израду матуре су прецизно дефинисане

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
13,04%	50%	23,92%	13,04%	0

27. Према мишљењу наставника НПП који се примјењује не омогућује хоризонталну и вертикалну проходност

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
4,35%	21,73%	23,92%	13,04%	4,35%

28. НПП који се примјењују не садрже детаљна упутства за оцјењивање

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
4,35%	45,65%	2,17%	45,65%	2,17%

29. НПП који се примјењују не омогућавају брзе измјене наставних садржаја

У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
0	36,96%	13,04%	32,62%	17,39%

30. Седмични/ дневни број часова ученике:

Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
13,04%	17,39%	8,69%	56,5%	8.69%

❖ Евалуација у РС

1. Већина сматра да је номенклатура занимања у њиховој школи усклађена с потребама тржишта рада (73,718%), док (26,28%) сматра да номенклатура занимања није усклађена са потребама тржишта рада.
2. Изјаснили су се да недостају сљедећа занимања: варилац, аутолимар, мехатроничар и техничар енергетике.
3. Мањи број сматра да је сувишно занимање ваздухопловни и машински техничар.
4. 93% наставника се слажу да је адекватна заступљеност предмета у наставном плану и програму, а не слаже се 6,9% .
5. Приједлози промјена: Ускладити план и програм предмета Српски језик са занимањем. Већина сматра да су програми стручних предмета преопширни, као и да радионице треба употпунити неопходним средствима за рад.
6. 144 наставника ради по програму РПЗ, 3 наставника по програму ЕУ ВЕТ, и 9 наставника по програму ГТЗ.
7. 92,3% наставника сматра да је адекватно одређен седмични фонд часова по разредима и нема приједлога за промјене.
8. 7,7 % наставника сматра да фонд сати није адекватан и предлаже промјене: повећати фонд часова Физичког васпитања на 3 часа седмично и повећати фонд часова Технологије занимања
9. 89,03% наставника изјављује да расподјела времена за теорију и праксу одговарајућа.
10. 10,97 % предлаже да Демократија треба остати у трећем разреду са мањим фондом часова, а Технологија занимања треба бити заступљена са фондом од 3 до 4 часа седмично.
11. Знања која ученици стекну током школовања у школи омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања, наставници се изјашњавају на сљедећи начин: у потпуности се слаже 12,3%, Слаже се 64.29 %, не зна 14,29 %, не слаже се 9,09%.
12. Учешће у изради модуларних наставних планова и програма појединих стручњака наставници су рангирани на сљедећи начин:
 - предметни наставници-19,14%
 - универзитетски професори-13,26%
 - представници Педагошког завода-17,38%
 - стручњаци из привреде-15,53%
 - стручњаци за тржиште рада -16,37%
 - социјални партнери-18,31%

13. Број модула у оквиру предмета је у оквиру предмета је довољан, одређивање наставника је 95,11%, док 4,89% сматра да је број модула довољан.
14. Приједлози: Математика – у трећем и четвртм разреду повећати број модула са 3 на 4. Српски језик - додати модул Комуникација у први и други разред, те модуле ускладити са понуђеним уџбеницима.
15. 97,4% наставника сматра да назив модула указује на садржаје који се у оквиру њега проучавају.
16. Нема приједлога за евентуалне промјене
17. Циљеви, задаци и садржаји модула адекватно су дефинисани, појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула, смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно су и свеобухватно дефинисане, наставници потврдно одговарају са 94,7%, те нема потребе према њима да се било шта мијења.
18. 5,3% се не слаже и предлаже да се у предмету Српски језик - треба додати модул Комуникација у први и други разред.
19. Појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима, наставници се изјашњавају на сљедећи начин: у потпуности се слаже 9,8%, Слаже се 62.09 %, не зна 24,18 %, не слаже се 2,61 %, уопште се не слаже 1,3%.
20. Приједлози промјена: Српски језик - романтизам, реализам и модерна не могу се проучавати у једном модулу.
21. Смјернице за наставнике су прецизно и свеобухватно дефинисане сматра 93,46% наставника , а 6,54% се не слаже са тврдњом
22. 6,54% који се не слажу са претходном тврдњом предлаже да треба редифинисати смјернице у свим модулима.
23. Изборни предмети адекватно су одређени у оквиру занимања, наставници се изјашњавају: у потпуности се слаже 9,8%, слаже се 62.09 %, не зна 24,18 %, не слаже се 2,61 %, уопште се не слаже 1,3%.
24. Приједлози су да треба промијенити садржај модула.
25. За тврдњу да су садржаји модула прилагођени локалним потребама наставници се изјашњавају: потпуности се слаже 5,8%, слаже се 66.45 %, не зна 15,48 %, не слаже се 11,61 %, уопште се не слаже 0,65%.
26. Смјернице за пројектну седмицу су адекватне 54,25% наставника изјављује да се слаже, а 45,75% се не слаже са тврдњом.
27. За тврдњу, упуства/смјернице за матуру су прецизна и свеобухватна, одређивања наставника су: 76,48% слажем се, 15,03% не знам и 8,49% не слажем се.
28. Заједнички модули довољни су и адекватни за хоризонталну проходност, 75,16% наставника се слаже, 15,69% наставника не зна док се 9,14% наставника не слаже.

29. Смјернице за оцјењивање модула детаљна су и прецизна, 72,72% анкетираних наставника се слаже, 15,58% се не слаже са овом тврдњом, а 11,69 не зна.
30. Са тврдњом, Збир свих модула заједно чине цјелину НПП занимања, наставници се 88,46% слажу, а 11,54% не слажу.
31. Дневни распоред часова ученике не оптерећује мисли 38,06%, док 50,33% наставника мисли да дневни распоред оптерећује ученике и 11,61% наставника не зна да ли дневни распоред оптерећује ученике.

Наставници сматрају да је номенклатура у свим школама гдје се вршило анкетање усклађена са потребама тржишта рада. Према мишљењу наставника како у ФБиХ тако и у РС предмет демократија и људска права је сувишан у стручним и техничким школама, а потребно је изучавање више практичне наставе.

Анкетирани наставници наводе да је у изради Наставних планова и програма потребно укључити предметне професоре на првом мјесту у ФБиХ а у РС сматрају да су представници привреде најбитнији у изради НПП што је код испитаника у ФБиХ на другом мјесту затим су педагошки заводи па тек онда синдикат.

Број модула који се проучавају су довољни у склопу предмета, такође, у анкети наводе да су смјернице за наставнике добро издефинисане.

У ФБиХ и РС наставници сматрају да је потребна пројектна седмица јер им модуларни приступ омогућава вертикални и хоризонталну проходност.

Смјернице за оцјењивање ученика су, такође, добро и прецизно издефинисане.

Према свему наведеном можемо закључити да су наставници у ФБиХ и РС задовољни модуларним Наставним планом и програмом јер изучавањем модула велики број анкетираних наставника сматра да је модуларни приступ НПП-у прилагођен индексу инклузивности и методологији усмјереној на дијете. Такође, наставници наводе да је код проучавања наставе по традиционалном НПП-у потребно мијењати и прилагођавати ученицима њиховим потребама и коментентацијама те потребама тржишта рада које сваки даном тежи савременом начину живота, те наставници предлажу да је потребно нова дидактичка средства и методе у НПП-а како би градиво било занимљиво за ученике и ученик постао центар збивања.

4.2.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

❖ Евалуација у ФБиХ

Занимање: машински техничар

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних 18 ученика за ово занимање 66,67% мушких и 33,33% женских. Анкетирани су исти број њихових родитеља од којих 16,67% има ОШ, 66,67% ССС, 11,11%, ВШС и 5,6% ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	16,7 %	33,33%	5,6%	38,9%	5,6%
Родитељи		50%		38,9%	11,1%

- Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили идентично 94, 4% са ДА и 5,6% са НЕ.
- У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демократију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе.
- Слажу се са 94,4% са ДА и 5,6% са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући.
- Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
- Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе сљедећи предмети: енглески језик, математика, обрада на ЦНЦ машинама, аутоматизација производње, конструкција алата.
- У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, социологију, физичко и здравствено васпитање.
- Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	50%	38,8%	5,6%	5,6%	
Родитељи	22,2%	61,1%	5,6%	5,6%	

- Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	44,4%	16,7%	27,8%	11,1%	
Родитељи	11,1%	33,3%	27,8%	11,1%	5,6%

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете док ученици траже и више ваннаставних активности.

Занимање: инсталатер

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних 27 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирано је 26 њихових родитеља од којих 15,38% има ОШ, 84,62% ССС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	11,11 %	55,56%	3,7%	29,63%	
Родитељи	0	26,92%	11,55%	26,92%	34,61%

- Ученици са 70,37% ДА и 29,63%, са НЕ и родитељи са 88,41% са ДА и 11,59% са НЕ кажу да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући.
- У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би енглески језик и вјеронауку и предузетништво, а увели технологију обраде док родитељи траже још практичну наставу.
- Ученици са 55,56% ДА и 44,44% са НЕ и родитељи са 84,62% са ДА и 15,38% са НЕ кажу да је седмични фонд школских часова по предметима који се проучавају у овом занимању добро планиран.
- Ученици кажу да је мало практичне наставе а да вјеронаука није добро планирана са чиме се слажу и родитељи.
- Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада наводе следеће предмете: технологија занимања, практична настава и стручни предмети док родитељи још додају, математику и предузетништво.
- У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку и енглески језик.
- Изборни предмети у наставном плану и програму добро су одређени.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	3,7%	37,04%	18,52%	25,92%	14,82%
Родитељи	11,54%	53,85%	19,23%	15,38%	

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	11,11%	35,04%	14,82%	29,62%	7,41%
Родитељи	23,08%	46,15%	11,54%	11,54%	11,54%

10. Ученици би увели више стручних предмета, а родитељи би боље увезивање привредних субјеката и боље планирање практичне наставе.

Занимање: аутомеханичар

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних - 34 ученика за ово занимање 100% мушке популације. Анкетирано је 28 родитеља од којих 25 % има ОШ, 75 % ССС, 0 %ВШС и 0 ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	17,64%	20,58%	11,76%	32,35%	2,94%
Родитељи	0%	3,57%	28,57%	50 %	17,85%

- Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили сљедеће: ученици 76,47% са ДА и 23,52% са НЕ а родитељи (92,85 %) са ДА и (3,57 са НЕ) да су предмети одговарајући за проучавање у склопу занимања
- У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демократију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе.
- Слажу се са (94,17) са ДА и (5,88) са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући, а родитељи су рекли сљедеће: (100%) ДА
- Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
- Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе сљедећи предмети: енглески

језик, математика, ремонт и одржавање мотора и моторних возила, практична настава, те стручни предмети.

7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, физичко и здравствено васпитање.
8. Даље, потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	5,88%	61,76%	23,52%	8,82%	0%
Родитељи	3,57%	53,57%	21,42%	17,85%	0%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	41,17%	35,29%	38,23%	8,82%	2,94%
Родитељи	10,71%	50%	17,85%	14,28 %	7,14%

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете који се проучавају у склопу њиховог занимања.

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 78 ученика за ово занимање 100% мушке популације Анкетирано је 62 родитеља од којих 32,25 % има ОШ, 66,12 % ССС, 1,16 %ВШС и 0 ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	26,92%	23,07%	18%	33,33%	8,97%
Родитељи	8,08%	20,96%	11,3%	45%	14,5%

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили слjedeће: ученици 78,2% са ДА и 21,79% са НЕ а родитељи 62 (100%) да су предмети одговарајући за проучавање у склопу занимања
3. У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демократију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе.
4. Слажу се са 61 (98,38) са ДА и 1 (1,61) са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући, а родитељи су рекли слjedeће: 70 (89,74) ДА и 8 (10,25)

5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
6. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе следећи предмети: енглески језик, математика, ремонт и одржавање мотора и моторних возила, практична настава, те стручни предмети.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, социологију, физичко и здравствено васпитање.
8. Даље, потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	32,05%	30,76%	33%	10,3%	5,12%
Родитељи	35,89%	42,3%	19,2%	12%	3,84%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	35,89%	42,3%	19,6%	11,5%	3,84%
Родитељи	35,89%	42,3%	19,2%	12 %	3,84%

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете док ученици траже и више ваннаставних активности.

Занимање: бравар

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 30 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетираних је 29 њихових родитеља од којих 20,69% има ОШ, 75,86 ССС и 3,45%ВШС. Анкета је вршена у НПП на босанском и хрватском језику. Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	13,33 %	10%	23,33%	33,33%	20%
Родитељи	3,45%	10,34%	10,34%	51,72%	24,14%

2. Упоредном анализом је утврђено да су дневним оптерећењем задовољни ученици који наставу похађају на НПП на босанском језику.

3. Да ли су предмети који се изучавају у оквиру овог занимања одговарајући, ученици су одговорили са 89,66% са ДА и 10,34% са НЕ, а родитељи с 86,67% са ДА и 13,33% са НЕ
4. У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демократију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе и техничко цртање.
5. Слажу се ученици са 96,67% и родитељи са 93,1% са ДА и 3,33% ученици и 6,9% родитељи са НЕ, да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући.
6. Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
7. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе предмети: предузетништво, практична настава и стручни предмети.
8. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, матерње језике и математику.
9. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	20%	33,33%	33,33%	6,67%	6,67%
Родитељи	31,04%	34,48%	20,69%	10,34%	3,45%

10. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	33,33%	30%	40%	6,67%	
Родитељи	20,61%	34,48%	27,59%	10,34%	6,89%

11. Незнатан број родитеља би повећао практичну наставу.

Занимање :Заваривач

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних, 17 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирани је исти број њихових родитеља од којих 41,18% има ОШ, 52,94% ССС, 5,88%ВШС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	17,65 %	11,76%	5,88%	35,29%	29,41%
Родитељи	5,88%	11,76%	0	58,88%	23,53%

- Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици су одговорили да потпуно одговарају, а родитељи 88.24% са ДА и 11.74% са НЕ.
- У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би босански језик и вјеронауку, а увели више технологију обраде и конструисање, док родитељи траже још социологију.
- Ученици са 88,23% ДА и 11,76% са НЕ и родитељи са 94,12% са ДА и 5,88% са НЕ кажу да је седмични фонд школских часова по предметима који се проучавају у овом занимању одговарајући.
- Ученици предлажу да се повећа фонд часова праксе.
- Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе следећи предмети: предузетништво, технологија занимања, практична настава, математика.
- У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, босански (хрватски, српски) језик.
- Изборни предмети у наставном плану и програму добро су одређени.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	29,41%	52,94%	11,76%	5,88%	
Родитељи	23,52%	52,94%	17,65%	5,88%	

- Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	17,64%	70,59%	5,88%		
Родитељи	29,41%	70,59%			

- Ученици би увели више стручних предмета, а родитељи би боље увезивање привредних субјеката.

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 6 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирани су исти број њихових родитеља од којих 100% имају ССС.

Анализирајући су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете, родитељи и ученици су одговорили исто 33,33% оптерећује, и 66,67%не оптерећуји.
2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили да у потпуности одговарају.
3. Ни родитељи ни ученици немају приједлога промјена Наставног плана и програма.
4. У потпуности се слажу да је седмични фонд школских часова по предметима који се проучавају у овом занимању одговарајући.
5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
6. Немају приједлог који предмети највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада.
7. Немају приједлог који су предмети који су сувишни.
8. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	33,33%	16,67%	0	50%	
Родитељи	33,33%	33,33%			33,33%

9. Знања и вјештине које се стиче током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	33,33%	33,33%			33,33%
Родитељи		33,33%	33,33%	33,33%	

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете, док ученици траже и више ваннаставних активности.

Занимање : обрађивач метала резањем

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних, 28 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирано је 28 њихових родитеља од којих 32,14 % има ОШ, 67,86% ССС. Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	17,86 %	14,29%	0	60,71%	7,15%
Родитељи	89,29%	10,71%			

2. Ученици са 85,74% Да и 14,29% са НЕ и родитељи са 89,29% са ДА и 10,71% са НЕ кажу да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући.
3. У приједлогу промјена: ученици предлажу мање општеобразовних предмета, а родитељи би изоставили вјеронауку, ученици би увели више стручних предмета и праксе, док родитељи немају приједлога.
4. Ученици са 85,71% ДА и 14,29% са НЕ и родитељи са 96,43% са ДА и 3,57% са НЕ кажу да је седмични фонд школских сати по предметима који се проучавају у овом занимању добро планиран.
5. Ученици кажу да је мало практичне наставе с чиме се слажу и родитељи.
6. Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада наводе следеће предмете: предузетништво док родитељи још додају практична наставу.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: вјеронауку и енглески језик.
8. Изборни предмети у наставном плану и програму добро су одређени.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	28,57%	50%	10,71%	7,15%	3,57%
Родитељи	32,14%	39,29%	17,86%	10,71%	

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	42,86%	39,29%	7,15%	7,15%	3,57%
Родитељи	28,57%	50%	7,15%	10,71%	3,57%

10. Ученици би увели више практичне наставе у производњи, а родитељи немају приједлога.

❖ Евалуација у ФБиХ

Занимање: машински техничар за компјутерско конструисање/пројектовање

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних 47 ученика за ово занимање 61,70% мушких и 38,30% женских. Анкетирани је исти број родитеља од којих 12,76% има ОШ, 72,34% ССС, 8,51% ВШС и 4,25% ВСС.

Анализирани су упоредо одговоре ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	17,02 %	29,78%	2.12%	46,80%	4,25%
Родитељи	2,12%	31,91%	8,5%	51,06%	4,25%

- Да ли су предмети који се изучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили идентично 85,11% са ДА и 14,89% са НЕ.
- У приједлогу промјена: изоставили би социологију и вјеронауку, а увели практичну наставу.
- Слажу се и ученици и родитељи са 93,1% са ДА и 6,39% са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући.
- Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
- У великом броју се слажу да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе сљедећи предмети: компјутерска графика, моделовање машинских елемената и конструкција, предузетништво, математика, испитивање машинских елемената и конструкција.
- У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада родитељи и ученици убрајају: социологију, физичко и здравствено васпитање, а ученици додају још и вјеронауку.
- Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	12,76%	53,19%	17.02%	17.02%	
Родитељи	17,02%	51,06%	10,63%	14,89%	2,12%

- Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	2,12%	21,27%	36,17%	29,78%	10,63%
Родитељи		46,48%	40,42%	8,51%	2,12%

- У приједлогу промјена ученици би повећали фонд часова стручних предмета, побољшање односа професора према ученицима, траже одобрене екскурзије, док родитељи траже и више практичног рада, побољшања васпитања дјеце, увести образовање по узору на ЕУ и више ваннаставних активности.

Како је ово НПП који је модификован у школама и усвојен у кантоналним министарствима образовања вршио сам упоредну анализу са машинским техничарем и дошао до закључка:

- да нови предмети који су уведени у ово занимање ученици и родитељи подједнако сматрају битним за укључивање у тржиште рада,
- да је и даље остао проблем изборних предмета који ни овдје нису предвиђени,
- да су досадашње методе рада превазиђен и да је то потребно радити на другачији,
- треба уводити образовање по узору на Европску унију.

Занимање: техничар за мехатронику

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 6 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирани су исти број њихових родитеља од којих 50% има ССС и 33.33% ВШС и 16,67% ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Упоредном анализом је утврђено да ученици и родитељи нису задовољни дневним и седмичним оптерећењем па се њих 83,33% изјаснило да су много оптерећени, те 16,67% да су оптерећени.
2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући, ученици и родитељи су одговорили са 50% са ДА и 50% са НЕ.
3. У приједлогу промјена: ученици би изоставили социологију, демократију и људска права и вјеронауку, родитељи би изоставили социологију а увели више практичне наставе.
4. Родитељи са 83,33% са ДА и 16,67% НЕ кажу да је седмични фонд часова добро испланиран, док ученици тврде супротно и то 16,67% са ДА и 83,33% са НЕ.
5. У приједлогу промјене предмета и садржаја ученици сувишном сматрају математику.
6. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада ученици сматрају: енглески језик, ЦАМ, математика, роботи, док родитељи још додају практичну наставу и програмирање.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици убрајају: демократију и људска права, вјеронауку и социологију, док родитељи сматрају социологију и физичко и здравствено васпитање.
8. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	50%	0	16.67%	33,33%	
Родитељи	50%	0	33,33%	16.67%	

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	16.67%		33,33%		50%
Родитељи	33,33%	16.67%	50%		

10. У приједлогу промјена и ученици и родитељи би повећали практичну наставу.

Занимање: техничар мехатронике возила

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних, 13 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирано је 13 њихових родитеља од којих 7,69 % има ОШ, 84,61% ССС и 7,69 ВШС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици		38,45%	15,39%	30,77%	15,39%
Родитељи		38,45%	15,39%	23,08%	23.08%

- Ученици и родитељи кажу да предмети који се проучавају у овом занимању у потпуности су одговарајући.
- Нема приједлога промјена Наставног плана и програма.
- Ученици и родитељи са 92,31% ДА и 7,69% НЕ кажу да је седмични фонд школских часова по предметима који се проучавају у овом занимању добро планиран.
- Ученици и родитељи немају приједлог промјена.
- Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада наводе сљедеће предмете: практична настава, технички преглед возила, предузетништво информатика, енглески језик.
- У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: вјеронауку и демократија и људска права, социологија и физичко и здравствено васпитање.

8. Изборни предмети у наставном плану и програму добро су одређени.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	7,69%	38,46%	53,85%		
Родитељи	7,69%	38,46%	38,46%	15,39%	

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици		38,46%	46,15%	15,39%	
Родитељи		38,46%	7,69%	46,15%	7,69%

10. Ученици а и родитељи сматрају да би можда требало више практичне наставе у производњи, а посебну пажњу треба посветити едукацији професора.

Занимање: техничар за возила и возна средства

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 11 ученика за ово занимање 100% мушких. Анкетирани је исти број њихових родитеља од којих 18,2% има ОШ, 81,8% ССС. Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни и сдмични распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	9,1 %	18,2%	27,3%	36,4%	9,1%
Родитељи		27,3%	18,2%	54,5%	

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући, ученици и родитељи су одговорили идентично 100% са ДА.

3. Није било приједлогу измјена Наставног плана и програма.

4. Родитељи у потпуности сматрају да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући, док то ученици сматрају са 72,7% са ДА и 27,3% са НЕ.

5. Родитељи немају приједлога промјене предмета и садржаја, док ученици немају адекватне услове за одржавње сата - 2; Два наставника предају један предмет - 1

6. Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада ученици сматрају следеће предмете: практична настава,

возила и возна средства, политика и gospodarство и стручне предмете, док родитељи додају радионичке вјежбе и моторе СУС.

7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици убрајају: регулацију и управљање, радионичке вјежбе, и енглески језик, док родитељи немају приједлога.
8. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	27,3%	18,2%	45,5%	9,1%	
Родитељи		54,5%	45,5%		

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици		18,2%	18,2%	36,4%	27,3%
Родитељи	27,3%	27,3%	27,3%	9,1%	9,1%

10. Ученици и родитељи би повећали практичну наставу и стручне предмете док ученици траже и обнову ВЦ-ова.

Занимање: рачунални техничар у стројарству

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 33 ученика за ово занимање 30(90,90%) мушких и 3(3,1%) женских. Анкетирани је исти број њихових родитеља од којих 6,06% има ОШ, 60,60% ССС, 27,3% ВШС и 6,06% ВСС. Наставни план и програм изводи се на хрватском језику

Анализирају су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни и седмични распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	45,5 %	30,3%	0	21,2%	3,03%
Родитељи		3,03%	0	84,8%	12.07%

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући, ученици сматрају са 87,9% са ДА и 12,1% са НЕ и родитељи су одговорили 100% са ДА.

3. Измјена Наставног плана и програма, ученици виде тако што би избацили математику и физичко и здравствено васпитање, увели музичку и ликовну културу, док родитељи немају приједлога.
4. Родитељи и ученици сматрају да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући са 90,9 % са ДА и 9,1% са НЕ.
5. Ученици немају приједлога промјене предмета и садржаја, док родитељи траже побољшање садржаја практичне наставе.
6. Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада ученици сматрају сљедеће предмете: вођење процеса рачуналом, стројарске конструкције, техничка механика, рачунаром управљани нумерички системи, страни језик, практична настава, стручни предмети, рачунарство, математика, електротехника, контрола квалитете и политика и привреда.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици убрајају: физичко и здравствено васпитање, док родитељи наводе историју и географију.
8. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	42,42%	18,18%	21,21%	9,1%	9,1%
Родитељи	15,15%	39,5%	27,3%	6,06%	6,06%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	6,06%	18,18%	30,30%	24,24%	21,21%
Родитељи	15,15%	33,33%	21,21%	24,24%	3,03%

10. Ученици и родитељи немају приједлога промјена.

Занимање: инсталатери централног гријања

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 33 ученика за ово занимање 100% је мушке популације. Анкетирано је 36 родитеља од којих 19,44 % има ОШ, 75 % ССС, 5,55 %ВШС и 5,55% ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	9,09	9,09	15,2	42,5	24,5
Родитељи	0	5,6%	16,7%	61,11%	13,88%

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили следеће: ученици 75,75% са ДА и 24,24% са НЕ, а родитељи 35 (97,2%)ДА а 1 (2,8) НЕ да су предмети одговарајући за проучавање у склопу занимања.
3. У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демокију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе и информатике
4. Слажу се са 31 (93,93) са ДА и 2 (6,06) са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући, а родитељи су рекли следеће: 36 (100%) ДА за проучавање предмета одговара занимању
5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја.
6. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе следећи предмети: енглески језик, математика, ремонт и одржавање мотора и моторних возила, практична настава, те стручни предмети.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, социологију, физичко и здравствено васпитање.
8. Даље потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	3,03%	39,39%	48,5 %	9,10%	0%
Родитељи	19,44%	50%	19,4%	5,55%	0%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	12,12%	21,21%	57,6%	6,6%	3,5%
Родитељи	19,44%	22%	36,1%	22,2 %	0%

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете док ученици траже и више ваннаставних активности те средства и методе рада прилагођене занимању које дијете проучава.

Занимање: плински и водоинсталатер

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних испитаника, 19 ученика за ово занимање 100% је мушке популације. Анкетирано је 18 родитеља од којих 33,3 % има ОШ, 61,11 % ССС, 5,55 %ВШС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	36,84%	10,5%	21,05%	10,5%	0%
Родитељи	5,55%	11,11%	33,3%	55,6%	0%

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили следеће: ученици 18 (100%) са ДА и 0 % са НЕ, а родитељи 18 (100%) ДА а 0 НЕ да су предмети одговарајући за проучавање у склопу занимања

3. У приједлогу промјена код анкетираних испитаника није било приједлога

4. Слажу се са 18 (94,73) са ДА и 1 (5,26) са НЕ да је седмични фонд сати по разредима и предметима добро испланиран

5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја, осим озбиљније схватање часа одјељенске заједнице.

6. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе следећи предмети: практична настава и стручни предмети

7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, социологију, физичко и здравствено васпитање.

8. Даље потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	5,26%	26,3%	36,84 %	26,3%	5,26%
Родитељи	11,1%	38,88%	16,7%	2,2%	5,26%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	21,05%	36,8%	21,05%	10,52%	10,52%
Родитељи	22,2%	27,77%	33,3%	2,22 %	0%

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете док ученици траже и више ваннаставних активности те средства и методе рада прилагођене занимању које дијете проучава

Занимање: металостругар

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 36 ученика за ово занимање 100% је мушке популације. Анкетирано је 36 родитеља од којих 23,63 % има ОШ, 70,9 % ССС, 3,63 %ВШС и 1,81 ВСС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује вас.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	23,63	12,72	14,55	38,18	10,9
Родитељи	5,45	10,9	10,9	40	14,54

2. Да ли су предмети који се проучавају у оквиру овог занимања одговарајући ученици и родитељи су одговорили следеће: ученици 72,72% са ДА и 5,45 % са НЕ а родитељи ДА 96,36% и НЕ 3,63% да су предмети одговарајући за проучавање у склопу занимање, такође, неколико ученика није уопште одговорило на ово питање.
3. У приједлогу промјена: у малом проценту изоставили би демократију и људска права и вјеронауку, а увели више практичне наставе и технологије занимања.
4. Слажу се са (94,54) са ДА и (5,45) са НЕ да су предмети који се проучавају у овом занимању одговарајући, а родитељи су рекли следеће: (94,54) ДА и (5,45) НЕ, што се може закључити да предмети који се проучавају заиста одговарају овом занимању.
5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја осим да се распоред часова треба измијенити и прилагодити испитаницима.
6. Слажу се да највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада доприносе следећи предмети: технологија занимања, математика, практична настава, те стручни предмети.
7. У предмете мање битне за укључивање у тржиште рада и ученици и родитељи убрајају: демократију и људска права, вјеронауку, физичко и здравствено васпитање.
8. Даље, потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	9,09%	34,54%	40%	14,54%	1,81%
Родитељи	18,18%	38,18%	21,81%	16,36%	1,81%

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	29,69%	38,18%	23,63%	3,63%	5,45%
Родитељи	25,45%	30,9%	18,18%	23,63 %	0 %

10. Незнатан број ученика и родитеља би повећао практичну наставу и стручне предмете, и распоред часова да се прилагоди потребама ученика.

Занимање: машинбравар

★ Традиционални НПП

Од укупног броја анкетираних, 6 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирани су исти број њихових родитеља од којих 100% имају ССС.

Анализирали су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици			33,33%	66,67 %	
Родитељи		66,67%		33,33%	

2. Предмети који се проучавају у оквиру овог занимања ученици и родитељи сматрају да у потпуности одговарају.

3. Ни родитељи ни ученици немају приједлога промјена Наставног плана и програма.

4. У потпуности се слажу да је седмични фонд школских сати по предметима који се проучавају у овом занимању одговарајући.

5. Није било приједлога промјене предмета и садржаја.

6. Немају приједлог који предмети највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада.

7. Ученици кажу да демократија и људска права те култура религије су предмети који су сувишни, а родитељи немају таквих приједлога.

8. Да ли је потребно омогућити увођење изборног предмета.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	33,33%	16,67%	16,67%	33,33%	
Родитељи			66,67%	33,33%	

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици		33,33%	33,33%	33,33%	
Родитељи			83,33%	16,67%	

10. Ни ученици ни родитељи немају ништа додати што није обухваћено овим упитником.

Занимање: лимар

★ Модуларни НПП

Од укупног броја анкетираних, 9 ученика за ово занимање сви су мушки. Анкетирано је 9 њихових родитеља од којих сви имају ССС.

Анализирани су упоредо одговори ученика и родитеља.

1. Дневни распоред часова оптерећује Вас/Ваше дијете.

	Много оптерећује	Оптерећује	Не знам	Не оптерећује	Уопште не оптерећује
Ученици	11,11 %	44,44%	11,11%	33,33%	0
Родитељи	0	0	22,22%	77,78%	0

2. Ученици и родитељи кажу да су предмети који се проучавају у овом занимању у потпуности одговарајући.

3. Нема приједлога промјена предмета:

4. Ученици са 88,89% да и 11,11% са не и родитељи са 100% са да кажу да је седмични фонд школских часова по предметима који се проучавају у овом занимању добро планиран.

5. Ученици траже три дана школске праксе у свим разредима родитељи немају захтјева.

6. Највећи допринос развоју способности битних за успјешно укључивање у тржиште рада наводе, практичну наставу док родитељи још додају технологија занимања.

7. По мишљењу ученика и родитеља нема сувишних предмета у овом занимању.

8. Изборни предмети у наставном плану и програму добро су одређени.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	22,22%	77,78%			
Родитељи		22,22%	77,78%		

9. Знања и вјештине које се стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада.

	У потпуности се слажем	Слажем се	Не знам	Не слажем се	Уопште се не слажем
Ученици	22,22%	77,78%			
Родитељи		66,67%	33,33%		

10. Ни ученици ни њихови родитељи немају никаквих приједлога.

❖ Евалуација у РС

Мишљења анкетираних родитеља РС:

Анкетирано је 495 родитеља ученика трећег и четвртог разреда у занимањима: машински техничар, аутомеханичар, инсталатер, варилац, бравар и обрађивач метала резањем. Степен стручне спреме родитеља је: ОШ 18,182%, ССС 73,94%, ВШС 6,061%, ВСС 1,6% и Др 0,2 %.

1. Са тврдњом да дневни распоред часова оптерећује њихово дијете слаже се 46,06% родитеља, не зна 21,21% , а не слаже се 32,73% родитеља.
2. 81,75 % родитеља сматра да су предмети дати у НПП адекватни, а 18,22% сматра да нису.
3. Приједлози измјена су сљедећи: изоставити предузетништво, енглески језик, демократију, физичко васпитање и математику, а увести предмет вјеронаука.
4. 88,052% сматра да је укупан седмични фонд часова по предметима адекватно одређен, а 11,95% се не слаже.
5. Приједлог промјена: Превише теорије из математике и енергетике, превише часова дневно, повећати фонд часова примјене рачунара и практичне наставе.
6. На питање који наставни предмет највише доприноси развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада родитељи сматрају да су то: практична настава, технологија занимања, енглески језик, примјена рачунара, сви стручни предмети, математика, српски језик и физичко васпитање.
7. Када је у питању наставни предмет и сувишно градиво у оквиру њега одговор је сљедећи: књижевност и романтизам - српски језик, геометријска тијела и функције – математика, солидворкс и ексел -, Као сувишни

предмети наведени су: математика , историја, енергетика, демократија, предузетништво, култура религија, физичко...

8. Изборни предмети адекватно су одређени у НПП слаже се 62,45% родитеља, не зна 27,51%, и не слаже се 10,04% родитеља.
9. Знања која дијете стиче током школовања омогућавају му да се успјешно укључи на тржиште рада слаже се 67,16%, не зна 17,68% и не слаже се 15,16% родитеља.
10. Родитељи сматрају да је превише теорије, ученици су незаинтересовани и немају мотива за рад, мали проценат запошљавања, недостају посјете фабрикама и производним погонима).

Мишљења анкетираних ученика РС:

Анкетирано је 540 ученика (479 дјечака и 61 дјевојчица) у занимањима: машински техничар, аутомеханичар, инсталатер, варилац, бравар и обрађивач метала резањем.

1. Са тврдњом да их дневни распоред часова оптерећује слаже се 52,59%, не зна 8,51% , а не слаже се 38,9% ученика
2. 75,93 % ученика сматра да су предмети дати у НПП адекватни, а 24,07% сматра да нису.
3. Приједлози измјена су сљедећи: изоставити демократију, енглески језик, аутоматизацију и математику, а увести предмет вјеронаука, ликовно и сексуално образовање.
4. 83,33% сматра да је укупан седмични фонд часова по предметима адекватно одређен, а 16,67% се не слаже.
5. Приједлог промјена: Генерално - смањити дневни и седмични фонд часова, мање математике, а више физичког, праксе и технологије занимања.
6. На питање који наставни предмет највише доприноси развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада сматрају да су то: практична настава, технологија занимања, енглески језик, примјена рачунара, сви стручни предмети, математика, српски језик и физичко васпитање.
7. Када је у питању наставни предмет и сувишно градиво у оквиру њега одговор је сљедећи: књижевност граматика, поезија, лектира - српски језик, логаритми, корјеновање и функције – математика, графички радови, Као сувишни предмети наведени су: математика, историја, демократија култура религија, физичко...
8. Изборни предмети адекватно су одређени у НПП слаже се 63,83% ученика, не зна 22,96%, и не слаже се 13,27% ученика.
9. Знања која стиче током школовања омогућавају му да се успјешно укључи на тржиште рада слаже се 62,64%, не зна 24,52% и не слаже се 12,84% ученика.

10. Ученици сматрају да часове треба скратити на 35 минута, да се књиге требају обезбиједити ученицима, требају се боље опремити школске радионице.

Упоредјујући резултате евалуације за РС и ФБиХ по наставним плановима за које је рађена евалуација у оба ентитета (који су видљиви из табеле бр.1) и дошли смо до следећих закључака:

Дневни распоред часова оптерећује њихово дијете родитељи сматрају:

- У РС се слаже 46,06% родитеља, не зна 21,21%, а не слаже се 32,73%
- У ФБиХ се слаже 28,44% родитеља, не зна 8,44%, а не слаже се 63,12%

По истом питању ученици су се изјаснили на следећи начин:

- У РС се слаже 52,59% родитеља, не зна 8,51%, а не слаже се 38,9%
- У ФБиХ се слаже 37,34% родитеља, не зна 13,39%, а не слаже се 49,37%

Упоредном анализом може се закључити да су и ученици и њихови родитељи у ФБиХ задовољнији дневним и седмичним оптерећењем.

Већином ученици и родитељи сматрају да предмети који се проучавају у оквиру НПП-а одговарајући док се слажу да предмет који је сувишан је демократија и људска права, у ФБиХ сматрају сувишном док би је у РС вјеронауку радо увели.

Задовољни су знањима и вјештинама које стичу њихови ученици и сматрају да у великој мјери могу укључити у тржиште рада. За укључивање на тржиште рада сматрају битним стручне предмете, практичну наставу, али сматрају да би било потребно више повезивање теорије и праксе, али и подићи заинтересованост ученика

4.2.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА

Анкетирано је приликом истраживања 39 друштвених партнера који подржавају запошљавање свршених средњошколаца по наставном плану и програму који се изводи на босанском и хрватском језику. За сва занимања се нису одазвали партнери јер нису препознали важност еволуације или су сматрали да њихово мишљење и није толико битно као мишљење ученика и родитеља. У крајњој анализи узето је 39 друштвених партнера различитих профила занимања по модуларном и традиционалном Наставном плану и програму па су током анкете одговарали (директори, руководиоци, радници, администратори, пословође, конструктор, инжињери, оператери,...) Предузећа у којима је вршена анкета су одговорили да запошљавају средњошколске

из машинске групе занимања па су посебан акценат ставили на аутомеханичаре, машинбраваре, машинске техничаре, браваре, завариваче, инсталатере техничаре за мехатронику, техничаре мехатронике возила.

1. Колико су задовољни занимањима и вјештинама свршеним средњошколцима који раде у њиховим предузећима одговорили су:

У потпуности су задовољни	Задовољни	Неодлучни сте	Незадовољни сте	У потпуности сте задовољни
51,28%	30,76%	5,12%	12,82%	0

2. По мишљењу друштвених партнера код свршних средњошколаца треба што више практичне наставе, пратити савремене захтјеве тржишта, треба им омогућити да раде на новим технологијама током школовања, треба практичну наставу омогућити ученицима да и раде током школовања код фирме које ће им показати да теоријско знање практично примијене.
3. На питање да ли је уписна политика у Кантону усклађена са потребама тржишта рада

У потпуности је усклађена	Усклађена је	Не знам	Није усклађена	Уопште није усклађена
0	76,92%	15,38%	7,69%	0

4. Понуду за радном снагом у вашем предузећу задовољавају средњошколци који завршавају своје образовање, анкетирани испитаници одговарају:

У потпуности задовољава	Задовољава	Не знам	Не задовољава	Уопште се не задовољава
12,82%	51,28%	30,76%	12,82%	0

5. На питање да ли желе да учествују у изради Наставних планова и програма потребама локалне заједнице и привреде одговорили су следеће:

У потпуности желим	Желим	Не знам	Нисам спреман	Уопште не желим
15,38%	38,46%	0	38,46%	7,69%

6. Код питања у ком виду су спремни подржати реализацију практичне наставе одговорили су:

Прихватањем ученика на праксу	Учешћем у опремању школских радионица	Учешћем у изради програма практичне наставе	Обуком наставника практичне наставе за примјену нових технологија	Нисмо заинтересовани
74,35%	0	0	25,64%	0

7. Оно што су додали у анкети је да желе да ученици имају више практичне наставе и да им се омогући рад у радионицама током школовања, више информатичког образовања, у школама је потребно да радионице буду опремљене ЦНЦ машинама, створити код ученика боље радне навике.

На питање да ли су упознати да у школама у Босни и Херцеговини примјењују модуларни Наставни планови и програми 100% испитаници су одговорили да јесу.

На питање да ли средњошколци који су слушали наставу по модуларном НПП у односу на средњошколце који су наставу слушали по традиционалном НПП знања и вјештине су 100% више развијене.

Анкетирано је 56 друштвених партнера (директора, руководиоца, администратора, пословођа, радника...). Предузећа у којима су запослени анкетирани баве се сервисирањем моторних возила, машинском обрадом, гријањем и климатизацијом и продајом. Наведена предузећа запошљавају сва занимања из машинске струке.

❖ Евалуација у РС

Мишљења анкетираних друштвених партнера:

На питање колико сте задовољни компетенцијама свршених средњошколаца који раде у вашем предузећу добијену су сљедећи одговори: у потпуности је задовољно 14,28 %, задовољно је 55,36 %, неодлучно је 10,71%, незадовољно 19,64% , а у потпуности нездовољан није био нико од анкетираних.

Према њиховом мишљењу промјене у смислу повећања компетенција потребне су код аутомеханичара, заваривача, аутолимара. Неопходне су промјене и у начину комуникације, владању, техничкој дисциплини и одговорности.

На питање да ли је уписна политика усклађена са потребама тржишта рада одговор је: Нико од испитаних не сматра да је у потпуности усклађена, 21,57% сматра да је усклађена, не зна 13,73 %, да није усклађена сматра 50,98%, и да уопште није усклађена сматра 13,73%.

Понуда занимања задовољава потребе кадрова у њиховом предузећу сматра 62,5 %, не зна 10.71% , а 26,79% мисли да не задовољава.

На питање да ли су спремни да учествују у прилагођавању НПП потребама локалне привреде њих 24,53% у потпуности је спремно, 56,6% спремно је, 7,5% не зна, 9,43% није спремно и 1,89% уопште није спремно.

У ком виду сте спремни помоћи у реализацији практичне наставе њих 69,23 је одговорило да би прихватили ученике на праксу, 3,08% би учествовало у

опремању радионица у школи, 16,92% би учествовало у изради програма праксе и 10,77% би помогли демонстрирањем нових технологија наставницима и реализаторима практичне наставе.

Оно што су додатно жељели рећи односи се на потребу да ученици имају више знања из струке, више информатичког образовања, да боље знају стране језике. У школама је потребно опремити радионице ЦНЦ машинама. Ученике треба слати на сајмове, остварити бољу сарадњу са малим предузетницима, стварати боље радне навике и дисциплину код ученика, увести љекарске контроле на дроге и алкохол.

Анкетирано је приликом истраживања 39 друштвених партнера у ФБиХ и 56 у РС. За сва занимања се нису одазвали друштвени партнери јер нису препознали важност евалуације или су сматрали да њихово мишљење и није толико битно као мишљење родитеља, ученика, наставника.

У крајњој анализи код друштвених партнера било је различитих профила занимања па су тако током анкете одговарали директори, руководиоци, радници, администратори, пословође, конструктори, инжењери, оператери и итд. Предузећа у којима је вршена анкета у Ф БиХ и РС су одговорили да запошљавају средњошколце из машинске групе предмета. По мишљењу представника друштвених партнера свршеним средњошколцима треба више праксе током школовања, пратити током школовања савремене захтјеве тржишта рада те им омогућити да раде на новим технологијама.

У РС и ФБиХ анкетирани испитаници су мишљења да уписна политика у складу са потребама тржишта рада. Испитаници су, такође, да задовољни свршеним средњошколцима који су запослени у њиховим фирмама.

Представници привреде одговорили су, у РС и ФБиХ, да желе да учествују у изради Наставних планова и програма, али, такође, одговорили су да желе да подрже ученике укључивањем у њихове фирме у току школовања да би усавшили практичну наставу.

Испитаници су 100% одговорили да су упознати са модуларним Наставним планом и програмом који се проучава у ФБиХ и РС, те сматрају да ученици који наставу похађају по том систему образовања боље припремљени за рад од традиционалних приступа наставном процесу.

4.2.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 4

Евалуацијом у струци машинство и обрада метала како у ФБиХ тако и у РС су обухваћени ученици, родитељи ученика, наставници, друштвени партнери. Након сумирања резултата и анализа по занимањима дошло се до следећих закључака:

- Ученици, наставници, родитељи сматрају да је демократија и људска права непотребан предмет у стручним и техничким школама.
- Наставници који наставу изводе по традиционалном Наставном плану и програму желе да се измијене поједини дијелови и да приликом израде користе разноврснија дидактичка средства и методе рада како би се пратили захтјеви савременог тржишта рада.
- Наставници су дали приједлог да се у израду укључе и представници привреде, што су послје и испитаници из друштвене заједнице потврдили да желе радити на изради Наставних планова и програма који ће ученика ставити у центар збивања.
- Родитељи и ученици су се сложили да знања и вјештине које ученици стичу током средњошколског образовања ученицима омогућавају активно учешће на тржишту рада.
- Сви испитаници ток анкетрања су указали на потребу више изучавања практичне наставе и његовог повезивања са теоретичким знањима као кључног предмета за запослење.
- Испитаници током истраживања указали су на чињеницу да је модулари Наставни план и програм прилагођен потребама тржишта рада и да се ради по методологији усмјереној на дијете и индексу инклузивности, чему тежи данашње школство.
- Како је у неким школама дошло до модификације НПП-ау ФБиХ, а упоређујући анализу по традиционалном НПП-у, дошло се до закључака да нови предмети који се проучавају у склопу модификованих НПП-а ученици и родитељи су мишљења - да су битни за активно укључивање, али је остао проблем прилагођавања новој методологији усмјереној на ученика.
- Посебно се осврћемо на занимање техничар за мехатронику који се проучава у низ машинских школа, а номенклатуром је смјештен у породицу електротехнике. У току истраживања разговарао сам са наставницима и руководством школа у којима се проучава ово занимање и дошао до података да однос предмета који се проучавају у овом занимању износи: 40% општеобразовних предмета, машинска група 30%, електротехничка 15%, информатичких и хибридних предмета око 15% гдје се долази до закључка да техничар за мехатронику припада породици занимања број 4.

4.3. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ 8 Гедезија и грађевинарство

4.3.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 8

Номенклатура занимања дефинише да се у породици гедезија и грађевинарство ученици образују у следећим занимањима: грађевински техничар, геодетски техничар, армирач-бетонирац, изолатер-асфалтер, каменорезац, тесар-подооблагач, и зидар.

Стање на терену говори да у потпуности није испоштована номенклатура занимања јер се ученици образују и у занимањима као што су: грађевински техничар високоградње и грађевински техничар нискоградње, геодетски техничар, зидар-фасадер-изолатер, керамичар, керамичар-облагач, молер, молер-фарбар-собосликар, тесар.

У породици гедезија и грађевинарство, на подручју ФБиХ, Републике Српске и БД, евалуација наставних планова и програма је вршена у следећим занимањима:

- четворогодишња занимања - грађевински техничар, геодетски техничар и архитектонски техничар, и
- трогодишња занимања – зидар-фасадер, молер-фарбар, керамичар-терацер и монтер суве градње.

Табела 1: ПРЕГЛЕД ШКОЛА, ЗАНИМАЊА И УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 8:

Занимање	Наставници		Ученици		Родитељи		Послодавци	
	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС
Грађевински техничар	77	33	77	151	64	106	17	2
Геодетски техничар			55	10	33	10		
Архитектонски техничар			40		27			
Зидар-фасадер			5	12	4	7		
Керамичар-терацер			45		27			
Молер-фарбар			7		5			
Монтер суве градње			16		8			

4.3.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА

❖ Евалуација у ФБиХ

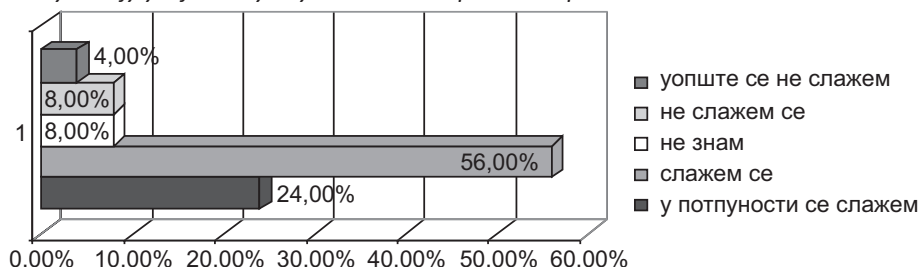
★ Модуларни НПП

◆ *Наставници стручних предмета*

24% наставника стручно-теоријских предмета сматра да класификација занимања која је примијењена у школи у којој су запослени није усклађена са потребама тржишта рада и да би било потребно увести занимања као што је водоинсталатер, армирач, монтер суве градње, димњачар и тесар. Да су предмети адекватно заступљени у наставном плану и програму сматра 84% испитаних наставника док 16% сматра да би било потребно извршити одређене корекције и из наставног плана и програма изоставити биологију, њемачки језик и религијску културу, а додати часова математике (већи фонд часова у III и IV разреду), примјену савремене геодетске опреме, санацију старих објеката и социологију. Један број наставника је предложио одржавање семинара на којем би направљена свеобухватна анализа и предложили корекције и измјене наставног плана и програма. Да је седмични фонд сати предмета који предају (по разредима) добро планиран у наставном плану и програму сматра 68% наставника, док њих 32% сматра да није добро планиран. Омјер теорије и праксе је одговарајући сматра 92% наставника. Наставници наводе да би било потребно извршити следеће корекције: да трећи и четврти разред треба да има по три часа математике седмично, да се из наставних садржаја у трећем разреду треба избацити АУТО ЦАД јер се исти предмет слуша у другој години, да се поједини наставни садржаји из организације грађења понављају, да рачун изравнавања у трећем разреду треба да буде три часа. Наставници сматрају да је пракса конципирана као стручно-теоријски предмет а не као практичан рад у радионици или на градилишту а да се организација градње (предузетништво) више одрађују кроз праксу са занатлијама.

Знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања у потпуности се слаже 24% наставника, слаже се 56% наставника, 8% наставника не зна, 8% се не слаже, а само 4% се уопште не слаже са овом констатацијом.

Графикон 1. Знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања

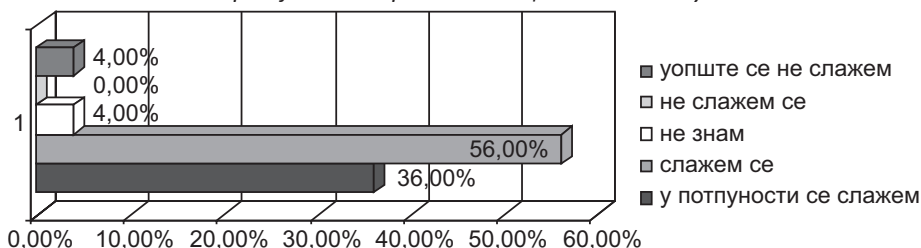

Приликом израде наставних планова и програма, треба да буду укључени на првом мјесту наставници, а затим представници тржишта рада, представници педагошких завода/завода за школство, те представници привреде и синдиката.

Према мишљењу наставника број модула у оквиру предмета које предају је задовољавајући. Поједини наставници сматрају да је потребно извршити промјене у оквиру модула и то: треба организовати расправу дугогодишњих предавача у настави те направити свеобухватан НПП са детаљним садржајем како у теоретском погледу тако и за практичну наставу; у другом разреду керамичар избацити модул ливеног тераца (то се на тржишту не ради јер постоје нови материјали); техничко цртање са нацртном геометријом треба да има или мањи или већи број часова у II разреду.

Циљеви, задаци и садржаји модула добро су дефинисани сматра 84% наставника, а да нису сматра 16%. Неки од наставника сматрају да су уџбеници који су предложени за поједине модуле факултетски и да у предмету естетика у трећем и четвртном разреду треба вршити редефинисање садржаја. Да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула у потпуности се слаже 36% наставника, 56% се слаже, 4% не зна, 4% се уопште не слаже.

Графикон 2. Појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула

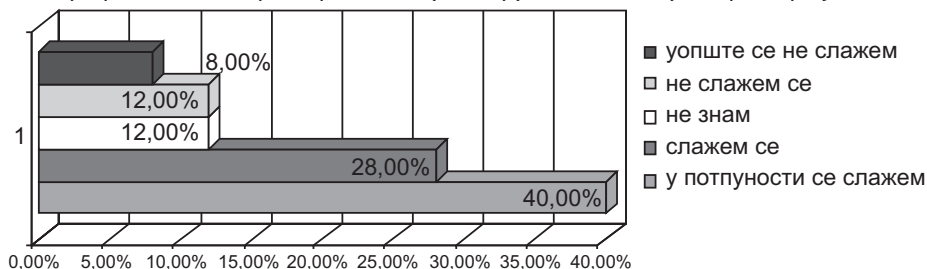

Неколицина наставника сматра да је потребно направити промјене наставних јединица у оквиру модула и то: треба увести модуле предузетништво и предузетник, ппедузетничка идеја, правни облици предузетничког подухвата и економска оправданост предузетничког подухвата. Организација грађења - модул 03 повећати јединицу 1 а 2 укинути због преклапања. (јединица 2 се детаљно обрађује у практичној настави). Рачунари у грађевинарству - није битан назив него суштина јер се мора разрадити и III и IV разред (повезано градиво). Грађевинске конструкције - грађевински техничар модул 04 – јединица димњаци и вентилације треба пребацити у модул 02 отвори у зидовима. Грађевински техничари - предмет дрво иде прије него што се из грађевинских конструкција раде кровови. Архитектонски техничари - организација грађења IV разред треба смањити дио о механизацији и прорачуну учинка а повећати број часова или јединица за планирање у грађењу.

Већина наставника, 80%, сматра да су смјернице за наставнике добро дефинисане, док само 20% наставника сматра да нису, те да треба редефинисати следеће смјернице: смјернице за литературу, смјернице за оцјењивање ученика, естетика керамике 3. и 4. модул.

Преко 60% наставника сматра да су изборни предмети добро одређени, док 20% наставника мисли да нису, а 12 % наставника нема одређено мишљење по овом питању.

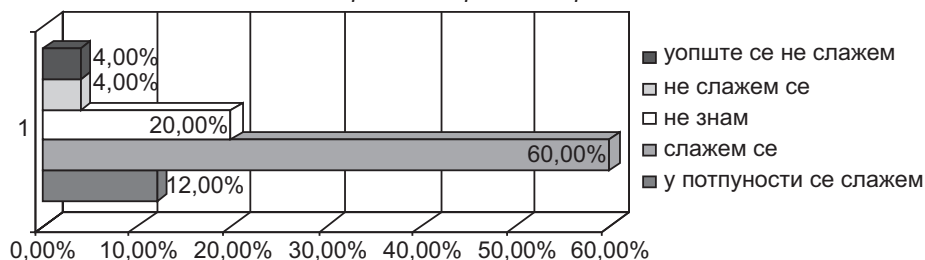
Графикон 3. Изборни предмети у оквиру занимања су добро одређени

Коментари наставника у вези са изборним предметима су да је недовољан број изборних предмета па ученици немају могућност да одаберу жељени предмет, да не треба ученике ограничавати већ им дати могућност избора било којег предмета, и да је потребно више сати за пројектовање и организацију градилишта.

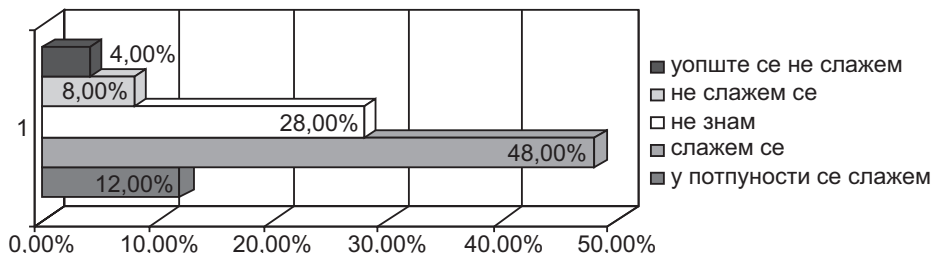
Више од 70% наставника сматра да су садржаји наставних планова и програма прилагођени локалним потребама тржишта рада, 8% наставника се не слаже а 20% наставника је изјавило да не зна.

Графикон 4. Садржаји НПП-а/предмета/модула су прилагођени локалним потребама тржишта рада

На питање да ли су смјернице за пројект седмицу добро дефинисане, 60% наставника је изјавило да јесу, 12% наставника је изјавило да нису, док 28% наставника не зна.

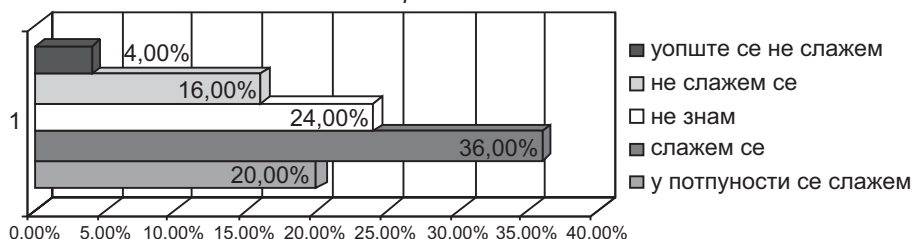
Графикон 5. Смјернице за пројект седмицу су добро дефинисане

За више од 70% наставника смјернице за матуру су прецизне и свеобухватне, док за 4% наставника нису, а 20% наставника не зна.

Заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност за 56% наставника док се 20% наставника не слаже са том констатацијом, а 24% наставника не зна.

Графикон 6. Заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност

За 68% наставника смјернице за оцјењивање су прецизно дефинисане док за 8% наставника нису, а 12% наставника не зна.

Према мишљењу 40% наставника, седмични фонд часова ученике оптерећује, а 52% наставника мисли да не оптерећује, док 8% наставника не зна.

◆ *Наставници општеобразовних предмета*

Већина наставника општеобразовних предмета сматра да је класификација занимања у њиховој школи усклађена са потребама тржишта рада и да је адекватна заступљеност предмета у наставном плану и програму једног занимања. Мањи проценат наставника, њих 12%, мисли да нису адекватно заступљени. Неки од њих сматрају да треба изоставити предмете као што су вјеронаука и култура религије; те да треба додати хемију, грађевинске конструкције и свима повећати фонд часова математике. Такође, већина наставника сматра да је фонд часова предмета који предаје добро планиран у наставном плану и програму. Један број наставника сматра да је потребно у трећем и четвртном разреду увести по три часа математике седмично, дрвне конструкције треба раздвојити од челичних конструкција у III разреду у оквиру практичне наставе те да трају по 2 модула умјесто по један, за хрватски језик и књижевност потребан је један час више седмично, за енглески језик је потребно увести по три часа седмично за све разреде.

Преко 80% наставника мисли да знање и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

У изради модуларних НПП-а треба да се укључе на првом мјесту наставници и представници педагошких завода/завода за школство, представници тржишта рада и привреде и на крају представници синдиката.

Већина наставника сматра да је број модула у оквиру предмета/разреда задовољавајући.

Један број наставника сматра да је потребно извршити извјесне корекције у оквиру модула: Модуларни НПП за други разред превише оптерећује ученике, немогуће је обрадити све модуле у оквиру фонда од 4 часа. Модул стереометрија и дио модула аналитичка геометрија је потребно пребацити у трећи разред, модул 7 математичка индукција и реалне функције из III разреда пребацити и четврти а фонд сати у трећем и четвртном повећати на три часа седмично, рачунари у грађевинарству - цртање путем АутоЦАД-а почети у II разреду због примјене у III и IV разреду, енглески језик у све три године увести по три часа седмично и три модула по разреду.

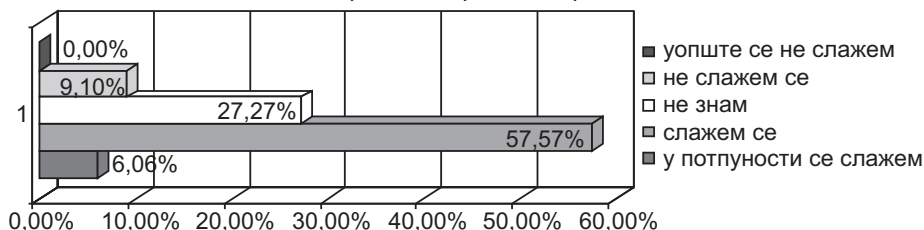
Већина наставника, 90%, сматра да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани као и да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула.

Код предмета физичко и здравствено образовање, кошаркашки двокорак треба радити одскок и полагање са бољом руком и ногом а не обрнуто, како се захтјева.

Смјернице за наставнике у оквиру модула су прецизно и свеобухватно дефинисане сматра 87,87% наставника, а преко 90% наставника сматра да је изборни предмет у оквиру занимања добро одређен.

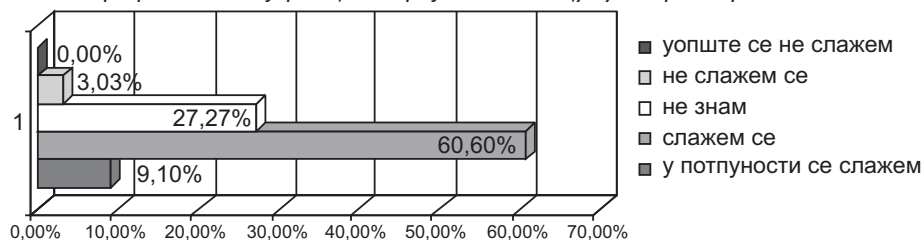
Садржаји наставних планова и програма су прилагођени локалним потребама тржишта рада сматра преко 60% наставника, да нису сматра 9%, док 27,27% наставника не зна да ли су садржаји наставних планова и програма усклађени са локалним потребама тржишта рада.

Графикон 7. Садржаји НПП-а/предмета/модула су прилагођени локалним потребама тржишта рада

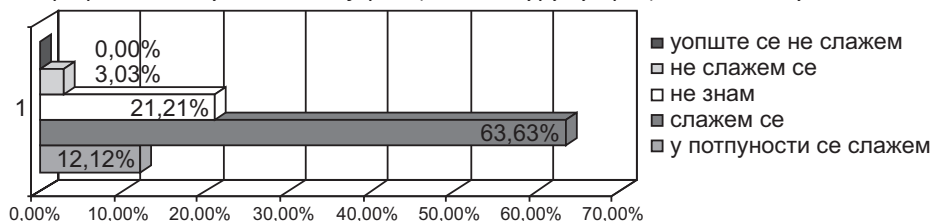
Смјернице за пројект седмицу су добро одређене сматра мање од 70% наставника, док око 3% сматра да смјернице нису добро одређене, а 27,27% наставника не зна.

Графикон 8. Смјернице за пројект седмицу су добро дефинисане

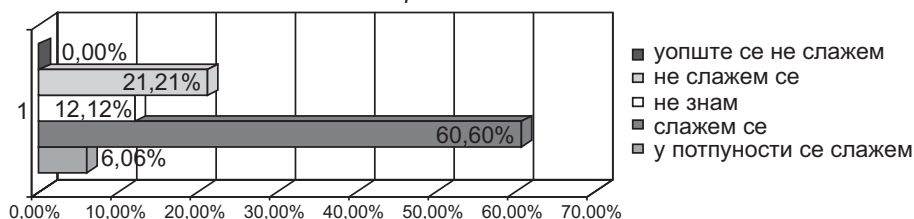
Да су упутства/смјернице за матуру добро одређене и да су свеобухватне сматра преко 75% наставника, 3% то не сматра, док се 21,21% наставника изјаснило да не зна.

Графикон 9. Упутства /смјернице за матуру су прецизна и свеобухватна

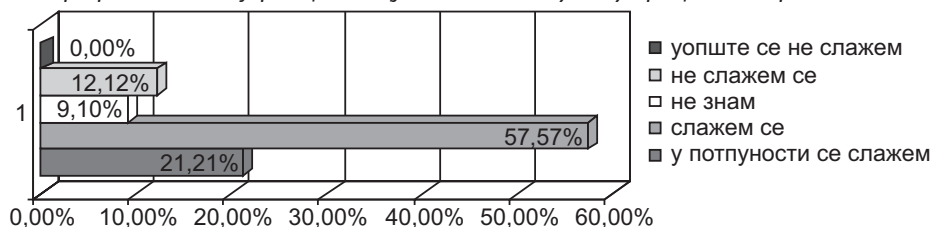
Када су у питању заједнички модули, 66,66% наставника сматра да они омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност, 21,21% се не слаже, док је 12,12% изјавило да не зна.

Графикон 10. Заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност

Смјернице за оцјењивање модула су прецизно дефинисане сматра преко 78% наставника, 12,12% се не слаже, а преко 9% је изјавило да не зна.

Графикон 11. Смјернице за оцјењивање модула су прецизно дефинисане

Да седмични фонд часова не оптерећује ученике сматра 63,63% наставника, 21,21% сматра да их оптерећује док се 15,15% изјаснило да не зна.

★ Традиционални НПП

◆ Наставници стручних предмета

Код традиционалних наставних планова и програма 100% наставника који су учествовали у анкети сматра да је класификација занимања, примијењена

у њихивој школи, усклађена са потребама тржишта рада. Да је адекватна заступљеност предмета у наставном плану и програму једног занимања сматра 75% наставника док 25% не сматра.

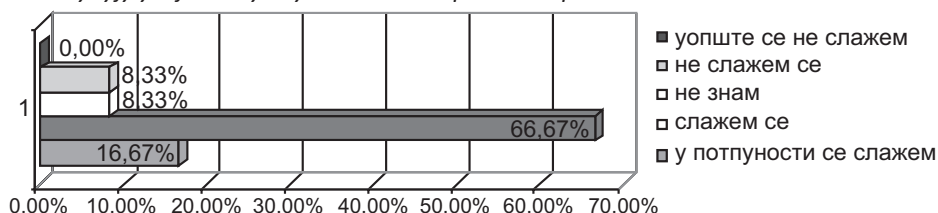
Један број наставника сматра да је из наставног плана и програма потребно изоставити биологију, хемију, социологију и демократију а да је потешко увести информатику у II разреду за геодетског техничара и посјете градилиштима за грађевинске техничаре. Седмични фонд часова предмета које предају (по разредима) је добро планиран у наставном плану и програму сматра преко 91% наставника.

Када је у питању омјер теорије и праксе наставници су се изјаснили половишно **за** и **против** (50%).

Поједини наставници сматрају да је потребно: увођење праксе у I разреду 20 часова, а у III 30 часова, више сати предвидјети за прорачуне изолације, да ученици у III и IV разреду имају више посјете градилишту (оно што ученици виде остаје им и након школовања).

Да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања у потпуности се слаже 16,67% наставника, слаже се 66,67% наставника, 8,33% се не слаже, а 8,33% наставника је изјавило да не зна.

Графикон 12. Знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања

По мишљењу 66,67% наставника традиционалне наставне планове и програме треба мијењати, док 33,33% сматра да нису потребне било какве промјене.

Промјене које наводе наставници да је потребно извршити у наставним плановима и програмима су: увођење нових технологија и предмета базираних на новим сазнањима и технологијама у науци, потребно је извршити усаглашавање са савременим методама рада и савременим инструментима за геодезију, наставни план и програм прилагодити потребама даљег школовања ученика, одговарајућим тематским цјелинама дати више часова, (да се вреднује вријеме за преглед вјежби), увести кабинетску наставу.

У изради наставних планова и програма треба да се ангажују прво предметни наставници, а затим представници тржишта рада и привреде, а затим представници педагошких завода/завода за школство и на крају синдикат.

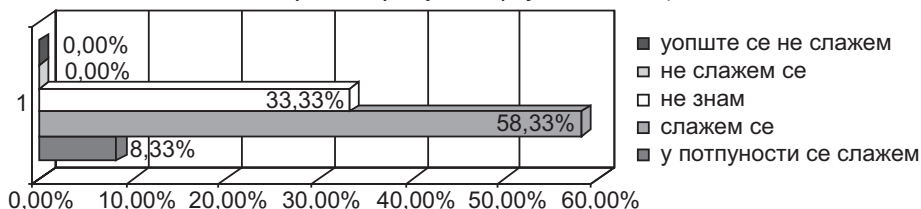
Да је број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета које предају довољан сматра 91,67% наставника, а 8,33% сматра да је недовољан. Поједини наставници сматрају да број наставних цјелина/јединица у оквиру предмета треба поставити на другачији начин. У наставном плану и програму у III разреду предвиђена су четири часа физике зграде. Због обимности плана предлаже се проучавање предмета и у IV разреду. Поједини наставници сматрају да су наставне цјелине добро постављене али да ученике треба одводити на градилиште.

Да су циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета прецизно дефинисани сматра 100% анкетираних наставника. Упутства за извођење наставе су прецизно и свеобухватно дефинисана сматра 83,33% наставника, поједини наставници сматрају да је потребна боља организација наставних јединица. 50% наставника сматра да треба увести изборни предмет. Неки од наставника сматрају да постојећи наставни план и програм задовољава све захтјеве, неки сматрају да није добро уско усмјерено образовање, а неки да су у оквиру занимања већ уведени изборни предмети.

Измјене наставних планова и програма у школама се врше у складу са захтјевима тржишта рада сматра 41,67% наставника, док њих 58,33% наводи да се овакве промјене у њиховим школама не врше.

Разлози због којих се не врши измјена наставног плана и програма у складу са захтјевима тржишта рада су: зато што се примјењују наставни планови и програми које одређује министарство „НПП се мијењају уз сагласност завода и министарства осим 20% садржаја које може мијењати наставник“, наставни планови и програми се не мијењају на нивоу школе него требају и друге сагласности, надлежни требају пратити тржиште рада.

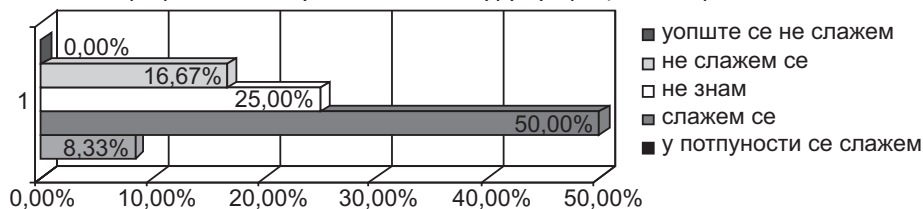
Графикон 13. У оквиру НПП-а, као метод за развој вјештина ученика, може послужити увођење пројект седмице

Да се у наставни план и програм, као метод за развој вјештина ученика, треба увести пројекат седмица у потпуности се слаже 8,33% наставника, слаже се

58,33% наставника, што чини 66,66% наставника, док њих 33,33% не зна. Интересантно је примјетити да се ниједан наставник није изјаснио против. При реализацији садржаја из наставних планова и програма, наставници 100% користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа. Да су упутства за матуре прецизно дефинисана у потпуности се слаже 8,33% наставника, 50% се слаже, а 16,67% се не слаже. Чак 25% наставника не зна да ли су упутства за матуре прецизно дефинисана.

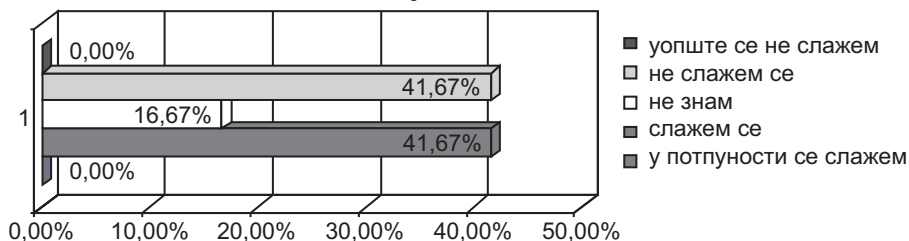
Графикон 14. Упутства за матуру су прецизно дефинисана

Наставни планови и програми омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност за 16,67% наставника, а 41,67% наставника се не слаже, док њих 41,67% не зна.

Наставни планови и програми који се примјењују садрже детаљна упутства за оцјењивање сматра 41,67% наставника, исто толико их не сматра, док њих 16,67% не зна.

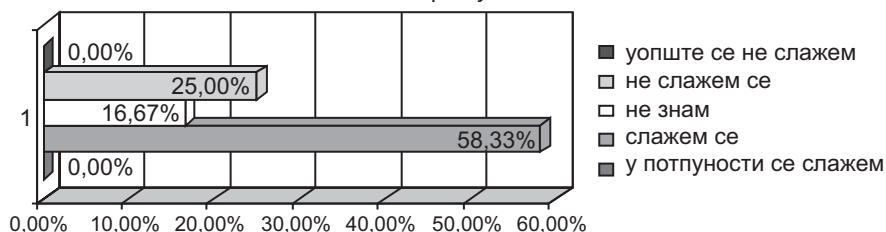
Графикон 15. НПП-и које примјењујете не садрже детаљна упутства за оцјењивање

Могућа је измјена наставних садржаја у наставним плановима и програмима који се примјењују сматра 58,33% наставника, не слаже се 25% наставника, док 16,67% не зна.

Седмични фонд часова ученике не оптерећује сматра 75% наставника а 25% сматра да седмични фонд часова ученике оптерећује.

Графикон 16. НПП-и које ви примјењујете не омогућују брзе измјене наставних садржаја

◆ Наставници општеобразовних предмета

Класификација занимања која је примијењена у школама у којим је проведено анкетирање је усклађена са потребама тржишта рада сматра 71,42% наставника, а 28,57 наставника сматра да није.

У наставном плану и програму су адекватно заступљени наставни предмети сматра 57,14% наставника, док њих 42,85% то не сматра.

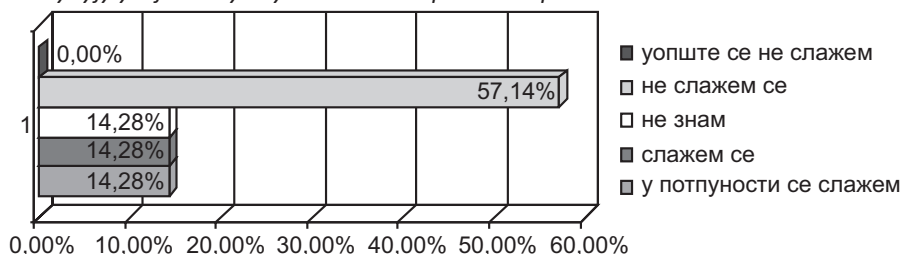
У наставним плановима и програмима је добро планиран седмични фонд сати сматра 71,42% наставника, док њих 28,58% то не сматра.

Однос теорије и праксе у наставним плановима и програмима је добро остварен сматра 57,14% наставника, а томе се противи њих 42,85%.

Промјене које наставници истичу да је потребно извршити су: да би ученици четвртог разреда грађевинских техничара требали имати практичан рад, да програм демократије и људских права предвиђа 10 часова праксе, али због програма ПиГ немогуће је изводити, уврстити 50% теорије и 50 % праксе.

Да знања и вјештине које ученици стекну током школовања им омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања сматра 28,56% наставника, 57,14% се са тим не слаже, док се 14,28% наставника не зна.

Графикон 17. Знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

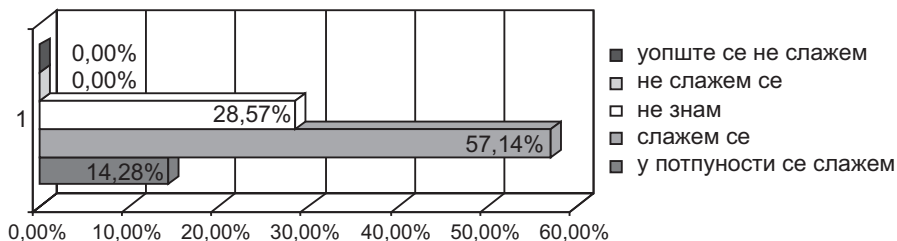
Чак 85,71% наставника не сматра да је потребно вршити било какве промјене у традиционалним наставним плановима и програмима. Наставници који су се изјаснили да су потребне промјене сматрају да је потребно увести више практичног рада, да треба избацити сувишне ствари из теоријских предмета, да наставни план и програм за страни језик треба измијенити из темеља, да је потребно увести више групног рада и повезати теорију са праксом, оставити професорима више слободе у прилагођавању наставног плана и програма, да дјеца требају имати више слободе у избору лектире.

При изради наставних планова и програма треба да буду укључени првенствено предметни наставници, а затим представници педагошких завода/завода за школство, тржишта рада, привреде и на крају представници синдиката. Број наставних цјелина у оквиру наставних планова и програма је добро планиран, циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета су прецизно дефинисани сматра 100% анкетираних наставника. Да су упутства за извођење наставе прецизно и свеобухватно дефинисана сматра 71,42% наставника, а са том констатацијом се не слаже њих 28,57%.

Да изборни предмет треба бити уведен сматра 57,14% наставника, док је њих 42,85% против тога.

Неки од коментара које су наставници навели када је у питању претходно питање су: да треба увести више предмета везаних за занимање, да ученицима треба омогућити неку врсту специјализације у оквиру занимања и да изборне предмете требају бирати сами ученици. Чак 85,71% наставника наводе да се у њиховој школи врше измјене у наставним плановима и програмима у складу са потребама тржишта рада. Поједини наставници сматрају да је потребно побољшање наставних планова и програма јер они не прате тржиште рада и да је потребно извршити редукцију наставног градива.

Графикон 18. Да ли се слажете да у оквиру НПП-а, као метод за развој вјештина ученика може послужити увођење пројектне седмице

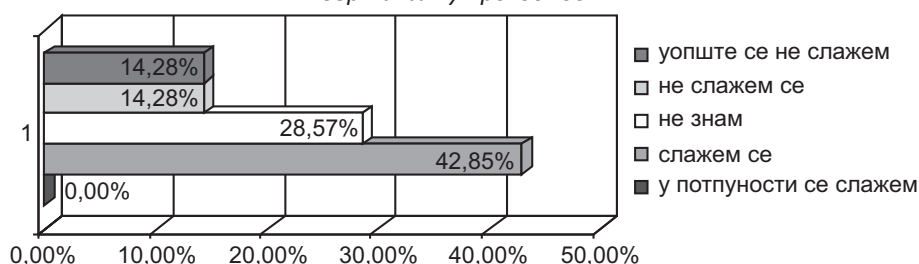
На питање да ли се слажете да у оквиру наставног плана и програма, као метод за развој вјештина ученика може послужити увођење пројект седмице, 14,28% наставника се у потпуност слаже, 57,14% се слаже, док је 28,57%

изјавило да не зна. Интересантно је примијетити да нико од наставника није изјавио да се не слаже.

Да се при реализацији наставних садржаја користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа изјаснило се 71,42% наставника. Преко 71% наставника се слаже да су упутства за матуру прецизно дефинисана, а око 14% се не слаже са тим, око 14% је не зна.

Наставни планови и програми који се примјењују омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност по мишљењу 28,56% наставника, а с том констатацијом се не слаже 42,85% наставника, док 28,57% не зна.

Графикон 19. НПП-и које ви примјењујете не омогућују хоризонталну и вертикалну проходност

Да наставни план и програм који се примјењује не садрже детаљна упутства за оцјењивање мисли 71,42% наставника, док 14,28% мисли да садрже, 14,28% наставника не зна. Такође, да наставни план и програм који се примјењују не омогућавају брзе измјене наставних садржаја мисли 28,57% наставника, док 71,42% мисли да омогућавају. По мишљењу 85,71% наставника, седмични фонд часова оптерећује ученике, док 14,28% наставника не мисли тако.

❖ Евалуација у РС

Од укупног 33 наставника, колико је било обухваћено анкетом, 6 се сложило са свим понуђеним одговорима, односно не налазе потребу да се било шта мијења, односно 18,18% наставника сматра да су наставни планови и програми сасвим добри; 11 или 33,33% наставника сматра (тражи) да се уведе занимање архитектонски техничар; 27 наставника или 81,81% тражи да се повећа фонд часова предмета које предају. Цртање са нацртном у првом и другом разреду повећати за по један час; статику и отпорност повећати фонд часова на 4; организација грађења у трећем и четвртном разреду да буде 2 часа теорије + 2 праксе; код организације архитектуре треба ускладити број часова и број модула; код грађевинских конструкција треба у првом разреду додати по један час седмично (одузети од праксе), повезати градиво предмета и

практичне наставе да се међусобно допуњују и извршити прерасподјелу градива. Грађевинске конструкције треба да се слушају у првом и другом разреду са по 2 часа теорије + 2 часа праксе; код предмета нискоградња са хидроградњом треба паралелно изводити трећи и четврти модул у другом полугодишту. У другом разреду треба замијенити редосљед модула јер по тренутном редосљеду није могуће радити неусклађености са модулима из статике (треба прво радити модуле 3 и 4 па онда 1 и 2 што наставници и раде у оквиру оних 30% измјене на сједници вијећа). У четвртном разреду од једног предмета треба направити два истог фонда (2+3). У оквиру предмета нискоградња модул геодезија замијенити часовима практичног рада са инструментима; фонд сати предмета бетон треба да је у трећем и четвртном разреду 2 теорија + 2 пракса; Примјена рачунара треба да се слуша више часова у првом разреду на уштрб праксе и да се предмет проучава кроз све четири године.

Као сувишно занимање неки од наставника наводе да је грађевински техничар, који се образује по важећем наставном плану и програму, преопширан, а тржиште рада тражи уско специјализован кадар.

Предлажу се промјене изборних предмета математика, организација грађења, примјена рачунара и грађевинске конструкције.

Треба увести нове предмете - слободно цртање, ентеријер, пројектовање зграда у којем се обрађују привредни објекти, јавне зграде, пољопривредни објекти.

❖ Евалуација у ДБ

★ Модуларни НПП

◆ *Наставници стручних предмета*

Да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања сматрају сви испитани наставници; 50% наставника се изјаснило да су садржаји модула прилагођени локалним потребама тржишта рада; да су смјернице за пројектну седмицу добро дефинисане; да су смјернице за матуру прецизне и свобухватне; да су изборни предмети у оквиру занимања добро одређени и да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани.

◆ *Наставници општеобразовних предмета*

Наставници општеобразовних предмета, њих 66,67% сматра да је седмични фонд сати предмета које предају добро одређен, а њих 33,33% мисли да би требале корекције у смислу повећања броја часова и садржаја из српског

језика и књижевности у четвртом разреду, повећања седмичног фонда часова за један час за хрватски језик и књижевност, да се годишњи фонд часова математике са 90 повећа на 120 часова. Да је омјер теорије и праксе добар сматрају сви анкетирани наставници. Више од 85% наставника сматра да знања и вјештине које ученици стекну током школовања су добар основ за успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

4.3.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

Занимање: грађевински техничар

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

Дневни распоред часова по мишљењу 20,51% ученика много оптерећује, оптерећује по мишљењу 30,77% ученика, не зна 23,77% ученика, док 25,64% ученика сматра да их распоред не оптерећује; 8,57% родитеља сматра да дневни распоред часова много оптерећује ученике, 25,71% да оптерећује и 40% сматра да дневни распоред часова не оптерећује ученике. 25,71% родитеља се изјаснило да не зна. Подаци које наводе ученици и родитељи су различити.

Да су предмети одговарајући, које проучавају у оквиру свог занимања, сматра 84,61% ученика, а то исто сматра и 88,57% родитеља, док је супротног мишљења 15,38% ученика, односно 11,43% родитеља. Неки од анкетираних ученика сматрају да из наставног плана и програма треба избацити: екологију и демократију и људска права, да треба увести више практичне наставе, енглеског и њемачког језика, као и то да је потребно увести и изборне предмете, док неки од родитеља сматрају да је из наставног плана и програма потребно избацити екологију и демократију и људска права, а потребно је више математике и практичне наставе.

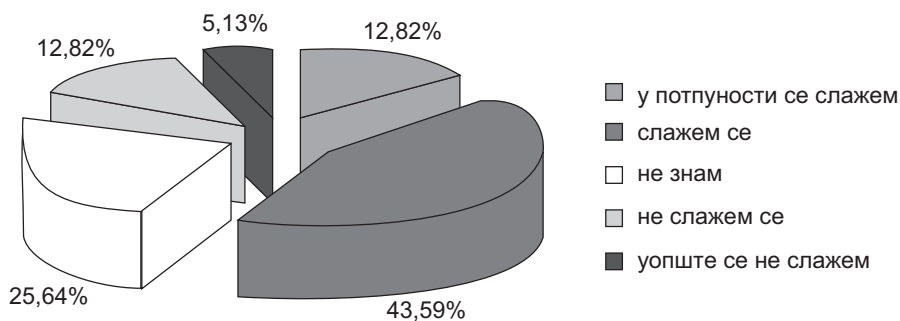
По мишљењу 66,67% ученика седмични фонд часова за један предмет по разредима и предметима је добро планиран, тако се изјаснило и 82,85% родитеља, а 33,33% ученика, односно 17,14% родитеља сматра да није. Ученици наводе да су часови неких од предмета распоређени сваки дан у седмици, да дневно оптерећење ученика у четвртом разреду буде 5 часова и да је мање блок наставе. Неки од родитеља сматрају да је потребно више сати за стручне предмете, практичне радове и математику, и да се дешава да су у једном дану сви часови једног предмета.

Ученици сматрају да су практична настава, организација грађења, подузетништво, грађевинске конструкције, саобраћајнице и мостови, статика, информатика, бетон, изборни предмет, пројектовање зграда, стручни предмети, демократија и људска права, екологија, предмети који највише доприносе развоју способности ученика битних за успјешно укључивање на тржиште рада, док родитељи сматрају да су грађевинске конструкције, страни језик, практичан рад, предузетништво, саобраћајнице и мостови, стручни предмети, статика, информатика, математика, бетон, организација грађења, физика, практична настава, пројектовање зграда, стручни предмети, нискоградња предмети који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање њихове дјеце на тржиште рада. Вјеронаука, босански језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, историја, демократија и људска права и екологија су предмети који су мање битни за укључивање њихове дјеце на тржиште рада.

Наставни предмети у којим има сувишних садржаја по мишљењу ученика су: демократија и људска права, вјеронаука, предузетништво, изборни бетон, босански језик и књижевност, енглески језик, физичко и здравствено васпитање, екологија и математика. У наведеним предметима градиво је обимно.

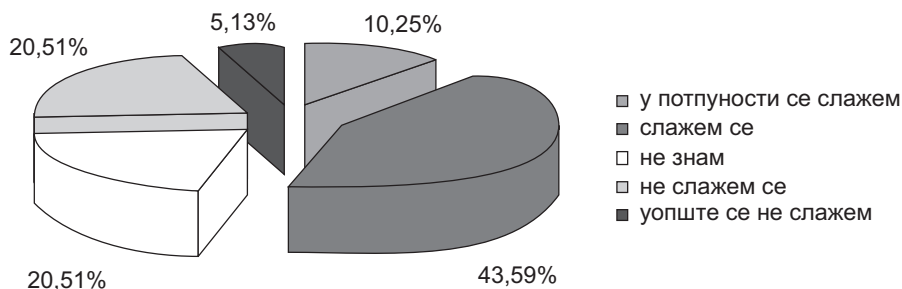
Изборни предмет је добро одређен сматра 56,41% ученика, односно 68,57% родитеља, 17,95% ученика, односно 19,84% родитеља сматра да није, а 25,64%, односно 14,28% родитеља не зна.

Графикон 20. Да ли су изборни предмети у Наставном плану и програму добро одређени? – ученици

Знања и вјештине која стичу током средњошколског образовања омогућит ће успјешно запошљавање сматра 54,84% ученика, односно 59,99% родитеља; 25,64% ученика и 22,86% родитеља сматра да неће, док 20,51% ученика и 17,14% родитеља не зна.

Графикон 21. Знања и вјештина које стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање – ученици

Ученици су навели да је потребно више практичног рада и материјала за практичан рад и да је потребно смањити обим градива општеобразовних предмета. Такође, навели су да је потребно повећати број часова математике, јер је битна за даље школовање. Практична настава није добро организована јер се врши у школи, потребно ју је реализовати ван школе, превелики је годишњи фонд часова, градиво треба да буде конкретније. Ученици су навели и да је упитник добар.

Родитељи мисле да би дјеца морала имати практичну наставу изван школе (на градилишту), да је потребно више практичног рада, да разредни старјешина није особа која ученицима не предаје нити један предмет, наставници употребљавају погрдне ријечи.

★ Традиционални НПП

Да дневни распоред часова оптерећује сматра 73,68% ученика и 51,71% родитеља, 18,42% ученика и 27,57% родитеља сматра да не оптерећује, док 7,89 ученика и 20,70% родитеља не зна.

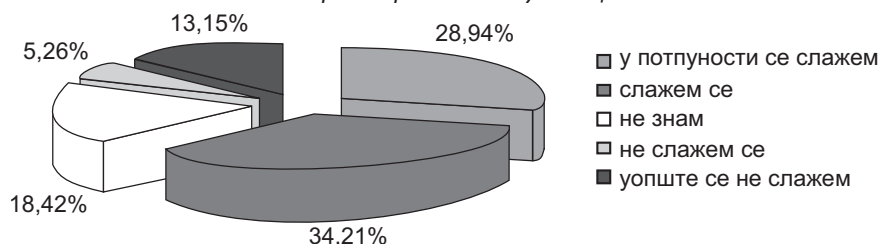
Предмет у оквиру занимања које проучавају су адекватни сматра 76,1% ученика и 86,20% родитеља, док је супротног мишљења 23,70% ученика и 13,79% родитеља. Неки од ученика сматрају да је из наставног плана и програма потребно изоставити: политику, вјеронауку, историју умјетности, енглески, математику, организацију грађења, хемију и биологију, да је потребно додати: практичну наставу, неке изборне предмете, њемачки и шпањолски, физику зграде, конструкције, пројектовање, вјеронауку. С друге стране, неки од родитеља сматрају да је потребно изоставити предмете који нису предмети занимања, а да се дода више практичне наставе.

Седмични фонд часова по мишљењу 39,47% ученика и 62,0% родитеља је добро планиран по разредима и предметима, док 60,52% ученика и 37,93% родитеља сматра да није. Ученици наводе да је 5 часова код једног наставника превише у једном дану, да је потребно више часова математике и стручних

предмета, да је превише блок часова, док родитељи наводе да су предмети ван струке превише заступљени и да је потребно увести више практичне наставе.

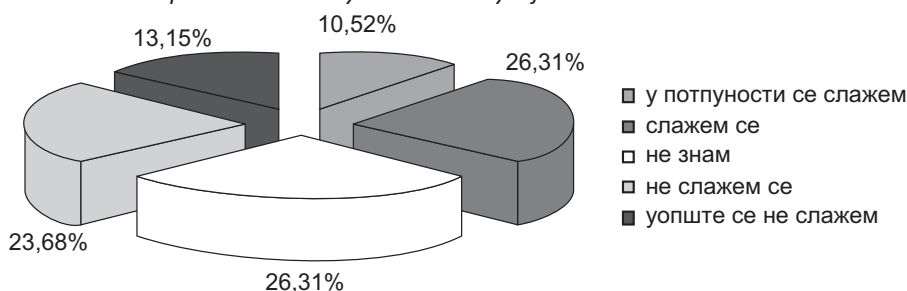
Сви стручни предмети, грађевинске конструкције, математика, енглески, бетонске конструкције, информатика, саобраћајнице и мостови, бетон и армирани бетон, информатика, физичко васпитање, матерњи језик, предмети су који највише доприносе развоју способности битних за успјешано укључивање на тржиште рада. Као сувишне предмете ученици наводе вјеронауку, политику, историју умјетности, биологију и екологију, хидротехнику, хемију и матерњи (превише лектире). Сличне одговоре на ово питање су дали и родитељи. Родитељи сматрају да су вјеронаука, историја и умјетност архитектуре, политика и привреда, матрењи језик, историја, биологија, хемија, социологија и хидротехника мање битни предмети за укључивање њиховог дјетета на тржиште рада.

Графикон 22. Наставним планом и програмом је потребно омогућити увођење изборног предмета – ученици

Да је наставним планом и програмом потребно омогућити увођење изборног предмета сматра 63,15% ученика и 34,48% родитеља, да то није потребно сматра 18,41% ученика и 31,02% родитеља, док 8,42% ученика и 34,48% родитеља не зна.

Графикон 23. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање

Знања и вјештине која стичу током средњошколског образовања омогућит ће успјешно запошљавање за 36,83% ученика, док за 36,83% ученика неће омогућити успјешно запошљавање, 26,31% ученика не зна.

Да ће њиховој дјечи знања и вјештине која стекну током средњошколског образовања уз примјену постојећих НПП-а омогућити успјешно запослење у струци сматра 44,82% родитеља, док њих 20,68% то не сматра, а 34,48% не зна.

На крају ученици сматрају да су сви предмети потребни, али да је садржај преопширан, да је потребно увести неке едукативне анимације, презентације, треба увести више праксе, неки ученици су навели да ће завршити средњошколско школовање без иједног дана праксе.

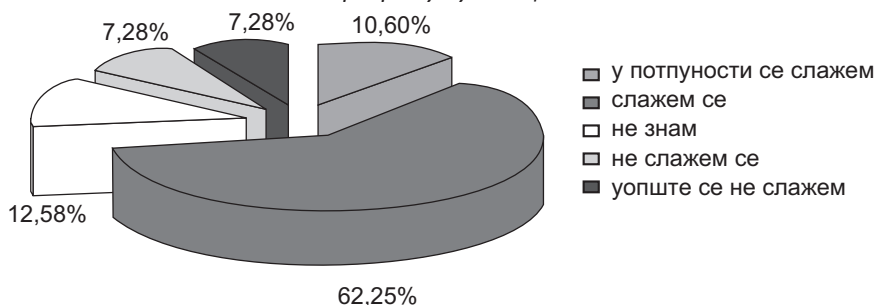
Родитељ су навели да ће дјеца завршити школовање без дана праксе, треба знатно побољшати квалитет предавања и услове у настави те подићи критеријум оцјењивања, лош однос професор-ученик, професори не знају објаснити дјечи свој предмет, грађевински техничар се пуно оптерећује са предметима и знањима које неће примјењивати у пракси, а стручне предмете недовољно савладавају да би успјешно обављали радне задатке. Привреда и школство нису у складу, школство не оспособљава кадрове за привреду.

❖ Евалуација у РС

Дневни распоред часова оптерећује 63,57% ученика, 29,15% не оптерећује, док 7,28% не зна. 74,84% ученика сматра да су адекватни предмети дати у наставном плану и програму. Један број ученика сматра да би требало смањити фонд часова српског језика, а повећати фонд часова математике и физике јер су пријемни испити на факултетима из ових предмета. Такође, сматрају да је потребно више часова практичне наставе и стручних предмета. Ученици сматрају да су примјена рачунара, пројектовање, нискоградања, математика, енглески језик, грађевинске конструкције, статика, бетон и организација предмети који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада. Сувишног градива има у екологији, хемији, српском језику и математици, а сувишни су: изводи, интеграл, лектира, кружење фосфора, ланци исхране, витамини и сл. Сличног размишљања су и родитељи.

Изборни предмети дати у наставном плану и програму су добро одређени сматра 72,85% ученика, а и 56,60% родитеља сматра то исто

Графикон 24. Изборни предмети су адекватно одређени у наставном плану и програму - ученици

Да знања стечена током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада сматра 46,35% ученика, док се са тим не слаже 24,49% ученика, а њих 29,14% не зна.

На крају ученици су дали сљедећи коментар: да поједини професори губе вријеме на небитним стварима и градиву; да су услови за рад катастрофални; да је евидентан недостатак праксе и практичног рада и да се измијени наставни план предмета практична настава, да је превише бесмислених графичких радова; да се организују одласци на градилишта, предузећа и сл., који би били обавезни а не само повремени (и не само на иницијативу професора, као до сада); потребно је да министарство организује НПП према којем ће бити штампани уџбеници, јер ми сада за 1 предмет морамо имати три различита уџбеника и то она која су штампана прије 20 година и којих у Бањалуци има укупно 50, а потребно је 300, с обзиром на начин на који се ради; нема довољно стручних предмета и професори су нејасни, неће да сарађују.

❖ Евалуација у ДБ

Један број анкетираних ученика сматра да из наставног плана и програма треба изоставити екологију и демократију и људска права, а енглески и њемачки језик уврстити као изборни. Исте предмете треба изоставити и по мишљењу родитеља, а потребно је увести више практичне наставе. Такође, 53,33% ученика и 73,33% родитеља сматра да седмични фонд школских сати по разредима и предметима није добро планиран. Наставни предмети пројектовање зграда, организација грађења, демократија, екологија, грађевинске конструкције, и бетон највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада. Исто мисле и родитељи ученика. Сувишних садржаја по мишљењу ученика има у физичком и здравственом васпитању, екологији и математици док родитељи мисле да сувишних садржаја има у историји, демократији и људским правима, екологији,

физичком и здравственом васпитању; 60% ученика и 66,66% родитеља сматра да ће знања и вјештине која ученици стекну током средњошколског образовања им омогућити успјешно запошљавање; 26,66% ученика и 13,34% родитеља то не сматра, а 13,33% ученика и 20% родитеља не зна.

Занимање: геодетски техничар

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

Дневни распоред часова по мишљењу 23,53% ученика и 18,18% родитеља много оптерећује ученике, оптерећује по мишљењу 29,41% ученика и 27,27% родитеља, не зна 14,70% ученика и 13,63% родитеља, док 26,07% ученика и 40,90% родитеља сматра да распоред не оптерећује, а уопште не оптерећује сматра 5,88% ученика.

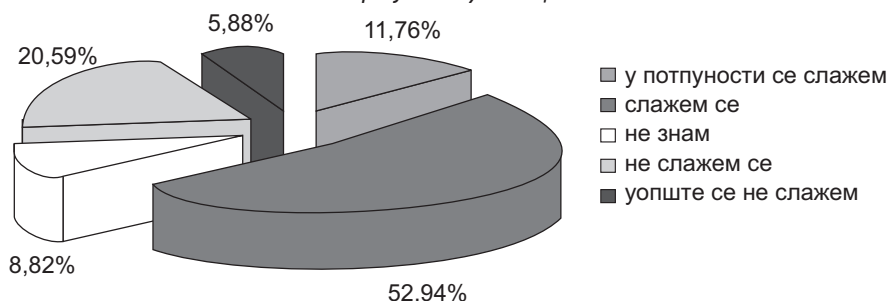
Одговарајући су предмети које проучавају у оквиру свог занимања за 88,23% ученика и 95,45% родитеља.

Неки од ученика сматрају да треба да буде мањи број часова физичког и здравственог васпитања, да се број часова матерњег језика и књижевности смањи у четвртном разреду са два на један час, а да се енглески језик са два часа проучавања повећа на четири. Родитељи сматрају да треба изоставити демократију и људска права, а увести више садржаја из практичне наставе.

Сувишних садржаја има у математици, вјеронауци, физичком и здравственом васпитању, предузетништву, катастру, демократији и људским правима и матерњем језику и књижевности.

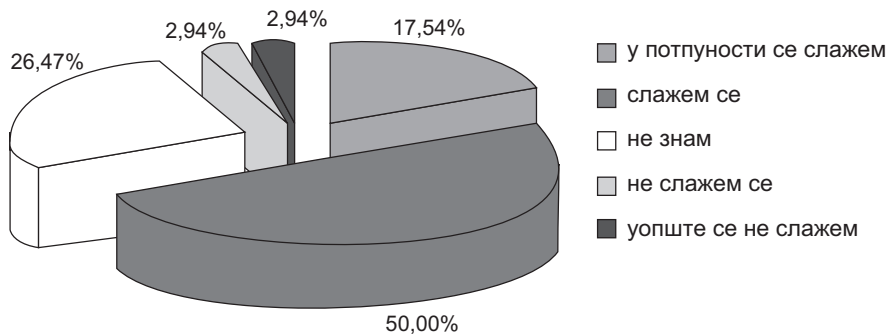
Изборни предмети су добро одређени сматра 64,70% ученика и исто толико родитеља, док 26,42% ученика и 9,10% родитеља сматра да нису, а 8,82% ученика и 27,27% родитеља не зна.

Графикон 25. Изборни предмети у Наставном плану и програму су добро одређени – ученици

67,54% ученика и 86,36% родитеља сматра да знања и вјештине која стичу током средњошколског образовања омогућавају им успјешно запошљавање; 5,88 ученика то не сматра, а 26,47% ученика и 13,63% родитеља не зна.

Графикон 26. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање – ученици

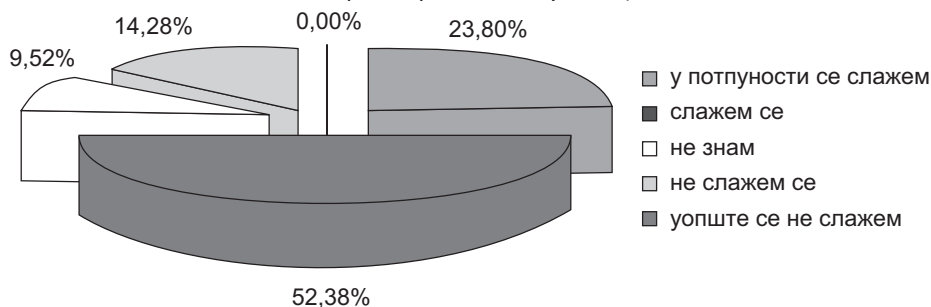
Заједнички коментар ученика и родитеља је да је потребно увести више часова практичне наставе.

★ Традиционални НПП

9,52% ученика и исто толико родитеља сматра да дневни распоред ученике много оптерећује, 33,33% ученика и 45,45% родитеља сматра да оптерећује, 47,61% ученика и 36,36% родитеља сматра да не оптерећује, док 9,52% ученика и исто толико родитеља не зна.

Предмети практична настава, катастар, геодезија, по мишљењу ученика, највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада. Мишљење родитеља је углавном као и мишљење ученика.

Графикон 27. Наставним планом и програмом је потребно омогућити увођење изборног предмета – ученици

Неки од ученика сматрају да у предметима социологија, матерњи језик, демократија и људска права и фотограметрија има сувишних садржаја.

Да је потребно увести изборни предмет сматра 76,18% ученика и 63,63% родитеља, 9,52% не зна ученика и исто толико родитеља, а остали се не слажу.

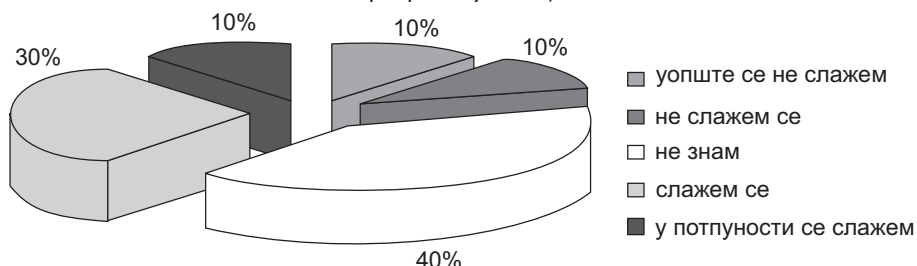
Стечена знања и вјештине током средњошколског образовања ће омогућити успјешно школовање сматра 43,66% ученика, 28,57% ученика не зна, а остали ученици сматрају да им неће омогућити успјешно запослење. Сличног размишљања су и родитељи.

❖ Евалуација у РС

По мишљењу 60% родитеља, предмети који су заступљени у Наставном плану и програму занимања ученика нису адекватни док 40% родитеља сматра да јесу.

Изборни предмети су адекватно одређени у Наставном плану и програму по мишљењу 40% ученика и 40% родитеља, 40% ученика и 40% родитеља не зна а 20% ученика и 20% родитеља се не слаже са овом констатацијом.

Графикон 28. Изборни предмети су адекватно одређени у Наставном плану и програм - ученици

Знања која ученици стичу током школовања омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада по мишљењу 70% ученика и 50% родитеља, а 30% ученика и 30% родитеља се не слаже са овом констатацијом, док 20% родитеља не зна.

Занимање: архитектонски техничар

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

70% ученика и 88,23% родитеља сматра да су добро одабрани предмети које проучавају у оквиру занимања а 30% ученика и 11,77% родитеља сматра да

нису. Такође, мишљења су да је потребно додати више часова практичне наставе на терену, да се више проучава модерна архитектура, да се дода више часова математике, хемије, бетона, статике, а треба изоставити грађевинске конструкције, вјеронауку и физику.

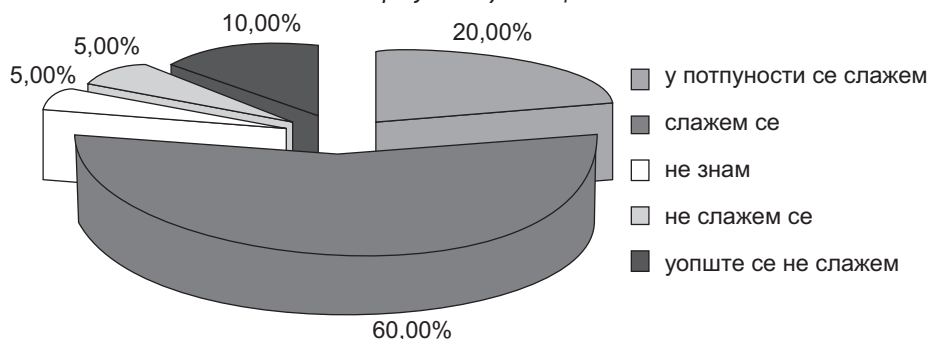
Да је седмични фонд часова по разредима и предметима добро планиран сматра 45% ученика, док остали нису овог мишљења. Неки ученици сматрају да је потребно увести више часова математике и грађевинских конструкција.

Наставни предмети: пројектовање, практична настава, енглески језик, развој архитектуре, грађевинске конструкције, материјали, стручни предмети, босански језик, математика, по мишљењу ученика, највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада.

Организација грађења, конструктивни системи, све градиво које се понавља у склопу грађевинских конструкција, демокаратија и људска права, предузетништво, вјеронаука, историја и геодезија су предмети за које ученици сматрају да имају сувишних садржаја.

80% ученика и 59,24% родитеља сматра да су изборни предмети добро одређени.

Графикон 29. Изборни предмети у Наставном плану и програму су добро одређени – ученици

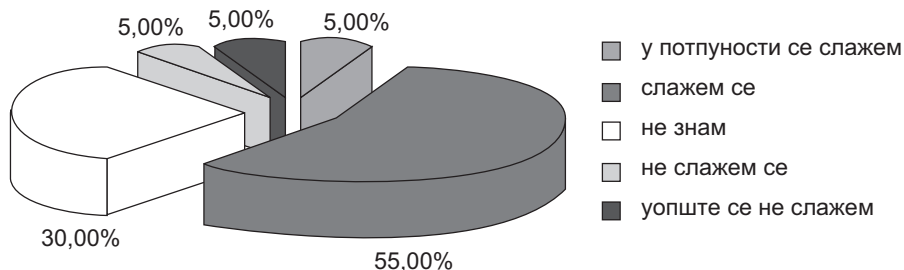

За 60% ученика и 58,17% родитеља ће знања и вјештине које ученици стекну током средњошколског образовања омогућити успјешно запошљавање, не зна 30% ученика и исто толико родитеља, а остали сматрају да неће.

Коментари ученика су: да је више предмета повезано међусобно, да се практична настава изводи на градилишту и да се организује више посјета градилишту, да се више пажње посвећује ученицима који су визуелни типови, да се неке техничке вјежбе које раде не понављају у следећем разреду. На матурском више пажње посвети теоретском испитивању јер писмени дио

може урадити било ко, да се више пажње посвети односу ученик-професор, повећати броја часова математике.

Графикон 30. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућити ће вам успјешно запошљавање

Коментари родитеља: потребно је ученицима осигурати што више контакта са фирмом која им може пружити информације о стварном тржишту рада, осим посјета фирмама нужно је организовати стажирање, курсеве, волонтерске дане итд, кроз које ће се ученици укључити у стварни рад, више практичног рада, садржај страних језика појачати, и увести други страни језик са стручним садржајем, из математике увести још стручних поглавља.

★ Традиционални НПП

Дневни распоред часова по мишљењу 50% родитеља оптерећује ученике, док 30% сматра да их не оптерећује а 20% родитеља не зна, а да су предмети добро одређени сматра 70% родитеља.

Неки од анкетираних ученика су се изјаснили да би из наставних планова и програма требало изоставити: социологију, геодезију, демократију и људска права, као и биологију и хемију, а да се дода практична настава и изборни предмет.

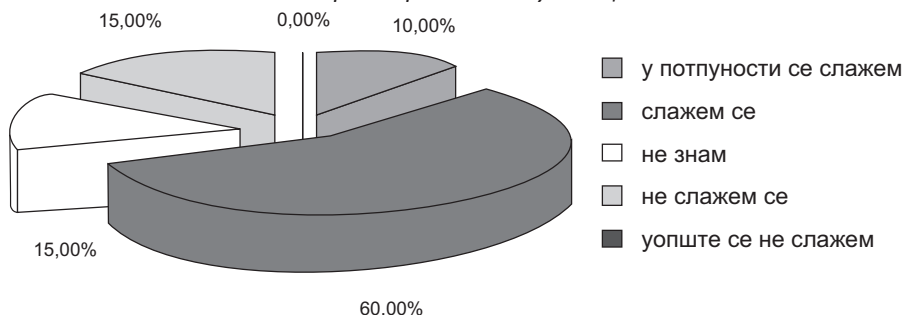
Да је седмични фонд часова добро планиран по разредима и предметима сматра 70% ученика и 60% родитељи.

Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе пројектовање, грађевинске конструкције, информатика и бетон.

Као сувишне предмете ученици наводе: социологију, биологију, хемију, као и то да је гравиво из математике преопширно.

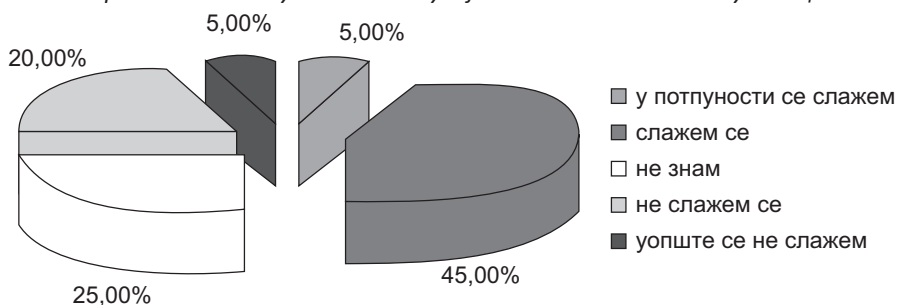
За увођење изборног предмета је 70% ученика и 60% родитеља, 15% ученика није, а 15% ученика и 40% родитеља не зна.

Графикон 31. Наставним планом и програмом потребно је омогућити увођење изборног предмета – ученици

Стечена знања током средњошколског образовања ће омогућити успјешно запосјење сматра 50% ученика и 10% родитеља, не слаже се 25% ученика и 40% родитеља, а не зна 25% ученика и 50% родитеља.

Графикон 32. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање – ученици

Коментари ученика: упитник може бити користан, нема вишка предмета, већ је проблем начин рада. Предмети су занимљиви али се предају досадно, мислим да се наставни програм из математике треба прилагодити ученицима.

Коментари родитеља су да је потребно више пажњу обратити на стручне предмете, да је потребно више праксе а мање непотребних предмета, бољи рад наставног кадра и праведније оцјењивање, није све у плану и програму, него и приступу наставног кадра, како у преношењу знања тако и ученицима.

Занимање: зидар - фасадер

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

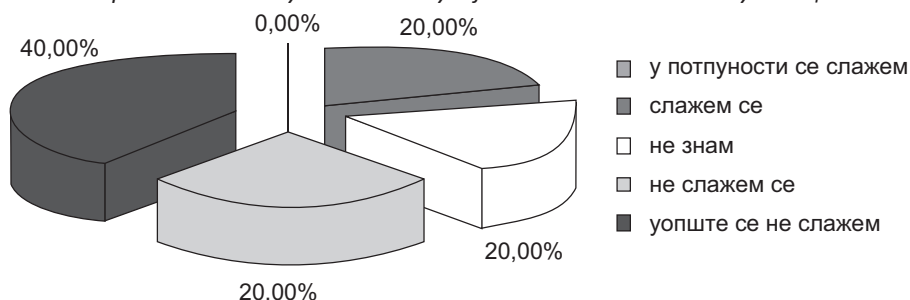
Дневни распоред часова много оптерећује сматра 20% ученика, оптерећује сматра 40% ученика и 25% родитеља, не оптерећује сматра 20% ученика и 75% родитеља и уопште не оптерећује сматра 20% ученика.

Практична настава је предмет који највише доприноси развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада сматрају и ученици и родитељи.

За увођење изборног предмета је 20% ученика, а 80% ученика и 100% родитеља не зна.

Знања и вјештине која ученици стичу током средњошколског образовања омогућит ће им успјешно запошљавање сматра 20% ученика и 75% родитеља, не зна 20% ученика, неће сматра 60% ученика и 25% родитеља.

Графиком 33. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање – ученици

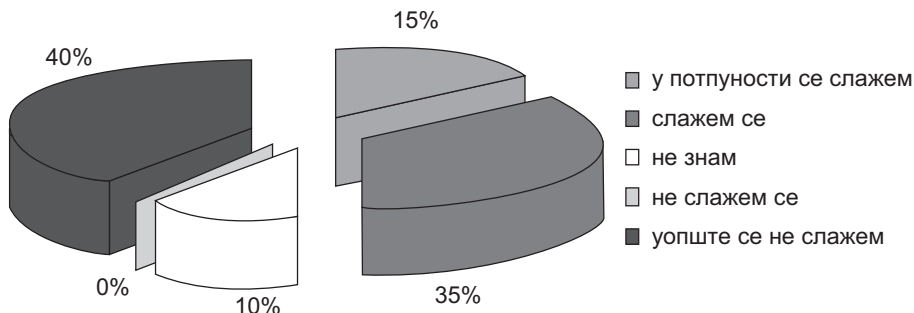

❖ Евалуација у РС

15% ученика се изјаснило да их дневни распоред часова у школи оптерећује, док 40% ученика и 85,71% родитеља сматра да их дневни распоред часова не оптерећује, а 45% ученика и 14,29% родитеља не зна.

Знања која ученици стичу током школовања омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада по мишљењу 50% ученика и 33,33% родитеља, а 40% ученика се не слаже са овом констатацијом док 10% ученика и 66,67% родитеља не зна.

Графикон 34 Знања која ученици стичу током школовања омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада – ученици

Занимање: керамичар - терацер

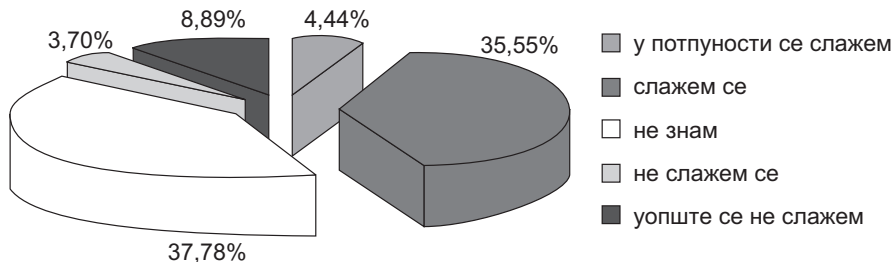
❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

Ученици су имали различита гледишта када је у питању дневни распоред часова: 6,67% ученика сматра да их седмични распоред часова много оптерећује, 31,12% ученика и 7,40% родитеља сматра да оптерећује, 13,34% ученика и 11,10% родитеља не зна; не оптерећује 28,88% ученика и 70,37% родитеља и уопште не оптерећује 20% ученика и 11,11% родитеља.

Практична настава, страни језик, подузетништво и технологија занимања су предмети, по мишљењу ученика и родитеља, који највише доприносе развоју способности ученика битних за укључивање на тржиште рада.

Графикон 35. Знања и вјештине која ученици стичу током средњошколског образовања омогућити ће им успјешно запошљавање – ученици

Знања и вјештине која ученици стичу током средњошколског образовања омогућит ће им успјешно запошљавање по мишљењу 40% ученика и 62,95%

родитеља, док 37,78% ученика и 25,92% родитеља не зна, а око 12,60% ученика и 11,1% родитеља се не слаже са овом констатацијом.

Коментар ученика је да им је потребно више праксе у фирмама и боље опремљене школске радионице.

Занимање: молер – фарбар

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

За 85,71% ученика и све анкетираних родитеља, предмети које ученици проучавају у оквиру свог занимања су одговарајући, а за 14,28% ученика предмети не одговарају.

Знања и вјештине које ученици стичу током средњошколског образовања омогућавају им успјешно запошљавање по мишљењу свих ученика и њихових родитеља.

Занимање: монтер суге градње

❖ Евалуација у ФБиХ

★ Модуларни НПП

По мишљењу 75% ученика и 87,50% родитеља дневни распоред часова не оптерећује ученике, не зна 6,25% ученика, док 18,75% ученика и 12,50% родитеља мисли да дневни распоред часова оптерећује.

По мишљењу ученика и родитеља предмети који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада су стручни предмети, математика, технологија занимања, практична настава и енглески језик.

Знања и вјештине која ученици стичу током средњошколског образовања омогућавају им успјешно запошљавање по мишљењу 87,50% ученика док 12,50% ученика не зна, а одговори родитеља су у корелацији са ученичким одговорима.

Коментари ученика и родитеља су се односили на потребу организовања више посјета фирмама, бољу опремљеност школе са потребном опремом за практичну наставу.

4.3.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА /ПРЕДУЗЕЋА

Анкетирање друштвених партнера је обављено у: Пројектном бироу Стари град Мостар, Друштво за производњу, грађевинарство и трговину “Градња” д.о.о. Мостар, Термоелектрана Тузла, ГЕО инг д.о.о. Мостар, ГД Бисина Мостар, ГД Висак Мостар, Сејмен д.о.о. Кладањ, Пјанић д.о.о. Калесија, Астраплан д.о.о. Брчко, Реновир д.о.о. Брчко, Коделмонт д.о.о. Тузла, Изоград д.о.о. Сарајево, Молер д.ј.л. Сарајево, Тераси-сим-рад д.о.о. Сарајево, Геометар Сарајево, ГТ “Комотин” д.о.о. Јајце, Хидроградња д.д. Сарајево.

На питање колико сте задовољни знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у вашем предузећу, 11,76% испитаника је у потпуности задовољно, 47,05% је задовољно, 29,41% није задовољно, док 11,76% испитаника је неодлучно.

Према мишљењу друштвених партнера, области у које би (за занимања која запошљавају) требало увести промјене у смислу повећања знања и вјештина свршених средњошколаца су више практичне наставе, увођење више занатских занимања са добром праксом, увезати теорију и практичан рад, увођење нових технологија, више рада на савременим уређајима.

Друштвени партнери сматрају да понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у њиховом предузећу у потпуности задовољава 11,76%, задовољава 41,17%, не задовољава 23,52% и уопште не задовољава 5,88%, док 17,64% не зна.

Реализацију практичне наставе може подржати прихватањем ученика на праксу 25% партнера, учешћем у опремању школских радионица 10% партнера, учешћем у изради програма практичне наставе 25% партнера, обуком наставника практичне наставе за примјену нових технологија 10% партнера, док 30% партнера није заинтересовано за било коју од понуђених активности.

Додатни коментари друштвених партнера су били да практична настава буде практичан рад а не теорија, да буде више праксе на градилиштима и да се уписује више занатских занимања.

На питање да ли су упознати да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ, 11,76% друштвених партнера је изјавило да је упознато док 88,24% партнера је изјавило да није.

Да знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији нису на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-има изјавило је 17,64% друштвених партнера док 82,26% партнера не зна. Ниједан партнер не мисли да су знања стечена по модуларним програмима на вишем нивоу у односу на традиционалне програме.

По мишљењу друштвених партнера, у склопу школовања систем би морао обезбиједити реалну праксу (једна седмица у школи а три на градилишту у току једног мјесеца); у области грађевине ниво стручности након завршене школе доводи до тога да послове које треба обављати грађевински техничар тренутно обављају дипломирани инжењери што смањује број радних мјеста за техничаре; треба радити на мотивисању ученика да уписују занимања као што су тесар, зидар, армирач и изолатер.

На питање колико сте задовољни знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у вашем предузећу, 11,76% испитаника у ФБиХ и БД а у Републици Српској 37,50% је у потпуности задовољно, 47,05% у ФБиХ и БД а у Републици Српској 25% је задовољно, 29,41% у ФБиХ и БД а у Републици Српској 37,50% није задовољно док 11,76% испитаника у ФБиХ и БД је неодлучно.

Послодавци сматрају да је уписна политика у њиховом кантону/дистрикту Брчко БиХ усклађена с потребама тржишта рада по мишљењу 11,76% а у Републици Српској 37,50%, да није усклађена сматра 70,58% испитаника у ФБиХ и БД а у Републици Српској 37,50%, да није уопште усклађена 11,76% испитаника у ФБиХ и БД, а у Републици Српској 12,50%, док 5,88% испитаника у ФБиХ и БД и у Републици Српској 12, 50% не зна.

На питање да ли желе да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде 29,41 % партнера ФБиХ и БД и 87,50% у Републици Српској је изјавило да жели, 29,41% ФБиХ и БД није спремно, 17,64% ФБиХ и БД уопште није спремно, док 23,52% ФБиХ и БД а 12,50% у Републици Српској не зна.

Сви друштвени партнери у Републици Српској су изјавили да су спремни помоћи у реализацији практичне наставе прихватањем ученика на праксу, док су одговори партнера из ФБиХ и БД разнолики.

4.3.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 8

- Наставници који раде по модуларним и традиционалним програмима сматрају да ће знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућити им успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања,
- Већина наставника који раде по традиционалним програмима сматра да традиционалне наставне планове и програме треба мијењати,
- Наставници који раде по модуларним и традиционалним програмима сматрају да приликом израде наставних планова и програма, треба да буду укључени на првом мјесту наставници, а затим представници тржишта рада, представници педагошких завода/завода за школство, те представници привреде и синдиката.

- Наставници модуларне наставе сматрају да су смјернице за наставнике добро дефинисане, да су изборни предмети добро одређени, да су смјернице за пројект седмицу добро дефинисане, и да су смјернице за оцјењивање прецизно дефинисане,
- Наставници који раде по традиционалним програмима су за увођење пројект седмице и изборних предмета,
- Наставници модуларне наставе сматрају да заједнички модули омогућују ученицима хоризонталну и вертикалну проходност,
- Наставници који раде по традиционалним програмима сматрају да им образовање по тим програмима не омогућава хоризонталну и вертикалну проходност,
- Ученици четворогодишњих занимања који се школују по модуларним програмима и њихови родитељи сматрају да ће им образовање омогућити успјешно запошљавање,
- Ученици четворогодишњих занимања који се школују по традиционалним програмима и њихови родитељи углавном подржавају увођење изборног предмета.
- Ученици четворогодишњих занимања који се школују по традиционалним програмима углавном мисле да им образовање омогућује успјешно запошљавање док су ставови родитеља супротни,
- Сечена знања током средњошколског образовања ће омогућити успјешно запосјење сматра 50% ученика и 10% родитеља, не слаже се 25% ученика и 40% родитеља, а не зна 25% ученика и 50% родитеља.
- Ученици трогодишњих занимања и њихови родитељи сматрају да знања и вјештине које ученици стичу током средњошколског образовања омогућавају им успјешно запошљавање.
- Ученици сматрају да им је потребно више праксе у фирмама и боље опремљене школске радионице.
- Друштвени партнери су углавном задовољни знањима ученика који раде у њиховом предузећу,
- Области у које би требало увести промјене су: више практичне наставе, увођење више занатских занимања са добром праксом, увођење савремене технологије,
- Друштвени партнери у ФБиХ и БД углавном нису спремни да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде док су у Републици Српској спремни, али углавном подржавају реализацију практичне наставе кроз разне видове,
- Партнери не мисле да су знања сечена по модуларним програмима на вишем нивоу у односу на традиционалне програме, али су углавном задовољни компетенцијама ученика.

4.4. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ 10 (угоститељство и туризам)

4.4.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 10

Евалуацијом у Федерацији Босне и Херцеговине обухваћено је 8 средњих школа, а у Републици Српској 13 средњих школа. Укупно је у Босни и Херцеговини анкетирана 21 средња школа.

Табела 1: ПРЕГЛЕД ШКОЛА

Федерација БиХ			Република српска	
Кантон	Место	Школа	Мјесто	Школа
УСК	Цазин	ЈУ II средња школа	Козарска Дубица	Мјешовита средња школа „Никола Тесла“
ТК	Тузла	ЈУ туристичко-угоститељска школа	И. Ново Сарајево	Средња школа „28. јуни“
ЗДК	Зеница	ЈУ Мјешовита средња школа Зеница	Фоча	Средњошколски центар „Фоча“
СБК	Јајце	Средња струковна школа "Јајце"	Бања Лука	Угоститељско-трговинско-туристичка школа
ХНК	Мостар	СЕУТШ Мостар	Нови Град	Средња школа „Ђуро Радмановић“
ХНК	Чапљина	Средња школа Чапљина	Приједор	Угоститељско-економска школа
КС	Сарајево	Средња угоститељско-туристичка	Кнежево	Средња стручна школа „Јован Дучић“
К 10	Купрес	Средња школа "Купрес "	Теслић	Средња мјешовита школа „Јован Дучић“
			Добој	Управна, угоститељска и школа ученика у привреди
			Власеница	Средњошколски центар „Милорад Влачић“
			Пале	Средњошколски центар „Пале“
			Вукоставље	Средњошколски центар „Вукоставље“
			Требиње	Центар средњих школа

Табела 2: ПРЕГЛЕД ЗАНИМАЊА И УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 10

Занимање	Наставници		Ученици		Родитељи		Послодав-ци	
	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС	ФБиХ	РС
угоститељско-кулинарски техничар	84	125		252		155	21	36
Хотелско-туристички техничар			133		88			
угоститељски техничар			18		7			
кувар			128		108			
конобар			32	209	18	132		
посластичар			25		25			
УКУПНО	84	125	336	461	246	287	21	36

У наведеним средњим школама анкетирани су ученици III и IV разреда следећих занимања и стручних звања:

- кувар, конобар, посластичар, III разред; ЕУ ВЕТ програм: (Цазин, Тузла, Зеница, Сарајево, Купрес),
- угоститељски техничар, IV разред ; ЕУ ВЕТ програм: (Цазин, Зеница, Сарајево, Купрес),
- туристички техничар, IV разред; ЕУ ВЕТ програм: (Цазин, Тузла, Сарајево, Купрес),
- кувар, конобар, III разред; ТРАДИЦИОНАЛНИ „Х“ ПРОГРАМ : (Јајце, Мостар, Чапљина),
- хотелијерско-туристички техничар, IV разред; ТРАДИЦИОНАЛНИ „Х“ ПРОГРАМ : (Јајце, Мостар),
- кувар, конобар, посластичар ,III разред; МОДУЛАРНИ РС ПРОГРАМ: (Нови Град, Приједор, Кнежево, Бања Лука, Теслић, Добој, Требиње, Пале, Фоча),
- туристички техничар, IV разред; МОДУЛАРНИ РС ПРОГРАМ: (Козарска Дубица, Приједор, Кнежево, Бања Лука, Добој, Требиње, Источно Ново Сарајево, Фоча, Пале, Власеница).
- угоститељско-кулинарски техничар, IV разред; МОДУЛАРНИ РС ПРОГРАМ: (Приједор, Бања Лука, Теслић, Добој, Требиње, Источно Ново Сарајево, Пале)

4.4.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА

❖ Евалуација у Федерацији Босне и Херцеговине

★ Модуларни НПП

◆ *Наставници стручних предмета*

Анкетиран је 31 наставник стручно теоријских предмета и практичне наставе који реализује модуларни **ЕУ ВЕТ НПП**.

На основу резултата анкете, 90,32% анкетираних наставника стручних предмета сматрају да је класификација занимања, примијењена у школама анкетираних наставника, усклађена са потребама тржишта рада, док је 9,67 % анкетираних супротног става.

Од занимање која су потребна локалној заједници а недостају у постојећој класификацији занимања, анкетирани наводе да су потребна специјализована занимања: бармен, роштиљџија, бургериџија, мајстор за печење итд.

Као сувишна занимања, 6,45% од укупног броја анкетираних наставника стручних предмета наводе да су то занимања: пословно правни техничари, ветеринарски техничари и угоститељски техничари.

Предмети у НПП-у једног занимања су адекватно заступљени, сматра 93,55% анкетираних наставника стручних предмета, док 6,45% анкетираних има супротан став.

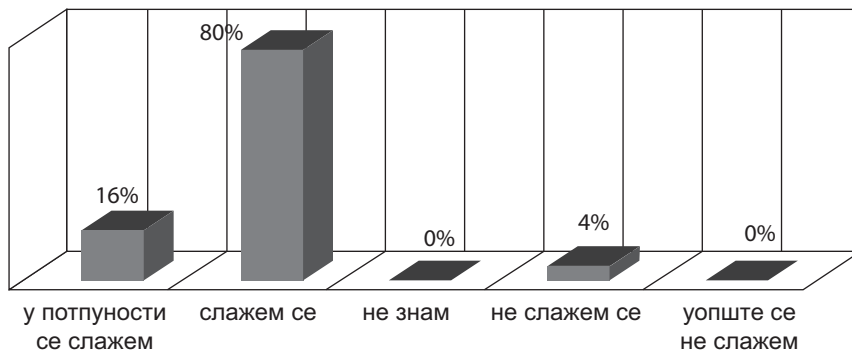
Мали број анкетираних наставника стручних предмета (6,45%) предложио је сљедеће промјене: да се уведе трећи страни језик код угоститељских техничара као изборни предмет, и да се додају предмети: туристичка географија, биологија, рачуноводство, књиговодство, основе туризма.

Сви анкетирани наставници стручних предмета, њих 100% сматра да је седмични фонд часова предмета које предају, добро планиран у НПП-у.

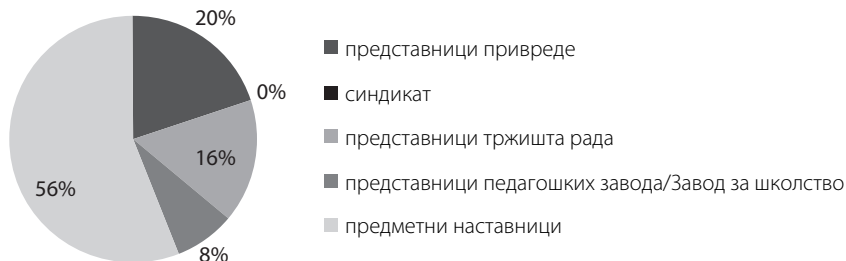
Висок проценат анкетираних (87,10 %) изјаснио се позитивно о питању омјера седмичног фонда часова теорије и праксе и сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући, посматрајући занимање, предмет и годину. Они који су супротног става (12,90 % анкетираних) предлажу више часова теорије и стручних предмета.

Мишљење анкетираних наставника стручних предмета о питању успјешног укључивања ученика на тржиште рада или даље школовање, након усвојених знања и вјештина су сљедећа:

Графикон 1. Знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

Графикон 2. По вашем мишљењу, у изради модуларних НПП-а треба да се укључе:

Сви анкетирани наставници стручних предмета (100%) сматра да је број модула у оквиру њиховог предмета/разреда довољан.

92,00 % наставника сматра да назив модула и шифра указују на садржаје који се у оквиру њега проучавају, док 8,00 % анкетираних имају супротан став.

Циљеви, задаци и садржаји модула адекватно су дефинисани, сматра 93,55 % анкетираних, док их је 6,45 % супротног става. Они наводе да модули за стране језике нису у функцији струке, да се ученици оптерећују неким садржајима који се понављају у више модула, сматрају за потребним увођење тзв. пословног језика и предлажу редефинисање циљева, задатака и садржаја свих модула у III. и IV. разредима.

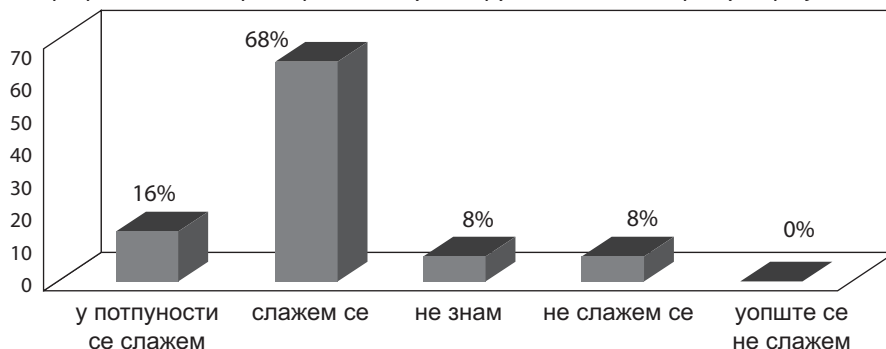
Мали број анкетираних се у потпуности слаже да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула (16,00 % анкетираних), док их се 84 % слаже са том констатацијом.

Да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане, сматра 96 % анкетираних, док је супротног става њих 4,00 %, и

по њиховом мишљењу треба редефинисати смјернице за наставнике у неким модулима.

Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени, сматра 16,00 % анкетираних, који се у потпуности слажу са том тврдњом, 68,00 % се слаже, 8,00 % анкетираних се изјаснило да не знају, 8,00 % се не слажу са том констатацијом. Приједлог промјена изборних предмета се огледа у увођењу: хотелијерства и италијанског језика као потенцијалних изборних предмета.

Графикон 3: Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени.

Са констатацијом, да се у потпуности слажу, да су садржаји НПП-а/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада сматра 56,00 % анкетираних, 36,00 % се слаже док 8,00 % анкетираних даје одговор да незна.

По питању смјерница за пројектну седмицу, 64,00 % анкетираних се слаже да су смјернице добро дефинисане, 16,00 % анкетираних дају одговор „не знам“ док се 20,00 % анкетираних наставника стручних предмета у потпуности слаже са констатацијом да су смјернице за пројектну седмицу добро дефинисане.

Слични су и одговори о потпуној сагласности, 22,58 % анкетираних се у потпуности слажу да су упутства/смјернице за матуру прецизна и свеобухватна, 74,19 % се с тим слаже док их 3,22 % незнају.

9,67 % наставника се у потпуности слажу да заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну Проходност, 74,19 % се слаже, 9,68 % незнају, 3,22 % се не слажу и 3,22% се уопште не слажу.

Са тврдњом да су смјернице за оцјењивање модула прецизно дефинисане, у потпуности се слаже 25,80 % наставника, 70,96 % се слаже, док се 3,22% с тим не слаже.

Тврдња, да збир свих модула заједно чине НПП-е једног занимања, потпуно прихвата и подржава 56 % наставника док се 44 % наставника слаже са том тврдњом.

Седмични / дневни број часова уопште не оптерећује ученика, сматра 3,22 % наставника, 61,29 % сматра да их седмични број часова не оптерећује, 12,90 % сматра да их много оптерећује, 16,12 % да их оптерећује док 6,45 % наставника незна.

◆ **Наставници општеобразовних предмета**

Анкетирана су 22 наставника општеобразовних предмета који реализују модуларни ЕУ ВЕТ НПП.

На основу резултата анкете, 94,45 % анкетираних наставника општеобразовних предмета сматрају да је класификација занимања, примијењена у школама анкетираних наставника, усклађена са потребама тржишта рада, док је 4,45 % анкетираних супротног става.

На питање о занимањима која недостају и која су потребна локалној заједници није било одговора.

Као сувишна занимања, 18,18 % од укупног броја анкетираних наставника општеобразовних предмета наводе да су то занимања: ветеринарски техничари и угоститељски техничари.

Предмети у НПП-у једног занимања су адекватно заступљени, сматра 90,90 % анкетираних наставника општеобразовних предмета, док 9,10 % анкетираних има супротан став.

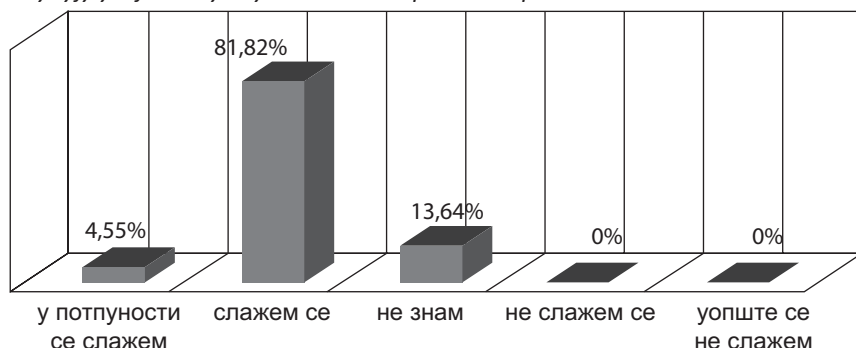
Мали број анкетираних наставника стручних предмета (9,09 %) предложио је сљедеће промјене: да се изостави економска група предмета а да се дода предмет: туристичка географија у III и IV разред.

За разлику од наставника стручних предмета, 86,36% наставника општеобразовних предмета сматра да је седмични фонд сати предмета које предају, добро планиран у НПП-у а 13,64 % их има супротан став.

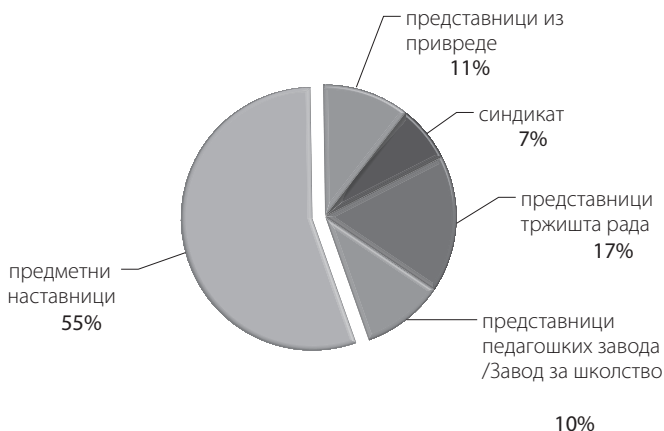
Висок проценат анкетираних (95,45 %) изјаснио се позитивно о питању омјера седмичног фонда сати теорије и праксе и сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући, посматрајући занимање, предмет и годину. Супротан овом ставу има 4,55 % анкетираних наставника општеобразовних предмета.

Мишљење анкетираних наставника општеобразовних предмета о питању успјешног укључивања ученика на тржиште рада или даље школовање, након усвојених знања и вјештина су сљедећа:

Графикон 1. Знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

Графикон 2. По вашем мишљењу, у изради модуларних НПП-а треба да се укључе:

Сви анкетирани наставници општеобразовних предмета (100%) сматрају да је број модула у оквиру њиховог предмета/разреда довољан.

Један анкетирани наставник је предложио да се треба увести модул: „Пливање“. 90,90 % наставника сматра да назив модула и шифра указују на садржаје који се у оквиру њега проучавају, док 9,10 % анкетираних имају супротан став.

Циљеви, задаци и садржаји модула адекватно су дефинисани, сматра 90,90 % анкетираних, док их је 9,10 % супротног става и предлажу редефинисање циљева, задатака и садржаја свих модула у III и IV разредима.

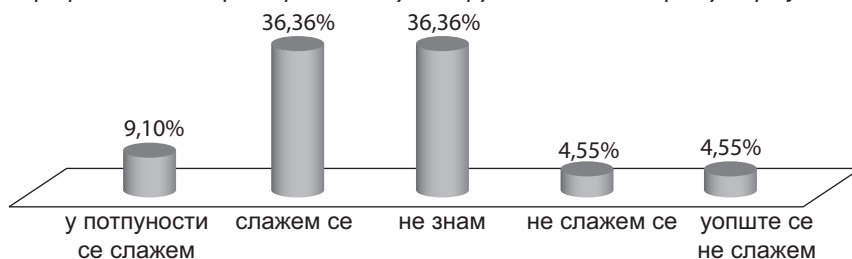
Мали број анкетираних се у потпуности слаже да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула (13,63 % анкетираних), док их се 63,64 % слаже са том констатацијом,

3,77 % их незна а 13,63 % се не слаже са том констатацијом. Један анкетирани наставник општеобразовних предмета (4,45 %) сматра да је потребно извршити промјене јединица у свим модулима.

Да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане, сматра 81,82 % анкетираних док је супротног става њих 18,18%, који сматрају да треба у неким модулима редефинисати смјернице за наставнике (енглески језик, уопштено, страни језик).

Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени, сматра 9,10 % анкетираних, који се у потпуности слажу са том тврдњом, 36,36 % се слаже, 36,36 % анкетираних се изјаснило да незнају, 4,55 % се не слаже са том констатацијом а 4,55 % се уопште не слаже. Приједлог промјена изборних предмета се огледа у увођењу: туристичких операција, рецепцијског пословања (код угоститељских техничара) а код пословно правних техничара увести страни језик као изборни предмет.

Графикон 3. Изборни предмети у оквиру занимања добро су одређени:

Да су садржаји НПП-а/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада у потпуности се слаже 4,55 % анкетираних, 68,18 % се слажу док 27,27 % анкетираних даје одговор да не зна.

По питању смјерница за пројектну седмицу, 4,55 % анкетираних у потпуности се слажу да су смјернице добро дефинисане, 68,18 % се слажу, 18,18 % анкетираних дају одговор „не знам“ док се 9,10 % анкетираних наставника општеобразовних предмета не слажу са констатацијом да су смјернице за пројектну седмицу добро дефинисане.

Одговор о потпуној сагласности је дало 9,10 % анкетираних који се у потпуности слажу да су упутства/смјернице за матуру прецизна и свеобухватна, 72,73 % се с тим слаже док их 18,18 % не знају.

Нити један анкетирани наставник општеобразовних предмета није се изјаснио да се у потпуности слаже да заједнички модули омогућују хоризонталну и вертикалну проходност, 72,73 % се слаже, 22,73 % не знају, и 4,55 % се уопште не слажу.

Са тврдњом да су смјернице за оцјењивање модула прецизно дефинисане, у потпуности се слаже 9,10 % наставника, 63,64 % се слаже, незна 22,73 % док се 4,55 % с тим уопште не слаже.

Тврдњу, да збир свих модула заједно чине НПП-е једног занимања, потпуно прихвата и подржава 56 % наставника док се 44 % наставника слаже са том тврдњом.

Седмични/дневни број часова уопште не оптерећује ученика, сматра 9,10 % наставника, 45,45 % их сматра да их седмични број часова не оптерећује, 27,27 % сматра да их много оптерећује, 13,63 % да их оптерећује док 4,45 % наставника не зна.

★ Традиционални НПП (хрватски програм)

◆ *Наставници стручних предмета*

Анкетирано је 18 наставника стручних предмета који реализују традиционални наставни план програм "Х" варијанта.

На основу резултата анкете, 88,89 % анкетираних наставника стручних предмета сматрају да је класификација занимања, примијењена у школама анкетираних наставника, усклађена са потребама тржишта рада, док је 11,11 % анкетираних супротног става.

Од занимања која су потребна локалној заједници, а недостају у постојећој класификацији занимања, анкетирани наводе да су потребна специјализована занимања: информатичар, графичар, тесар и медицинари.

Као сувишна занимања, 16,66 % од укупног броја анкетираних наставника стручних предмета наводе да су то занимања: електротехничари, грађевинци и туристичка занимања.

Предмети у НПП-у једног занимања су адекватно заступљени, сматра 77,78 % анкетираних наставника стручних предмета, док 22,22 % анкетираних има супротан став.

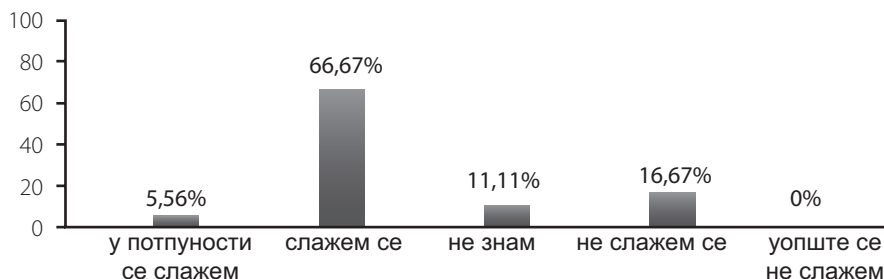
Један број анкетираних наставника стручних предмета предложио је сљедеће промјене: да се изостави предмет историја и да се смањи седмични број часова из математике, а да се уведе више сати физике и више стручних екскурзија.

Од укупног броја анкетираних наставника стручних предмета, њих 77,78 % сматра да је седмични фонд часова предмета које предају, добро планиран у НПП-у, док је њих 22,22 % супротног става и предлажу смањење фонда часова из математике, повећање броја часова географије, водећи при томе рачуна о седмичној оптерећености наставника и ученика.

О питању омјера седмичног фонда часова теорије и праксе 87,10 % анкетираних изјаснило се позитивно и сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући, посматрајући занимање, предмет и годину. Супротног става је 16,67 % анкетираних, који предлажу повећање фонда часова у другом разреду као и повећање фонда часова из праксе за II, III и IV разред.

Мишљење анкетираних наставника стручних предмета о питању успјешног укључивања ученика на тржиште рада или даље школовање, након усвојених знања и вјештина су сљедећа: 5,56 % у потпуности се слаже са констатацијом да знање и вјештине које њихови ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада и даљи наставак њиховог школовања, 66,67 % анкетираних се слаже са том констатацијом, 11,11 % изјављују да „не знају“, док се 16,67 % анкетираних изјаснило да се не слаже са том констатацијом.

Графикон 1. Знања и вјештине које ваши ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања.

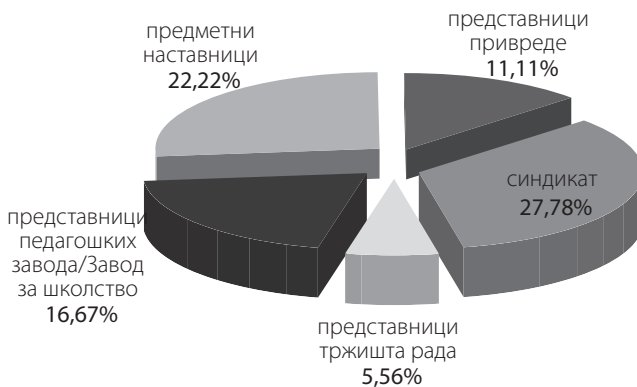

Традиционалне наставне планове и програме не треба мијењати, сматра 55,56 % анкетираних. За промјену традиционалних наставних планова и програма које користе изјаснило се 44,44 % анкетираних наставника стручних предмета и праксе. Сматрају да треба увести више часова праксе, смањити укупан обим градива са јасно артикулисаним циљевима у сваком модулу.

У изради, ревизији и промјени наставних планова и програма анкетирани наставници дају приоритет синдикату, за што се изјаснило 27,78 % анкетираних а потом, по приоритетима слиједе предметни наставници. Тако мисли 22,22 % анкетираних. За представнике педагошких завода изјаснило се 16,67 %, за представнике привреде 11,11 % и за представнике тржишта рада 5,56 %.

По питању броја наставних цјелина / јединица у оквиру предмета које предају анкетирани, њих 88,89 % сматра да постоји довољан број наставних цјелина / јединица у оквиру предмета који предају. Супротно мишљење има 11,11 % анкетираних. Ниједан анкетирани наставник се није изјаснио о евентуалним промјенама садржаја и прерасподјеле фонда сати по разредима.

**Графикон 2. По вашем мишљењу,
у изради модуларних НПП-а треба да се укључе:**

Циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета које предају су прецизно дефинисани. Ово сматра 77,78 % анкетираних наставника, док их је 22,22 % супротног става и сматрају да је потребно редефинисати циљеве, задатке и садржаје у односу на збивања и захтјеве тржишта рада. Сматрају да то исто треба учинити и у односу према потребама ученика, када се ради о организовању изборне наставе.

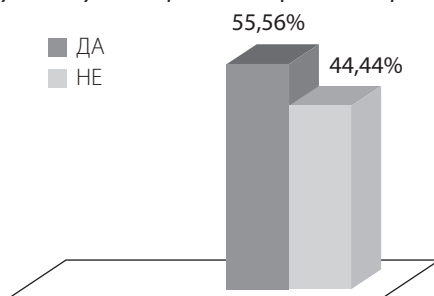
Значајан проценат анкетирани наставника (72,22%), сматра да су упутства за извођење наставе прецизна и свеобухватно дефинисана. Супротан став од овога је изразило 27,78 % анкетираних наставника, који предлажу да се сачине нови приручници за наставнике и да се више едукују савјетници у образовању.

За увођење изборних предмета у оквиру занимања је 83,33 % анкетираних наставника, док је 16,67 % против тога. Ниједан анкетирани наставник, који се изјаснио против увођења изборних предмета у оквиру занимања, није навео разлог таквог става.

Прилично је уравнотежен проценат одговора на питање које се односи на измјене наставних планова и програма и њиховим прилагођавањима потребама тржишта рада. Тако 55,56 % анкетираних сматра да се у њиховој школи врши измјена наставних планова и програма у складу са потребама тржишта рада, док је супротног става, чак 44,44 % анкетираних, који нису навели образложење свог става.

За увођење пројектне седмице у традиционални наставни план и програм, као метод за развој вјештина ученика, је 66,67 % анкетираних наставника, који се слажу са том констатацијом. У потпуности се слаже, са овом констатацијом, 16,67 % анкетираних, док се 16,67 % анкетираних изјаснило са одговором „не знам“.

Графикон 3. У вашој школи се врши измјена НПП-а у складу с потребама тржишта рада

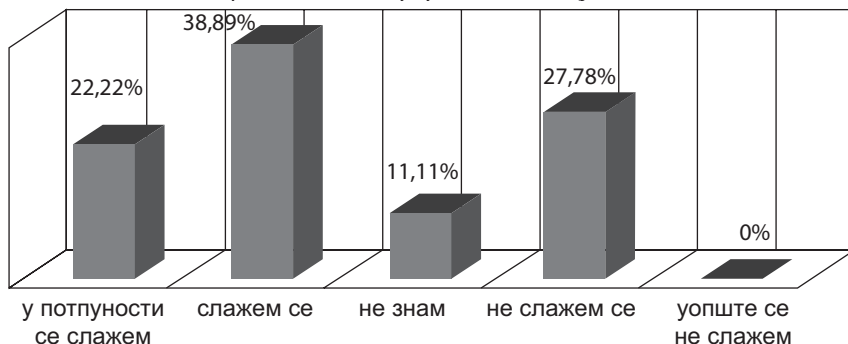

Приликом реализације наставних планова и програма, 61,11% анкетираних наставника се изјаснило, да користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа, док 38,89 % анкетираних тврди да, приликом реализације наставног плана и програма не користи наставне методе које су у складу са захтјевима савременог приступа.

Са тврдњом да су упутства за матуру прецизно дефинисана и да се слажу са том тврдњом, изјаснило се 77,78 % анкетираних наставника. 16,67 % анкетираних наставника се изјаснило одговором „не знам“, док се 5,56 % не слаже са том тврдњом. Ни један анкетирани наставник се није изјаснио да се у потпуности слаже или да се уопште не слаже са тврдњом да су упутства за матуру прецизно дефинисана.

Веома значајан проценат анкетираних наставника (50 %) се у потпуности слаже или се слаже са тврдњиом да наставни планови и програми, које примјењују, не омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност. Са овом тврдњом се не слаже 16,67 % анкетираних наставника, док се 33,33% анкетираних изјаснило одговором „не знам“.

Графикон 4. НПП-и које ви примјењујете не садрже детаљна упутства за оцјењивање:

Такође, и одговори на питање о томе да ли наставни планови и програми које реализују, садрже или не садрже детаљна упутства о оцјењивању, 61,11 % анкетираних наставника у потпуности се слаже/слаже се да та детаљна упутства о оцјењивању не садрже наставни планови и програми које реализују. Супротног става је 27,78 % анкетираних док их је 11,11 % дало одговор „не знам“.

Да наставни планови и програми које реализују не омогућавају брзе измјене наставних садржаја, изјаснило се 55,56 % анкетираних наставника. Са овом тврдњом се не слаже 33,33 % анкетираних наставника, 5,56 % анкетираних се уопште не слаже док је 5,56 % анкетирани дало одговор „не знам“.

О питању седмичног/дневног броја оптерећења ученика часовома резултати су сљедећи : 5,56 % сматра да ученике много оптерећује постојећи седмични / дневни број часова, 33,33 % сматра да их оптерећује, 16,67 % сматра да „не зна“, 33,33 % сматра да их постојећи број часова не оптерећује док 11,11 % сматра да их уопште тај број часова не оптерећује.

◆ **Наставници општеобразовних предмета**

Анкетирано је 13 наставника општеобразовних предмета који реализују традиционални наставни план и програм “Х” варијанта.

На основу резултата анкете, 84,61 % анкетираних наставника општеобразовних предмета сматра да је класификација занимања, примијењена у школама анкетираних наставника, усклађена са потребама тржишта рада, док је 15,38 % анкетираних супротног става.

Од занимање која су потребна локалној заједници а недостају у постојећој класификацији занимања, анкетирани наводе да су потребна специјализована занимања: информатичар, графичар, тесар и медицинари.

Као сувишна занимања, 16,66 % од укупног броја анкетираних наставника општеобразовних предмета наводе да су то занимања: електротехничари, грађевинци и туристичка занимања.

Предмети у НПП-у једног занимања су адекватно заступљени, сматра 76,92% анкетираних наставника стручних предмета, док 23,08 % анкетираних има супротан став.

Један број анкетираних наставника предложио је сљедеће промјене: да се изоставе предмети пракса и историја и да се смањи седмични број часова из математике, а да се уведе више часова физике и више стручних екскурзија.

Од укупног броја анкетираних наставника, њих 69,23 % сматра да је седмични фонд часова предмета које предају , добро планиран у НПП-у, док је њих 30,77 % супротног става и предлажу смањење фонда часова из математике,

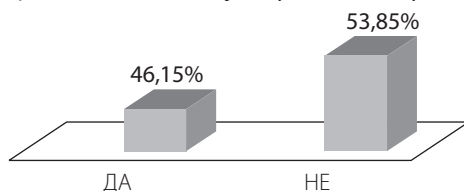
повећање броја часова географије водећи при томе о седмичној оптерећености наставника и ученика.

О питању омјера седмичног фонда часова теорије и праксе 61,54 % анкетираних изјаснило се позитивно и сматра да је омјер теорије и праксе одговарајући, посматрајући занимање, предмет и годину. Супротног става је 38,46 % анкетираних, који предлажу повећање фонда часова у другом разреду као и повећање фонда часова из праксе за II, III и IV разред.

Мишљење анкетираних наставника општеобразовних предмета о питању успјешног укључивања ученика на тржиште рада или даље школовање, након усвојених знања и вјештина су сљедећа: 69,23 % слаже се са констатацијом да знање и вјештине које њихови ученици стекну током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада и даљи наставак њиховог школовања, 23,08 % анкетираних се не слаже са том констатацијом, док 7,69 % изјављују да „не знају“.

Традиционалне наставне планове и програме не треба мијењати, сматра 53,85 % анкетираних. За промјену традиционалних наставних планова и програма које користе изјаснило се 46,15 % анкетираних наставника. Они сматрају да треба увести више часова праксе, смањити укупан обим градива са јасно артикулисаним циљевима у сваком модулу.

*Графикон 1. По вашем мишљењу,
да ли традиционалне НПП-е које користите треба мијењати ?*

У изради, ревизији и промјени наставних планова и програма анкетирани наставници дају приоритет наставницима, за што се изјаснило 30 % анкетираних а потом, по приоритетима слиједе представници привреде и педагошких завода са по 20 % анкетираних, док 15 % анкетираних сматра да у овом послу требају учествовати представници тржишта рада и 5 % представници привреде.

По питању броја наставних цјелина / јединица у оквиру предмета које предају анкетирани, њих 92,31 % сматра да постоји довољан број наставних цјелина / јединица у оквиру предмета који предају. Супротно мишљење има 7,69 % анкетираних, који сматрају да треба извршити темељну анализу и образложење.

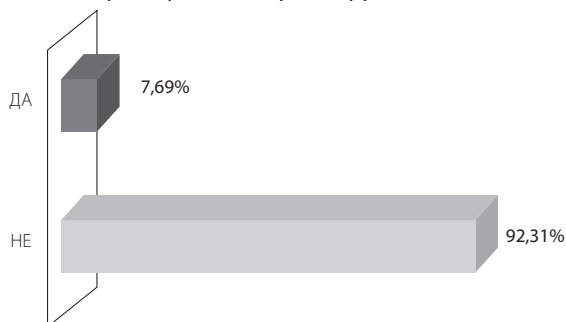
Циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета који предају су прецизно дефинисани. Ово сматра 84,61 % анкетираних наставника, док их је 15,38 % супротног става и сматрају да је потребно редефинисати циљеве, задатке и

садржаје у односу на збивања и захтјеве тржишта рада. Сматрају да то исто треба учинити и у односу према потребама ученика, када се ради о организовању изборне наставе.

Значајан проценат анкетираних наставника (76,92 %), сматра да су упутства за извођење наставе прецизна и свеобухватно дефинисана. Супротан став од овога је изразило 23,08 % анкетираних наставника, који предлажу да се сачине нови приручници за наставнике и да се више едукују савјетници у образовању.

За увођење изборних предмета у оквиру занимања је 92,31 % анкетираних наставника, док је 7,69 % против тога. Ниједан анкетирани наставник, који се изјаснио против увођења изборних предмета у оквиру занимања, није навео разлог свог таквог става.

Графикон 2. Да ли сматрате да је потребно увести изборне предмете у оквиру занимања ?

Веома неуравнотежен је проценат одговора на питање које се односи на измјене наставних планова и програма и њиховом прилагођавању потребама тржишта рада. Тако 84,61 % анкетираних сматра да се у њиховој школи врши измјена наставних планова и програма у складу са потребама тржишта рада, док је супротног става, 15,38 % анкетираних, који упућују да треба питати министарство по овом питању.

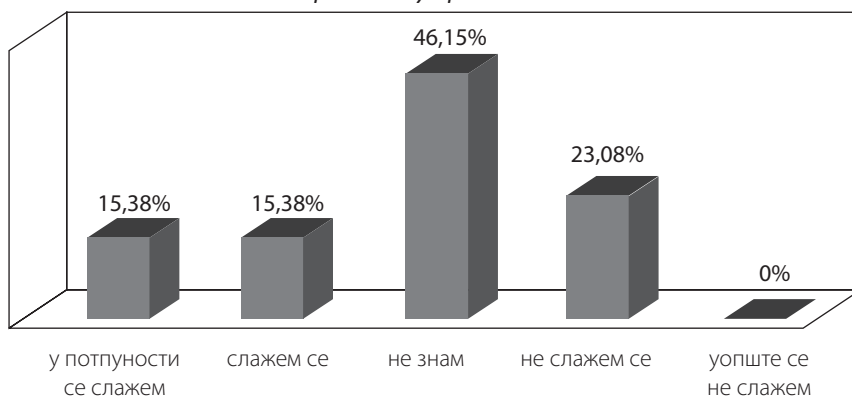
За увођење пројектне седмице у традиционални наставни план и програм, као метод за развој вјештина ученика, је 61,54 % анкетираних наставника, који се слажу са том констатацијом. У потпуности се слаже са овом констатацијом, 15,38 % анкетираних, док се 7,69 % анкетираних не слаже.

Приликом реализације наставних планова и програма, 84,61 % анкетираних наставника се изјаснило, да користе наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа, док 15,38 % анкетираних тврди да, приликом реализације наставног плана и програма не користи наставне методе које су у складу са захтјевима савременог приступа.

Са тврдњом да су упутства за матуру прецизно дефинисана и да се слажу са том тврдњом, изјаснило се 69,23 % анкетираних наставника. 15,38 % анкетираних наставника се изјаснило одговором „не знам“, док се 15,38 % не слаже са том тврдњом. Ни један анкетирани наставник се није изјаснио да се у потпуности слаже или да се уопште не слаже са тврдњом да су упутства за матуру прецизно дефинисана.

Од укупног броја анкетираних наставника 30,76 % се у потпуности слаже или се слаже са тврдњом да наставни планови и програми, које примјењују, не омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност. Са овом тврдњом се не слаже 23,08 % анкетираних наставника, док се 46,15% анкетираних изјаснило одговором „не знам“.

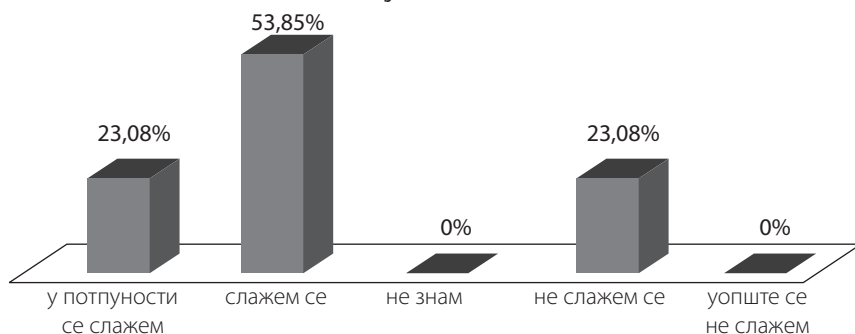
Графикон 3. НПП-и које ви примјењујете не омогућују хоризонталну и вертикалну проходност.

Дајући одговор на питање о томе да ли наставни планови и програми које реализују садрже или не садрже детаљна упутства о оцјењивању, 76,93 % анкетираних наставника у потпуности се слаже/слаже се да та детаљна упутства о оцјењивању не садрже наставни планови и програми које реализују. Супротног става је 23,08 % анкетираних, односно сматрају да наставни планови и програми које реализују садрже детаљна упутства о оцјењивању.

Да наставни планови и програми, које реализују, не омогућавају брзе измјене наставних садржаја, изјаснило се 38,46 % анкетираних наставника. Са овом тврдњом се не слаже 61,54 % анкетираних наставника.

Графикон 4. НПП-и које ви примјењујете не садрже детаљна упутства за оцјењивање:

О питању седмичног/дневног броја оптерећења ученика часовима резултати су следећи : 7,69 % анкетираних сматра да ученике много оптерећује постојећи седмични /дневни број часова, 53,85 % сматра да их оптерећује, 7,69 % сматра да „не зна“, а 30,77 % сматра да их постојећи број часова не оптерећује.

❖ Евалуација у РС (модуларни РС програм)

◆ *Наставници општеобразовних и стручних предмета*

На основу евалуације анкета које су радили **наставници** (125 наставника), који реализују модуларне наставне планове и програме, добили смо следеће резултате:

Анкетирани наставници сматрају да је постојећа номенклатура занимања у школи усклађена са потребама тржишта. За овај став се изјаснило 87,2% наставника, док 12,8 % наставника имају супротан став. По њима, занимања која недостају су: шумарски техничар, електричар, молер, керамичар, ауто-електричар, водоинсталатер, угоститељски техничар, прехранбени техничар, кувар, конобар, посластичар, пољопривредни техничар, гимназија-језички смјер, водоинсталатер, хемијски и правни техничар, електротехничар, бравар, аутомеханичар, аутолимар, кувар.

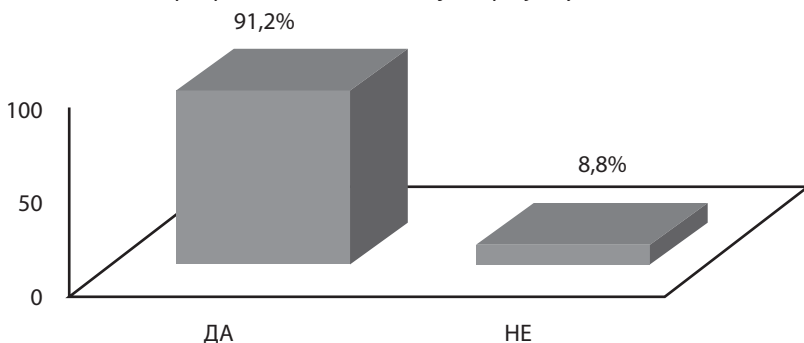
Сматрају да су сувишна занимања: фризер, машински техничар, пољопривредни техничар, гимназију уписати по једно одјељење, туристички техничар, занимања која не налазе запослења у својој струци, трговци, шумар, угоститељско-кулинарски техничар.

Високи проценат анкетираних наставника сматра да је адекватна заступљеност предмета у НПП занимања (92%), док 8 % анкетираних има супротан став те предлажу промјене: професори куварства наводе да се Наука о исхрани као предмет треба увести у 4. разред кулинарских техничара. Професори стручних

предмета сматрају да треба изоставити Демократију и људска права. Професори географије сматрају да треба увести предмет Општа географија у свим занимањима два часа седмично у једној од година школовања. Професори који предају предмет Познавање робе сматрају да треба увести Хемију и Биологију за сва занимања угоститељске струке, увести Пекарство. Додати познавање робе у 3. разред куvara и конобара. Професори услуживања сматрају да за занимање конобар треба додати предмет Куварство или Познавање јела један час седмично.

Укупан седмични фонд часова предмета које предају по разредима адекватно одређен у НПП. Ово тврди 91,2% анкетираних, док их 8,8 % има супротан став.

Графикон 1. Укупан седмични фонд часова (предмета који предајете) по разредима адекватно је одређен у НПП.

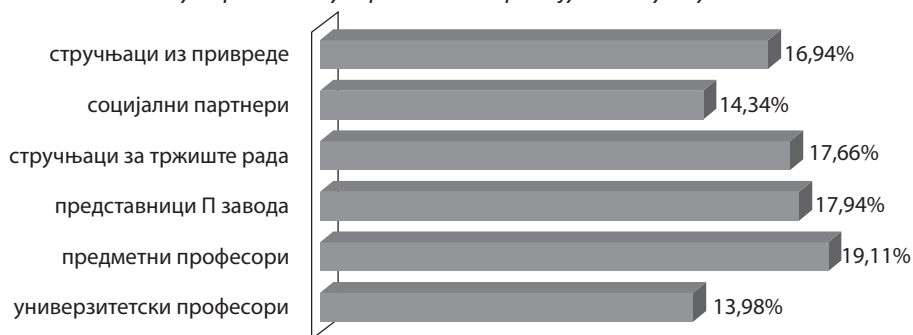
Њихови приједлози промјена фонда часова по разредима (разред и фонд часова): Професори који предају предмет основе предузетништва предлажу да буде више часова страних језика и још два часа предузетништва. Професори енглеског језика сматрају да треба више часова овог језика, сви разреди од 1. до 4. би требали имати фонд од барем три часа седмично овог језика, јер им је то стручни предмет и од изузетног значаја. Агенцијско и хотелијерско пословање у првом разреду да буде 1+1, а у другом разреду два часа. Професори познавања робе сматрају да умјесто два часа у 2. разреду је потребно увести три часа због обимности градива. Професори њемачког језика сматрају да трогодишње школе требају имати други страни језик. Професори француског језика сматрају да туристички техничари требају имати овај предмет три часа седмично. Професори практичне наставе, трећег степена, сматрају да треба у 3. разреду додати један час услуживања.

Омјер теорије и праксе је одговарајући, сматра 96,8% анкетираних док 3,2 % анкетираних има супротан став, који предлажу сљедеће промјене: професори стручних предмета сматрају да треба више практичне наставе и повећати

њен квалитет. Професори демократије и људских права сматрају да је у 3. и 4. разреду потребно више сати за пројекат „Ја грађанин“.

Да знања и вјештине које ученици стичу током школовања омогућавају успјешно њихово укључивање на тржиште рада или наставак школовања, мисли 70,4 % анкетираних наставника. Супротан став има 29,4 % анкетираних.

Графикон 2. Наставници општеобразовних и стручних предмета сматрају да се у изради модуларних НПП требају бити укључени:

Број модула у оквиру њиховог предмета/разреда је довољан . За ову констатацију се изјаснило 93,6 % анкетираних, док супротан став о томе има 6,4 % анкетираних наставника и наводе приједлоге промјена:

Професори услуживања сматрају да модули теорије треба да буду усклађени са модулима из практичне наставе. Професори њемачког језика сматрају да садржај у свим модулима треба поједноставити (написати више вјежби, лакше писати текстове). Модули нису урађени по књигама, тако да модули и књиге у потпуности одударају. Професори куварства сматрају да модул 7 и 8 треба ставити прије теста. Модули теорије треба да буду усклађени са модулима практичне наставе. Професори који предају предмет Основе предузетништва сматрају да умјесто 2 треба 4 модула основа предузетништва да се изучава у 3. и 4. разреду умјесто у 1. разреду. Професори практичне наставе трећег степена сматрају да треба додати модул услуживања у 3. разреду. Професори енглеског језика сматрају да треба више часова енглеског језика. Број модула је одговарајући, али два часа седмично нису довољна. Професори стручних предмета сматрају да треба књижевности у првом, другом и трећем разреду по 54 часа, а у четвртном разреду 48 часова. Исто важи и за језик- из руског језика увести модуле послије сваке области. Практична настава у 4. разреду: спојити 1. и 2. модул, а 4. је непотребан. Вријеме и трајање модула, садржај модула, адекватно бодовање, оцјењивање. Професори демократије и људских права сматрају да модул Култура религије треба увести од почетка школске године, најмање два часа седмично.

Професори предмета Маркетинг у туризму сматрају да је Пројектни модул веза са практичном наставом. Професори предмета Основе туризма и угоститељства сматрају да су на сајту РПЗ-а објављени заједнички модули за сва занимања, туристички техничари проучавају овај предмет у 1. и 2. разреду (4 модула) док остали имају два модула и проучавају га само у 1. разреду. Професори познавања робе сматрају да су у првом разреду потребна два модула, а у другом разреду три модула. Занимање конобар: увести у 3. разред предмет Познавање робе (алкохолна и безалкохолна пића).

Назив модула и шифра указују на садржаје који се у оквиру њега проучавају, сматра 97,6% анкетираних, док 2,4 % анкетираних има супротан став те предлажу модуле у оквиру предмета којима треба промијенити назив - професори куварства сматрају да уџбеници нису прилагођени струкама. Професори познавања робе предлажу да промјене назив предмета за угоститељску струку у Роба у угоститељству. Потребна је детаљнија разрада оба модула. Професори српског језика сматрају да треба смањити број часова комуникације, а треба увести граматику. Сматрају да се модулу „Од романтизма до савремене књижевности „ треба посветити више часова. Професори њемачког језика сматрају да модули нису прилагођени књигама по којима се ради у средњој школи.

Да су циљеви, задаци и садржаји модула адекватно дефинисани сматра 92,8% анкетираних, а супротан став о томе има 7,2 % анкетираних, који су дали приједлога за редефинисање одређених модула, циљева, задатака и садржаја:

Професори услуживања сматрају да модули нису прилагођени уџбеницима нити струкама. Професори њемачког језика сматрају да треба редефинисати циљеве, задатке и садржаје 7. и 8. модула, а остале модуле више прилагодити књигама. Професори куварства сматрају да модули нису прилагођени уџбеницима нити струкама. Професори руског језика сматрају да се требају редефинисати циљеви, задаци и садржаји свим модулима у руском језику. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да треба редефинисати модул 01, 02. Професори познавања робе сматрају да четврти модул треба подијелити на два модула.

Слажу се да појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула. Ово тврди 76 % анкетираних, док 24 % анкетираних наставника се не слаже са тим.

Они који се нису сложили са претходним питањем наводе приједлоге промјена јединица у модулима гдје то сматрају потребним:

Професори српског језика сматрају да увод у комуникацију, вјештине истраживања и презентације неке јединице нису усклађене са узрастом ученика. Професори

енглеског језика сматрају да јединице у модулима и њихов садржај треба прилагодити уџбеницима који се користе у настави. Професори стручних предмета сматрају да све модуларне појединачне јединице треба систематски навести и дефинисати. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да у модулу 01 треба избацити јединице „Заштита природе и друштвене средине“ и „Савремена кретања на туристичком тржишту“, а у модулу 02 „Угоститељско предузеће“ и „Планирање угоститељства“. Професори познавања робе сматрају да се мишљење односи на усвојене модуле, а не на оне који су погрешно објављени на сајту РПЗ-а већ четири године.

Да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане сматра 92% анкетираних а 8 % имају супротан став и наводе редфинисање смјерница за наставнике:

Професори српског језика сматрају да наставник треба да задржи право прилагођавања градива могућностима ученика. Професори њемачког језика сматрају да треба редфинисати смјернице у свим модулима. Професори српског језика сматрају да треба редфинисати смјернице у књижевности, модули су везани те их треба све прецизно дефинисати. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да треба редфинисати смјернице модула 01, 02. Професори познавања робе сматрају да треба детаљнија разрада смјерница у модулима.

За тврдњу да су изборни предмети у оквиру занимања адекватно одређени, изјаснило се 60,8% анкетираних наставника уз 39,2 % анкетираних који су супротног мишљења и наводе приједлог промјена изборних предмета:

професори стручних предмета сматрају да треба увести Основе туризма и угоститељства као изборни предмет. Професори који предају Маркетинг у туризму сматрају да је потребна промјена у садржајима из пословне праксе.

О осталим питањима из анкете, наставници се:

- Слажу да су садржаји модула прилагођени локалним потребама (64,8%).
- Слажу да су смјернице за пројектну седмицу адекватне (49,6%).
- Слажу да су упутства/смјернице за матуру прецизне и свеобухватне (57,6%).
- Слажу да су заједнички модули довољни и адекватни за хоризонталну проходност (68,8%).
- Слажу да су смјернице за оцјењивање модула детаљне и прецизне (71,2%).
- Слажу да збир свих модула заједно чини цјелину НПП занимања (77,6%).
- Сматрају да дневни распоред часова не оптерећује ученике (68,8%).

4.4.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

❖ Евалуација у Федерацији Босне и Херцеговине

★ Модуларни НПП

◆ *Занимање: угоститељски техничар*

Евалуација модуларне наставе (ЕУВЕТ) и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика четвртих разреда, занимања угоститељски техничар**, (18 ученика, од тога 11 мушких и 7 женских) и (7 родитеља) :

Дневни распоред часова оптерећује/много оптерећује ученике, изјаснило се 77,78% анкетираних ученика. Исто мисли и 28,58% родитеља када се ради о дневном оптерећењу своје дјеце бројем часова.

Да су предмети које проучавају у оквиру свог занимања одговарајући мисли (38,89%) ученика и (71,43%) родитеља. Ученици који имају супротан став предлажу да:

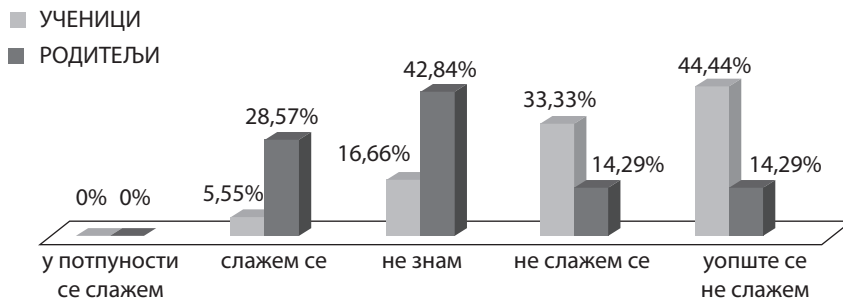
треба изоставити социологију, изборни предмет, куварство, привредну математику, менаџмент а додати основе туризма, практичну наставу, туристичку географију. Родитељи предлажу изостављање социологије, изборног предмета, екологије. По мишљењу родитеља треба додати туристичку географију у све 4 године, праксу обављати у објектима и увести још један страни језик.

Седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро је планиран, сматра 33,33% ученика а родитељи се нису изјаснили по овом питању. Ученици са негативним одговорима предлажу смањење броја часова куварства у једном дану, избацити изборни предмет а убацити праксу. Родитељи предлажу смањење дневног броја часова и повећање фонда часова праксе.

Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада су: куварство, услуживање, економика, маркетинг, практична настава и страни језици. За родитеље битни предмети за укључивање на тржиште рада су економија, маркетинг, менаџмент, куварство, услуживање, пракса.

Као сувишне наставне предмете анкетирани ученици наводе социологију, привредну математику, екологију, а разлози су да је све то непотребно и некорисно. Као сувишне наставне предмете родитељи наводе екологију, социологију и тјелесни одгој.

Графикон 1. На питање да ли су Изборни предмети у Наставном плану и програму добро одређени, ученици и родитељи су се изјаснили на следећи начин:

11,11% анкетираних ученика се слаже да им знања и вјештине које стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно запошљавање, а 71,42 % родитеља сматра да знања и вјештине које ученици стичу током средњошколског образовања омогућава им успјешно запошљавање или наставак школовања.

Оно што су ученици жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, је да треба више излета, да је мало практичне наставе, да има вишак предмета, да је лоша организација у школи. Родитељи сматрају да постоје пропусти у организацији праксе, да недостаје такмичења из праксе, да је слаба мотивација ученика, да су мање битни предмети, обимни и да битни предмети одступају од садржаја битних за будућност.

Занимање: туристички техничар

Евалуација модуларне наставе (ЕУВЕТ) и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика четвртих разреда занимање туристички техничари**, (76 ученика, 28 мушких и 48 женских) и (43 родитеља) добијени су следећи подаци:

Дневни распоред часова оптерећује/моногo их оптерећује, сматра 39,48 % анкетираних ученика а приближно исто мисли и 41,86% родитеља.

Предмети које проучавају у оквиру свог занимања су одговарајући, мисли 76,32% ученика и 83,72% родитеља. Ученици који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму одговарајући сматрају да треба изоставити социологију, привредну математику, физичко и здравствено васпитање, вјеронауку, биологију с екологијом, а додати историју, географију у III и IV разреду, француски језик и више праксе. Родитељи предлажу изостављање привредне математике и физичког васпитања, увођење географије, информатике, историје.

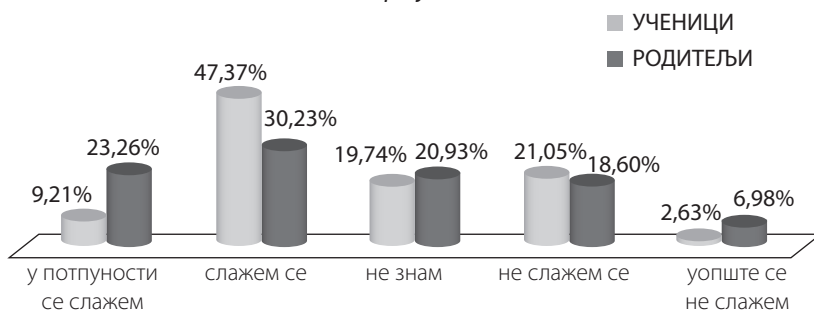
Седмични фонд школских часова по разредима и предметима је добро планиран, сматра 71,05% анкетираних ученика и 79,07% њихових родитеља. Ученици са негативним одговорима предлажу промјене распореда часова, увођење више праксе, промјене садржаја часова, боље планирање њемачког језика. Родитељи предлажу више пажње стручном усавршавању, више праксе, стране језике повећати са три на четири часа.

Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада за ученике су: менаџмент, економија, страни језици, пракса, основи туризма, угоститељство, стручни предмети. За родитеље битни предмети за укључивање на тржиште рада су: страни језици, економија, стручни предмети, информатика, пракса, менаџмент, туризам, туристичка географија.

Као сувишне наставне предмете, ученици наводе социологију (16 ученика) и привредну математику (9 ученика), а разлози су преобимно градиво из социологије и превише непотребних информација. Као сувишне наставне предмете родитељи наводе: социологију, историју, демократију и физичко васпитање.

Изборни предмети у Наставном плану и програму су добро одређени. Са овом констатацијом у потпуности се слаже/слаже се 56,58% ученика и 53,49% родитеља.

Графикон 1. Изборни предмети у Наставном плану и програму су добро одређени.

Већина ученика, у потпуности се слаже (13,16%) и слаже се (43,42%) да им знања и вјештине које стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно запошљавање или наставак школовања, а са овом констатацијом се у потпуности слаже (11,63%) и слаже се (41,86%) родитеља.

Оно што су ученици жељели рећи а да није обухваћено овим упитником, је: градиво је преопширно, продужити паузе између часова, повећати број часова и боље организовати праксу, више стручних екскурзија и излета,

часови физичког васпитања су преглупи, њемачки језик треба да буде искључиво први страни језик, више се посветити пракси и раду на терену, више радионоца за младе, док су родитељи дали коментаре: више озбиљности у раду појединих професора, пренапорни часови, више практичне наставе у објектима, више стручних предмета, ускладити уџбенике са модернизацијом туризма, ријешити недостатак професорског кадра, чешће посјете хотелима, биологију свести на 1 час.

Занимање: конобар

Евалуација модуларне наставе (EVBET) и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика трећих разреда занимање конобар**, (32 ученика и 18 родитеља) добијени су следећи подаци:

Дневни распоред часова оптерећује/моного оптерећује ученике, сматра 15,63 % анкетираних ученика а исто мисли и (22,22%) родитеља.

Предмети које проучавају у оквиру свог занимања одговарајући су, мисли 90,63% ученика док исто мисли и 100 % родитеља. Супротан став о овоме има 9,37 % ученика који сматрају да треба изоставити предмете: услуживање и демократију и људска права а додати предмете: информатику, географију и историју. Родитељи предлажу увођење педагошко-психолошког образовања.

Седмични фонд школских часова по разредима и предметима је добро планиран, сматра 90,63% ученика и 100% родитеља. Ученици са негативним одговорима предлажу бољу организацију наставе.

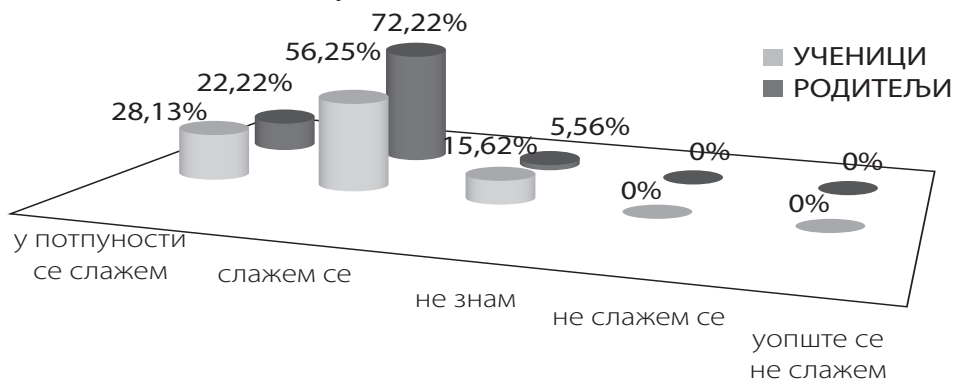
Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање ученика на тржиште рада или даље школовање, према мишљењу анкетираних ученика, су: пракса, њемачки језик, услуживање, енглески језик. За родитеље битни предмети за укључивање ученика на тржиште рада или даље школовање су практична настава, услуживање, енглески језик, њемачки језик.

Као сувишне наставне предмете и ученици и родитељи наводе демократију и људска права.

Да је изборни предмет добро одређен, у потпуност се слаже/слаже се 65,62% ученика и 88,89% родитеља.

За ученике је све обухваћено овим упитником, а један родитељ даје коментар да треба „посветити пажњу образовању родитеља, што је предуслов бољег образовања дјеце“.

Графикон 1. У којој мјери, вјештине које стичу током средњошколског образовања, омогућавају успјешно запошљавање ученици и родитељи су се изјаснили на сљедећи начин:

Занимање: кувар

Евалуација модуларне наставе (ЕУВЕТ) и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика трећих разреда занимање кувар**, (96 ученика и 76 родитеља) добијени су сљедећи подаци:

Дневни распоред часова оптерећује/много оптерећује ученике, сматра 34,38 % анкетираних ученика. Исто то мисли и 23,69% родитеља.

Предмети које проучавају у оквиру свог занимања одговарајући су, мисли (88,54%) ученика и (94,74%) родитеља. Ученици који се нису сложили с тим сматрају да треба изоставити вјеронауку и физичко васпитање а додати угоститељство, њемачки језик, француски језик, више практичне наставе у радионицама изван школе.

Да је седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро планиран сматра 78,12% ученика и 93,42% родитеља. Ученици са негативним одговорима предлажу смањење часова дневно, више паузе између часова, подједнак дневни број часова (понедељак преоптерећен дан). Родитељи предлажу да се практична настава обавља вани у фирмама и предузећима и са мање часова.

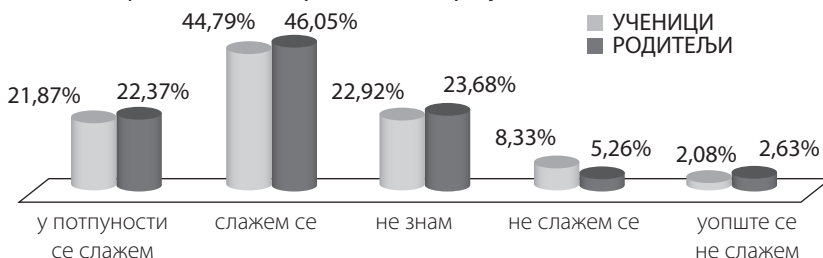
За ученике предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада и евентуално будуће школовање су: куварство (41 ученик), пракса (44 ученика), наука о исхрани, економика (5 ученика), енглески језик (4 ученика), те стручни предмети, услуживање, њемачки језик. За родитеље битни предмети за укључивање на тржиште рада и евентуално даље школовање су: куварство (26 родитеља), пракса (41 родитељ), стручни предмети (5 родитеља), те енглески језик, спорт, економија, страни језици.

Као сувишне наставне предмете ученици најчешће наводе демократију и људска права, физичко и здравствено васпитање, биологију, вјеронауку. Демократију сматрају политиком. Као сувишне наставне предмете родитељи углавном наводе демократију и људска права.

Изборни предмети су добро одређени сматра 54,17% анкетираних ученика и 68,42% њихових родитеља родитеља.

21,87% анкетираних ученика у потпуности се слаже а 44,79% слаже се, да им знања и вјештине које стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно запошљавање. На исто питање у потпуности се слаже 22,37% и слаже се 46,05% њихових родитеља.

Графикон 1. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање.

Оно што су ученици жељели рећи, а да није обухваћено упитником, је: да има тешких модула, да треба више практичног рада на терену и радионицама док су родитељи дали сљедеће коментаре: практични рад у школи добро организован а у објектима дјеца само гуле и чисте, потребно је организовати такмичења куvara, да треба више практичне наставе у радионицама изван школе, да су поједини професори неправедни код оцјењивања, да је несразмјеран однос теорије и праксе (потребно је више праксе), потребно је ускладити распоред часова са редом вожње, треба увести француски језик итд.

Занимање: посластичар

Евалуација модуларне наставе (ЕУВЕТ) и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика трећих разреда занимање посластичар**, (25 ученика и 25 родитеља) добијени су сљедећи подаци:

Од укупног броја анкетираних ученика 11 их је одговорило на питање да их дневни распоред часова оптерећује/много оптерећује што је 44 %, док су сви родитељи одговорили на питање и 8% родитеља сматра да дневни распоред часова оптерећује њихову дјецу.

Да су предмети које проучавају у оквиру свог занимања одговарајући мисли 100% ученика и 100% њихових родитеља. Ученици предлажу да треба додати више праксе.

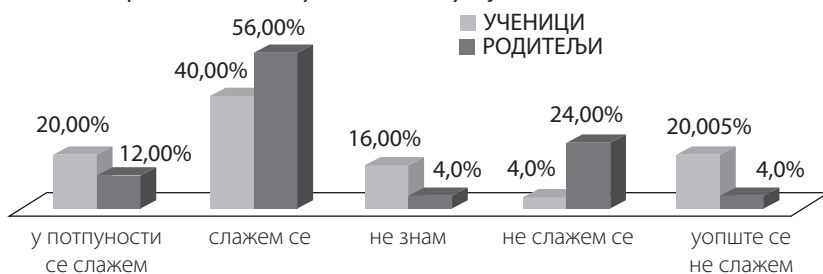
Седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро је планиран сматра 24% анкетираних ученика и 100% њихових родитеља. Ученици са негативним одговорима предлажу више часова стручних предмета. Предмети који највише доприносе развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада су: пракса и посластичарство. За родитеље битни предмети за успјешно укључивање на тржиште рада су пракса, матерњи језик, страни језици, математика, посластичарство.

Као сувишне наставне предмете и ученици и родитељи наводе демократију и људска права.

Изборни предмети у наставном плану и програму су добро одређени мисли 72% анкетираних ученика и 84% њихових родитеља.

Већина ученика, у потпуности се слаже (20%) и слаже се (40%) да им знања и вјештине које стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно запошљавање, док се у потпуности слаже (12%) и слаже се (56%) њихових родитеља.

Графикон 1. Знања и вјештине која стичете током средњошколског образовања омогућит ће вам успјешно запошљавање.

Оно што су ученици жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, је: потребно је пуно више практичног рада, ускладити смјене за одржавање наставе, док су родитељи дали коментар на обављање практичног рада (потребно је више праксе радити ван школе у радионицама признатих и квалитетених фирми и предузећа).

★ Традиционални НПП (хрватски програм)

Занимање: хотелијерско-туристички техничар

Евалуација традиционалних наставних планова и програма „Х“ варијанте и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика четвртих разреда, занимања хотелијерско-туристички техничар** (57 ученика и 45 родитеља) добијени су следећи подаци:

Да их дневни распоред часова оптерећује/моного оптерећује мисли 63,15 % анкетираних, а исто мисли и 53,33% њихова родитеља.

За одговор, да су предмети које проучавају у оквиру свог занимања одговарајући мисли 70,18% анкетираних ученика и 93,33% њихових родитеља.

Ученици који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму одговарајући (њих 29,82 %) сматра да треба изоставити вјеронауку, биологију, угоститељство, привредно право а додати културу живљења, политику, биологију, филозофију, праксу, географију и психологију док родитељи предлажу изостављање вјеронауке а увођење етике, филозофије и логике.

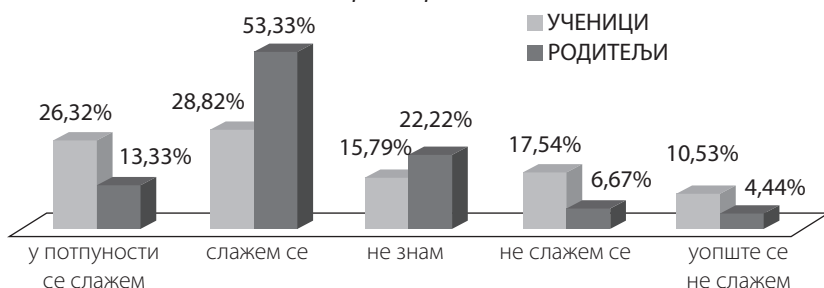
Седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро је планиран сматра 59,65% анкетираних ученика и 77,78% њихових родитеља. Ученици са негативним одговором на ово питање предлажу смањење броја часова, мање часова њемачког језика, мање блок часова. Родитељи предлажу, уопште, смањење дневног броја часова.

Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада су: организација пословања предузећа, њемачки језик, енглески језик, стручни предмети, маркетинг, туристичко пословање, сматрају анкетирани ученици. За родитеље, битни предмети за укључивање на тржиште рада, су: страни језици, економика пословања предузећа и стручни предмети.

Као сувишне наставне предмете ученици најчешће наводе физичко и здравствено васпитање, вјеронауку, историју и књиговодство, а разлози су да у њиховим садржајима има превише непотребних информација и дефинисања непотребног. Као сувишне наставне предмете родитељи наводе вјеронауку и физичко и здравствено васпитање.

За увођење изборног предмета анкетирани ученици и њихови родитељи изјаснили су се на начин приказан у графикону:

Графикон 1. Наставним планом и програмом је потребно омогућити увођење изборног предмета.

Већина ученика, у потпуности се слаже 28,07% и слаже се 42,11% да им знања и вјештине које стичу током средњошколског образовања омогућавају успјешно запошљавање, а у потпуности се слаже 28,07% и слаже се 42,11% њихових родитеља.

Оно што су ученици жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, је: да имају пуно часова дневно, потребно је смањити број часова вјеронауке и њемачког језика и увести сексуално васпитање, док су родитељи дали коментар „нађите посао дјеци“.

Занимање: кувар

Евалуација традиционалних наставних планова и програма „Х“ варијанте и анкета које су радили **ученици и родитељи ученика трећих разреда занимања кувар** (32 ученика и 32 родитеља) добијени су сљедећи подаци:

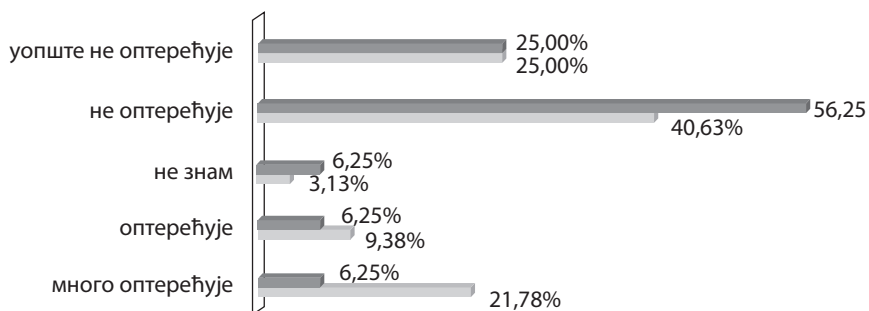
Да их дневни распоред часова оптерећује /много оптерећује, изјаснило се 31,16 % анкетираних ученика. То исто мисли и 12,5% њихових родитеља.

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања, одговарајући су за 78,13% ученика и 87,50% њихових родитеља. Ученици који се нису сложили с тим, да су предмети у Наставном плану и програму одговарајући, сматрају да је потребно изоставити физичко и здравствено васпитање, енглески језик, као и појединачни одговори за изостављање више предмета. Они сматрају да треба додати више праксе и њемачког језика. Родитељи сматрају да треба изоставити географију, математику, рачунарство, а додати праксу и музичко васпитање.

Да је седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро планиран сматра 78,13% анкетираних ученика и 87,50% њихових родитеља. Ученици са негативним одговорима немају приједлоге промјена. Родитељи који су одговорили са „Не“ на ово питање, сматрају да требају промјене у предмету куварство и да се треба увести предмет сексуално васпитање.

Графикон 1. Колико дневни/седмични распоред школских сати оптерећује ученике, ученици и њихови родитељи мисле да:

■ РОДИТЕЉИ ■ УЧЕНИЦИ

Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада за ученике су: куварство, привредно пословање, послуживање, познавање робе, енглески језик а за родитеље: куварство, привредно послуживање, познавање робе, енглески језик.

Као сувишне наставне предмете ученици наводе више појединачних предмета а родитељи рачунарство, биологију, екологију и вјеронауку.

За увођење изборног предмета је 65,62% анкетираних ученика и 68,76% њихових родитеља.

Да им знања која стичу током школовања омогућују успјешно запошљавање мисли 65,63% анкетираних ученика и 53,13% њихових родитеља.

Оно што су ученици жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, односи се на увођење више практичне наставе и предмета сексуални одгој, а родитељи траже више праксе, предмет сексуални одгој и васпитања и више наставе из куварства.

❖ Евалуација у Републици Српској (модуларни РС НПП)

Занимање: туристички и угоститељско-куварски техничар

УЧЕНИЦИ

На основу евалуације анкета које су радили **ученици четвртих разреда, туристички техничар и угоститељско-куварски техничар**, по модуларном РС програму (252 ученика), добијени су сљедећи подаци:

Дневни распоред часова оптерећује 37,86% анкетираних ученика.

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања су адекватни. То тврди 82,3% ученика. Ученици који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму адекватни, сматрају да треба увести више часова практичне наставе из стручних предмета. Осим тога зхтијевају увођење старних језика које до сада немају (нпр., италијански, шпански).

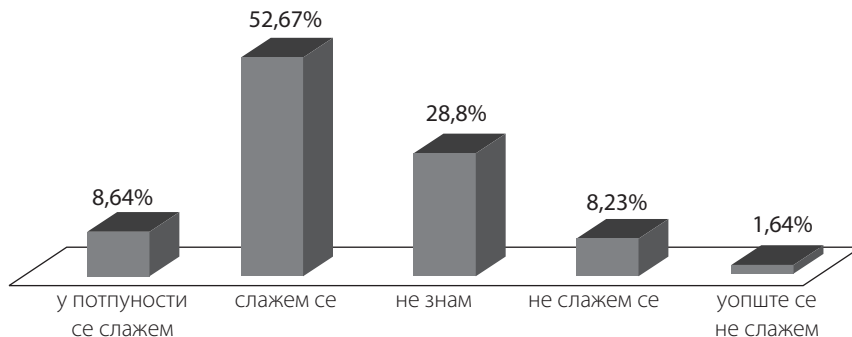
Укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно је одређен, тврди 90,53% анкетираних ученика. Предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада су: сви стручни предмети, страни језици, географија, али било је и појединачних одговора гдје се наводе скоро сви наставни предмети.

Као сувишне наставне предмете најчешће наводе демократију и људска права, ликовно васпитање, физичко васпитање, али опет се појављују појединачни одговори гдје има скоро свих предмета.

Слажу се да су изборни предмети адекватно одређени у НПП. Ту тврдњу подржава 44,03% ученика.

Сматрају да им знања која стичу током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада, што потврђује 44,03% анкетираних ученика.

Графикон 1. Знања која стичеш током школовања омогућавају ти успјешно укључивање на тржиште рада

Оно што су жељели рећи а да није обухваћено овим упитником, јесте: да је неопходна једнакост свих ученика од стране професора, увођење више часова праксе, увођење другог страног језика; професори би се требали више трудити да часови буду занимљивији, да боље објасне градиво. Већина ученика је неписмена, па би више требало обратити пажњу на језик и на културу.

Садашња организација практичне наставе је непотпуна и неадекватна; градиво које уче није у складу са њиховим потребама. Школа би требала омогућити ученицима који иду на праксу било какав извор средстава, симболичну надокнаду за рад, захтијевају да се практична настава изводи у високо

категоризованим објектима уз присуство предметног наставника. Сматрају да треба раздвојити занимање угоститељско-куварски техничар на угоститељске и куварске техничаре. Желе више интеракције на часу, више излета за туристичке техничаре, желе више изборних предмета.

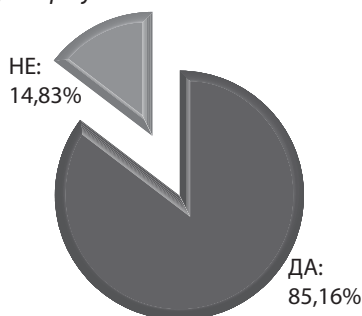
РОДИТЕЉИ

На основу евалуације анкета које су радили **родитељи ученика четвртих разреда** (155 родитеља), добили смо сљедеће резултате:

Дневни распоред часова не оптерећује њихово дијете сматра 39,35% родитеља што и представља највећу појединачну вриједност у односу на остале могуће одговоре на то питање.

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања њиховог дјетета су адекватни, према изјави 81,93% родитеља. Они родитељи који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму адекватни, сматрају да је потребно увести више часова страних језика, а умањити број часова из економске групе предмета. Сматрају да уџбеници нису прилагођени за наставу туристичког техничара.

Графикон 1. Укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно је одређен Наставним планом и програмом

Сматрају да је укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно одређен. Ту тврдњу подржава 85,16% анкетираних родитеља.

Они који се не слажу са овим ставом сматрају да се промјене требају извршити код сљедећих предмета: руски језик, српски језик, маркетинг, практична настава.

Према добивеним одговорима битни предмети за укључивање на тржиште рада су: сви стручни предмети, страни језици, географија.

Родитељи најчешће наводе сљедеће предмете као сувишне: демократију и људска права, физичко васпитање, стране језике, али опет се појављују појединачни одговори гдје су садржани скоро сви предмети.

Према мишљењу анкетираних родитеља више од половине сматрају да су изборни предмети адекватно одређени у НПП. Тај став подржава 52,9% анкетираних родитеља.

Знања која стичу њихова дјеца током школовања омогућују им успјешно укључивање на тржиште рада. То тврди 58,06% анкетираних родитеља.

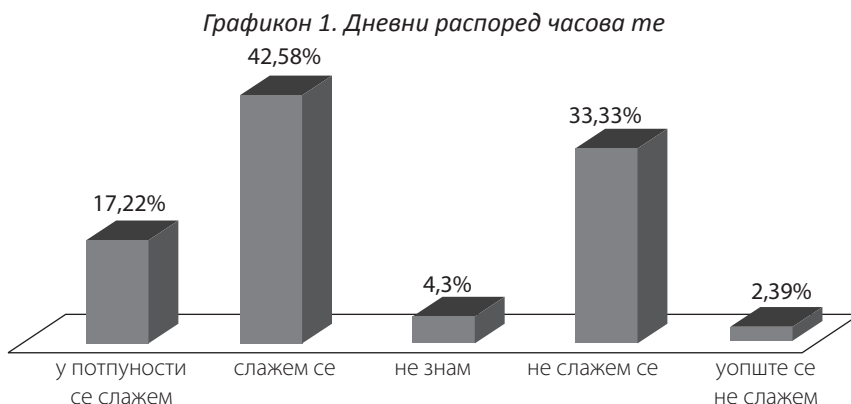
Оно што су жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, је: треба увести више праксе из књиговодства, мање основних општих предмета, увести више стручних предмета. Сматрају да треба више оспособити наставнике који стручним предметима и практичној настави требају посветити максималну пажњу.

Желе да се занимање угоститељско-куварски техничар раздвоји на угоститељски и куварски техничар. Дјеци треба више праксе. Желе да њихова дјеца имају више задаће. Да ли ће ова анкета имати икаквог утицаја на успјешније школовање? С обзиром да на Јахорини постоји велики број угоститељских објеката зашто се ту не врши едукација дјеце?

УЧЕНИЦИ

Занимање: Конобар, кувар, посластичар

На основу евалуације анкета које су радили **ученици трећих разреда, кувар, конобар, посластичар**, (209 ученика - РС модуларни НПП), добијени су сљедећи подаци:

По питању распореда часова, 42,58 % ученика сматра да их дневни распоред часова оптерећује.

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања су адекватни сматра 97,6% анкетираних ученика ових занимања. Ученици који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму адекватни, сматрају да је потребно увести више практичне наставе из стручних предмета и увести предмет Одбрана и заштита (мали број ученика).

Сматрају да је укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно одређен. Ту тврдњу подржава 94,74% анкетираних ученика.

Према мишљењу анкетираних ученика предмети који највише доприносе развоју способности битних за укључивање на тржиште рада су: куварство, страни језици, географија, практична настава, посластичарство.

Као сувишне наставне предмете најчешће наводе: демократију и људска права, умјетничко обликовање, екологију и заштиту животне средине.

Слажу се да су изборни предмети адекватно одређени у НПП. Са овом тврдњом се слаже 40,66% анкетираних ученика.

Знања која стичу током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада, сматра 67,46% анкетираних ученика.

Оно што су жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, је: потребно је увођење више праксе. Жељели би да школа омогући ученицима који иду на праксу и да добију било какав износ средстава за тај рад, да се практична настава изводи у високо категоризованим објектима уз присуство предметног наставника.

Школа треба обезбиједити праксу на стварном радном мјесту, а не у школи. Желе више интеракције на часу, побољшање услова рада, мање инсистирања на теорији. Сматрају да би упитнике требали испунити сви ученици у школи, који би изнијели своје мишљење о свим предметима.

РОДИТЕЉИ

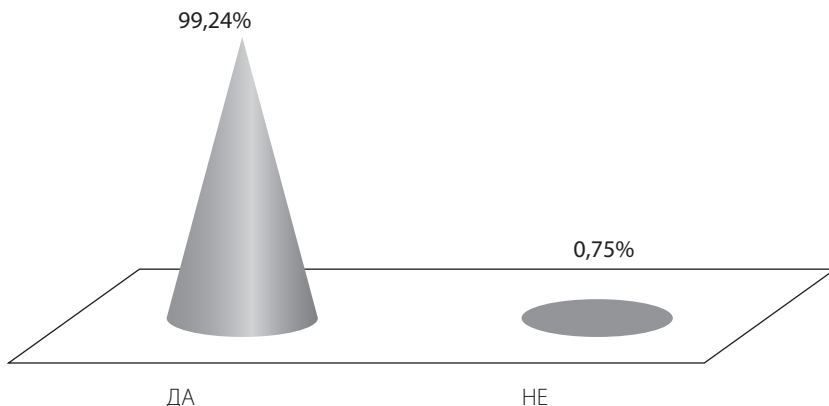
На основу евалуације анкета које су радили **родитељи ученика трећих разреда** (132 родитеља), добили смо сљедеће резултате:

Дневни распоред часова не оптерећује њихово дијете. То сматра 49,24% анкетираних родитеља и представља највећу вриједност одговора на то питање.

Предмети дати у Наставном плану и програму занимања њиховог дјетета су адекватни (95,45%). Родитељи који се нису сложили с тим да су предмети у Наставном плану и програму адекватни сматрају да треба изоставити предмет: Демократија, а додати Информатику и Куварство.

Сматрају да је укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно одређен. Ову тврдњу подржава 99,24% анкетираних. Они који су одговорили са „Не“ на ово питање, сматрају да треба повећати практични дио наставе.

Графикон 1. Укупан седмични фонд часова по предметима и години проучавања адекватно је одређен Наставним планом и програмом

Анкетирани родитељи сматрају сљедече предмете битним наставне предмете који доприносе укључивању на тржиште рада: Практичну наставу, Куварство, Услуживање, Посластичарство, Познавање робе.

Као сувишне наставне предмете родитељи најчешће наводе Демократију и људска права.

По питању изборних предмета 62,12 % анкетираних родитеља сматрају да су изборни предмети адекватно одређени у НПП. Остали су супротног става.

Слажу се да знања која стичу њихова дјеца током школовања омогућују им успјешно укључивање на тржиште рада. Ову тврдњу прихвата 74,21% анкетираних.

Оно што су жељели рећи, а да није обухваћено овим упитником, јесте да дјеци треба више праксе, да би дјецу незапослених родитеља требало ослободити свих трошкова школовања те да треба побољшати услове за извођење практичне наставе.

4.4.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА/ПРЕДУЗЕЋА

❖ Евалуација у Федерацији Босне и Херцеговине

Евалуација анкета коју су радили друштвени партнери за ученике четвртих разреда: туристички и угоститељски техничар (модуларна настава)

Друштвени партнери који су учествовали у анкети: Хотел „Терме“ Илиџа-Сарајево; Т. А. „ЗОИТРПС“ Сарајево; Д.О.О. „Лагуна“ – путничка агенција Цазин; Ресторан „Феллини“, Сарајево.

Статус у предузећу анкетираних: шеф рецепције, водитељ агенције, власник путничке агенције, стручни сарадник за туризам, координатор за угоститељство.

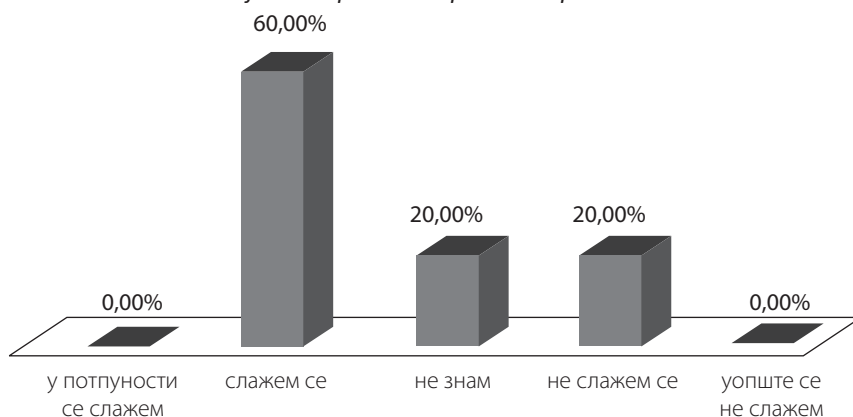
Дјелатност којом се баве дата предузећа: угоститељство и туризам.

Занимања која запошљавају испитана предузећа: рецепционери, конобари, кувари, посластичари, собарице...

Анкетирани су задовољни знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу. Ову тврдњу подржавају сви друштвени партнери или њих 100%.

По њиховом мишљењу области средњошколског образовања (за занимања која запошљавају) требају промјене у смислу бољег познавања страних језика, познавање БиХ, као и веће знање о знаменитостима БиХ, више практичног рада, више знања из рачуноводства и математике, више практичног рада за конобаре и куваре, боља комуникација и опхођење са гостима, више знања страних језика (енглески), боље познавање стручне терминологије за угоститељство и туризам

Графикон 1. Уписна политика у вашем кантону/дистрикту Брчко БиХ усклађена је с потребама тржишта рада.

Да је уписна политика у кантонима усклађена са потребама тржишта рада сматра 60,00% анкетираних, не зна 20,00% а 20,00% сматра да није усклађена. Сматрају да понуда свршених средњошколаца у потпуности задовољава (20%), задовољава (60%) потреба за радном снагом у њиховом предузећу, а (20%) не зна.

80,00% анкетираних је спремно да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде

Помоћ у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу је спремно пружити 80,00 % анкетираних, 20,00% жели учешће у изради програма практичне наставе.

Оно што желе рећи, а да није обухваћено овим упитником, јесте да треба покушати популаризовати занимања и анимирати односно заинтересовати послодавце у покушају додјеле стипендија за куваре и конобаре прије свега.

60 % анкетираних је упознато да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ.

Само 20 % анкетираних сматра да су знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-а.

Евалуација анкета коју су радили друштвени партнери за ученике трећих разреда: конобар, кувар, посластичар (модуларна настава)

Друштвени партнери који су учествовали у анкети: Хотел „Босна“ Сарајево; Хотел „Европа“ дд Сарајево; Хотел „Интернационал“ Зеница; ППУД „Салчиновић“ доо Зеница; Ресторан „Чарадак“ Цазин; Кафе ресторан „СВИСС“ Цазин; Хотел „Холидау Инн“ Сарајево; „Глобус Х“, доо Зеница.

Статус у предузећима анкетираних: шеф услужног сервиса, ВКВ кувар, директор, извршни директор за храну и пиће, руководиоца хране и пића, шеф смјене, комерцијалиста, управник, кувар, шеф кухиње.

Дјелатност којом се баве дата предузеће: угоститељство и туризам.

Занимања која запошљавају испитана предузећа: рецепционери, конобари, кувари, посластичари, собарице..

Знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу, у потпуности је задовољно 16,66%, а задовољно 41,67% анкетираних друштвених партнера.

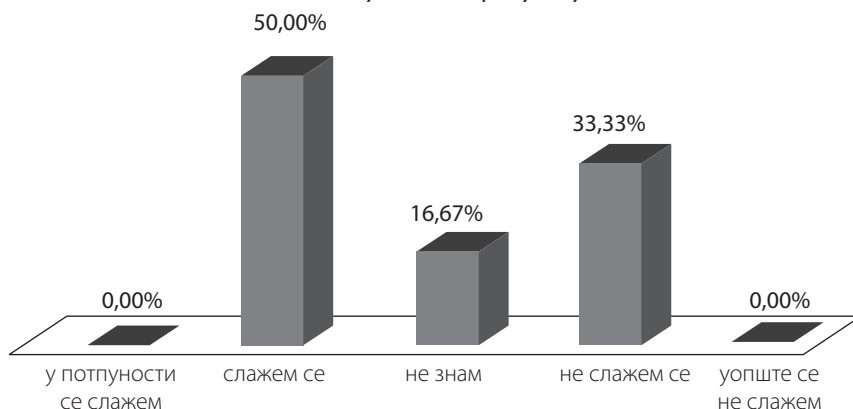
По њиховом мишљењу у области средњошколског образовања (за занимања која запошљавају) требају промјене у смислу више стручних знања, стручне праксе са много више практичне наставе, потребна су им нова иновативна

знања, да кувари уче више о интернационалним кухињама и специјалитете појединих земаља, посветити више пажње фламбирању, тј о припреми јела пред гостом, да ученици усвоје више знања о коктелима, боље упознавање са дијеловима меса, тј. одвајање меса од кости, обилазак више ресторана, размишљати о феријалној пракси, повећати број часова страних језика уз праћење савремених трендова, поготово у куварству, не само у националној, него и источњачкој, западњачкој и скандинавској кухињи.

Да уписна политика у кантонима није усклађена са потребама тржишта рада сматра 66,67% анкетираних.

Друштвени партнери, њих 50 %, саматра да понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у њиховом предузећу.

Графикон 1. Понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у вашем предузећу.

Они су спремни да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде. Ову тврдњу подржава 50% анкетираних..

Спремност да пружи помоћ у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу изјаснило се 66,67% анкетираних.

Оно што желе рећи, а да није обухваћено овим упитником, је да треба увести обуку за специјализацију у куварству (роштиљџија, печењар, буреџџија).

58,33% анкетираних је упознато да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ.

Анкетирани друштвени партнери, њих 33,33 % сматра да су знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији, на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-а.

Евалуација анкета коју су радили друштвени партнери за ученике четвртих разреда: хотелијерско-туристички техничар (традиционални програм) „Х“ варијанта

Друштвени партнери који су анкетирани: Хотел „Турист 98“ Јајце, (2 анкетирана уполсленика)

Статус у предузећу анкетираних: шанкер, рецепционер

Дјелатност којом се бави дато предузеће: угоститељство и туризам.

Занимања која запошљавају испитана предузећа: рецепционери, конобари, кувари, посластичари.

Задовољни су знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу (100%).

По њиховом мишљењу у области средњошколског образовања (за занимања која запошљавају) треба увести више практичне наставе.

Сматрају да уписна политика у кантонима није усклађена са потребама тржишта рада. Ово становиште подржава 50% анкетираних.

Понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у њиховом предузећу (100%).

100 % не знају да ли би учествовали у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде.

Спремни су помоћи у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу, сматра 50% анкетираних, али су спремни да учествују у опремању школских радионица (50%).

Ниједан од друштвених партнера који је анкетиран није упознат да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ.

100 % анкетираних не сматра да су знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-а.

Евалуација анкета коју су радили друштвени партнери за ученике трећих разреда: конобар, кувар, посластичар (традиционални програм) „Х“ варијанта

Друштвени партнер који је анкетиран: Мотел „Плажа“ Јајце, (2 анкетирана запослена)

Статус у предузећу анкетираних: главни кувар, власник мотела.

Дјелатност којом се бави дато предузеће: угоститељство.

Занимања која запошљавају испитана предузећа: конобари, кувари, посластичари.

Задовољни су знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу сматрају оба анкетирани друштвена партнера (100%).

По њиховом мишљењу у области средњошколског образовања (за занимања која запошљавају) требало би више практичне наставе уз проучавање локалних специјалитета и више практичне наставе за куваре.

Нити један од друштвених партнера не зна ништа о уписној политици у кантонима и њеној усклађености са потребама тржишта рада (100%).

Сматрају да понуда свршених средњошколаца задовољава потребе за радном снагом у њиховом предузећу (100%).

Нису спремни да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде, изјаснило се 50% анкетираних.

Спремни су помоћи у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу (100%).

100 % анкетираних није упознато да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ.

Анкетирани немају одговора на питање да су знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној методологији на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-а.

❖ Евалуација у Републици Српској

Евалуација анкета коју су радили **друштвени партнери** (нема број и назив друштвених партнера)

Статус у предузећу анкетираног: директор, власник, пословођа, радник, ложач централног гријања, шеф смјене, менаџер хотела, шанкер, шеф сале, шеф кухиње, власник угоститељског објекта, рецепционер, референт продаје у туристичкој агенцији, стручни сарадник у туристичкој организацији.

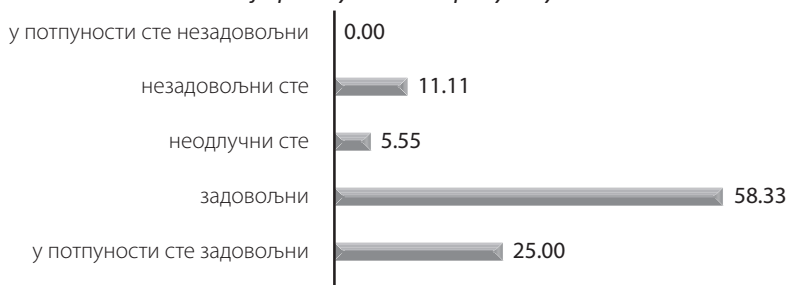
Дјелатност којом се бави дато предузеће: производња столарије, угоститељство, машинство и обрада метала, извођење шумарских радова, производња и дистрибуција воде, продаја, прерада дрвета, керамика, молерај, ригипс. Угоститељство и туризам, угоститељство, угоститељске услуге, туристичке услуге, туристичка агенција, хотел, туристичка организација.

Струка и занимање које запошљава испитано предузеће (од струка испитаници су навели): угоститељство и туризам, економија, право и трговина; а од занимања: столар, бравар, лакирер, моделар, кувар, конобар, машински техничар, металостругар, машинбравар, шумарски техничар, сјекачи, НК радници, водоинсталатери, токар, варилац, трговац, трговински техничар, економски техничар, дрвопрерађивач, керамичар, молер. Угоститељство и

туризам: кувар, конобар, туристички техничар, економиста, трговац, туристички радник, водич, возач, дипломирани туризмолог.

Задовољни су компетенцијама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу (58,33%).

Графикон 1. Колико се задовољни компетенцијама свршених средњошколаца који раде у вашем предузећу?

По њиховом мишљењу области средњошколског образовања (за струке које запошљавају) требају промјене у смислу повећања компетенција свршених средњошколаца - створити услове за више практичне наставе. Треба усмјерити производни програм тј. школовати кадрове привредног карактера по могућности са изведбом практичног дијела наставе, наравно, у договору са постојећим капацитетом производне индустрије у мјесту школовања. Побољшати области књиговодства, односа и комуникације са купцима, праксе и примјене наученог у раду. Повећати дио практичне наставе у односу на теоријски дио. Више часова теорије и праксе за групу стручних предмета: Потребно је повезати теоретску и практичну наставу, а да би се то у потпуности реализовало потребно је опремити савременим училима кабинете практичне и теоретске наставе за све струке и сва занимања. Више знања из страних језика. Потребно је у НПП појачати програме страног језика, историје и географије. Већа самосталност у раду готово у свим областима, поготово у практичној настави и страним језицима. Посебну пажњу посветити култури понашања, начину комуникације, опхођењу према старијима.

Сматрају да је уписна политика у РС усклађена са потребама тржишта рада (33,33%).

Сматрају да понуда занимања задовољава потребе кадрова у њиховом предузећу (50%).

Спремни су да учествују у прилагођавању Наставног плана и програма потребама локалне привреде (58,33%).

Спремни су помоћи у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу (77,77%).

Оно што желе рећи, а да није обухваћено овим упитником, јесте:

Увести више практичне, а мање теоретске наставе. На законској основи обавезати предузеће да омогући стажирање свршеним средњошколцима и евентуалну могућност запошљавања или не производити, заледити једно вријеме, продукцију неких прекомјерно школованих кадрова и смјерова. Потребно је обавезати сва предузећа и занатске радње (и државне и приватне) да омогуће стажирање младим кадровима ради лакшег запошљавања. Потребни кадрови излазе из школе без практичне наставе коју не могу реализовати, јер немају никакве услове као што су алат, грађевински објекти, па и заинтересованост професора за њихово усавршавање. Потребно је да се ученици усавршавају у учењу страних језика. Потребно је ускладити теоретски и практични дио наставе, више рада на мјерним инструментима, праћење кодова и рокова употребе робе. Организовати рад у свим подручјима трговине (текстил, бијела техника, прехрана) и посјете фабрикама. Помоћи наставницима практичне наставе у било ком облику, онај облик практичне наставе који им они могу понудити и који од њих очекују. Могу помоћи много у технолошком и психолошком приступу послу који их очекује по завршетку обуке. Упознати ученике са дугогодишњим искуством у раду, са купцима. Систем образовања прилагодити потребама савременог «друштва знања». У изради савременог образовног курикулума државни органи треба да идентификују потребе привреде и остваре ближу сарадњу са њима.

4.4.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 10

Закључна разматрања истраживања за породицу 10 у Федерацији Босне и Херцеговине

Код наставника стручних и општеобразовних предмета који реализују ЕУ ВЕТ наставне планове и програме, постоји висок степен корелације у тврдњи да је класификација занимања која се примјењује у школама усклађена са потребама тржишта рада. Ове корелације нема у погледу приједлога промјена и увођења нових занимања која су потребна локалној заједници. Тако наставници стручних предмета сматрају да су локалној заједници потребна стручна занимања и то: бармен, роштиљџија, буреџџија и мајстор за печења. Наставници општеобразовних предмета нису имали приједлога по овом питању. Анкетирани наставници сматрају да су сљедећа занимања сувишна: ветеринарски техничар, угоститељски техничар и пословно-правни техничар. Сматрају да су предмети у НПП једног занимања адекватнио заступљени с тим да предлажу да се изоставе одређени предмети из економске групе, а да се уведу предмети туристичка географија у III и IV разреду, биологија и основе туризма у угоститељско-туристичкој струци. У погледу планирања

седмичног фонда часова у НПП постоји висок степен корелације и већина их сматра да је седмични фонд часова привредно у НПП добро планиран. Мишљења су да је одговарајући омјер седмичног фонда часова привредне теорије и праксе, с тим да они који имају супротан став предлажу увођење већег броја часова теорије и праксе. Када је у питању квалитет крајњег резултата образовања учбеника, наставници сматрају да се, након усвојених знања и вјештина, ученици могу успјешно укључити на тржиште рада или даље школовање. У изради модуларних НПП примат дају предметним наставницима, док је синдикат посљедњи на лjestвици приоритета у изради модуларних НПП. Потпуну сагласност наставници стручних и општеобразовних предмета имају по питању броја модула у оквиру њиховог предмета. Сви сматрају да је тај број довољан. У погледу садржаја модула, назива и шифре модула као и циљева и задатака модула, наставници имају приближно исто мишљење и већина сматра да су адекватно дефинисани. Иста је ситуација и у погледу питања да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане. Мањи број наставника са супротним ставом сматра да би модули страних језика требали бити у функцији струке, да се у појединим модулима понавља градиво, да се циљеви, задаци и садржаји у неким модулима требају редефинисати што се односи на III. и IV . разреде. Мањи степен сагласности наставника стручних и општеобразовних предмета је по питању да ли појединачне јединице, које чине садржај модула, одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула. Већина наставника стручних предмета има позитиван одговор на то питање. Анкетирани наставници имају приближно исти став да су изборни предмети у оквиру занимања добро одређени уз приједлоге да се у угоститељско туристичкој струци као изборне предмете уведу: хотелијерство и италијански језик. Већи број анкетираних наставника стручних предмета сматра да су садржаји НПП/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада. Смјернице за пројектну седмицу су добро дефинисане и подржане од већине анкетираних као и упутства и смјернице за матуру која су, према већини анкетираних, прецизна и свеобухватна. Такође, висок степен корелације се налази и у ставовима анкетираних у погледу омогућавања хоризонталне и вертикалне проходности, захваљујући заједничким модулима који омогућавају брзе измјене НПП. Слажу се са ставом да су смејернице и упутства за оцјењивање модула прецизно дефинисане те да седмични и дневни број часова углавном не оптерећује ученике.

Наставници стручних и општеобразовних предмета који реализују традиционалне НПП (хрватски програм) сматрају да је класификација занимања која се примјењује у њиховим школама, усклађена са потребама тржишта рада, наводећи да је потребно увести нова занимања за потребе локалне заједнице,

као што су: графичари, медицинари, информатичари, тесари. Сматрају да су предмети једног занимања адекватно заступљени са приједлогом да се изостави историја и смањи број часова математике, а да се уведе више стручних екскурзија и часова физике. По њиховом мишљењу седмични фонд часова које предају, добро је планиран, омјер седмичног фонда часова теорије и праксе је одговарајући. Мишљења су да се ученици који заврше образовање могу успјешно укључити на тржиште рада, да традиционалне НПП треба мијењати (сматра више од 50% анкетираних), док су им подијељени ставови о приоритетима који субјекти требају учествовати у изради, ревизији и промјени НПП-а. Наставници стручних предмета приоритет дају синдикату, а наставници општеобразовних предмета предметним наставницима. Сматрају да постоји довољан број наставних цјелина у оквиру предмета које предају, да су циљеви, задаци и садржаји у оквиру предмета које предају прецизно дефинисани као и упутства за извођење наставе, уз препоруку да се више требају едуковати савјетници у образовању. Висок степен сагласности имају по питању да се требају увести изборни предмети у оквиру занимања, за разлику од ставова који се односи на питање измјене НПП-а и њиховог прилагођавања потребама тржишта рада. Већина наставника је за увођење пројектне седмице у традиционални НПП. Већи број наставника општеобразовних предмета приликом реализације НПП-а користи наставне методе у складу са захтјевима савременог приступа док то није случај са наставницима стручних предмета. Сматрају да су упутства за матуру прецизно дефинисана. Велики број их сматра да НПП-и које примјењују не омогућава хоризонталну и вертикалну проходност, да не садрже детаљна упутства о оцјењивању, али да омогућавају брзе измјене наставних садржаја. Имају различит став по питању дневне - седмичне оптерећености бројем часова.

Родитељи и ученици који се образују по модуларном НПП-у имају различите ставове када је у питању оптерећеност ученика седмичним – дневним распоредом часова. Ученици сматрају да их тај број часова оптерећује, док већина родитеља сматра да их не оптерећује, што се односи на анкетираних ученике и родитеље за занимање угоститељски техничар. Одговори ученика и родитеља осталих занимања су углавном у корелацији и равнотежи. Већина родитеља мисли да су предмети у оквиру занимања одговарајући док већина ученика сматра супротно и предлажу да се изоставе предмети: вјеронаука, екологија, физичко и здравствено васпитање, демократија и људска права, изборни предмет, а да се уведе предмет туристичка географија. Родитељи сматрају да би требало увести још један страни језик, услуживање и више праксе која се треба обављати у реномираним фирмама и предузећима. И ученици и родитељи сматрају да је седмични фонд школских часова по разредима и предметима добро планиран. По овом питању родитељи ученика

угоститељски техничар се нису изјаснили. Висок степен корелације у ставовима ученика и родитеља огледа се у одговору који су предмети битни и који највише доприносе развоју способности ученика за укључивање на тржиште рада. То су: куварство, услуживање, економија, маркетинг, практична настава, страни језици. Ученици и родитељи сматрају да су сувишни предмети социологија, екологија, физичко васпитање, демократија и људска права и вјеронаука. И једни и други сматрају да је изборни предмет добро одређен, изузев већег броја родитеља ученика, занимања угоститељски техничар, који сматрају супротно. Висок степен сагласности се види и у одговорима да ученицима усвојена знања и вјештине након образовања омогућавају успјешно запошљавање. Супротан став од овога имају ученици који се образују за угоститељске техничаре. Према мишљењу ученика и родитеља потребно је више стручних излета и екскурзија, увођење већег броја часова праксе, да постоје пропусти у организовању праксе, те да треба укинути небитне предмете, организовати више такмичења, посветити пажњу образовању родитеља и избјећи сваки облик дискриминације. Такође се залажу за увођење француског језика за ово занимање.

Родитељи ученика и ученици који се образују по традиционалном програму на хрватском језику сматрају да дневни распоред часова оптерећује/много оптерећује ученике, изузев родитеља и ученика занимања кувар који имају супротан став. Сматрају да су предмети у НПП-у одговарајућег занимања, одговарајући с тим да је потребно изоставити физичко васпитање, вјеронауку, биологију, етику, филозофију, рачунарство, а да треба увести предмете култура живљења, сексуално образовање, политику и више праксе и страних језика. Седмични фонд часова по разредима и предметима је добро планиран, али се предлаже да се смањи број блок часова и број часова дневног оптерећења ученика. Сматрају да значајну улогу у развоју способности и вјештина ученика који су битни за укључивање на тржиште рада имају предмети: куварство, привредно пословање, услуживање, страни језици, туристичко пословање и познавање робе. Као сувишне предмете ученици и родитељи наводе сљедеће: вјеронауку, екологију, биологију, физичко васпитање и историју. Позитиван став о увођењу изборног предмета изразили су и ученици и родитељи. Сматрају да им знања која стичу током школовања омогућавају успјешно запошљавање. Потребно је увести више часова праксе, сексуални одгој, више часова стручних предмета и страних језика.

Анкетирани друштвени партнери одговарају дјелатности (занимањима) из области угоститељства и туризма, за породицу 10. У анкети су учествовали представници реномираних угоститељско-туристичких објеката као што су: Хотел „Терме“ Илиџа-Сарајево; Т. А. „ЗОИТРС“ Сарајево; Д.О.О. „Лагуна“ – путничка агенција Цазин; Ресторан „Феллини“, Сарајево. Хотел „Босна“

Сарајево; Хотел „Европа“ дд Сарајево; Хотел „Интернационал“ Зеница; ППУД „Салчиновић“ доо Зеница; Ресторан „Чардак“ Цазин; Кафе ресторан „СВИСС“ Цазин; Хотел „Холидај Инн“ Сарајево; „Глобус Х“, доо Зеница. Статус анкетираних у наведеним објектима је разноврстан и обухвата шефове рецепције, водитеље агенција, власнике агенција, стручне сараднике за туризам, координаторе за угоститељство, шефове услужног сервиса, ВКВ куваре, директоре за храну и пиће, шефове смјена, комерцијалисте, шефове кухиње и сл. Већина анкетираних у својим фирмама, запошљава: рецепционере, конобаре, куваре, посластичаре и остала занимања из области угоститељства и туризма. Већина анкетираних је задовољна знањима и вјештинама свршених средњошколаца који раде у њиховом предузећу. По њиховом мишљењу у области средњошколског образовања (за занимања која запошљавају) требају промјене у смислу бољег познавање страних језика, познавање БиХ, више знања о знаменитостима БиХ, више практичног рада, више знања из рачуноводства и математике, више практичног рада за конобаре и куваре, боља комуникација и опхођење са гостима, боље познавање стручне терминологије за угоститељство и туризам. О уписној политици у кантонима и усклађености са потребама тржишта рада мишљења су подијељена. Понуду свршених средњошколаца и потреба за радном снагом у њиховом предузећу, анкетирани сматрају задовољавајућом. Већина анкетираних је спремна да учествује у прилагођавању Наставних планова и програма потребама локалне привреде. Помоћ у реализацији практичне наставе у виду прихватања ученика на праксу, спремни су пружити скоро сви анкетирани. Мали број жели учешће у изради програма практичне наставе. Различити су ставови о ономе што желе рећи, а да није обухваћено овим упитником. Битно је издвојити мишљење да треба покушати популаризирати занимања и анимирати односно заинтересовати послодавце у покушају додјеле стипендија за куваре и конобаре прије свега. Већина је сагласна са ставом да практичном раду треба посветити пуно више пажње. Мали број анкетитаних је упознат да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу са захтјевима ЕУ. Мишљења су подијељена по питању да ли су знања и вјештине свршених средњошколаца, који су наставу слушали по модуларној методологији, на вишем нивоу у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалним НПП-а.

Закључна разматрања истраживања за породицу 10 у Републици Српској

Узорак анкетираних ученика, наставника, родитеља и друштвених партнера је задовољавајући и може послужити за доношење релевантних мишљења, закључака и препорука. Постојећа номенклатура занимања у школи, усклађена са потребама тржишта рада, сматрају наставници стручних и општеобразовних предмета. Занимања за која наводе да недостају су: угоститељски техничар, прехранбени техничар, кувар, конобар, посластичар, пољопривредни техничар,

док сувишним занимањима сматрају: туристички техничар, угоститељско-куварски техничар и занимања која не налазе запослења у својој струци. Сматрају да је адекватна заступљеност предмета у НПП. Мали број анкетираних има супротан став те предлажу промјене: професори куварства наводе да се Наука о исхрани као предмет треба увести у 4. разред куварских техничара. Професори стручних предмета сматрају да треба изоставити Демократију и људска права. Професори географије сматрају да треба увести предмет Општа географија у свим занимањима два часа седмично у једној од година школовања. Професори који предају предмет Познавање робе сматрају да треба увести Хемију и Биологију за сва занимања угоститељске струке, увести Пекарство. додати познавање робе у 3. разред куvara и конобара. Професори услуживања сматрају да за занимање конобар треба додати предмет Куварство или Познавање јела један час седмично. Укупан седмични фонд часова предмета које предају по разредима адекватно је одређен у НПП. Њихови су приједлози да се изврши промјена фонда часова по разредима у сљедећим предметима: основи предузетништва, страни језик, агенцијско и хотелијерско пословање, познавања робе и практична настава. Слажу се да је омјер теорије и праксе одговарајући. Они који су супротног става сматрају да треба повећати број практичне наставе. Док професори демократије и људских права сматрају да је у 3. и 4. разреду потребно више часова за пројекат „Ја грађанин“. Већина сматра да им знања и вјештине које ученици стичу током школовања омогућавају успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања. Број модула у оквиру њиховог предмета/разреда је довољан. Сматрају да модули теорије треба да буду усклађени са модулима из практичне наставе, те да називи модула и шифра указују на садржаје који се у оквиру њега проучавају. Циљеви, задаци и садржаји модула адекватно су дефинисани, а они са супротаним ставом дали су приједлоге за редифинисање одређених модула, циљева, задатака и садржаја: Професори услуживања сматрају да модули нису прилагођени уџбеницима нити струкама. Професори њемачког језика сматрају да треба редифинисати циљеве, задатке и садржаје 7. и 8. модула, а остале модуле више прилагодити књигама. Професори куварства сматрају да модули нису прилагођени уџбеницима нити струкама. Професори руског језика сматрају да се требају редифинисати циљеви, задаци и садржаји свим модулима у руском језику. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да треба редифинисати модул 01, 02. Професори познавања робе сматрају да четврти модул треба подијелити на два модула. Појединачне јединице које чине садржај модула одговарају садржајима и дефинисаним циљевима модула. Они који се нису сложили са претходним питањем наводе приједлоге промјена јединица у модулима гдје то сматрају потребним: Професори српског језика сматрају да увод у комуникацију, вјештине истраживања и презентације неке јединице нису усклађене са узрастом

ученика. Професори енглеског језика сматрају да јединице у модулима и њихов садржај треба прилагодити уџбеницима који се користе у настави. Професори стручних предмета сматрају да све модуларне појединачне јединице треба систематски навести и дефинисати. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да у модулу 01 треба избацити јединице „Заштита природе и друштвене средине“ и „Савремена кретања на туристичком тржишту“, а у модулу 02 „Угоститељско предузеће“ и „Планирање угоститељства“. Професори познавања робе сматрају да се мишљење односи на усвојене модуле, а не на оне који су погрешно објављени на сајту РПЗ-а већ четири године. Већина сматра да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане. Они са супротним ставом наводе приједлоге за редеоинасање смјерница за наставнике: Професори српског језика сматрају да наставник треба да задржи право прилагођавања градива могућностима ученика. Професори њемачког језика сматрају да треба редеоинисати смјернице у свим модулима. Професори српског језика сматрају да треба редеоинисати смјернице у књижевности, модули су везани те их треба све прецизно дефинисати. Професори основа туризма и угоститељства сматрају да треба редеоинисати смјернице модула 01, 02. Професори познавања робе сматрају да треба детаљнија разрада смјерница у модулима. Већина анкетираних је става да су изборни предмети у оквиру занимања адекватно одређени, док они који су супротног мишљења наводе приједлог промјена изборних предмета: професори стручних предмета сматрају да треба увести Основе туризма и угоститељства као изборни предмет. Професори који предају Маркетинг у туризму сматрају да је потребна промјена у садржајима из пословне праксе. О осталим питањима из анкете, већина наставника се слаже: да су садржаји модула прилагођени локалним потребама, да су смјернице за пројектну седмицу адекватне, да су упутства/смјернице за матуру прецизне и свеобухватне, да су заједнички модули довољни и адекватни за хоризонталну проходност, да су смјернице за оцјењивање модула детаљне и прецизне, да збир свих модула заједно чини цјелину НПП занимања и да дневни распоред часова не оптерећује ученике.

Мање од половине анкетираних ученика и родитеља сматра да дневни распоред часова није оптерећавајући. Висок степен сагласности је постигнут код родитеља и ученика око тврдње да су предмети дати у НПП-у занимања адекватни, с тим да предлажу увођење више практичне наставе, стручних предмета, других страних језика (италијански, шпански), и мали број ученика тражи увођење предмета одбрана и заштита. Одређен број родитеља сматра да треба извршити одређене промјене у предметима: руски језик, српски језик, маркетинг и практична настава. Битни предмети за укључивање на тржиште рада су сви стручни предмети, практична настава, страни језици и

географија, а сувишни су демократија и људска права и физичко васпитање. Од укупног броја анкетираних ученика и родитеља око половине сматра да су изборни предмети адекватно одређени у НПП. Остали су супротног става. Већина се слаже са констатацијом да знања која ученици стичу током школовања омогућавају им успјешно укључивање на тржиште рада. Оно што су жељели рећи, а да није обухваћено упитником је: потребно више практичне наставе, другог страног језика, побољшати организацију практичне наставе, омогућити ученицима, који раде праксу, симболичну накнаду за рад, раздвојити занимање угоститељско куварски техничар на угоститељски и куварски техничар, увести више интеракције на часу, више излета и стручних екскурзија, више изборних предмета, боље оспособити наставнике за рад, за практичну наставу користити висококатегорисане објекте уз обавезно присуство наставника, ослободити свих трошкова школовања дјецу незапослених родитеља те побољшати услове за извођење практичне наставе.

Друштвени партнери анкетирани у РС представљају задовољавајући узорак за евалуацију и доношење закључака и приједлога. Статус анкетираних друштвених партнера су директор, власник, пословођа, шеф смјене, менаџер хотела, шанкер, шеф сале, шеф кухиње, рецепционер, референт продаје у туристичкој агенцији и стручни сарадник у туристичкој организацији. Дјелатности којим се баве дата предузеће су. Угоститељство, туризам, туристичке агенције, хотелијерство и други послови везани за угоститељство и туризам (породица 10). Струке и занимања која запошљавају анкетирани друштвени партнери су: конобари, кувари, посластичари, туристички техничари, економисти, туристички водичи, пекари. Већина анкетираних друштвених партнера задовољна је компетенцијама свршених средњошколаца који раде код њих, али предлажу одређене промјене у смислу повећања компетенција свршених средњошколаца. Основно је створити услове за више и квалитетнују практичну наставу. Потребно је повезати теоретску и практичну наставу, али онда када буду савременим училима опремљени кабинети практичне наставе. С тим циљем је значајно сачинити квалитетније програме за стране језике и стручне предмете. Посебну пажњу треба посветити култури понашања и начину комуникације и опхођења према старијима. Мали број друштвених партнера (нешто изнад 30% анкетираних) сматра да је уписна политика у РС усклађена са потребама тржишта рада. Друштвени партнери су спремни помоћи у реализацији практичне наставе првенствено у виду прихватања ученика на праксу. Оно што су жељели рећи, а није обухваћено овим упитником, је: увести више практичне наставе, смањити број теоретске наставе, на основу закона обавезати предузећа да омогуће стажирање свршеним средњошколцима и евентуалну могућност запошљавања, усавршавати учење страних језика, ускладити практични и теоријски дио наставе, систем образовања прилагодити

савременим облицима „друштва знања“, те да у изради савременог образовног курикулума државни органи идентификују потребе привреде и остваре ближу сарадњу са њима.

4.4.6 ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ИСТРАЖИВАЊА ЗА ПОРОДИЦУ 10 У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

На основу анализа закључних разматрања истраживања за породицу 10 у ФБиХ и РС није могуће извести потпуно објективне закључке за комплетну анализу јер постоје многе недоречености, недоследности и контрадикторности у одговорима на истим питањима које су дали анкетирани ученици, наставници и родитељи. Навест ћемо само оне најзначајније приједлоге и закључке до којих се могло доћи.

1. Сви су сагласни да треба увести већи број часова практичне наставе у складу са потребама тржишта рада, која би се изводила у репрезентативним угоститељско-туристичким објектима са непосредним стручним надзором запослених у школама.
2. За потребе локалне заједнице предлаже се увођење нових занимања (специјалистичких занимања) као што су: бармен, роштиљџија, бургџија, печењар - мајстор за печење а занимање угоститељско-куварски техничар, да се подијели на угоститељског техничара и куварског техничара.
3. Наставне предмете: науку о исхрани, пекарство, познавање јела, стране језике, редефинисати њихове садржаје и циљеве и прилагодити их потребама савремених захтјева угоститељства и туризма, а додати нове предмете култура живљења, сексуално образовање и политику. У оквиру постојећих предмета додати обавезне модуле из лијепог понашања, односно бонтонa и бонтонa у угоститељству и туризму. Такође, савремене трендове у угоститељству и туризму обавезно уградити у постојеће или потпуно нове модуле.
4. Размислити о резултатима анкете који кажу да су сувишни сљедећи предмети: демократија и људска права, вјеронаука, социологија, физичко васпитање, биологија и екологија. Потребно је извршити сериознију и озбиљнију анализу по овом питању.
5. Код израде модуларних наставних планова и програма приоритет треба дати стручњацима из привреде и наставницима који реализују наставне планове и програме. Приликом израде обавезно водити рачуна о потребама тржишта рада и савременим технологијама и достигнућима у области угоститељства и туризма. Број модула и седмични број часова ученика треба ускладити.
6. Приједлог већине анкетираних је да се изврше одређена редефинисања структуре и НПП изборних предмета гдје се предлаже да се као изборни

предмет уведу основе угоститељства, хотелијерство, француски и други језици.

7. За сва занимања у угоститељско туристичкој струци потребно је више планираних излета, посјета сајмовима, стручних екскурзија, размјена ученика и наставника са сродним школама у Босни и Херцеговини као и вани.
8. На основу приједлога друштвених партнера потребно је обезбиједити могућности за едукацију шире друштвене заједнице о значају, мјесту и улози угоститељства и туризма као привредне гране. Обезбиједити услове за минималну надокнаду ученицима за њихов ангажман у обављању практичне наставе као вид мотивације ученика. Створити претпоставке и могућности за успостављање сарадње са развијеним туристичким земљама и дестинацијама за обављање феријалне праксе ученика и размјену ученика и наставника.
9. Створити законску основу да за отварање угоститељско - туристичког објекта било којег типа и намјене, предуслов мора бити стручна квалификација из области угоститељства и туризма.
10. Потребно је водити рачуна и наћи моделе и начине могућности финансијске и друге помоћи у реализацији практичне наставе за оне ученике који у породици немају никог активно запосленог.
11. Препоручујемо да са свим овим анализама буду упознати сви или бар већина средњошколских просвјетних радника у Босни и Херцеговини.

4.5. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ЗА ПОРОДИЦУ

11 Економија, право, администрација и трговина

4.5.1. ОПИС УЗОРКА У ПОРОДИЦИ 11

Занимања:

ЕУВЕТ програм, четворогодишња занимања: економски техничар – финансијско рачуноводствени смјер, економски техничар – комерцијални смјер, економски техничар, пословно правни техничар, трговачки техничар.

ЕУВЕТ програм, трогодишње занимање: продавач

Традиционални програм, четворогодишња занимања: економски техничар, економист, комерцијалист.

Традиционални програм, трогодишње занимање: продавач

Школе укључене у истраживање на простору ФБиХ: (8 школа)

- ЈУ Мјешовита средња школа, Бихаћ
- Средња школа фра Мартина Недића, Орашје
- ЈУ Средња економска школа, Тузла
- Средња школа, Бусовача
- Средња економско угоститељско туристичка школа, Мостар
- Средња струковна школа Руђера Бошковића, Љубушки
- Средњошколски центар, Вогошћа
- Средња економска школа, Ливно

На подручју Брчко Дистрикта истраживање вршено у ЈУ Економска школа Брчко.

У Републици Српској истраживање је вршено у тридесет осам школа.

Учествовање у истраживању:

У ФБиХ модуларни програм: 49 наставника, 167 ученика, 156 родитеља и 8 друштвених партнера.

У ФБиХ традиционални програм: 60 наставника, 164 ученика, 124 родитеља и 13 друштвених партнера.

У Брчко Дистрикту: 35 наставника, 80 ученика, 73 родитеља и 4 друштвена партнера.

У Републици Српској према ЕУВЕТ програму учествовало је 57 наставника, 117 ученика, 113 родитеља и 17 друштвених партнера.

Према програму Министарства за занимања IV ступња учествовало је 494 наставника, 1193 ученика, 1114 родитеља и 127 друштвених партнера.

Таблица 1: Преглед занимања и примјене НПП-а у породици 11

	занимање	НППП
Федерација Босне и Херцеговине	Економски техничар – финансијско рачуноводствени смјер	ЕУВЕТ
	Економски техничар – комерцијални смјер	ЕУВЕТ
	Економски техничар	ЕУВЕТ, Традиционални
	Економист	Традиционални
	Комерцијалист	Традиционални
	продавач	ЕУВЕТ, Традиционални
Брчко Дистрикт	Пословно правни техничар	Модуларни НПП БД
	Економски техничар	Модуларни НПП БД
	Трговачки техничар	Модуларни НПП БД
Република Српска	Пословно правни техничар	ЕУВЕТ, НПП РПЗ
	Економски техничар	НПП РПЗ
	Трговачки техничар	НПП РПЗ
	Трговац	НПП РПЗ
	Пословни секретар	НПП РПЗ

4.5.2. АНКЕТА НАСТАВНИКА

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У ФБиХ

★ Модуларни НПП

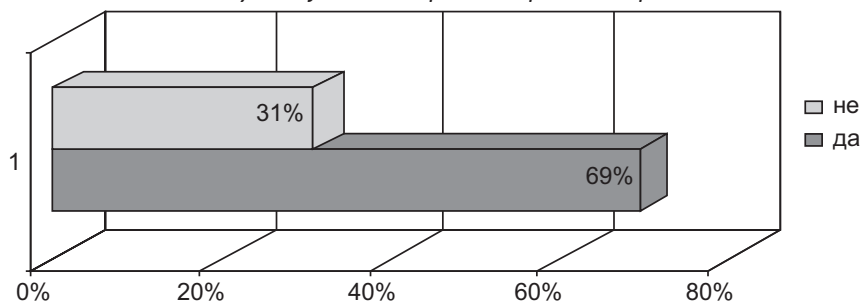
Наставници општих и стручних предмета: укупно 57 наставника

Анализа по питањима из упитника.

Питања бр.1,2,3,4

Одговор: Класификација занимања је одговарајућа и усклађена је с потребама тржишта рада сматра 69% испитаника, као сувишно занимање је продавач, а недостаје царинских техничара, а да је адекватна заступљеност предмета у НПП сматра 69 % испитаника.

Графикон 1. Сматрате ли да је класификација занимања примијењена у вашој школи усклађена с потребом тржишта рада?

Питање бр.5

Одговор: Изоставити и смањити фонд часова оптерећења ученика, економику предузећа, вјеронауку, додати повећање часова опште математике, маркетинга и практичне наставе.

Питање бр. 6,7

Одговор: Да је седмични фонд часова добро планиран сматра 77,5 % наставника, а 22,5 % испитаних сматра да треба смањити број сати економике предузећа, а повећати број часова математике у 1. и 2. разреду.

Питање бр. 8,9,10

Одговор: Да је омјер часова теорије и праксе сматра 82% наставника, а да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања слаже се и у потпуности се слаже 86% наставника.

Питање бр.11,

Одговор по рангу: Представници Педагошких завода/Завода за школство, наставници, представници тржишта рада и представници из привреде, те синдикат.

Питање бр.12,

Одговор: Број модула у оквиру предмета је довољан сматра 84 % наставника.

Питање бр.14,15,16,20

Одговор: Назив модула показује на садржаје који се у оквиру њега проучавају сматрају сви испитаници, а да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани сматра 92 % наставника, а да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно су и свеобухватно дефинисане сматра 86 % наставника.

Питање бр. 22

Одговор: Да су изборни предмети у оквиру занимања добро одређени слаже се 57 % наставника, 14% се слаже у потпуности, а 14 % их се не слаже.

Питање бр. 23 .

Одговор: Да су садржаји НПП-а/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада слаже се 45 % наставника, 14 % их се потпуно слаже, а не зна 29%.

Питање бр. 25

Одговор: У потпуност се слаже 8%, слаже се 45 %, не зна 32 %, не слаже се 14 %.

Питање бр. 26

Одговор: У потпуности се слаже 22%, слаже се 50%, не зна 10 %, док се не слаже 22% наставника.

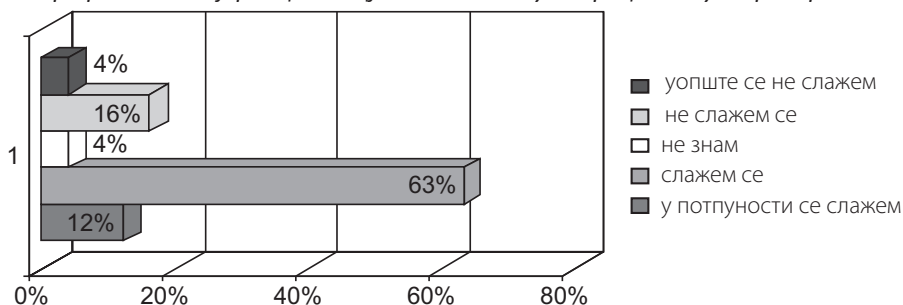
Питање бр. 27

Одговор: У потпуности се слаже 14 %,слаже се 49%, не зна 22 %, док се не слаже 8%, а 6 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 28

Одговор: У потпуности се слаже 14%,слаже се 63%,не зна 4 %, док се не слаже 8%, а 4 % наставника се уопште не слаже.

Графикон 2. Смјернице за оцјењивање модула прецизно су дефиниране

Питање бр. 29

Одговор: у потпуности се слаже 30%, слаже се 51%,не зна 8 %, а не слаже се 10%, а 4 % наставника уопште не слаже.

Питање бр. 30

Одговор: Седмични/дневни број часова ученике много оптерећује сматра 4 % наставника, оптерећује сматра 34 %, а не оптерећује 57 % наставника, 4 % наставника сматра да их уопште не оптерећује.

★ Традиционални НПП

Наставници општих и стручних предмета: укупно 57 наставника

Анализа по питањима из упитника:

Питања бр. 1,2,3,4

Одговор: Класификација занимања је одговарајућа и усклађена је с потребама тржишта рада сматра 78% испитаника, као тренутно непотребна занимање су продавач, економски и машински техничар а недостаје техничких, занатских и здравствених занимања, а да је адекватна заступљеност предмета у НПП сматра 82 % наставника.

Питање бр.5

Одговор: Смањити фонд часова привредне математике и вјеронауке, додати повећање часова маркетинга и практичне наставе.

Питање бр. 6,7,8,9

Одговор: Да је седмични фонд часова добро планиран сматра 70 % наставника, а 30 % испитаних сматра да повећати број часова финансијске математике и стручне праксе, а да је омјер теорије и праксе одговарајући сматра 67 % наставника.

Питање бр. 10,11,12

Одговор: Знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања слаже се 68% и у потпуности се слаже 12% наставника, а не слаже се 13 %. Да традиционалне НПП треба мијењати мисли 58% наставника и они траже више часова практичне наставе, а не треба мијењати мисли 42 %.

Питање бр. 13

Одговор по рангу: Наставници, представници Педагошких завода/Завода за школство, представници тржишта рада и представници из привреде, те синдикат.

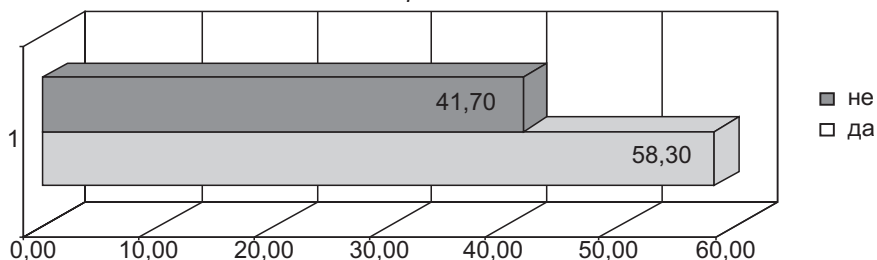
Питање бр. 14,15,16,17,18,19,20

Одговор: Да је број наставних цјелина у оквиру предмета сматра 82 % наставника, да су циљеви и задаци прецизно дефинирани сматра 90 % наставника, 10 % их сматра да у свим предметима треба редефинисати циљеве задатке и садржаје, да су упутства прецизна и добро дефинисана мисли 85% наставника, а да је потребно увести изборне предмете у оквиру занимања мисли 85% наставника.

Питање број 22

Одговор: Врло приближна размишљања наставника о потреби измјене НПП у складу с потребама тржишта рада.

Графикон 3. Измјена НПП-а у вашој школи је у складу с потребама тржишта рада?

Питање бр. 24

Одговор: У потпуност се слаже 28%, слаже се 48 %, не зна 20 %, не слаже се 3 %.

Питање бр. 25

Одговор: Да се у реализацији садржаја НПП користе наставне методе у складу с захтјевима савременог приступа, мисли 73% наставника.

Питање бр. 26

Одговор: У потпуности се слаже 27%, слаже се 50%, не зна 15 %, док се не слаже 8 % наставника.

Питање бр. 27

Одговор: У потпуности се слаже 8 %, слаже се 23 %, не зна 28 %, не слаже 32%, а 8 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 28

Одговор: У потпуности се слаже 15%, слаже се 40 %, не зна 13 %, док се не слаже 30 %, а 2 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 29

Одговор: У потпуности се слаже 8 %, слаже се 30 %, не зна 18 %, не слаже 38%, а 5 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 30

Одговор: У потпуности се слаже 2 %, слаже се 38 %, не зна 8 % док се не слаже 47 %, а 5 % наставника се уопште не слаже.

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У БРЧКО ДИСТРИКТУ

★ Модуларни НПП Брчко Дистрикта

Наставници општих и стручних предмета: укупно 57 наставника

Анализа по питањима из упитника:

Питања бр.1,2,3,4

Одговор: Класификација занимања је одговарајућа и усклађена је с потребама тржишта рада сматра 80 % испитаника, као сувишно занимање је продавач, а недостаје царинских техничара, а да је адекватна заступљеност предмета у НПП сматра 77 % испитаника.

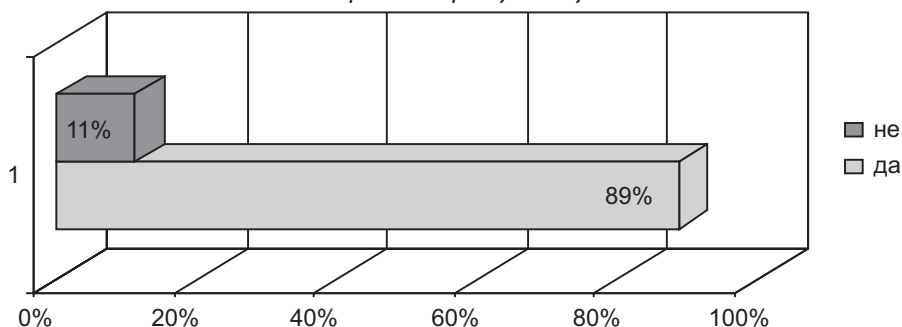
Питање бр.5

Одговор: Изоставити и смањити фонд часова оптерећења ученика, економику предузећа, вјеронауку, додати повећање часова опште математике, маркетинга и практичне наставе.

Питање бр. 6,7

Одговор: Да је седмични фонд часова добро планиран сматра 89 % наставника, а дио испитаних сматра да треба смањити број часова економике предузећа, а повећати број часова математике у 1. и 2. разреду.

Графикон 4. Седмични фонд часова предмета који предајете (по разредима) је добро планиран у НПП-у?

Питање бр. 8,9,10

Одговор: Да је омјер часова теорије и праксе сматра 86% наставника, а да знања и вјештине које ученици стекну током школовања омогућују успјешно укључивање на тржиште рада или наставак школовања слаже се 60% , у потпуности се слаже 20%, а не слаже се 11% наставника.

Питање бр.11,

Одговор по рангу: Представници педагошких завода/Завода за школство, наставници, представници тржишта рада и представници из привреде, те синдикат.

Питање бр.12,

Одговор: Број модула у оквиру предмета је довољан сматра 86% наставника.

Питање бр.14,15,16,20

Одговор: Назив модула показује на садржаје који се у оквиру њега проучавају сматрају сви испитаници, а да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани сматра 92 % наставника, а да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане сматра 86 % наставника.

Питање бр.14,15,16,17,18,19,20

Одговор: Назив модула апсолутно показује на садржаје који се у оквиру њега проучавају сматрају сви испитаници, да су циљеви, задаци и садржаји модула добро дефинисани сматра 91 % наставника, а да су смјернице за наставнике у оквиру модула прецизно и свеобухватно дефинисане сматра 88 % наставника.

Питање бр. 22

Одговор: Да су изборни предмети у оквиру занимања добро одређени слаже се 54 % наставника, 20% се слаже у потпуности, 12 % их се не слаже а 2 % се уопште не слаже.

Питање бр. 24.

Одговор: Да су садржаји НПП-а/предмета/модула прилагођени локалним потребама тржишта рада слаже се 31 % наставника, 17 % их се потпуно слаже, а не зна 34%, док се не слаже 14 %.

Питање бр. 25

Одговор: У потпуност се слаже 17 %, слаже се 54 %, не зна 12 %, не слаже се 9 %, уопште не слаже 2%.

Питање бр. 26

Одговор: У потпуности се слаже 23%, слаже се 49%, не зна 17 %, док се не слаже 22% наставника.

Питање бр. 27

Одговор: У потпуности се слаже 12 %, слаже се 40%, не зна 25 %, док се не слаже 14 %, а 9 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 28

Одговор: у потпуности се слаже 17%,слаже се 54 %, не зна 6 % док се не слаже 12%, а 9 % наставника се уопште не слаже.

Питање бр. 29

Одговор: У потпуности се слаже 37 %, слаже се 46%, не зна 6 %, док се не слаже 12 %, а 9 % наставника уопште не слаже.

Питање бр. 30

Одговор: Седмични/дневни број часова ученике много оптерећује сматра 6 % наставника, оптерећује сматра 33 %, а не оптерећује 46 % наставника, 6 % наставника сматра да их уопште не оптерећује.

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Четворогодишња занимања у којима је вршена евалуација:

ЕУВЕТ програм: пословно правни техничар

РПЗ програм: економски техничар, трговачки техничар, пословни секретар

Трогодишње занимање трговац, РПЗ програм

Таблица 2. Преглед испитаника у РС

Редни број	занимање	Наставници	Родитељи	Ученици	Друштвени партнери
1	ЕУВЕТ програми	57	117	113	17
2	Програми РПЗ-а четврти степен	494	1193	1114	127
3	Програми РПЗ-а трећи степен	150	189	174	30

У евалуацију укључено 38 школа:

Регија Бања Лука

- Економска школа, Бања Лука
- Средња стручна и техничка школа, Градишка
- СШЦ „Челинац“, Челинац
- СШЦ „Никола Тесла“, Котор Варош
- СШЦ „Јован Дучић“, Кнежево
- Машинска школа, Мркоњић Град
- СШЦ „Петар Кочић“, Шипово
- СШЦ „Лазар Ђукић“, Рибник
- СШ „Прњавор“ Прњавор
- ШЦ „Петар Кочић“, Србац

Регија Приједор

- МСШ „Никола Тесла“, К. Дубица
- СШЦ „Костајница“
- СШ „Ђуро Радмановић“, Нови Град
- Угоститељско економска школа, Приједор

Регија Добој

- СМШ „Јован Дучић“, Теслић
- СШ „Никола Тесла“, Брод
- Средња школа за радничка занимања, Дервента
- Економска и трговинска школа, Добој
- СШЦ „Петрово“, Петрово

- СШЦ „Никола Тесла“, Вукосавље
- СШЦ „Јован Цвијић“, Модрича
- СШ „Никола Тесла“, Шамац

Регија Бијељина

- СШЦ „Вук Караџић“, Лопаре
- Економска школа, Бијељина
- Средња стручна школа, Јања
- СШ „Михајло Петровић Алас“, Угљевик
- Гимназија и стручна школа, Зворник
- СШ „П.П Његош“, Шековићи
- Средњошколски центар, Милићи

Регија Фоча

- Гимназија и средња стручна школа, И.Илића
- СШ „Рогатица“,Рогатица
- СШ „Иво Андрић“, Вишеград
- СШЦ „П.П.Његош“, Чајниче
- СШЦ“Голуб Куреш“, Билећа
- СШЦ „Перо Слијепчевић“, Гацко
- СШЦ „Алекса Шантић“, Невесиње
- СШЦ „Светозар Ћоровић“, Љубиње
- Центар средњих школа, Требиње

4.5.3. АНКЕТА УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У ФБиХ

★ Модуларни НПП

Четворогодишња занимања: економски техничар – финансијско рачуноводствени смјер, економски техничар – комерцијални смјер и економски техничар.

Таблица 3. Преглед испитаника у ФБиХ

Занимање	Мушких	Женских	Укупно
Економски техничар – финансијско рачуноводствени смјер	9	17	26
Економски техничар –комерцијални смјер	11	32	43
Економски техничар	12	7	19

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Дневни распоред часова много оптерећује 32 %, оптерећује 49 %, а не оптерећује 14 % ученика.

Питање бр.2,4

Одговор: Да су предмети који се проучавају у оквиру занимања одговарајући тврди 87 % ученика, а да је фонд часова по разредима и предметима добро планиран сматра 71,5% ученика.

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе економика предузећа, књиговодство и економска математика, а сувишни су физичко васпитање и вјеронаука.

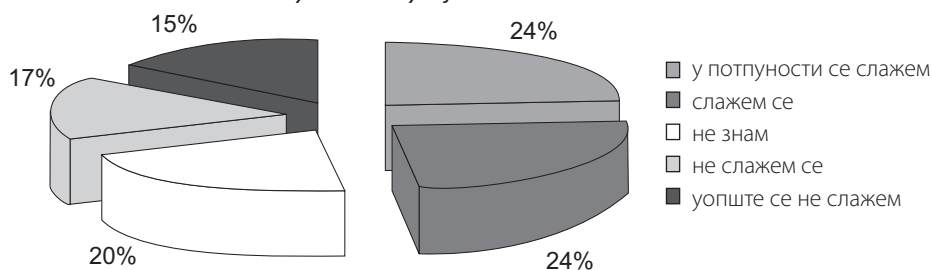
Питање бр.8

Одговор: Изборни предмети су добро одређени слаже се 60 % ученика, у потпуности се слаже 12,5 %, а не слаже се 15 % ученика.

Питање бр.9

Одговор: Сечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање у потпуност се слаже 24 % ученика, исто толико их се слаже, 20 % ученика не зна, док се 17 % не слаже, а 15 % уопште не слаже:

Графикон 5.Знања и вјештине сечене током средњошколског образовања омогућити ће успјешно запошљавање?

★ Модуларни НПП

Трогодишње занимање – продавач

Анкета проведена у ЈУ Мјешовита средња школа Бихаћ, трећи разред занимање продавач који похађа 21 ученица.

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Дневни распоред часова много оптерећује 10 %, оптерећује 10 %, а не оптерећује 48 % ученика.

Питање бр.2,4

Одговор: Да су предмети који се проучавају у оквиру занимања одговарајући, и да је фонд часова по разредима и предметима добро планиран сматра 100 % ученица.

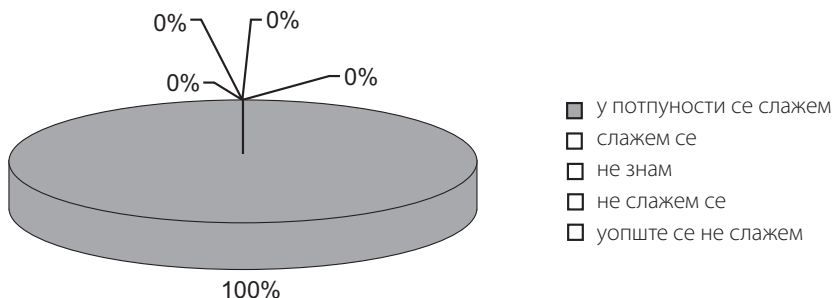
Питање бр.8

Одговор: Изборни предмети су добро одређени слаже се 90 % ученица, а не зна 10 % ученица.

Питање бр.9

Одговор: Сечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање у потпуност се слажу све ученице.

Графикон 6. Знања и вјештине стечене тијеком средњошколског образовања омогућити ће успјешно запошљавање?

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 156 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Много оптерећује 15 %, оптерећује 37 %, не знам 10 %, не оптерећује 29 % уопште не оптерећује 9 %.

Питање бр.2

Одговор: да 92 %, не 8 %

Питање бр.3

Одговор: Изоставити вјеронауку, социологију, додати више практичне наставе и економске математике

Питање бр.4

Одговор: да 88 %, не 12 %

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе економика подузећа, књиговодство, пракса, менаџмент, маркетинг и трговинско пословање, а мање битни су физичко васпитање, социологија и вјеронаука.

Питање бр.8

Одговор: У потпуности се слажем 26 %, слажем се 53 %, не знам 12 %, не слажем се 7%, уопште се не слажем 2 %

Питање бр.9

Одговор: У потпуности се слажем 24 %, слажем се 48 %, не знам 12 %, не слажем се 14 %, уопште се не слажем 3 %

★ Традиционални НПП

Четворогодишња занимања: економски техничар, економист и комерцијалист

Таблица 4. Преглед испитаника

Занимање	Мушких	Женских	Укупно
Економски техничар	10	33	43
Економист	31	63	94
комерцијалист	10	23	33

Анализа по питањима из упитника:

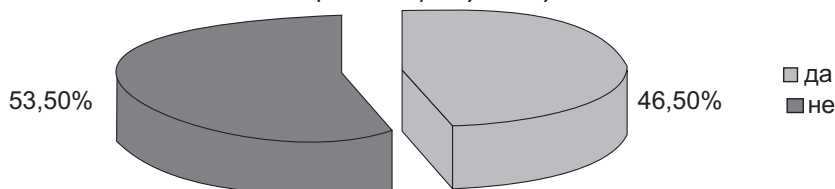
Питање бр.1

Одговор: Дневни распоред часова много оптерећује 17%, ученика, оптерећује 48,5 %, а не оптерећује 25 % ученика.

Питање бр.2,4

Одговор: Да су предмети у оквиру занимања одговарајући сматра 73,5% ученика, а да је тједни фонд часова по разредима добро планиран тврди 46,5 % ученика, а да није мисли 53,5 % ученика.

Графикон 7. Седмични фонд часова предмета који предајете (по разредима) је добро планиран у НПП-у?

Питање бр.3

Одговор: Предмети које треба изоставити из НПП су технологија с екологијом, социологија, кемија, физика, биологија, познавање робе и дактилографија, а додати треба више сати информатике.

Питање бр.5

Одговор: Треба смањити седмични број часова, увести више часова праксе и страних језика.

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за укључивање на тржиште рада највише доприносе подузетништво, иговодство, маркетинг, економика предузећа и привредно право, а сувишни су кемија, технологија, дактилографија, енергетика, социологија и банкарско пословање.

Питање бр.8

Одговор: Изборни предмети су добро одређени у потпуност слаже се 15 % ученика, слаже се 38 %, не зна 23 %, а не слаже се 18 % ученика.

Питање бр.9

Одговор: Стечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање у потпуност се слаже 9 % ученика, слаже се 42 %, не зна 25 %, а 19 % се не слаже.

Трогодишње занимање: продавач

Таблица 5. Преглед испитаника

Занимање	Мушких	Женских	Укупно
Продавач	5	19	24

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Дневни распоред часова много оптерећује 33 %, оптерећује 50%, а не оптерећује 12,5 % ученика.

Питање бр.2,4

Одговор: Да су предмети који се проучавају у оквиру занимања одговарајући сматра 87,5 % ученика, а да је фонд часова по разредима и предметима добро планиран сматра 67 % ученика.

Питање бр.3

Одговор: Предмет који треба изоставити је привредна математика

Питање бр.5

Одговор: Треба смањити седмични број часова.

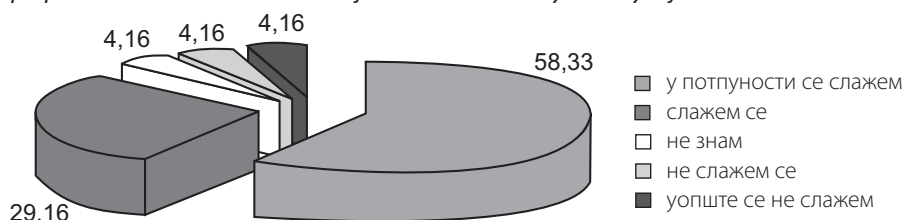
Питање бр.8

Одговор: Изборни предмети су добро одређени, у потпуности се слаже 58 % ученика, слаже се 29 %, а не зна и не слаже се по 4% ученика.

Питање бр.9

Одговор: Сечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање, у потпуност се слаже 58 %, слаже се 29 %, а не зна, не слаже се и уопште се не слаже по 4 % ученика.

Графикон 8.Сечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 156 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Много оптерећује 11 %, оптерећује 40 %, не знам 15 %, не оптерећује 27 %, уопште не оптерећује 7 %.

Питање бр.2

Одговор: Да 91 %, не 9 %

Питање бр.3

Одговор: Изоставити хемију

Питање бр.4

Одговор: Да 90 %, не 10 %

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе економика предузећа, књиговодство, маркетинг и математика, а мање битни су вјеронаука, хемија, биологија и етика.

Питање бр.8

Одговор: У потпуности се слажем 8 %, слажем се 51 %, не знам 26 %, не слажем се 12 %, уопште се не слажем 3 %

Питање бр.9

Одговор: У потпуности се слажем 6 %,слажем се 36 %, не знам 28 %, не слажем се 26 %, уопште се не слажем 4 %

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У БРЧКО ДИСТРИКТУ

Четверогодишња занимања: економски техничар, трговачки техничар и пословно- правни техничар

Таблица 6. Преглед испитаника

Занимање	Мушких	Женских	укупно
Трговачки техничар	11	16	27
Пословно правни техничар	13	14	27
Економски техничар	9	17	26

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Дневни распоред часова много оптерећује 15 %, оптерећује 55 %, не зна 11%, а не оптерећује 18 % ученика.

Питање бр.2,4

Одговор: Да су предмети који се проучавају у оквиру занимања одговарајући тврди 87 % ученика, а да је фонд часова по разредима и предметима добро планиран сматра 68% ученика, док 30 % ученика сматра да није добро планиран.

Питање бр.5,6,7

Одговор: Наведено у појединачним таблицама, у маси незнатно.

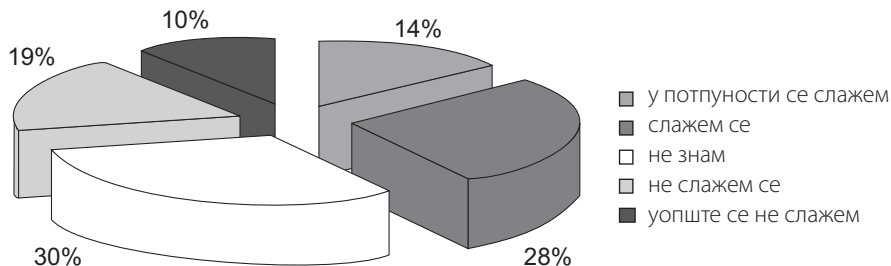
Питање бр.8

Одговор: Изборни предмети су добро одређени слаже се 49 % ученика, не зна 19 %, у потпуности се слаже 18 %, не слаже се 7 % ученика, а 7 % се уопште не слаже.

Питање бр.9

Одговор: Сечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање у потпуност се слаже 14 %, слаже се 28 %, не зна 30 % , не слаже се 19 %, а уопште се не слаже 10 % ученика

Графикон 9.Стечена знања и вјештине ће омогућити успјешно запошљавање

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 73 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Много оптерећује 11 %, оптерећује 45 %, не знам 8 %, не оптерећује 26 %, уопште не оптерећује 10 %.

Питање бр.2

Одговор: Да 89 %, не 11 %

Питање бр.3

Одговор: Изоставити социологију

Питање бр.4

Одговор: Да 87 %, не 13 %

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе пракса, маркетинг менаџмент и рачуноводство, а мање битни су социологија и статистика.

Питање бр.8

Одговор: У потпуности се слажем 16 %, слажем се 63 %, не знам 14 %, не слажем се 5 %, уопште се не слажем 2 %

Питање бр.9

Одговор: У потпуности се слажем 15 %, слажем се 53 %, не знам 12 %, не слажем се 17 %, уопште се не слажем 3 %

❖ ЕВАЛУАЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

ЕУВЕТ програм, четворогодишња и трогодишња занимања

Анализа по питањима из упитника, анкетирано 117 ученика:

Питање бр.1

Одговор: Не оптерећује и уопште не оптерећује 91%, не зна 9 % ученика

Питање бр.2

Одговор: Да 84%,не 16 %

Питање бр.3

Одговор: Предмете право и економија са 4 часа-модула раставити на по 2 сата-модула

Питање бр.4

Одговор: Да 90 %,не 10 %

Питање бр.5

Одговор: Смањити седмични фонд часова

Питање бр.6

Одговор: Књиговодство, практична настава ПЗВ, економија, пословна информатика

Питање бр.7

Одговор: Демократија и људска права и култура религија

Питање бр.8

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 61%, не знам 14 %, не слажем се 25 % ученика

Питање бр.9

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 72%, не зна 17 %, не слажем се 11 %.

Питање бр.10

Одговор:

- садржаји предмета у НПП су занимљиви
- услови рада у школи су изузетно добри, школа је опремљена савременим наставним помагалима
- професори су стручни, ректни према свим ученицима, уважавају ученике
- омогућено судјеловање у изради пројеката, повезивање са другим школама у земљи и иностранству, учествовање на сајмовима, путовања у иностранство

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 113 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питања бр.1,2,3,4,5,6,7,8,9

Одговори су у корелацији са одговорима ученика

Питање бр.10

Одговор: Веома смо задовољни стеченим образовањем нашег дјетета, као и ННП –ом који нуди ваша школа и радом нашег наставног особља.

Програм РПЗ, четворогодишња занимања

Анализа по питањима из упитника, анкетирано 1 193 ученика:

Питање бр.1

Одговор: Оптерећује и много оптерећује 62 %, не знам 8 %, не оптерећује и уопште не оптерећује 30% ученика.

Питање бр.2,3

Одговор: Да 72 %,не 28 %, изоставити: социологију, филозофију, демократију, културу религија, руски језик, а додати више стручних предмета и практичне наставе.

Питање бр.4,5

Одговор: да 82 %, не 18 %, смањити седмични број часова.

Питање бр.6

Одговор: Књиговодство, кономија, информатика, практична настава ПЗВ, право

Питање бр.7

Одговор: Сувишни предмети: социологија, филозофија, екологија, географија, демократија, култура религија.

Питање бр.8

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 72%, не знам 15 %, не слажем се и у потпуности се не слажем 13 %.

Питање бр.9

Одговор: Слажем се и у потпуност се слажем 56 %, не знам 20 %, не слажем се и у потпуности се не слажем 24 %.

Питање бр.10

Одговор:

- више стручних а мање општеобразовних предмета,
- више праксе и информатике на рачунарима у кабинетима,
- смањити дневно оптерећење ученика са више предмета – распоред часова,
- увести савремене методе учења и технике оцјењивања (часова) досадни професори незаинтересирани, омаловажавају ученике, нервозни, неправедни у оцјењивању и др.)

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 1114 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Оптерећује и много оптерећује 52 %, не знам 14 %, не оптерећује и уопште не оптерећује 34 %.

Питање бр.2

Одговор: Да 81 %, не 19 %

Питање бр.3

Одговор: Изоставити социологију, филозофију, демократију и људска права, руски језик, а додати праксу, више часова стручних предмета и математике

Питање бр.4,5

Одговор: Да 85 %, не 15 %, смањити фонд часова

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе пракса, информатика, економија и књиговодство, а мање битни су социологија, филозофија, демократија и људска права, култура религија, екологија и руски језик.

Питање бр.8

Одговор: Слажем се и у потпуност се слажем 69 %, не знам 21 %, не слажем се и уопште се не слажем 10 %

Питање бр.9

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 59 %, не знам 19 %, не слажем се и уопште се не слажем 22%

Питање бр.10

Одговор:

- смањити фонд часова општеобразовних а повећати фонд часова стручних предмета
- примијенити савремене (интерактивне) методе рада и оцјењивања
- побољшати услове рада и опремљеност школа, посебно код предмета практична настава
- побољшати одговорност професора и праведност према свим ученицима, повезати школу са привредом и тржиштем рада

Програм РПЗ, трогодишња занимања

Анализа по питањима из упитника, анкетирано 189 ученика:

Питање бр.1

Одговор: Оптерећује и много оптерећује 52 %, не знам 7%, не оптерећује и уопште не оптерећује 41 %.

Питање бр.2,3

Одговор: Да 85 %, не 15 %, изоставити демократију и културу религија, додати стручне предмете

Питање бр.4,5

Одговор: Да 95 %, не 5 %

Питање бр.6

Одговор: Трговачко пословање, економика трговине, економија и практична настава

Питање бр.7

Одговор: Сувишни су демократија и култура религија

Питање бр.8

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 66 %, не знам 23 %, не слажем се и уопште се не слажем 11 %.

Питање бр.9

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 86 %, не знам 8 %, не слажем се и уопште се не слажем 6 %.

Питање бр.10

Одговор: Омогућити запошљавање

АНАЛИЗА РОДИТЕЉА

Анкета проведена међу 174 родитеља

Анализа по питањима из упитника:

Питање бр.1

Одговор: Оптерећује и много оптерећује 28 %, не знам 18 %, не оптерећује и уопште не оптерећује 54 %.

Питање бр.2

Одговор: Да 95 %, не 5 %

Питање бр.3

Одговор: Изоставити демократију и људска права, а додати више часова стручних предмета

Питање бр.4,5

Одговор: Да 94%, не 6%, смањити фонд часова

Питање бр.6,7

Одговор: Развоју способности битних за успјешно укључивање на тржиште рада највише доприносе пракса, економија и књиговодство, а мање битни су демократија и људска права, култура религија, екологија и руски језик.

Питање бр.8

Одговор: Слажем се и у потпуности се слажем 80 %, не знам 15 %, не слажем се и уопште се не слажем 5%

Питање бр.9

Одговор: Слажем се и у потпуност се слажем 84 %, не знам 9 %, не слажем се и уопште се не слажем 7 %

Питање бр.10

Одговор:

- смањити фонд часова општеобразовних а повећати фонд часова стручних предмета
- примијенити савремене (интерактивне) методе рада и оцјењивања
- побољшати услове рада и опремљеност школа, посебно код предмета практична настава
- побољшати одговорност професора и праведност према свим ученицима, повезати школу са привредом и тржиштем рада

4.5.4. АНКЕТА ДРУШТВЕНИХ ПАРТНЕРА/ПРЕДУЗЕЋА

❖ ЗАЈЕДНИЧКА ЕВАЛУАЦИЈА У ФБИХ, БРЧКО ДИСТРИКТУ И РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Заједничка анализа урађена због малог узорка анализираних друштвених партнера у ФБИХ (21) и Брчко Дистрикту (4)

Упитник за друштвене партнере

Питање бр.4

Одговор: У потпуности задовољава 18 %, задовољава 39 %, неодлучних 19 %, незадовољних 14 % и потпуно незадовољних 10 %.

Питање бр.5

Одговор: Више практичног рада, учествовање у пројектима, омјер општеобразовних и стручних предмета треба бити у корист стручних предмета и практичне наставе.

Питање бр.6

Одговор: У потпуности усклађена 2 %, усклађена 7 %, не знам 38 %, није усклађена 31 %, уопште није усклађена 22%.

Питање бр.7

Одговор: У потпуности задовољава 22 %, задовољава 40 %, не зна 16 %, не задовољава 10 % и уопште не задовољава 12 %

Питање бр.8

Одговор: У потпуност желим 17 %, желим 39 %, не знам 25 %, нисам спреман 10 %, уопште не желим 9 %.

Питање бр.9

Одговор: Прихватањем ученика на праксу 74 %, учествовањем у опремању школских радионица 12,5 %, учествовањем у изради програма практичне наставе 8 %, обуком наставника 4,5 %, нисмо заинтересовани 1 %.

Питање бр.11

На питање о упознатости друштвених партнера да се у неким школама у БиХ примјењују модуларни НПП-и у складу с захтјевима ЕУ 31 % одговара да, 69 % не.

Питање бр.12

Одговор: Да су знања и вјештине свршених средњошколаца који су наставу слушали по модуларној технологији, на вишем степену у односу на свршене средњошколце који су наставу слушали по традиционалном НПП – у сматра 18 %, не 32 %, а чак 50 % испитаника тврде да им није познато.

4.5.5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА КОМИСИЈЕ ЗА ПОРОДИЦУ 11

❖ ЗАЈЕДНИЧКА ЕВАЛУАЦИЈА – ЕКОНОМИЈА ПРАВО И ТРГОВИНА

Четворогодишња занимања - модуларно

Закључци и препоруке:

- НПП прилагођен потребама привреде и тржишта рада те наставка школовања
- Модули квалитетно урађени с разрађеним резултатима учења и смјерницама за наставнике
- Настава организована путем блок часова
- Обавља се континуирана едукација наставника за примјену интерактивних метода рада и техника оцјењивања
- Осигурана модерна наставна средства

- Практична настава се изводи у модерним кабинетима уз остварен висок степен сарадње с послодавцима
- Повећати фонд часова практичне наставе и фонд часова стручних предмета у односу на општеобразовне предмете
- Стицање знања примјењивих у пракси
- У НПП убацили више сати информатике и страних језика

Препоруке наставника:

- Увођење нових занимања (банкарски техничар, комерцијални техничар, здравствених и занатских занимања)
- У НПП-у смањити број часова општеобразовних предмета а повећати број сати стручних предмета (статистика, математика, књиговодство, пословна информатика, маркетинг, менаџмент)
- Предметни професори траже повећање броја модула и часова за своје предмете
- Дневни и седмични распоред часова оптерећује ученике

Препоруке ученика:

- Смањити седмични фонд часова
- Дневни фонд часова оптерећује ученике
- У НПП унијети више стручних предмета и практичне наставе, а смањити број сати општеобразовних предмета
- Квалитетније урадити распоред часова
- Увести савремене методе рада и технике оцјењивања

Препоруке родитеља:

- Треба смањити оптерећење ученика фондом часова
- Повећати фонд часова стручних предмета и практичне наставе у односу на општеобразовне предмете
- Дневни распоред часова оптерећује ученике
- Побољшати услове рада, опремљеност школа, осигурати повезивање школа с тржиштем рада

Препоруке друштвених партнера:

- Повећати удјело праксе и стручних предмета на рачун општеобразовних предмета
- Створити боље услове за рад, опремити кабинете и учионице савременом опремом
- Потреба стицања функционалних знања примјењивих у пракси
- У НПП унијети вишечасова информатике и страних језика
- Уписна политика није у складу с потребама тржишта рада

Трогодишње занимање продавач - модуларно

Закључци и препоруке:

- Уписну политику прилагодити потребама тржишта рада, смањити упис ученика за занимање продавач
- Приједлози промјена НПП-а
- Смањити оптерећење ученика седмичним фондом часова
- Смањити дневно оптерећење ученика фондом часова, увођењем блок часова
- Повећати број часова стручних предмета и практичне наставе, а смањити број часова општеобразовних предмета (демократија и људска права, култура религија, руски језик, физичког васпитања, вјеронауке)
- У модулима квалитетније урадити исходе учења и смјернице за наставнике
- Потреба стицања функционалних знања примјењивих у пракси
- Побољшати услове рада, опремљеност школа, осигурати повезивање школа с тржиштем рада

Четворогодишња занимања - традиционално

Закључци и препоруке:

- Увођење нових занимања (банкарски техничар, комерцијални техничар, здравствених и занатских занимања)
- Уписну политику прилагодити потребама тржишта рада

Приједлози промјена НПП-а:

- Смањити оптерећење ученика седмичним фондом часова
- Смањити дневно оптерећење ученика увођењем блок часова
- Осигурати квалитетније услове рада, опремање учионица и кабинета савременим наставним средствима и помагалима
- Повећати фонд часова практичне наставе и фонд часова стручних предмета у односу на општеобразовне предмете (екологија, географија, социологија, филозофија, енергетика, биологија, хемија, физика, вјеронаука, култура религија, демократија и људска права, технологија с екологијом)
- Стицање знања примјењивих у пракси
- У НПП убацити више часова информатике и страних језика
- Радити на повезивању школа са привредом и тржиштем рада

Препоруке наставника:

- Увођење нових занимања (банкарски техничар, комерцијални техничар, здравствених и занатских занимања)

- У НПП-у смањити број часова општеобразовних предмета а повећати број часова стручних предмета (статистика, математика, књиговодство, пословна информатика, маркетинг, менаџмент)
- Предметни професори траже повећање броја модула и часова за своје предмете
- Дневни и седмични распоред часова оптерећује ученике

Препоруке ученика:

- Смањити седмични фонд часова
- Дневни фонд часова оптерећује ученике
- У НПП унијети више стручних предмета и практичне наставе, а смањити број сати општеобразовних предмета
- Квалитетније урадити распоред часова
- Увести савремене методе рада и технике оцјењивања
- Већина ученика који наставу слушају по традиционалном НПП-ом није упозната с модуларним НПП-ом

Препоруке родитеља:

- Треба смањити оптерећење ученика фондом часова
- Повећати фонд часова стручних предмета и практичне наставе у односу на општеобразовне предмете
- Дневни распоред часова оптерећује ученике
- Побољшати услове рада, опремљеност школа, осигурати повезивање школа с тржиштем рада

Препоруке друштвених партнера:

- Повећати удио праксе и стручних предмета на рачун општеобразовних предмета
- Створити боље услове за рад, опремити кабинете и учионице савременом опремом
- Потреба стицања функционалних знања примјењивих у пракси
- У НПП унијети више часова информатике и страних језика
- Уписна политика није у складу с потребама тржишта рада

Трогодишња занимања - традиционално

Закључци и препоруке:

- Уписну политику прилагодити потребама тржишта рада, смањити упис ученика за занимање продавач

Приједлози промјена НПП-а:

- Смањити оптерећење ученика седмичним фондом часова

- Смањити дневно оптерећење ученика фондом часова, увођењем блок часова
- Повећати број часова стручних предмета и практичне наставе, а смањити број часова општеобразовних предмета (демократија и људска права, култура религија, етика, физичко васпитање, вјеронаука)
- Потреба стицања функционалних знања примјењивих у пракси
- Побољшати услове рада, опремљеност школа, осигурати повезивање школа с тржиштем рада

5. ЗАКЉУЧАК И ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ

Закључци подкомисија за евалуацију

На основу проведене евалуације и анализе резултата анкете четири групе испитаника, за свих пет породица занимања, а у складу са циљевима и критеријима евалуације, евидентно је да за нека питања постоји висок степен сагласности (значајна корелација), за нека не постоји сагласност или су ставови опречни.

Наставници, ученици и родитељи, показују висок степен сагласности (значајна корелација) у ставовима да:

- Традиционални НПП нису флексибилни, тешко се мијењају или прилагођавају потребама тржишта рада, не прате промјене и развој технологија, не омогућавају хоризонталну и вертикалну проходност а ученици нису активни судионици образовног процеса,
- Модуларни НПП-и имају предност у односу на традиционалне НПП јер омогућују интеграцију и везе међу наставним плановима и програмима, дозвољавају поновно укључивање у школовање, омогућују хоризонталну и вертикалну проходност у оквиру једне или више породица, омогућују стални развој наставних планова и програма и брзо реаговање на промјене у друштву и технологији и промовишу идеју учења кроз цијели живот,
- Поред постојећих, треба увести и нова занимања која су потребна тржишту рада у посматраним породицама,
- Треба смањити фонд часова општеобразовних предмета уз повећање фонда часова за стручно теоријске предмете и практичну наставу,
- Треба из НПП свих занимања у ССО БиХ избацити предмете Вјеронаука и Демократија и људска права (код појединих породица занимања дати су приједлози за још неке општеобразовне предмете),
- Неопходно је увести (код НПП гдје не постоје) изборне предмете,

У исказаним ставовима ученика и родитеља присутан је висок степен корелације да су у односу на традиционалне НПП, модуларни НПП-и усмјеренији ка ученицима, да су интересантнији и омогућују постизање бољих резултата.

Такође, висок степен корелације у ставовима ученика и родитеља огледа се у одговору који су предмети битни и који највише доприносе развоју способности

ученика за укључивање на тржиште рада. Као сувишне предмете ученици и родитељи наводе следеће: вјеронауку, демократију и људска права, екологију, биологију, повијест/историју... Позитиван став о увођењу изборног предмета изразили су и ученици и родитељи. Сматрају да је потребно повећати број часова практичне наставе, часова стручних предмета, страних језика и сексуалног одгоја. И ученици и родитељи се слажу да и фирме у којима ученици изводе праксу и школске радионице требају бити боље опремљене.

Родитељи и ученици (без обзира на врсту примјењеног НПП) имају различите ставове када је у питању оптерећеност ученика седмичним – дневним распоредом часова. Ученици сматрају да их тај број часова оптерећује док већина родитеља сматра да их не оптерећује.

Ако извршимо корелацију ставова друштвених партнера и наставника, евидентно је да обје испитаничке групе сматрају да:

- модуларни НПП-и имају предност у односу на традиционалне НПП,
- приликом израде НПП, обавезно треба водити рачуна о потребама тржишта рада и савременим технологијама и достигнућима. Број модула и седмични број часова ученика треба ускладити,
- неопходно је увести више занатских занимања са добро организованом практичном наставом уз примјену савремених технологија,
- ученицима је потребно више функционалних знања примјењивих у пракси, више практичне наставе и ефикасније повезивање са теоретичким знањима.
- да се више пажње мора посветити методологији и условима за извођење практичне наставе, било да се организује у школи или код послодаваца
- треба омогућити континуирану обуку наставника и осталих учесника а посебну пажњу посветити обуци наставника практичне наставе.

У вези са акивношћу на изради нових НПП, ревизији и промјени постојећих НПП подијељени су ставови о приоритетима и учесницима ових активности. Неки наставници и представници друштвених партнера сматрају да код израде модуларних наставних планова и програма приоритет треба дати стручњацима из привреде а неки наставници сматрају да приоритет треба дати наставницима који реализују наставне планове и програме.

На основу изнијетих закључака подкомисија, и проведених евалуационих корака проистичу препоруке.

Наставни планови и програми

Досадашња искуства у примјени НПП показала су да модуларни наставни планови и програми имају низ предности у односу на традиционалне.

Наставни планови и програми урађени по модуларној методологији омогућују хоризонталну и вертикалну проходност у оквиру једне или више породица. Модуларни наставни планови и програми омогућују покретљивост ученика на територији Босне и Херцеговине без полагања допунских испита у оквиру исте породице и истог занимања.

Проблем вертикалне и хоризонталне проходности требало би ријешити доношењем модуларних наставних планова што прије за сва занимања.

За развијене и примијењене модуларне НПП потребно је успоставити систем мониторинга и интерне и екстерне евалуације како у фази пилот примјене тако и континуирано у фази потпуне имплементације, а системским мјерама омогућити потпуно успостављање механизма за праћење и оцјењивање достигнутих стандарда.

Стандарди занимања

Како би стечена квалификација одговарала захтијеваним компетенцијама радног мјеста потребно је сагледати практичне аспекте: како утврдити нову класификацију занимања, која су то нова модерна занимања која се траже на тржишту рада, не само у БиХ него и ширем окружењу, која занимања нису потребна, како ће се укључити социјални партнери у утврђивање стандарда занимања, на који начин ће се пратити, евалуирати и осавременјавати модули у НПП.

Дакле, потребно је **приступити** утврђивању стандарда занимања и према њима стално усклађивати образовне програме у складу са квалификацијским оквиром и то не само за редовне ученике него и за одрасле.

Стандарди занимања су критеријуми које мора задовољити појединац да би могао обављати одређени посао. Развој технологије захтијева стално усклађивање и развијање нових стандарда у складу са развојем предузећа.

Ажурирање стандарда треба да се врши на иницијативу послодаваца, школа и свих друштвених партнера. Процес ажурирања и доношења нових стандарда, планова и програма, треба свести на најкраће могуће вријеме.

Обука наставника и менаџмента

Наставни кадар у СС образовању треба континуирано обучавати, а посебну пажњу посветити обуци наставника стручно теоријске и практичне наставе. Да би се обезбиједило да ученик буде у центру збивања потребна је обука о извођењу наставе по модуларној методологији.

Потребно је обезбиједити услове за стицање професионалних компетенција наставника као и за напредовање наставника у својој професији, а сваки наставник мора добити шансу да прати развој и напредак у својој стручној области.

Такође, треба успоставити и систем континуиране обуке и механизма за праћење стручног усавршавања менаџмента у школама за сваку школску годину на нивоу државе/ентитета/кантона/БД што ће помоћи обезбјеђивању оптималних услова за рад школе и имплементацији образовне реформе.

Веза тржишта рада и средњег стручног образовања

Да би се осигурала веза између средњег стручног образовања и тржишта рада потребна је стална сарадња представника послодаваца, синдиката и образовних власти, односно оснивање трипартитних савјетодавних савјета гдје не постоје и/или оживљавање њиховог рада гдје постоје.

Кроз успостављање дијалога треба покретати иницијативе за увођењем нових занимања, ревизију постојеће номенклатуре занимања и осавремењавање постојећих занимања а у процес мониторинга, евалуације и оцјењивања, поред образовних институција, укључити представника привреде.

Обезбјеђивање квалитета

За квалитет у образовању везана су четири кључна појма: обезбјеђивање квалитета, унапређивање квалитета, евалуација квалитета и управљање квалитетом.

За БиХ је веома важно обезбјеђивање система квалитета у СС образовању како на системском нивоу (ниво БиХ/ентитет/кантон/БД) тако и на нивоу пружаоца услуге образовања (школе/други пружаоци услуга).

Кроз циклус обезбјеђења квалитета и фазе планирања, имплементације, евалуације и повратне спреге дају се одговори на критична питања одговорнима за систем СС образовања и обуке, актерима у школи, и друштвеним партнерима, омогућава поређење на свим нивоима, пружа цјеловита слика свих сегмената СС образовања и обуке, дају повратне информације за даље планирање и унапређује образовни систем.

За обезбјеђивање квалитета у СС образовању БиХ важно је:

- Разрадити процедуре, почети провођење екстерног оцјењивања и успоставити стандарде постигнућа,
- Дефинисати процедуре увођења нових занимања, ревизије и модернизације постојећих занимања,
- Развити систем, процедуре и стандарде екстерне евалуације и само-евалуације у образовним институцијама,
- Успоставити квалитетан систем обуке усавршавањем наставника и издавањем лиценци, усавршавањем наставних метода и нових форми учења у складу са начелима цјеложивотног учења и образовања одраслих,

- Успоставити стандарде за полагање завршног испита, оцјењивања и издавања “сертификата” као потврде стечене квалификације.
- Ускладити активности у СС образовању БиХ са циљевима, стратегијама и документима донесених од Савјета Европе,

При планирању и реализацији наредних реформских активности у области ССО у БиХ од велике помоћи је Европски референтни оквир за осигурање квалитета за ВЕТ.

Европски референтни оквир за осигурање квалитета за ВЕТ (Оквир) пружа помоћ земљама чланицама и заинтересованим странама да документују, развијају, надгледају, врше процијену и усаврше ефикасност својих ВЕТ мјера/ одредби као и праксу управљања квалитетом.

Може да се примијени на ВЕТ систем и на ВЕТ провајдере, и прилагодљив је различитим националним системима легислативама и праксом.

Оквир допуњује рад на аспектима осигурања квалитета Европског оквира квалификација (European Qualifications framework (EQF)) и Европског кредитног система за ВЕТ (European Credit System for VET (ECVET)). Он наставља рад на ранијем европском раду на систему обезбјеђења квалитета (као што је Заједнички оквир обезбјеђења квалитета Common Quality Assurance Framework – CQAF и Европска мрежа за обезбјеђење квалитета у ВЕТ (ENQA VET)).

Оквир:

- Укључује потребу редовног мониторинга (укључујући интерне и екстерне механизме евалуације) и извјештавања о прогресу;
- Користи заједничке критерије о квалитету и индикативне дескрипторе за подршку мониторинга и извјештавања ;
- Наглашава важност заједничких индикатора у подршци евалуацији, мониторингу и осигурању квалитета ВЕТ система и провајдера.

Оквир прати сет од 10 индикатора који се могу користити као “тоол бок” од стране земаља, док раде на адаптацији и развијању свог ВЕТ система.

Опште закључне препоруке

Средњошколско образовање омогућава стицање не само формалних квалификација, већ и компетенција, оспособљавање за преузимање одговорности за стицање знања, развој индивидуалности и флексибилности у промјени занимања те успостављање равнотеже између захтјева окружења, личних могућности, интереса и потреба.

Средње стручно образовање мора да има јасно дефинисане циљеве са савремено обликованим НПП-има који осигуравају теоретска знања и развој практичних способности.

За сваки ниво образовања треба успоставити стандард занимања, омогућити стицање стручне компетенције, начин организације образовања, улаз, излаз и повратак у образовање те могућност наставка образовања на вишим нивоима. Врло је важна позиција сваког нивоа у оквиру цјеложивотног образовања било да се ради о повратку у редовни систем образовања или о стицању занимања полагањем испита. Данас је то нарочито важно с обзиром на постојање јединственог европског квалификацијског оквира за цјеложивотно учење.

Како би се остварили постављени циљеви треба обезбиједити материјални услове и кадровску структура оних који подучавају.

Број и распоред стручних школа у БиХ и програма које нуде је неадекватан, често није у корелацији са потребама локалне и/или шире друштвене заједнице и тржишта рада.

Зато је потребно активније укључити образовне и привредне субјекте поједине регије и тимским радом доћи до функционалне мреже стручних школа која ће бити у функцији развита привреде локалне средине и шире друштвене заједнице.

Да би се то остварило потребне су нам добро опремљене стручне школе које би биле носиоци образовања на кантоналном или регионалном нивоу. Оне би се могле организовати и као образовни центри у којима би се образовали не само редовни ученици из те заједнице, већ и разне групе и појединци којима је потребно стручно оспособљавање и усавршавање. Школе - технолошке центре треба оспособити да разноврсним облицима и садржајима образовања одговоре на брз развој технологија и на захтјеве тржишта рада те да у сваком тренутку могу пружити образовно-савјетодавне услуге. Нужно је да опрема тих центара буде савремена и на једнаком или чак вишем технолошком нивоу од већине привредних субјеката.

Ове центре у организацијском и финансијском погледу морају подржати сви партнери заинтересовани за образовање: држава, локалне заједнице, коморе, удружења послодаваца и сличне асоцијације.

Прилог

ЦД са инструментима евалуације (упитници), табеларним и графичким приказом анализе података за 5 породица занимања.